

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Mehmet Yaşın

Sarı Kehribar

ROMAN

SARI KEHRİBAR

Mehmet Yaşın İngiliz yönetimi sona ermek üzereyken Lefkoşa'nın kozmopolit mahallesi Neapolis'te doğdu. 1976'da Türkiye'ye gele-
rek, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Uluslararası
İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü'nde siyasal tarih mastırı yaptı. 1986'da İngiltere'ye gitti
ve Birmingham Üniversitesi Bizans-Osmanlı ve Modern Yunan
Eğitimleri Merkezi'nde yüksekisans eğitimini sürdürdü. 1990'da
Atina Üniversitesi'nde Yunan dili ve edebiyatı dersleri izledi.
Çokkültürlü Kıbrıslı ve Türk edebiyatları konusundaki çalışma-
sıyla Londra Middlesex Üniversitesi'nden doktora derecesi aldı.
Cambridge, Marsilya, Berlin gibi kentlerde, konuk yazar program-
ları çerçevesinde ikâmet etti. Halen yaşadığı Lefkoşa, Londra ve
İstanbul'daki bazı üniversitelerde zaman zaman edebiyat dersleri
verdi. Yaptıkları 20'den fazla dile çevrildi. Çin'den kuzey ve güney
Amerika'ya, Baltık ülkelerinden İtalya'ya, Almanya'dan İsrail ve
Mısır'a, birçok ülkede edebiyat konferanslarına ve okuma günle-
rine katıldı.

Romanları: *Soydaşınız Balık Burcu* (1994; 1995 *Cevdet Kudret Roman Ödülü*), *Sınırdışı Saatler* (2003), *Sarı Kehribar* (2014).

Şiir kitapları: *Sevgilim Ölü Asker* (1984; 1985 *Akademi Şiir Ödülü/A. Kadir Ödülü*), *Işık-Merdiven* (1986), *Pathos* (1990), *Sözverici Koltuğu* (1993), *Hayal Tamiri* (1998), *Adı Kayıplar Listesinde* (2002), *Toplu Şiirler: 1977-2002* (2007), *Turuncu Kuş* (2007), *Kalbi Durmuş Zamanda* (2009), *Evden Kaçan Çocuk* (2013).

Deneme, eleştiri ve incelemeleri: *KıbrıslıTürk Şiiri Antolojisi* (1994), *Poeturka* (1995), *Eski Kıbrıs Şiiri Antolojisi* (1999), *Step-Mothertongue – From Nationalism to Multiculturalism: Literatures of Cyprus, Greece and Turkey* (2000, Londra), *Kozmopoetika* (2002), *Diller ve Kültürler Arası Bir Edebiyat İncelemesi: Kıbrıs Şiiri Antolojisi: MÖ 9. yy.-MS 20. yy.* (2005; 2005 *Memet Fuat Eleştiri ve İnceleme Ödülü*), *Toplu Yazılar: 1978-2005* (2007).

www.mehmetyashin.com

*Mehmet Yaşın'ın
YKY'deki diğer kitapları:*

Kıbrıslı Türk Şiiri Antolojisi (1994)
Soydaşınız Balık Burcu (1998)
Eski Kıbrıs Şiiri Antolojisi (1999)
Kozmopoetika (2002)
Adı Kayıplar Listesinde (2002)
Evden Kaçan Çocuk (2013)
Sarı Kehribar (2014)

MEHMET YAŞIN

Sarı Kehribar

Roman

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 4115
Edebiyat - 1167

Sarı Kehribar / Mehmet Yaşın

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzeltili: Ömer Şişman

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul
Sertifika No: 12039

1. baskı: İstanbul, Mayıs 2014
ISBN 978-975-08-2942-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2014
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Ayşe-Mira'ya

Hayatın Sıfırı

Hayalet Bakıcısı

27 Mayıs, Pazar, 2:37

Direksiyon kontrolümden çıktı. O telaşla fren yerine debriyaja, durumu düzelteyim derken gaza basmış olmalıyım. Gece-
nin içinde süratle köprüden nehre yuvarlandık. İki kişiydik ara-
bada. Sert bir çarpmayla, ama suya konarcasına aşağıya düştük.
Arabanın ön tarafı dışında fazla hasar görmemesi mucize. Ka-
pıyı açarak çıktım. Onu da kollarından kavrayıp yan koltuktan
çıkarmaya çalıştım. Kemerli bağlıydı. Çözmekte epeyce zorlan-
dım. Benim kadar iyi yüzücü olmadığını, hiç dalgıçlık yapma-
dığını biliyordum. Başı cama vurunca bayılmış olmalıydı. Ben
ölmediğim için onun da ölmediğini düşünüyordum. Başından
akan kan, suyu bulanıklaştırıyordu. Onu arabadan çıkarmak
zaman aldı. Kımıldısızdı. Elimden dibe doğru kayd. Nefesim
tıkanmıştı. Yüzeye çıkıp soluk almak zorundaydım. Tekrar dal-
dım. Ancak sular onu sürüklemiş, arabadan uzaklaştırmıştı.
Karanlıkta güçlükle görebiliyordum. Yıldızlar, uzayın boşluğu
büyümüşçesine uzaklaşıyordu. Kendi yörüngesinde süratle
dönen bir başka gezegene fırlatılmıştık. Gövdesinin, çakıl taş-
lı zemine doğru indiğini farkettim. Onu sürükleyerek kıyıya
yüzdüm. Ağzından nefes verdim. Başını yana çevirip göğsü-
ne masaj yaptım. Yuttuğu suları öksürerek çıkardı. Dudakla-

rı ve tırnakları morarmıştı. Karnından yukarıya doğru sertçe sıvazlayarak çektim ve yüzükoyun yatırdım. Kalp atışını hâlâ işitemiyordum. Yardım istemek için yola tırmandım. Geçen bir aracı durdurup kazayı anlattım.

27 Mayıs, Pazar, 3:55

Ne kadar zaman geçmişti, hatırlamıyorum. Duran araçtaki gençlerle birlikte nehir kıyısına indik. Onu bıraktığım yerde yoktu. Kendi başına ayağa kalkıp gitmesi imkânsız. Birilerinin kazayı görüp yardıma geldiğini düşündüm. Mne-mosyne Nehri'nin çevresini kolaçan ettik. Fazla uzaklaşamazlardı. Ortalık zifiri karanlık. Geceböceklerinden ve suyun uğultusundan başka ses işitilmiyor. Bağıra bağıra ona seslendim. Suya kapılıp yeniden sürüklenmiş olabileceğini düşünerek nehre daldım. Gençlerden biri de benimle daldı. Hayır, yoktu. Başka yönden buraya arabayla gelinebilecek bir yol da yoktu. Dikenli makiliklerle çevrili tümsekçe bir yerdeydik. Sağ tarafımızdaki Atalasa Parkı'ndan, karanlık gökyüzüne garip şekillerle uzayan hurma, karaçam, selvi ve okalıptüs ağaçlarından başka bu dünyada bulunduğumuza dair bütün işaretler silinmiş gibiydi. Arkadaşım ya tekrar suya düşüp sürüklenmiş ya da birileri yardıma gelip onu götürmüştü. İkinci ihtimal doğru çıksın diye aynı sözleri tekrarlayıp duruyordum. Gençler, yardım için polise telefon etti. Yüzlerini hatırlamıyorum. Üç dört gölgeydiler. Burada yapabilecek bir şey kalmadığını söylediler. Aralarından biri beni hastaneye götürmeyi önerdi. Az sonra kurtarma ekibi çekicilerle gelip araştırma yapacak, benim de hastanede ifadem alınacaktı.

27 Mayıs, Pazar, 5:02

Adım Aris, Aris Pantellis. Simera gazetesi yazarıyım. Avrupa Üniversitesi, Medya ve Kültürel İncelemeler Fakültesi'nde yarı-zamanlı öğretim üyesiyim. 45 yaşındayım, bekâr. Hiçbir

sağlık sorunun yok. Kendime ve çevreme özen gösteririm. Düzenli bir hayatım var. Dün gece, arkadaşım ile bir doğumgünü partisinden dönüyorduk Surlariçi'nde ydik. Hayır, içkili arabaya kullanmıyordum. En fazla bir kadeh kırmızı şarap. Arkadaşım içkili olduğundan arabasını Kostanza Burcu'nun oradaki Bayraktar Camisi'nin park yerine bıraktı. Daha önce hiç kaza yapmadım. Bir kez kusurlu park etmek dışında trafik cezam yok. Birden sanki bir güç direksiyonu elimden kapıp köprüye doğru kırdı. Nasıl oldu, anlayamadım. Bir anda aşağı yuvarlandık. Arkadaşım 47 yaşında olmalı, yazar. Gazeteci değil, roman yazıyor. Şiir, öykü, edebiyat işte. Sürekli ikâmet adresi Londra'da. Doğumgünü Pitagoras'ın Yeri'nde ydi, Surlariçi'nde bir bar demiştim ya. Partiden ayrıldığımızda saat 1:30'a geliyordu. Ot, esrar kullanmam, arkadaşım da kullanmaz. Bu sorularınız olayı aydınlatmaya yardımcı olmuyor. O, karanlık tarafı olan biri değil, gerçek bir beyefendidir. *Karanlık* olan köprüydü. Dev bir nefes arabayı aşağı doğru üfördü. Bir anlık sert rüzgâr. Direksiyon hâkimiyetini nasıl kaybettim, anlamıyorum. Ben hiç kontrolümü kaybetmem. Dikkatliyim, titizim. Arabayı servise zamanında götürürüm. Bir arızası olamaz. Onun kemeri bağlıydı, başı cama çarptı sanıyorum. Ben ölmediğime göre o da ölmemiştir. Nereye gitti? Yaptığım ilk müdahale sonucunda yuttuğu suların ağzından fışkırdığını gördüm. Hâlâ baygındı. Kendi başına kalkıp gitmesi çok tuhaf.

27 Mayıs, Pazar, 5:33

Bu doğru, kaza, partiden ayrılışımızdan bir saat kadar sonra olmalı. Önce Atalasa Parkı'na gittik. Biraz hava almak maksadıyla. Sohbet ettik. Başka ne yapacaktık? Park tenhaydı elbette. Arabasıyla gelip bira içen birkaç genç grup gördük. Şehre, Kıbrıs Üniversitesi'nin bulunduğu köprü yolundan girişimizin nedeni partiden sonra Atalasa Parkı'nda oyalanmış olmamız. Hava almak, sohbet etmek için. Başka nedeni yok.

Orada bira içen gençlerin bizi farkedip etmediğini bilmiyorum. Hayır, parkta dolaşmadık, arabanın yanında durduk. Bırakın Atalasa'ya gitmeyi, geç vakitlere dek dışarıda oyalanmak gibi bir alışkanlığım yok. Dün bir istisnaydı. Olur olmaz kişilerle düşüp kalkmadığımı *herkes* bilir. Onu kaza yerinde bulanların bu saate kadar hastaneye götürmüş olması gerekirdi. Polise de mi bilgi vermemişler? Arkadaşımın hayatta olduğuna eminim, ben de yaşadığıma göre. Nehrin suları öyle yüksek sayılmaz. Polis arabayı çıkardıysa, nehrin onu sürükleyip sürüklediği belli olmuştur. Arabada ajanda ve dosyalarımın bulunduğu bir çanta vardı, ıslanmış olsa da göndermenizi rica edeceğim. Öğretim üyesi olan bir arkadaşımızın, Rachel'in, doğumgünü partisindeydik. Rachel'in uzmanlık alanı karşılaştırmalı edebiyat. Verdiği dersler arasında manzara incelemesi ve modern Batı edebiyatında Levant imgesi var. Bunun kazayla ne ilişkisi olabilir ki? Arabayla onu bırakacağım yer kendi evi değildi, arkadaşı Esra'nın evi. Akropolis'te oturuyor, Ermeni Patrikhanesi'nin arka sokağında. Belki ona yardım edenlere adresi vermiştir, doğrudan oraya götürmüşlerdir. Cep telefonum ıslandı, çalışmıyor. Rachel'in ve Esra'nın numaraları orada kayıtlı. Bozulan cihazların nasıl çalıştırılabileceğini siz daha iyi bileceksiniz, açıp bakabilir misiniz lütfen?

27 Mayıs, Pazar, 8:40

Verilen hapların etkisiyle uyuyakalmışım. İlk kez kollarımdaki, göğsümdeki, bacaklarımdaki yaralanmanın verdiği acıyı hissettim. En ufak kımuldayışımla sanki gövdeme şiş batırılıyor. Sağ koluma serum takılmış. Uyandığımı gören hemşire yanıma geldi. Röntgenler temiz çıkmış, kırık çıkık yok. Yalnızca lif kopmaları, sıyrıklar, sol omuzda derin bir incinme. Kas yumuşatıcı ve ağrı kesici iğneler midede sorun yaratabilirmiş. Hemşire, bu iğnelerin yan etkisini önlemek için de bir iğne yapmak gerek-

tiğini söyledi. Akşama kadar hastanede tutacaklarmış. Doktor kontrolünden sonra bu gece taburcu olabilirsiniz. Ucuz atlattınız Aris Bey. Arkadaşımı buldular mı? Kaza yaptığınız sırada yanınızda biri olduğundan emin misiniz? *Elbette*. Gittiğiniz içkili partinin etkisiyle hafızanız karışmış olmasın? O kadar da değil. Belki arkadaşınızla partiden birlikte çıkmayı konuşmuş, ama siz arabanıza yalnız binmiştiniz. Arabaya birlikte bindiğinizi hatırlamanızın nedeni, bunu konuşmuş olmanız. Hayır, onunla beraberdik. Biraz dinlendikten sonra daha net hatırlayacaksınız. Benim için tıraş bıçağı, köpük, deodorant aldırabilir misiniz lütfen? Bir de vücut losyonu isteyeceğim. İyisi mi bir kâğıda not ediniz, size markalarını da söylemem gerekecek. Böyle kazalarda, eskiye ve yakın zamana ilişkin hatıralar birbirine karışır Aris Bey. Arabaya *birlikte* bindiğimizi pek iyi hatırlıyorum. O halde Atalasa Parkı'na kadar beraber gittiniz ve onu, orada bıraktınız. Niye gecenin o vaktinde Atalasa'da bırakayım ki arkadaşımı! Sinirlenmeyiniz Aris Bey. Ama bu dediğiniz çok saçma. Bir pencere açmanız mümkün mü? Odada rahatsız edici bir koku var. Simera'ya telefon etmek istiyorum. Polisten daha fazla yardımcı olur gazetedeki arkadaşlar. Polis, arabada başka biri bulunduğu dair herhangi bir ize rastlamamış. Ön cama birisinin başının çarptığı konusunda da bir işaret yok, dediler. Bize yardımcı olan gençlere sorsunlar öyleyse. Sordular, arabada bir başkası olmadığını söylemişler. Göremediler ki, aşağı indiğimizde arkadaşım kaybolmuştu. Sizin hatırlayışınızda kayıplar var. Ciddi trafik kazalarında rastlanan bir durum.

27 Mayıs, Pazar, 8:57

Hemşirenin cep telefonuyla gazeteyi aradım. Polis benden önce davranıp hakkımda bilgi almış. Yardımcı olmak için değil, doğru mu konuşuyorum, sarhoşun teki miyim, aklım başımda mı, sicilimi sormuşlar. *Delirmiş* bunlar, dedim. Arkadaşımı bulmaya çalışacaklarına, beni soruşturuyorlar. Herkes benim

nasıl biri olduğumu bilir. Umarım ki, gazetede kiler polise gereken cevabı vermiştir. Haber muhabiri çocuk, yazı işlerinden Kostas'ın birkaç saat içinde hastaneye uğrayacağını söyledi. O zamana kadar başka hastaneleri araştırın, herhangi bir haber ajansına bilgi ulaştı mı sorun, kaza yerine bakın, arkadaşımı bulun! Az önce kaza yerinden döndüm. Polise verdiğiniz ifade de arkadaşınızın başından kan aktığını söylemişsiniz. Nehir kıyısında ona masaj yaptığınızı belirttiğiniz noktada kan, giysi parçası veya başka bir iz yok. Fotoğraf çektim. Yalan mı söylüyorum yani? Atalasa'ya da gidip bakacağım. Parkın hangi tarafında durmuştunuz? Ayios Yorgos Kilisesi'nin olduğu bisiklet yolunda, arkadaki koşu ve yürüyüş yollarına geçmeden. Hani eski çiftlik evlerinden kalma harabeler var... Polis de tam oraya bakmış zaten. Ne yapmıştınız parkta? Polise söyleyeceğimi söyledim. İfadenizi doğrulayacak kanıtlar bulmalıyız. Arkadaşım ile partiden birlikte çıktık, diyorsunuz. Dinleyiniz, polisten aldığım hikâyeniz şöyle: Atalasa Parkı'na uğrayıp, şehre o yönden araba sürerken köprüden yuvarlandık. Bilinmez bir güç direksiyonu elimden alıp bizi aşağı uçurdu. Mnemosyne Nehri'nde sürüklendik. Arkadaşım yaralanmış olmalı. Demek istiyorsunuz ki, aslında boğuldu mu, beyin travması mı geçirdi belli değil. Gövdesini kıyıya çıkardım, ama o kayboldu. Size de hiçbir şey olmadı, bir yeriniz bile kırılmadı. Polisin gözüyle bakarsanız bunlar garip. Belki siz arkadaşınızı Atalasa Parkı'nda öldürüp bir yere gömdünüz, sonra arabanızı köprüden aşağıya ittiniz, kendiniz de yaralanmış taklidi yaparak yolda yardım istediniz. Ağzım açık kalmıştı. Muhabir çocuğa, *ha'siktir* bile çekemeyecek kadar şaşkın halde telefonu kapattım.

27 Mayıs, Pazar, 9:30

Kafamı toparlamaya, olayları sıraya koyup düşünmeye çalıştım. Her şey anlattığım gibiydi. Eksik bıraktığım bir nokta yoktu. Kaşla göz arasında kayıplara karıştığı için arkadaşım

karşı bir öfke kabardı içimde. Sakın beni şüpheli durumuna düşürmek amacıyla *bile isteye* kaybolmuş olmasın? Doktor geldi. Yaralarımı baktı. Bir şeyler yazdı. Hemşirenin, özellikle incinmiş yerlerime yeni bir merhem süreceğini ve sol omzumdan dirseğime kadar olan kısmın bantlanacağını söyledi. Ayaklarımdaki sorun o kadar da önemsenecek bir şey değilmiş. Ancak mide koruyucu iğnelere devam etmek şart, dedi. Doktora da olanları anlattım. O sormadan anlatmıştım. Ben anlatırken de bir şey sormadı. Morga kaldırılmış yeni bir ceset yok, demekle yetindi. Uzun uzun kafatasımı inceledi. Emar çekimine gönderildim. Kısık mavi gözleri tombul yanaklarına gömülmüş bodur hemşirenin yardımıyla tekerlekli sandalyeye oturtulup çekime gittim. Emar cihazına sokuldum. Oradaki görevli panikleyecek olursam içeriden basacağım düğmeyi gösterdi. Sakın ihmal etmeyin, bazı hastalar panikten kalp krizi geçirip cihazın içinde ölüyor, dedi. En iyisi gözlerinizi kapatın. Gözlerimi kapatmadım. Tabut gibi bir yere yatırılıp, karanlığın dibine doğru itilişimi izledim. Derin bir mezarda, üstü sıkıca kapatılmış tabutta kalışım uzadıkça midem bulanmaya, kalp atışlarım hızlanmaya başladı. Gözlerimi kapattım. Emar raporları temiz çıktı. Bir beyin hasarı yok. O halde hafızamla ilgili bir sorun olamaz, dedim. Nörolojik anlamda olmasa da hatırlayışınızdaki bozukluk psikolojik olabilir. Bir travma geçirdiniz. Beni *zorla* deli çıkaracaklar. Cevap vermek üzere ağzımı açmışım ki vazgeçtim. Ne kadar az konuşursam o kadar iyi. Bakalım siz mi daha kurnazsınız, yoksa ben mi? Bu kez de sakinleşmem için iğne yaptılar.

27 Mayıs, Pazar, 10:17

Hastanenin metalik grisinde yankılanan bir ses, “Su yüzüne çıkamayan hayalindeki görüntüler için sana dil getirdim” diyor. Alfabenin harfleri çekmecende. Ne alfabeti? Yüksek sesle soru sormuşum gibi, karşılık geldi: “Bütün alfabele-

rin anası Atlantis Alfabeti iŖte." Yattığım yerden doğrulmaya alıŖtım. İlk gördüğüm, Atlantis Alfabeti'nin kullanıldığı yerlerin iŖaretlendięi bir haritaydı. Önümde büyükçe bir defterin orta sayfası açılmıştı. O sırada kafam dağınık olmalıydı ki, haritadaki harfleri okuyamıyordum. Selanik'ten Beyrut'a, İzmir'den İskenderiye'ye kadar Levant coğrafyasını görüyordum. Larnaka'ya pek uzak olmayan Atlantis Ŗehri haritada iŖaretlenmişti. Ne var ki, yön gösteren oklar Kudüs'ü iŖaret ediyordu. Bense bunun, iri karınlı küplerde yetmiş seksen yıl saklanan Ŗaraplarımızın, özellikle muscat cinsinin, nasıl da Ŗıfa verici bir güç kazandığını anlatan peder Stephane Lusignan zamanından kalma bir Ŗarap ihracat haritası olduğunu sanıyordum. Venedik, Floransa, Marsilya, Paris, Londra gibi Kıbrıs Ŗaraplarının ihraç edildiği ortaçağ kentlerinin haritada gsterilmeyiŖini eleŖtirmek için hesapta olmayan bir köŖeyazısı yazmam gerekecekti. Oysa Platon'a, dolayısıyla ilkağa atıfta bulunan daha kaliteli bir yazı kaleme almak niyetindeydim. Böyle karışık düşüncelerle gözlerimi ovuştururken, haritayı tutan koca gözlü bir kadın, toprak rengi pelerinini açarak yaklaŖmaya başladı. Altından bir pelerin daha ve bir daha. Kadın yaklaŖınca kir pas içinde olduğunu farkettim. Giydiği de pelerin değilmiş, üst üste ullar, yırtık dökük gömlekler. Arkası yırtmaçlı kahverengi eteği çamurla sıvanmışasına öyle bozulmadan duruyor. Sesi yankılarla gidip geldiği için yumuŖak tonda mı, sert mi, kestiremedim. Gövdesi iri ve ağır. Pelerin sandığım ulları birer kanada benzediğinden, onu, her an uçabilecek bir yaratığa çevirmiş. "Nereden tanıyoruz?" diye sormuş olmalıyım. Platon üstüne alıŖtığımдан haberdarmış. İyi de, bu konuya üstünkörü gönderme içeren bir iki köŖeyazısı dışında doğru dürüst bir Ŗey yazmamıştım ki henüz. Gazete okuyacak birine de benzemiyor. Yoksa evsiz barksız bir dilenci mi? Hastaneye nasıl girdi? Hasta ziyaretinin öğleden sonra baŖlayacağını sanıyordum. Tanımadığım

bu kadının kazadan nasıl haberi oldu? İnşallah ajanslarda bir haber yer almadı. Bu iş *kesinlikle* dallanıp budaklanmamalı. Hemşire de ortalıkta yok. Arkadaşımı gördüğünü söylüyor kadın. Omzumdaki ağrıyı unutarak birden başımı kaldırdım. Ani bir acıyla attığım a'aah çığlığının içinden sordum: *İyi mi arkadaşım?* Eskisinden bile iyi. Ama nasıl olur? Arkadaşım yardım için seslenince mi görebilmiştiniz onu karanlıkta? Cep telefonum ıslandı, çalışmıyor. Lütfen polise bulunduğu yeri haber veriniz. Hemşireye de söyler misiniz, ambulans göndersinler. Kadın duruşunu bozmadan oturuyor. "En iyisi Bahçivan Bey'den bilgi almanız" dedi. Bahçivan Bey de kim? Hayretle bana baktı: Bahçivan Bey işte. O an, kadının pelerine benzeyen çullarından su damladığını farkettim. Yatak ıslanacak. Hemşireyi çağırmak için bir zil olacaktı. Hangi yandaydı? Kolumu da kıpırdatamıyorum ki. Islaklığın içime işlediğini hissettim. Kan ter içinde uyandım.

27 Mayıs, Pazar, 10:52

Gözlerimi açtığımda Kostas yanımda oturuyordu. Henüz geldim, dedi, geçmiş olsun. Sandalyeyi çekerken çıkardığım gürültüden uyandırdım seni. Daha uyuyacaksan beklerim. Gözlerim kayarak mahmur bir sesle, yok, dedim, konuşmamız lazım. Rüyada mı, gerçekte mi konuştuğumu kestiremiyordum. Kendi sesimi, üçüncü bir kişinin sesi gibi işitiyordum. Hâlâ beni derinlere çekiyor uyku. Yatağımın yanında biri otururken rüyama devam etmem imkânsız. Gözlerimi ovuşturdum. Arkadaşımdan haber var mı? "Arkadaşımdan haber var mı?" diye tekrarladı ağır bir sesle Kostas. Arkadaşın var mıydı? Hepiniz beni deli çıkarmak için anlaşmış gibisiniz. Seninle konuşabileceğimi sanmıştım. Bu durumda deli çıkman senin için daha hayırlı. Gittiğin doğumgünü partisinden yalnız ayrılıp, arabana tek başına bindiğinin kanıtlanması en iyi çözüm. Her yere bakıldı, "Arkadaşım" dediğin kişiye

ölü ya da diri rastlanamadı. Esra mıydı adı, o kıza da soruldu. Arkadaşın onun evine gitmemiş. Kostas bir an susup, göğüs geçirdi. Sandalyeden taşan kalçaları, kalın bacakları, kat kat kıvrılan göbeği titredi. Arkadaşın dahil verdiği isimlerden ikisi Türkçe. Doğumgünü partisine gittiğin kişi, eskiden Türk bir adamla evli olup İstanbul'da yaşıyormuş. BM aracılığıyla Türk tarafına bilgi vermek zorunda kalacak polis. İş büyüyecek, Rum-Türk meselesine dönecek. Bu absürd, dedim. Siz gazete yöneticileri her şeyi Rum-Türk meselesine döndürdünüz için, bunu da öyle algılıyorsunuz. "Biz gazete yöneticileri" diye tekrarladı yine Kostas. Arkadaşım, Türk yönetimi tarafından sevilmezdi. Ölüsünü sevecekler. Rumların, bir Rum dostunu bile hunharca öldürdüğünü söyleyip propaganda yapacaklar. Siz büsbütün şaşırmışsınız! Arkadaşım, *benim* elimden cinayete mi kurban gitti yani? Hayır, şehit oldu.

27 Mayıs, Pazar, 12:35

Kostas'la konuşurken yeniden uykuya dalmışım. Uyan-
dığımda odada yoktu. Bu sefer öyle uyur uyanık bir halde
kestirdiğimden, rüyada gördüklerimi daha net hatırlıyorum.
Kadın, dokuz çocuk sahibiyim, demişti. Birkaç saat önce zi-
yarete gelen pelerin çullu kadından söz ediyorum. Dokuz şi-
irperisi olan kızlarımı sarmak için dokuz katlı pelerin giyio-
rum. Ne dokuzu? Ne şiiri? A'aa, bilmiyor musuuun, ikisi de
evrenin gizli işaretidir. Boş boş yüzüne bakmış olmalıyım.
Güneş sistemindeki dokuz gezegeni, Büyük Tufan'a dek Do-
kuz Peygamberlik Dönemi'ni ve atomun, DNA'nın, gökku-
şağının dokuzkenar köşelerini anlatmaya başladı. Herhalde
popüler sözdabilim dergilerini okumaktan kafayı yemişti. Eh
işte, dedi, ben de her bir çocuğumdan bir başka hayat bulu-
yor, o sayede yaşıyorum. Dokuz canlı kedi, diye düşündüm.
Böyle düşünür düşünmez, arkadaşımı, köprüden nehre fırla-
yıp dört ayak üstüne düşmüş bir kedi suretinde hayal ettim.

Rüyamın içinde birden hatırladım: Tam köprüye girdiğimizde uzun farlarını yakan büyük bir araç hızla üstümüze geliyordu. Hatta içimden, karanlığın içindeki kedi gözleri, diye geçirmiştim. Farları yeşilimsi renkteydi ve çok keskin parlıyordu. Sanki gökyüzünden süzülüyordu. Kaza yapmamıza o araç neden oldu. Gözlerimi kamaştırıp körleştirdi. Arabayı şimşek gibi ışıklarla sarsan bir enerji yaydı. Kadının görünüşünü falcıya benzettim. Manyak karı, Tanrıça'yım, demişti. Bunu rüyamda mı demişti, yoksa sabahki ziyaretini rüyamın içinde tekrar mı düşünmüştüm, emin değilim. Aramızda nehir hakkında bir konuşma geçti. Galiba arkadaşımın hâlâ kıyıda bulunduğunu, nasıl olduysa onu göremediğimizi anlatmaya çalışıyordu. Kızların dokuzu da kendisinin mi, yoksa bakıcılık mı yapıyor, sormayı uygun bulmadım. Kılığına ve çocuklarının sayısına bakıp, toplumsal konumunu yanlış anlamayayım diye kasten Platon'a atıfta bulunduğu belliydi. Benim bilmek istediğim tek şeyse, arkadaşımın *nerede* olduğu. Öldüyse de, yaşıyorsa da bunu hemen şimdi, herkesten önce bilmem şart. İmalî sözleri, sihirli işaretleri, dolaylı göndermeleri çözecek halde değilim. Rasyonel bir insanım. Her sorunun üstesinden nasıl geliyorsam, bunu da mantıklı biçimde hallederim. Kadına, "Hemşireyle görüştünüz mü?" diye sordum. Beni görmek ona yasak, dedi. Başka şey sormadım. Uykum vardı.

27 Mayıs, Pazar, 16:05

Hemşire, bu gece taburcu olamayacağımı bildirdi. Hani doktor gelip kontrol edecekti? Cevaplamadı. Ağrı kesici ve mide koruyucu hapları verirken, sivil polislerin iki saat kadar sonra gelip beni sorgulayacaklarını söyledi. Doktor yerine polis, *karakol* mu burası? Tutuklu muyum? Eve gitmeme izin vermeyişinizin nedeni sağlığım değil de, polis soruşturması mı? Bir hastane yetkilisiyle görüşmek istediğimi bildiriniz

lütfen. Yanlış anlıyorsunuz Aris Bey. Onlar arkadaşınızı bulmaya alışıyor. İnanmıyorlar ki yanımıda bir arkadaşım olduğuna. Sinirlenirseniz kas ağrılarınız artar. Sabahleyin ziyarette gelen o pelerin ıllu kadından szedecekken vazgeçtim. Hemşirenin, onu göremediğini söylemişti. Yoksa ona görünmekten mi çekiniyordu? Arkadaşımın da, üstünden çamurlu su damlayan dokuz kız anası kadın gibi bir hayal ürünü olduğundan kuşkusu kalmazdı artık. Oysa kadın gerçekten buradaydı. Ryama mı girmişti yoksa? Bir sokak dilencisi Platon'un adını nereden bilecek ki. Hemşire, idrar testi için doldurmam gereken bir tüpü komodine bıraktı. Ayrıca kan alınması gerekiyormuş. Alın, dedim. Hemşire, kısa parmaklı tombul elinde daha da sivri görünen enjeksiyonla yaklaştı. Yumruğunuzu sıkın şu kordonu bağlayayım. Germeyin kendinizi Aris Bey. Haklı çıkmak için hikâyeler uyduran bir çocukmuşum gibi yüzüme bakıyordu. Nasılsa bana muhtaç düşecek kadar çaresiz diyerek, hastane yatağında bulduğu insanlara karşı üstünlük kurmaya çalışan şu küçük hemşireden sakınmalıyım. Davranışlarını anlamazlıktan gelerek ciddi ve güçlü görünmeye çalıştım. Hemşire, polisle benim hakkımda konuşuyor olabilir. Bundan böyle herkese karşı daha dikkatli olmam şart. Etrafımda dolananlar arasında gizli polisler bulunabileğini hesaba katmak zorundayım.

27 Mayıs, Pazar, 18:12

Sivil giyimli iki polis geldi. Taşralı tüccara benziyorlar. Genç olanın dağınık tarzda kesilmiş kısa saçları jleliydi. Modaya uygun morumsu bir gömlek giymişti, ama pantolonuyla da, ayakkabısıyla da uyumsuzdu. Geçmiş olsun faslıyla girizgh yaptılar. Yaşlıca olan, Kıbrıs niversitesi'ne bakan bisiklet yolu yönünden Atalasa Parkı'na giriş yapmış arabaların plakalarını saptadıklarını ve bizden önce oraya giden gençlerle konuştuklarını söyledi. Birileri uzaktan arabamızı

görmüş. Yapılan tarif arabaya uyuyor. Ancak yakından bizi görememişler. Doğru, biz de bira içen o gençleri net biçimde seçememiştik. Yanınızda bir arkadaşınız olduğunu doğruladılar. Çok iyi, nihayet! İki gölge birbiriyle tartışıyor, el kol hareketleri yapıyordu, dediler. Hararetli bir sohbe dalmıştık. Sohbet konunuz neydi diye sormalarını bekliyorum, sormuyorlar. Bunun yerine, Esra adlı kadının arkadaşımın sevgilisi olup olmadığını ve üçümüz arasında nasıl bir ilişki bulunduğunu dolaylı sorularla sınıyorlar. Esra'nın ne kadar çekici bir kadın olduğunu biliyormuş da, arkadaşımın bir çekişme yaşamamı kaçınılmaz görüyormuş gibi davranıyorlar. Konu değişiyor, jöleli polis, köşeyazılarımı okuduğunu söylüyor. Ancak oradaki fotoğraftan gözlerimin açık yeşil olduğunu tahmin edememiş. Yine Esra meselesine dönüp, aynı şeyleri farklı bir soruyla öğrenmeye çalışıyorlar. Atalasa Parkı'nda arkadaşınızla kavga sebebiniz neydi? Laf arasına sokuşturulmuş bu kavga sözcüğünü önkabulle cevap vereceğimi umuyorlar. Kendilerinden daha zeki biri olduğumu anlamamalarını hayretle karşıladım. Onlarsa, arkadaşınızı ne zamandan beri tanıyorsunuz, yakınlık dereceniz ne, işgal bölgesinde mi buluşuyordunuz, Ledra Palace Otelindeki iki-toplumlu toplantılara hiç katılmış mıydınız gibi sorular sormayı sürdürüyorlar. Jöleli genç polis, "Arkadaşınız da sizin gibi bekârmış" deyince, bu imalı laflara uygun bir yanıt vermem *farz* oldu. Laubali konuşmaları sevmem, herkesin olur olmaz lafına cevap da yetiştirmem, ne var ki taşı gediğine koymasını bilirim.

27 Mayıs, Pazar, 18:40

Bakın, dedim polislere, size bir hikâye anlatayım. Bir kez işgal bölgesine geçip Girne Limanı'nda yürüyüş yapmıştım. Ben Girne'den '74 göçmeniyim. Limandaki gazinoların önünde yerli bir İngiliz kadın benimle şakalaştı. Espriyle karşılık verdim. Çok geçmeden kadının benimle seks amacıyla ilgi-

lendiğini anladım. Fiziğim nedeniyle bana o gözle bakmalarına alışkınım. Yoluma devam ettim. Bir süre yürüdükten sonra limandaki Türk Ordu Evi'nden birileriyle konuştuğunu farkettim. İşgalcilerin askeri istihbaratı iyi çalışır, arabamın plakasından kimliğimi, dolayısıyla gazetedeki ve üniversitedeki görevlerim nedeniyle zaman zaman bazı hükümet ve AB projelerine raportörlük yaptığımı öğrenmişlerdir. Peşime özellikle İngiliz bir kadın takmayı daha az şüphe çekici bulmuş olacaklar. Ne var ki, yılmayıp değişik denemeler yaptılar. Aynı gece, iskeledeki banklarda oturup gözünü üstümden ayırmayan bir adama ben de dik dik baktım. Peşime takıldı. Yol değiştirip Girne Kalesi'ne yöneldim, arkamdan geldi. Dönüp el işaretiyle yanıma çağırdım: "Ne istiyorsunuz?" O da seks teklifinde bulundu. Türkiye'den bir turistmiş. Siz kesinlikle askersiniz, dedim. Bir an bocaladı. Giydiği bermuda şort ile rengârenk tişörtün imaj değişikliği yaratmaya yetmediği konusunda kullanışlı bir ders çıkardı. Oyunun kuralını beceriyle değiştirdi: Evet, istihbarat subayıyım ve eşcinselim. Buyurun, şu birahane de bir şeyler içelim, diyerek onu davet ettim. Bana Ankara'daki sevgilisinin kanserden ölüşünü anlattı. Konuşmamız arasında, anlamadığımı bile bile kimi Türkçe sözcükleri birer kript o gibi tekrarlayıp, aynı minval üzere masallar okudu. Ne diyorsun, diye sordum. "Ah, Afyonkarahisar'daki çocukluk günlerimin çiftliği" diyorum dedi. Arada iltifatlarına karşılık veriyordum. Ses ve kamera kaydı yaptığından eminim. Bu tür belaltı istihbarat kayıtlarının, benim kişilik ve konumumdaki birinin kariyeri açısından hayati bir tehdit taşımadığını kavrayamayacak kadar farklı bir dünyada yaşıyordu zavallı Küçük Asyalı Müslüman subay. Gizlice kayıt yaptığını anladığım halde kendisiyle seks muhabbetini sürdürebileceğime ihtimal vermiyordu. Oysa beni oldukça heyecanlandıran bir deneyim yaşıyordum. Bazı Türk subaylarının seks ticareti yapan özel casusluk birimi kurdu-

ğu ve kumarhanelerden gece kulüplerine kadar her tarafa, çeşitli cinsel zevklere hitap eden ajanlar yerleştirdiği konusundaki söylenti meğer gerçekmiş. Ben de o an bu gerçeküstü gerçeğin içindeydim. Kurduğu seks senaryosuna katılmamı sağladı ya, beni kullandığını sanıyordu. Onun sayesinde, bu karanlık istihbarat işlerinin işgal bölgesinde nasıl yürüdüğünü keşfettiğimden dolayı asıl *benim* kendisini kullandığım hiç aklına gelmiyordu. Gecenin sonunda adamcağızı yüzmeye davet ettim. İçtima için kalkacaktı. Uykumu alamazsam gergin olur, erleri döverim, dedi. Ses ve görüntü kaydını bitirip görevini tamamladığı doğrulanmış oldu. O zamana dek herkes gibi ben de, bazı Türk subaylarının, işgal bölgesindeki kumar, seks ve uyuşturucu üçgenini yönlendirmesini, Amerika istihbaratı düzeyinde bir iş çeviriyorlarmış gibi gözümde büyütüyordum. Oldukça amatörmüşler. Ben, “Hadi yüzmeye gidelim” der demez apar topar kaçtı zavallı istihbarat subayı. Bildiğiniz gibi, Doğu tarzı ibnelik Kıbrıslı ibneliğinden farklıdır. Yazık ki bu konuda da Levant’ta yalnızız. Sonuç olarak ülkemiz burada bulunsa da halkımız burada bulunmuyor. Lübnan’da mı? Hayır hayır, yanlış bilgi. Orası da Kıbrıs’tan çok farklı, erkekler arası ilişkiyi aktif ve pasif diye ikiye ayırıyorlar. Lübnan yasalarına göre, polis, anal test yaparak düzölmüş olana bir yıla kadar hapis cezası verirken, düzeni serbest bırakıyor. O gece sanmışım ki “Erkek olan benim, sen pasif olacaksın ben aktif” diyecek bu Türk subayı da. Onu bile demedi adamcağız. Acaba İngiliz bir kadını yem olarak kullandıkları gibi, adam düzme işini de Asyalı masyalı göçmen işçilere mi yaptırıyorlar? Çünkü başkasının kıcını yakın çekimle kameraya kaydeden kişinin de kıcını açtığı bir pozisyonda bulunması gerekir. “Sizi arabanızı park ettiğiniz yere bırakayım” dedim. Girne’deki Türk Ordu Evi’nin önünde el sıkışıp yanağından öptüm. Şimdi lütfen arkadaşımı bulunuz, *anladınız mı?* O zaman karakola gelip sizi de öpeceğim.

28 Mayıs, Pazartesi, 1:37

Gece nöbetindeki hastabakıcı beni uyandırdı. Aris Bey, uyandırdım ama önemliymiş, Simera'dan arıyorlar. Telsiz telefonun ahizesini bana uzatmış, herhalde bir süredir aynı pozisyonda bekliyordu. "Sen misin? Ne oldu?" Kusura bakmayınız, dedi bizim haber muhabiri: Kostas Bey, bu işi pazartesi mesai sonuna kadar bitireceksin, diye direktif verdi. Arkadaşınızdan bir ipucu bulmak için koşturuyorum. Esra Hanım'ın Akropolis'teki dairesi önünde nöbetteydim. Polis telefonlarını dinlemeye almış, ama o hiç konuşmamış. Tuhaf değil mi? Bütün gün kimseye telefon etmedi. Çalan telefonları da açmadı. Polisten bunu öğrenince apartmanın önüne dikildim. Saat 1:00'e doğru evden çıktı. Arabasıyla Atalasa Parkı'na gitti. Değişik girişlerden araba sürüyor, sonra öbür yola dönüyor. Tuhaf değil mi? Gecenin o saatinde, genç bir kadın, tek başına, Atalasa gibi bir yerde. Peşine düştüm. Sanki tarif edilen bir noktayı arıyordu. Parkın içinde arabanın farlarını söndürdüğü için nerede indiğini tam kestiremedim. Yirmi dakika kadar oyalandı. Sonra son sürat eve döndü. Arabayı apartman bodrumundaki garaja park etti. Ne yaptığını görebilmem mümkün değildi. Bir süre geçince bodruma inip baktım. Bagaj kapağı toz toprak içinde, el izleri var. Sanırım bir şey taşıdı.

28 Mayıs, Pazartesi, 1:58

Muhabire, o an Esra hakkında uygunsuz bir şey söylemekten kaçındım. Esra'ya, rüyama döndükten sonra gittikçe yükselen bir sesle hesap sordum. Bana bakmıyordu bile. İşitmiyor olabilir mi? Labirentte iç içe geçmiş cam odalardaydık. Yerini gördüğüm halde, attığım her adımda bir başka cam duvara çarpıyordum. Esra, havada uçuyormuşçasına salınıyor. Açık kumral saçları koyulaşarak göğsüne yayılıyor. Hayır havada değil, sudaymış. Bulunduğu odanın su dolu bir

akvaryum oluşuna şaşırdım. Nasılsa sular benim tarafa doğru akıyor. Bu Esra değil, onu andıran bir denizkızı. Ayakları mı var yoksa, tam göremedim. İnsan kılığında bir peri mi? Bulunduğu cam odanın üstünde Elen alfabesiyle 'Erato' yazıyor. Arkama döndüğüm an, içinde ona benzeyen dişi yaratıkların bulunduğu dokuz cam oda tarafından kuşatıldığımı farkettim. Her birinin üzerinde bir başka isim. Bir tanesi Kalliope'ydi galiba, diğerleri Melpomene, Polyhyminia... Hepsinin adını okuyamıyorum. Bunlar şiirperileri, diye düşünüyorum. Demek hastanede ziyaretime gelen çul pelerinli kadın da sahiden anneleriydi: Şiir tanrıçası! Onlara baktığımı görünce suda daha hızlı hareket ediyorlar. Işıltılar saçarak yansıyan su, camlarda ayna etkisi yaratınca, kendi yüzüm yerine arkadaşımın yüzünü gördüm. Trafik kazasının şokuyla üstüme çöken karabasandan benileyerek uyanmış olmalıyım. Yatakta sıçrarcasına ters tarafa döndüm. Gerçekte *arkadaşım* diye biri yoktu, o bendim. Kendi içimden çıkmış bir gölgeyle birlikte yalnız başıma araba sürüyordum. Bilincim açılır gibi olduysa da gene uykuya daldım. Akvaryumlardaki su Mnemosyne Nehri'nden akıyor. Arkadaşım sandığım gölgeyle, yol yerine nehirde araba sürüyoruz. Beni zorla buraya sokmasına kızmıştım. Tanrı aşkına neden buradayız? Gölgem, emin bir sesle, "Bu nehrin suyunda boğulmamız gerek" dedi. Elini, direksiyonu tutan elimin üstüne koymuş, arabayı derinlere doğru kırıyor. Kendini öldürmeyi beceremeyenler yeni bir hayata başlayamaz. Ben hayatımdan memnunum, diye bağırdığımı hatırlıyorum. Memnun olmaman gerekir, bu bir sorun. Çek elini direksiyondan! Hayaletlerinle buluşmak istemiyor musun? Hayaletlerimiz canlı, bu dünyada bırakılmakla öldürülen bizleriz. Sen içkiyi fazla kaçırmışsın. Bırak kolumu, kaza yaptıracaksın. "Sen" mi? Kendinle konuşurken bile, *ben* demeye korkuyor musun?

28 Mayıs, Pazartesi, 8:23

Uzun uzun uyumuşum. Hemşire kahvaltı yapmama yardımcı olurken, bizim gazetedeki muhabir çıkageldi. Girer girmez, arkadaşınızın izini bulduk, dedi. Kalp atışlarım hızlandı, ama belli etmedim. Hemşire benden çok meraklanmıştı. Kaşık elinde, eli havada, öyle kaldı. Neredeymiş? İyi mi? Onu bilemem. Hipokrat Hastanesi'nin ambulans servisindeki telefon kayıtlarından bir şey buldum. Hikâyenize uyuyor. Çocuk sesli bir genç, gece 3:30 civarında arayıp nehir kıyısına ambulans istemiş. Ölü var demiş. Yeri tarif ederken, birden durup bağır-mış: Ölü gitti, ölü gitti! Ambulans servisindekiler, yeniyetme birilerinin dalga geçtiğini düşünüp rapor etmemişler. Kimmiş çocuk? Servisi arayan cep telefonunu bulup az önce ulaştım. Ardından buraya koştum. On beş on altı yaşlarında bir öğrenci. Adını vermedi. Şu anda okul otobüsündeyim, dedi. Hangi okul? Cevap yok tabii. Buluşmayı kabul etmedi, telefonda konuştuk. Evden kaçıp nehir kıyısında arkadaşlarıyla ot içmeye gitti sanırım. Başka işler çeviriyorduysa da artık bana ne. Anne-babası duyacak diye ödü kopuyor. Polise haber vermeyeceğim, dedim. Mnemosyne Nehri'nin kıyısında ölü gibi yatan bir adam görmüş. Bilinmeyen numaralardan Hipokrat'ın telefonunu öğrenip ambulans çağırmış. Niçin vazgeçmiş sonra? O telefodayken, cadıya benzeyen bir kadın sizin arkadaşı ayağa kaldırıp götürmüş. "Gölge gibi anında kayboldular" dedi. Nereye gitmişler peki? Adamın konuşabileceğini düşünememiş ki çocuk, "Nereye?" diye sorsun. Hayaletle benziyordu, korktum, dedi. Yardım eden kadın nereden çıkmış birden? Ben de sordum. Cadı olacak değil ya, dedim. Çocuk telefonu kapattı.

28 Mayıs, Pazartesi, 8:46

Muhabirin cep telefonundan Rachel'i aradım. Olayı anlattım. Bir haber alıp almadığını sordum. Onu bulmak lazım. Kalkıp yürüyecek kadar iyiymiş, ancak iç kanaması filan

olmasın. Nerede acaba? Lefkoşa'nın Türk kesimine geçmiş olabileceğini söyledi. Üç kızkardeşten kalan çocukluk evine gitmiştir muhtemelen. Yerini bilen var mı? Rachel'lerin eski evine komşuymuş. Deniz kenarındaki dairesinde kalıyordu ya? Oraya kadar gitmesi zor, dedi Rachel, çok uzak. Böyle bir kazadan sonra hayalet evine gittiğini tahmin ederim. *Hayalet evi* mi? Yazılarını yazmak için kapandığı o eski, boş ev işte. Üç kızkardeşin yeri. Bu eve gidip bakmayı niçin akıl etmedin daha önce? Rachel'in sesi telefonda duraladı. Nehirde ağır yaralı olarak kaybolduğu anlatıldı. Kalkıp yürüyeceği aklımın köşesinden geçseydi, nereye gidebileceğini düşünürdüm. Benim cep telefonum ıslandı, çalışmıyor, ama ne sana, ne de Esra'ya telefon etmemesi anlaşılır şey değil. Esra'ya telefon etmediğini nereden biliyorsun? Doğru, bilmiyorum. Sence Esra'nın bir bilgisi olsa bizimle paylaşmaz mıydı? Niye paylaşmasın ki? Bilmem. Belki başka birini aradı. Kimi? Bilemiyorum. Öğlene taburcu olacağım. Hastaneye gel lütfen, doğrudan o dediğin eve gidip bakalım. Ben de geleyim, dedi muhabir. Gerek yok. Kim bu uçarak kaybolan gölge, göreyim. Hayalet evinde mi yaşıyormuş? Sakın haa, haber filan yapılmaz bundan. Özel mesele. O kadar da uykusuz kaldık. Sen git uyu en iyisi. Çok sağol, iyi iş başardın gerçekten. Polise söylemeyeceğim demiştin, ama aldığımız bilgiyi bir biçimde ilgili polis memurlarına aktarmazsak başımıza iş açılabilir. En azından şu adamın sağ olduğunu bildirelim Aris Bey. Dur bakalım, önce sağ salim olduğunu görelim de. Ver şu cebini, bir de kızkardeşimi arayayım, telaşlanmasın bizimkiler. Hem bana çamaşır, gömlek getirsin. Şu kir pastan arıyayım. Gömleğimi askıya asıp getir, demezsem, arabanın içine atıverir, ütüsü bozulur daha giymeden. Telefonda konuşurken, bir yandan da aynada saçlarımı düzeltişimi seyreden haber muhabirinin istihzayla gülümsediğini gördüm. Oysa birkaç ay önce, yaşını göstermeyen, bakımlı bir adam olduğumu öv-

güyle anlatışına kulak misafiri olmuşum. Şu yakışksız gülümseyişi eminim hasettendir. Hadi, dedim, al telefonunu da git.

28, Mayıs, Pazartesi, 9:11

Muhabirin odadan çıkmasıyla girmesi bir oldu. Yaklaşıp fısıldarcasına sordu: Mnemosyne nereye kayboldu? Mnemosyne kim? Koridordaki bankta oturuyordu. Tanımıyor musunuz? Ziyaretinize geldiğini sanmıştım. Bu kadının bilmediği yok. Kaza hakkında da bilgisi vardır diye bir konuşayım dedim, ama gitmiş. Tanımıyorum. Muhabir, nasıl tanımazsınız, dedi: Kıbrıs sorununa çözüm bulunmasıyla ilgilenmiyor musunuz? İki tarafın da görüşlerine hâkim olan başlıca kişilerdendir. Çözüm hakkında herkes ondan bilgi alır. Gazeteci mi? Yok canım, deli! Herkesin delirdiği ve beni de deli çıkarmaya çalıştığı bir ortamda, delilerden medet umulmasında şaşılacak bir yan olmasa gerekti. Buna rağmen duyduğum şaşkınlığı belli etmiş olmalıyım ki, "Deli dedimse, bildiğiniz delilerden değil" diye açıklamaya girişti haber muhabiri. Eksantrik hayat yaşayan bir meczup. Mnemosyne Nehri'nde barakası var. Lefkoşa'nın Türk kesiminde adı deliye çıkınca, Rum kesimine geçmiş. Üniversite mezunu. Öğretmenlik yapmış, araştırma yazıları yazmış. Savaşta ailesi öldürüldü, diyorlar. Baskın sırasında bahçedeki bir ağaca tırmanıp saklanmış. Ağacın üstünden, annesine, ablasına, ablasının oğluna tecavüz edilip kurşuna dizilişlerini izlemiş. Üç gün ağaçta kımıltısız durmuş. Ailesinin cesetlerini vahşileşen köpeklerin yemesini seyrederken... *Kapat* şu mide bulandırıcı konuyu! Muhabir bağırمامı beklemiyordu. Duruladı. Kadıncağыз keçileri böyle kaçırmış yani, diye kekeleydi. Bu tarafta durumunu bilen yok ya, bir dershanede aylarca ders vermiş. Üstü başı dökülüyor, yerden çöp topluyor. Anladık, kapat! Yani onu tanımayışınıza şaşırdım. Dershanedeki-

1. Mnemosyne Nehri; 2. Eski Taş Köprü; 3. Atalasa Çiftliği/Ulusal Parkı; 4. Akropolis Mahallesi; 5. Arasta Çarşısı; 6. İplik Pazarı; 7. Pitagoras'ın Yeri; 8. Ledra Palace Oteli ve Barikadı; 9. Kykkos (Cikko) Manastırı ve Esir Kampı; 10. Neapolis/Yenişehir Mahallesi; 11. Sarayönü Meydanı ve Mahallesi; 12. Saint Sophia Cathedral/Aya Sofiya Camisi; 13. Saint Catherine Cathedral/Haydar Paşa Camisi; 14. Kostanza Burcu ve Bayraktar Camisi; 15. Tren Yolu. (Anlatıcı tarafından üzerine tasarım yapılan harita: Giovanni Francesco Comecio, 1570.)

ler de, tuhaf kadın, diyorlarmış. Gel gör ki her konuya vâkıf: Tarih, coğrafya, sosyal bilimler, matematik, felsefe, Elence, Türkçe, İngilizce, daha söyle, istediğin dersi veriyor. Diğer öğretmenlere üfürük yapmaya başlamış sonunda. “Üç Hoca Hanımlar'ın ruhuyla bir oool Mnemosyne” diye bir şeyler mırıldanıyormuş üfürük yaparken. Kimisi, bu kadının şeyhi var ‘Üç Hoca Hanım’ diye mum yakılan Müslüman bir yatır yerinde mi nedir, Tahtakale’de, diyor. Türkler savaş sırasında kaçtı ya oradan, Arapların da gitmediği bir tekke. Kimisi başka hikâyeler anlatıyor, köylerinde öğretmenlik yapan üç kız-

kardeş yetiştirmiş Mnemosyne'yi. O yüzden bilgisi görgüsü yerinde. Kızkardeşlerin üçü de kendi eceliyle ölmediğinden, ruhları arada kalmıştır diye ruh çağırma işine girişmiş Mnemosyne. Dersanede içilen kahve fincanlarını devirip, "Hepsinde ortak bir işaret görünürse Kıbrıs problemine çözüm bulunacaktır" diyerek fala bakıyormuş. Önce şaka sanmışlar. Bir de bakmışlar çantasında kemik parçaları, saç tutamları, beze sarılı bir kadın fotoğrafı. İştten çıkardılar. Baktım uzattıkça uzatıyor, "Bana ne şimdi bunlardan?" diye muhabir çocuğa çıkıştım. Şu haldeyken bir de savaşta delirenlerle uğraşamam. Mnemosyne'nin sizinle tanışmaya teşebbüs etmesi garip ama, dedi yine. Kadın entelektüel camianın içinde. Yazar çizer, gazeteci, öğretim üyesi, ressam, herkesi tanır.

28, Mayıs, Pazartesi, 9:23

Anlattıklarını dikkatle dinlememiş olmalıyım ki, bağlantıyı neden sonra kurup irkildim. Adı ne demiştin kadının? Mnemosyne mi? Ama Musalar'ın, dokuz şiirperisinin annesi bu! Hatırlayış tanrıçasının adı. Yok yok, lâkabı öyle, dedi Muhabir. Gerçek adını bilen yok. Bence Ayşe, Fatma, Emete cinsinden bir Türk adıdır, o yüzden söylemiyor. Bizimkiler de, Türkçe bir adla çağırmaktansa, Mnemosyne, diyorlar. Yani, öyle tahmin ederim. Şu sözünü ettiğin kadının elinde harita defteri mi vardı? Olabilir. Onda defter olmaz mı, o'ho. Bir defasında kaldığı yere gitmiştim. Nehir kenarında derme çatma bir barınak. Atalasa'ya yakın Eski Taş Köprü var ya, oralarda. Nereden alıp taşımışsa, bir çelik dosya dolabı vardı. Kıbrıs sorununa çözüm bulunmasında yararlık gösterenleri kayda geçiriyor. Josef'le, şu sizin profesör, işte onunla ilgili dosyaya bir şeyler yapıstırıyordu gittiğimde. Yabancı dillerde adamın kitapları hakkında çıkmış yazılar, katıldığı konferansların listesi, aklın durur. Mnemosyne, dedim, istihbarat servisinde bu kadar belge yoktur ha! Onlar önemsiz şeyleri topluyor, diye cevapladı. Josef'in çıplak

bir fotoğrafı bende bulunmuyor, askeriyede muuutlaka vardır. Eh, fakat insanların anadan üryan esir kampına kapatıldığı bir memlekette, çıplak fotoğrafla şantajla teşebbüs, istenen neticeyi verir mi? Kanaatimce ters etki yaratır. Mesela Josef’le ilgili dosyayı, bazı Fransız diplomatlarla görüşen ve Beyrut’a gidip gelen bir Maronit olması gibi nedenlerle tutuyorlar. Kitaplarını okumamışlardır. Kimlerle yatıp kalktığını öğrenmeye harcadıkları zamanda her kitabını en az üçer kez okuyabilirlerdi. Fakaaat işte, ben de Josef’in seks hayatı hakkında bilgi sahibi değilim. Bu Mnemosyne o kadar ciddi konuşup davranıyor ki, şaka gibi, insanın güleceği geliyor düşünmesi gerekirken. “Kendini, şirperilerini doğuran hafıza ve hatırlayış tanrıçası sanıyordur fittırık kadın” diyecek oldumsa da, muhabir çocuk, hiçbirşey söylememişim gibi konuşmasını sürdürdü. Biliyor musunuz, dershaneden atılınca, Eğitim Bakanlığı’na proje sunmuş. Bak buna şaşırmadım. Bu sözleri gülümseyerek söylemiştim. Bizim muhabir rahatlayıp gevşedi. Yatağın kenarına ilişip ayaklarını uzattı. Bununki bildiğiniz gibi değil Aris Bey, dedi. Savaşta kaybolanların bulunması için ruh çağırma ve öte dünyayla telepatik temas hakkında bir proje. Bu kadarını beklemediğimden, göğsümdeki sızıyı azdıracak kadar güldüm. Bakanlık fon vermiş mi? Yok canım, evine Sosyal Yardım Dairesi’nin psikolojik danışmanlarını yollamışlar. Gel gör ki, yapılan testlerde deli olduğu saptanamayınca tımarhaneye tıkamadılar. Güldüğüme bakma, sinirlerim bozulmuş. Bu *aptalca* bir hikâye. Ama muhabir gülüşüm nedeniyle bir defa yüz bulmuş ya, cevabı yapıştırdı: Arkadaşınızı bulduk madem, tamam. Yoksa polisten ve gazeteden ümidi kesince medyumların, meczupların peşinden koşardınız.

28, Mayıs, Pazartesi, 9:50

Üstümden büyük bir ağırlık kalkmıştı gerçekten. Ne kadar çok endişelenip üzüldüğümü şimdi farkediyorum.

Arkadaşımı sahiden öldürmüş olduğuma neredeyse *ben de* inanacaktım. Köprüden uçan arabayla suya gömülmüştük. Yaptığım bu kaza sonucu boğulması benim suçumdu. Dü-rüstlükten, iyilikten, nezaketten başka bir şeyini görmedi-ğim dostuma bunu nasıl yapabilmişim? Gerçi katil olduğum duygusunu bana veren bu kazadan öte bir şey... Dün gece-ye ilişkin hatırladıklarım bir sonraki olaya mantıklı biçimde bağlanmıyor. Herhalde, olup bitenler hakkında hafızamda bazı boşluklar var. Arkadaşımın suya gömülüğü ile Esra'nın güya sulardan çıkışı aynı anda gözümün önüne geliyor. Rü-yamın içinde, ıslak giysileri vücuduna yapışan Esra'nın iri meme uçları mknatis gibi beni çekiyordu. Sertleşen organımı memelerinin arasına sokup, iki göğsünü birden avuçlarımın arasında sıkıştırmaya başlamıştım. Bir taraftan da, bir deniz-kızı ile bir perikızının aynı olup olmadığını ve onlar şayet Kutsal Bakire ile de bir aynılık içindeyseler, şu anda günaha girdiğimi düşünüyordum. Nehirde geçen bu rüyada, Esra'yla denetleyemediğim bir şiddette sevişirken arkadaşım ortalık-ta yoktu. Soruşturmanın bir noktasında, sahiden de Atalasa Parkı'nda onu boğmuş olabileceğimi düşünmüştüm. Sivil polislerin ellerimi, parmaklarımı, birer suç aletiymişçesine dikkatle incelemesi rüyalarımın girmişti. Üçlü aşk cinayeti! Hatta bizim muhabirin dediği gibi, kendimi bir ağacın altın-da cesedi gömmek üzere çukur kazarken hayal ediyordum. Yaşanmış olanlar ile yaşandığı hayal edilenler birbirine karış-tı. Aklımı oynatmadan şu hastaneden çıkmalıyım. Polislerin, bizim hakkımızda sanki bizden daha çok şey biliyormuş gibi davranması, insanı, varsaydıkları o kişi olmaya zorluyor. De-mek ki psikolojik manipölasyon, benim gibi akli başında bir adamı bile etkileyebiliyormuş. Gizli istihbarat şubesinde otu-rup kim bilir ne senaryolar kurmuşlardır: Karanlık aşk iliş-kileri, Türk ajanlığı, işgal bölgesinden kaçakçılık hikâyeleri, tarihi eser hırsızlığı, gizli tarikat üyeliği, ruh çağırma seans-

ları. Arkadaşımı gördükten sonra toparlanırım. Bütün olup bitenler için çok pişmanım. Neyse ki yaşıyor. O ölmediğine göre ben de yaşıyorum.

28 Mayıs, Pazartesi, 10:15

Bir iki ilaç kutusu, ufak tefek kozmetik malzemesi ve gazetelerden ibaret eşyalarımı toplayıp poşete yerleştirdim. Kızkardeşimin getirdiği ütülü gömleği giymiştim. Kirlisini ayrı bir poşete koymak için bakınırken içeriye bir adam girdi. Aynı yaşlarda olmalıydık. Ama saçları alın kısmından döküldüğü ve tıknaz bir vücut yapısı olduğu için benden yaşlı görünüyordu. Hem utangaç, hem meraklı bakışlarla gülümseyerek elini uzattı: "Aris Bey, ben Avraam, tanıştığımıza memnun oldum." Buyurun? Sizi, başınıza gelen şu tatsız kaza nedeniyle rahatsız ediyorum. Fazla vaktinizi almayacağım. Gazeteci değilsiniz umarım. Güldü, yok efendim. Polisten misiniz? Eğer öyleyse, arkadaşlarınızla daha yeni konuşmuştum. Verdiğim ifadeye ekleyecek yeni bir şey yok. Şaşkınlıkla başladığım sözlerimi kızgınlıkla tamamlamıştım. Kirli gömlek hâlâ elimdeydi. Arkadaşımızın varlığı hakkında söylediklerimin doğrulanmasına karşın töhmet altında tutulmayı beklemiyordum. Trafik kazası konusunda bildiklerimi anlattığım artık iyice anlaşılmış olmalıydı. Muhabir çocuğun önerdiği gibi, arkadaşımızın nehir kenarından kalkıp gittiğini gören genç bir tanışımız bulunduğunu polise bildirse miydik acaba? İyi de Kıbrıs polisinin, şehrin Türk kesimine geçip arkadaşımızın ifadesini alması olanaksız. Kostas, BM'yi araya sokarlar demişti. Bir çırpıda bütün bunlar aklımdan geçerken, adının Avraam olduğunu söyleyen nazik şişkodan, "Efendim, polisten değilim, ancak Türkçe konuşan vatandaşlarımızla ilişkili olaylarda Emniyet'e yardımcı oluyorum" diye bir yanıt geldi. O arada pişmiş kelle gibi sırtarak bana güven vermeye çalışıyordu. Dangalakça davranan öteki iki sivil polisin yerine bu yumuşağını yollamışlar her-

halde. Kendimi yatıştırıp, mümkün olduğunca sakın, ama sert bir ses tonuyla karşılık verdim: Benden istediğiniz ne Avraam Bey? Arkadaşımın evi işgal bölgesinde... Olsun, şehrin bu kesiminde sıkça zaman geçirmesi ve polis kayıtlarında adı geçen Esra Hanım'ın da bizim tarafta ikâmet etmesi nedeniyle, Türkçe konuşan vatandaşlarımız olarak kendileriyle ilgilenmek durumundayız. Size kartvizitimi bırakacağım, eğer aklınıza bilmemiz gereken, ama söylemeyi unuttuğunuz bir konu gelirse telefon edebilirsiniz. Cep telefonumu şuraya, arkasına yazıyorum kartın. Türkçe konuşan vatandaşlar derken Kıbrıslı Türkler hakkında benden istihbarat istediğinizi mi anlamalıyım, diye açık açık sordum. Yumuşak kafa da apaçık gülümse-di: "Esağfurullah efendim, biz sadece sizi korumak istiyoruz. Yalnızca Kıbrıslı Türklerle değil, Türkçe konuşan bütün diğer vatandaşlarımızla da ilgilenmek durumundayız. Biliyorsunuz, İstanbul, Karaman, Pontus kökenli Elen olup kendi aralarında bazen Türkçe konuşan vatandaşlarımız da var. Ermeniler, Bulgaristan'dan çalışmaya gelenlerin kimisi, sonra Kürt mülteciler de öyle. Şu anda size sormak istediğim tek şey, Lefkoşa'nın özgür bölgesinde arkadaşınızın özellikle gittiği yerler... Bu gülünç soruya bildiğim kadarıyla bir cevap verdim, bazı üniversitelerden, kafelerden sözettim. Gittiği arkadaş evlerini de, o sormadan söyleyeyim diye, küçük defterine not alma işini uzattı. Benim başka bir bilgi vermeyeceğimi anlayınca, arkadaşımıza ulaştığımız cep telefon numaralarını rica etti. O arada, sanki sorgulama yapmıyormuşçasına arkadaşımın kitapları hakkında sohbet açtı. Bir yazar olarak adını biliyordu. Ancak ne zaman, nerede doğmuş, kimin nesiymiş, aile evi işgal bölgesindeki hangi mahalledeymiş bunları pek bilemiyormuş. Onun Neapolisli olduğunu söyledim. Kitaplarının arkasında yer alan özgeçmişini aktarmakta bir sakınca görmedim. Beni dikkatle dinledi ve teşekkür etti. Kapıdan çıkarken kibarca bir jestle selam verdi. Tam üstümden yük kalktı derken çıkagelen Avraam

beyefendinin bende yarattığı gerginlikten kurtulmak için, hastanenin penceresini açarak derin derin nefes aldım. Kibar polis beyimizin kel kafası göründü. Yalnızca alın kısmından değil, tepesinin bir bölümünden de saçları dökülmüştü. Park yerine doğru yürürken, o sırada arabasından inen Rachel’le karşılaştılar. Hayretler içinde, Avraam Bey ile Rachel’in samimi biçimde öpüşüp konuştuğunu gördüm. Ben donakalmış halde aşağıya bakarken, Rachel de başını kaldırıp yukarıya baktı. Beni görünce el salladı. Rachel, Türkçe de konuşan bir vatandaş sıfatıyla, ‘Türkçe konuşan vatandaşlar’ konusundaki birimde çalışan bir sivil polisle, bu kadar haşır neşir olması sanki olağanmışçasına, öyle gülümseye salına hastane kapısına yöneldi.

28 Mayıs, Pazartesi, 11:05

Az önce tanık olduğum tuhaf sahneye rağmen Rachel içeri girince bir rahatlama hissettim. Kendi güvenli dünyama dönmüşcesine tedirginliğim azaldı. Ama hayır, bu anlık rahatlama yalnızca içimden geçen dileğin verdiği bir yanılsama. Niçin o polisle sarmaş dolaş olduğunu Rachel’in açıklamasını beklemeliydim. Ne iş, dedim, doğumgününde böyle bir olay. İyi ve kötü şeyleri birarada yaşamaya alışkınım, diye cevap verdi: Tamam mısın sen? İyi, iyi. Koltuk değneği mi kullanacaksın canım? Ayaklarımda o kadar şişme yok. Asıl omzum, sol kolum, göğsüm. Koltuk değneği, kaslarımı daha çok zorlar. Mucize valla. Arabaya yürürken, olayı tekrar anlattım. Gelip giden polislerle ifade verdiğimi söyledim. Onu Avraam adlı polisle gördüğümü bildiği halde, hâlâ bir açıklamada bulunmuyordu. Sonunda, senin yakın arkadaşın olan polis bizimkinin cep telefonlarını istedi, dedim. “Yakın arkadaşım olan polis mi!” diye sorudan çok ünleme benzeyen bir cümleyle kaşlarını çatıp yüzüme baktı. Park yerinde kucaklaştığın Avraam Bey işte, diye mırıldandım. Yok canım, ne polisi, Telekomünikasyon Dairesi’nde çalışıyor o. Eski mahal-

lemizden çocukluk arkadaşımdır. Hayır, polis için çalışıyor. “Türkçe konuşan vatandaşlarla ilgili birimdeyim” dedi. A’aa, inanmıyorum buna. Avraam’ın dairedeki görevi Türkçe konuşan vatandaşların telefonlarını dinlemek miymiş yani? O halde benim bütün özel hayatımı biliyordur! Uzun süredir hiç karşılaşmadığ’mız halde, daha dün görüşmüşüz gibi davranmasının nedeni de, benim dün neler yaptığ’mı biliyor olması herhalde. Ayyy gülsem mi, ağlasam mı? Onun annesi aslında Kıbrıslı Türk, ’63 olaylarından sonra Hristiyan olmak zorunda kaldı. Hay aksi şeytan, n’olacak şimdi? Telefonda Türkçe konuşmayacaksın, dedim. Ama Avraam yalnızca Rumca ve İngilizce değil, Fransızca da, Arapça da bilir. O halde hiçbir dilde konuşmayacaksın. Sonra sorguya gelen iki sivil polisi afallatan Küçük Asyalı subayla seks muhabbetimizi anlattım. Gülüştük. Rachel, işgal bölgesindeki askeri istihbarat dairesi, porno filmleri arşividir, dedi, görmek isterdim. Gerçi çekici birilerine ait doğru dürüst sevişme kaydı yapmamışlardır ya. Anında orgazm olan ortayaşlı politikacılar, medya patronları, bürokratlar koca kıçları, kel kafaları, şişko göbekleriyle arzı endam ediyordur. Arada karakter filmi de bulunabilir, dedim. Başıyla onayladı. Dosyalanan bilgilere, fotoğraflara, ses kayıtlarına bakarak hangi kişinin yerine geçmek istiyorsan onu seçebilirsin. Oyunculuk çalışması için her ayrıntı mevcut. Ben, ‘Olanca Çıplaklığıyla Toplumsal Simalar’ başlıklı bir yazı dizisi hazırlamak isterdim. O kadar dosyadan seçmelerle gerçek kişileri birbirine eklemleyip hayali bir başka karakter yaratmak daha enteresan değil mi? Montaj tekniklerinde ustalaşmam gerekecek, dedim. Dijital çağdayız cancağızım, fotoşop var, imaj manipölasyonu yapabileceğin bilgisayar programları var. Hoşumuza gidecek bir istihbarat pornosuna gönlümüzden geçen kişileri monte edebiliriz, amaaan boşver, bize kaldı dertleri! Hani Karpaz’da marina inşa eden İsrail şirketi var ya, onların bile pornosunu yapmaya kalkmış bun-

lar. Aaa, boşverelim ama hak'katen kuzum. Rachel'in bana değil, kendi kendine "Boşver" diye telkinde bulunduğunu anladığımdan bir şey demedim. Zaten konuşmasını bitiremiyordu: Hatta ne duydum, o taraftaki üniversiteler Afrikalı, Balkan, Orta Asyalı öğrencilere burs filan veriyor ya güya, kız öğrencileri uyuşturucuya alıştırıp kullanmışlar. Tabii sökmedi, İsraililerin üzerinde bu tür kayıtları etkisizleştiren cihaz varmış. Rachel, soran gözlerle baktığımı görünce, bir an iç geçirdi, boşveeer, değmez konuşmaya, valla. Onların hiçbiri öldükten sonra tekrar hayata dönemey'cek kadar zorba ve sefil ruhlu. Cehennem ateşinde kül olup savrulacaklar. Dünyaya solucan kılığında bile dönmey'cekler. Demek ki, gelecek yüzyıllar açısından daha değerli bir porno filmleri dokümantasyonu bırakıyorlar, dedim. Rachel beni iştmeden mırıldandı: Kalbinde insaftan ve etik kırıntıdan iz kalmış üç beşine belki Lethe Nehri'nin suyu içirilir. O zaman, önceki hayatlarında bulaştıkları kötülüğü unutup reenkarnasyona uğrarlar. Onlar ağaç olup hayata dönsün, dedim. Ağaçların da ruhu var, dedi Rachel. Hatta bizim belleğimize sığandan fazlasını hatırlayıp, insanlara unutulmuş bir geçmişi hissettirirler. Geçmiş, sadece içinde iyilik olanlar hatırlatmalı. Doğru, dedim. Merak etme, diye cevapladı, o cins insanlar anılarını kaleme alamaz canım: Hatırlayış tanrıçası içi kötülükle dolu olanlara dil ve yazı yeteneği bahşetmiyor. Onlar yaratıcılıkla yazamaz, dolayısıyla okunamazlar.

28 Mayıs, Pazartesi, 11:28

Lefkoşa'nın Rum ve Türk kesimlerini ayıran askeri kontrol noktasına yaklaşırken Rachel bana dönüp baktı: Beklediğimden iyi görünüyorsun. İyiyim, tek endişem arkadaşımız. Barikattaki yarım yüzyıllık mevziler, niçin orada bulunduklarını kendileri de unutmuş halde öyle anlamsızca duruyordu. Terk edilmiş evlerin içinde büyüyen ağaçlara, çalılık gibi

uzayan paslı telörgülere bakarken, ömrüm boyunca seyrettiğim şehir ortasındaki Ölü Bölge'yi hâlâ yadırgayışıma şaşıtm. İyi görünüyorsun gerçekten, diye tekrarladı Rachel. O halde tatlım, kazanın bir suikast olup olmadığını açıkça sorabilirim. Nee? Yakında Kıbrıs ile İsrail arasındaki sularda petrol ve doğalgaz çıkaracakları'nı biliyorum, dedi. Bu konudaki çalışmalara bir ucundan eklemelendiğini işittim. Benim böyle taraklarda bezim yok! Sesim yüksek çıkmıştı. Rachel, trafiğe dikkat ediyormuşçasına yüzünü yola çevirdi. Gizli değil ki canım, 2003'te Mısır'la, denizdeki münhasır ekonomik bölge antlaşması imzalanmıştı ya zaten. Geçenlerde de işte Lübnan ve Suriye'yle imzaladılar. Her cümlesinde frene bastığından, araba tekleyerek gidiyordu. Gazete okuyan herkes bunları bildiğine göre, senin bir gazeteci olarak fazlasını bilmen çok doğal. O halde... O halde, ne? Arisciğim, tuhaf bir durum yok mu bunda? Tüm komşularımızla antlaşma imzalıyoruz, biri hariç. O da, tam petrol çıkarılması için teknik görüşmelerin yapıldığı ülke. İsrail'i kastediyorsan, Türkiye ile de antlaşma imzalanmadığını hatırlatayım ve lütfen frene basıp durma. Daha yeni araba kazası geçirdim. Öfff, bırak demagojiyi Aris, Kıbrıs'ı tanımıyor ki canım Türkler. Arapları ürkütmemek için birer imzayla aradan çıkarır çıkarmaz, daha münhasır bölge antlaşması bile imzalamadan İsraillilerle bazı işler çevirmeye başladılar bildiğin gibi. Ne bildiğin gibisi Rachel? Bir şey bildiğim yok. İyi öyleyse, benim var. Mesela Leviathan'ı biliyorum, o ahtapot kollu İsrail-Amerikan petrol şirketini. Bak, o imzaladıkları antlaşmayla Kıbrıs'a on iki parsel düşüyor. Sonuncu parsel adaya en uzak, ama İsrail'e en yakın olanı. Duydum ki oradan başlayacaklarmış işe. Amerikan-İsrail güvenlik şemsiyesi altında bu Leviathan ya, o yüzden. Anladın mı canım? Herşeyden haberdarım görüyorsun. O nedenle, doğruyu söyle. Bu işteki rolün ne, hmmm? Pay kavgası mı başladı? *Tanrı aşkına* Rachel, ben nereden bileceğim? Yoksa

bildikler’ni söyleme diye bir trafik kazası tertipletiler de, ko-
nuşmaya mı korkuyorsun? Hmmm, Arisciğim? Eğer kısa bir
rapor yazdığım deniz altı arkeoloji projesini kastediyorsan,
onun petrole ilişkisi yok. Bir sessizlik oldu. Rachel, ne raporu
yazmıştın o dediğin Atlantis projesi için, diye sordu. Atlantis
dememiştim ki. Demek katıldığım projeyi gerçekten biliyor-
muş. Atlantis sözcüğünü ağzından mı kaçırdı, yoksa bildiği-
ni göstermek amacıyla kasıtlı mı kullandı? Emin olamadım.
Sustum. Rachel de sustu, konuyu kapattığından değil, cevap
vermemi beklediğinden.

28 Mayıs, Pazartesi, 11:32

En uygunu, ‘Atlantis’ sözcüğünü önemsiz sayıp dos-
doğru cevaplamak: Platon’dan bu yana deniz altındaki ka-
yıp kentler dolayımındaki toplumsal söylemlere değinen bir
deneme yazdım. Yüzüme baktı. Biliyorsun, dedim, Timaios
Diyalogları’nda, Platon, Mısırlı bir rahipten Solon’un işittiği
Atlantis tarihini anlatır. Elenlerin geçmişi hatırlayamadığını,
felaketlerden sağ çıkanların belge bırakmaksızın ölüp gittiği-
ni söyler. 11500 yıl kadar öncesi. Atlantis adasının kaybolduğu
zamanlar. Akdeniz’de suların yükseldiği tarihlerle örtüşme-
si bazılarının hayalgücünü kışkırtmış olabilir. Benim rapo-
rumdaki konu başka, Platon’un idealindeki toplum ve devlet
yapısı. Rachel, yüzünde gittikçe büyüyen bir gülümsemeyle
oturuyordu. Sabırsızlıkla başını iki yana sallayarak, “Sonuçta
Platon’un tarif ettiği Atlantis’i mi arıyorsunuz?” diye sordu.
Ben Atlantis ülkesiyle değil, Atlantis *düşüncesiyle* ilgileniyo-
rum. Platon’un üç eski kıtadaki siyasi sistemleri eleştirmek
için, onların dışında ve arasında kalan bir Atlantis metaforu
kullandığı niye aklına gelmiyor? Çağın en ileri devleti oldu-
ğundan Avrupa, Asya ve Afrika’ya fütursuzca saldıran bir
ülke Atlantis. Yani o biçimde anlatılıyor, dedim. “Hmmm”
diye karşılık vermekle yetindi. Toplumlara iyi ile kötü ara-

sındaki geçişkenliğini irdelemek açısından ilgileniyorum bu konuyla, diye sürdürdüm. Bana sorarsan Atlantis, Atina devletinin, Herakles Sütunları ötesine yansıtılmış gölgesi. “O halde bunun Levant Denizi’yle ilişkisi olamaz” dedi Rachel: “O sütunlar Cebelitarık Boğazı’nda. Atlantis vardıysa bile Atlas Okyanusu’na gömülmüş.” Doğru, ancak aynı adla bilinen iki sütun daha var: Biri Pelopenez yarımadasına, Santorini’ye karşı, diğeri İstanbul Boğazı’na doğru. Bu sütunlardan sözedildiği varsayılırsa, Atlantis’i, Akdeniz’in doğusunda aramaları mantıklı. Ahh, çokook mantıklı! Kendi yorumlarımı değil, varolan bilgiyi aktardım. Platon, devlet düzenini anlatırken, inandırıcı olmak için, bu hayali ülkeyi topoğrafyasıyla betimlemiş. Onu okuyan harita çizebilir. Gördüm gördüm, dedi Rachel, internetten Atlantis görsellerine bakmıştım canım. İyi yapmışsın. Platon’un kitabına da baksaydın. Anlattığı kayıp ülkenin kuzeyinde ince derin bir boğaz var, girişi dar liman, güneyindeyse küçük adalar bulunan bir deniz. Batısı açık deniz, doğusu bereketli ovaların bulunduğu yer. Irmaklar oraya akar, sığ limanları var. “Atlantis, kıta bir defa” diye cevapladı Rachel, “Akdeniz’e sığamazdı” Uzunluğunun 500-600 km., genişliğinin 300-400 km. olduğu söyleniyor, dedim. Hem Platon’un kullandığı sözcüğün, ‘Libya ile Küçük Asya’nın büyüklüğünde’ mi, yoksa ‘Libya ile Küçük Asya’nın *arasında*’ mı anlamına geldiği tartışma konusu. En iyisi sen Platon’u oku, sonra konuşuruz. “Olur, hemen okurum” dedi. Alay ettiğini anlamazlıktan gelerek, Kritias Diyalogları’nı da oku, dedim: Platon, Solon’un dedesinin bir dostuna anlattırıyor Atlantis’in batışını. İskenderiye’ye yakın bir köyün altında kalıntısı bulunan eski Saias kentinin başrahibiyle karşılaşmış orada. Yine “Hmmm” diye bir ses çıktı Rachel’den. O kadar meraklıysan, daha önce aynı yere giden Heredot’ta da bulabilirsin bu rahiplerin aktardığı hikâyeleri. MÖ 448’de kaleme aldığı sanılan bölümde, Mısırlı rahiplerin, tarihteki yazılı kayıtlara 11340 yıl

önce, yani günümüzden 13795 yıl önce başladığına dair ona söylediklerini aktarmış. Bunların hepsini daha geçenlerde not ettim, veririm, bakarsın istersen. Bu kadar uzak bir geçmişe giden kayıp bir yazılı tarihi, hatırlanamayacak kadar uzakta kalmış kayıp bir uygarlıkla açıklamaya çalışanların çıkması doğal değil mi? Rachel'in, göreyim diye alaylı alaylı kaşlarını kaldırışından anladım ki, hem merakla dinliyor, hem de sabırsızlıkla susmamı istiyor. Fakat sözüme devam ettim: Sanat tarihi konusunda dersler veren biri olarak benden iyi biliyorsun ki, Platon'un betimlediği kayıp ülke, üzerinde çeşitli meyveler yetişen, türlü hayvan gezinen efsanevi Cennet Bahçesi. Hal böyleyken, Atlantis, cennette kurulmuş cehennem düzeni. Ben bu noktayla ilgileniyorum. Bilmem, şimdi anladın mı? Raporum da toplum mühendisliği bağlamında. Atlantis, uygarlıktaki başarısına rağmen Platon'un hayalindeki 'mükemmel toplum'u temsil etmediğinden tanrıların gazabına uğratılmış üstat tarafından. Eski Mısırlılardan İsraililere geçen söylenceyi benden iyi bilirsin. Ancak niçin beni, bildiğin bu şeyleri sana anlatmak zorunda bıraktığını ben bilmiyorum. Rachel'le göz göze gelmemek için hâlâ önümdeki yola bakarak konuşuyordum: Tanrı, Atlantis'i denizin dibine batırmakla kalmamış, bir ucu sudan yükselecek olursa, sürekli işgal ve savaşlardan kurtulamamak cezası vermiş. Rachel'den bir kahkaha koptu: A'aa bu kısmını bilmiyordum kuzum, anlatılan yerin Kıbrıs olduğ'na inandım bak şimdi. Ya sen? Yazdığın rapor dışında, petrol ve doğalgaz rezervlerine ilişkin başka raporları da okumuştundur. Haklı mıyım? Onları inandırıcı bulmadın mı? Ayrıntılı bilgi vermenin Rachel'i ikna edeceğini sanmakla yanılmışım. Bunu anlamama karşın, daha doğrusu bundan dolayı, başka ayrıntılarla dikkatini çekmeye çalıştım: "Solon'un, Atlantis'in varlığını öğrendiği Mısır yolculuğundan dönerken Kıbrıs'a geldiğini biliyorsun. Bunun anlamı da..." Rachel yine sözümü kesti: Hmmm, şu

mesale. Senin gibi bir 'Filokyprou' olan kralın Solon'a adadığı Soli şehrini mi inceledin raporunda canım? Yoksa İngilizlerin oradan taşıdığı madeni, yakında taşınacak petrole emsal diye mi anlattın? Hayır, *hiçbirşey* anlatılamaz şu kadına.

28 Mayıs, Pazartesi, 11:45

Rachel'in üst perdeden konuşmasına öfkelenmiş olma-
ma karşın susmayı tercih ettim. Nereden buluyor bu *hakkı*?
Yan gözle süzüyorum. Profilden bir heykel. Mermeri delerek
geçen bakışlarını, bana bakmasa da üstümde hissediyorum.
Kendinden emin hali, onu olduğundan çekiciymiş gibi gös-
teriyor. O kadar beyaz tenli ve bir o kadar da siyah saçlı...
Süse püse düşkün değilmişçesine giydiği tişört ve blucinler,
dişiliğini ortaya çıkaracak bir tarzda seçilmiş. Ama onu süz-
dükçe, gözüme, kaba saba biri olarak görünmeye başlıyor.
Hayat sanki bir mülakat. İlk bakışta olumlu izlenim bırak-
mayı, incelikli, seçkin bir görüntü vermeyi ona öğretmişler.
Arkadaşımız gibi, onun da başlıca şansı içine doğduğu çevre.
Soğukkanlılığımı koruyarak kesin ve kısa bir cevap verdim:
Ben başkasının raporunu okumadım, Soli'yi incelemedim,
belirttiğin petrol konusunu da bilmiyorum. Belli ki cancağı-
zım, bu konuda bilmemen gereken şeyleri bildiğ'ne inanmış-
lar. *Kim* inanmış? *Nerede* yapıyorlar hakkımdaki bu ileri geri
konuşmaları? Kimsenin adıma leke sürmesine izin veremem.
Bunu söyler söylemez yüzümü döndüm. Askeri polisin kont-
rol noktasına gelmiştik. Durduk. Bence bu bir suikast, diye
kestirip attı Rachel. Ya durumun farkındasın ve benimle ko-
nuşmaktan kaçınıyorsun ya da farkında olmadan bulaştın ve
önemini anlamıyorsun. Ben ikinci ihtimali doğru kabul edip
konuşuyorum ki başına tekrar bir kaza gelmesin. Pekâlâ,
dinle Arisciğim, kendinden geçmiş halde yattığından farkın-
da değilsin, ama hastanede ziyaretine kimler gelmiş öğren-
dim ben. Gayri ihtiyari sordum: Kimlermiş? Kızkardeşin ve

Simera'dan iki gazeteci imzalamış ziyaretçi defterini. Senin deniz altı arkeoloji projesinin başındaki Pan'a kaza bildirildiği halde neden gelmemiş acaba, hmmm? Polis soruşturması yapıldığını bildiği halde seni hastanede yalnız bıraktı. Şöyle desem daha doğru olur, polis soruşturması yapıldığını bildiği için seni yalnız bıraktı. Pan'ın gelmesini beklemiyordum ki. Terslercesine yüzüme bakarak dudak büktü. Üstüne sözde vize damgası vurulan Türk işgal bölgesinin kâğıt parçalarını çantasından çıkarırken, "Bak canım, sana ne diy'ceğim" dedi: "Kıbrıs açıklarındaki şu petrol işi tüm Levant'ı değiştirecek. Dostlar düşman, düşmanlar dost olacak. Etrafındaki adamlara dikkat et bence, hmmm, olur mu? Göreceksin, bak, Kıbrıs hükümetiyle ittifak kuracak İsrail, hatta Türkiye'yle çatışmayı göze alacak." Sonra arabanın kapısını çarparak kimlik ibrazı için indi.

28 Mayıs, Pazartesi, 11:58

Onu beklerken, ne kadar bitkin olduğumu hissettim. Hiçbirşey düşünmeden uzun uzun uyumak istiyorum. Rachel, rahat bir blucin ve göğüslerinin yuvarlaklığını ortaya çıkaran ipeksi bir beyaz bluz giyiyor. Daha dün doğumgünü pastasındaki 49 muma üflemiş bir kadın gibi görünmüyor. Herhalde vücudunun inceliği, bacaklarının uzunluğu sayesinde. Zarafetle salınmasını hiç sekteye uğratmayan hızlı adımlarla döndü. Arabayı çalıştırmadan güneş gözlüğünü taktı. Önüne düşen siyah kâküllerini aynada düzeltti. "Pekâlâ" dedi, "sence kaza, bence suikast olan köprüden yuvarlanma konusunu sonra konuşuruz. Madem karıştığın iş petrol değil de, deniz altı arkeolojisiymiş, denizin hangi noktalarında aranıyor baki'im şu batık kent? Hmmm Bay Filokyprou?" Cevap vermedim. O da sustu. Çok geçmeden, "Bir soru sormuştum" dedi. Arkadaşımız ölü mü sağ mı, ne halde, sorduğun yok. Umutsuz vakasın, dercesine iç çekerek başını salladı.

Platon'u sadece ideal devlet düzeninin kuralları açısından okuduğ'unu sanmıyordum. Bu defa da ben, çattık belaya, kabildinden başımı sallayıp, sımsıkı kapattığım dudaklarımı zoraki bir gülümsemeyle gerdim. Öyle ya, dedi, Rachel, hafıza ve hatırlayış tanrıçasının insana sunduğu yaratıcı düşünme olanakları açısından da okuyabilirsin Platon'u, değil mi? Şu petrol işleriyle Rachel neden ilgileniyor? Sorup konuyu büyütmenin akıllıca bir davranış olmayacağına karar verdim. Adanın güneydoğu tarafındaki açık denizde arkeolojik keşif yapmayı hedefliyorlar, dedim. Yani Kıbrıs, Lübnan ve İsrail karasularının kesiştiği civarda mı? Olabilir. Yani... Yarnisi ne? Yani, petrol yatakları bulunan deniz altı bölgesiyle aynı yerde. Ne enteresan bir tesadüf! Hem yer, hem zaman açısından enteresan. Muhtemelen, projenizin sponsorları ile petrol araştırma şirketleri de örtüşüyordur. Hiçbir fikrim yok. Kaç defa söyleyeceğim, kısa bir rapor yazdım, o kadar. Rachel her şeyi abartan biri. Bildiklerini tamı tamına anlat-san da sorularının sonu gelmez. İster petrol, isterse batık kent, hiçbir hassas konu onunla konuşulabilecek gibi değil. Susmak da işe yaramıyor. Rachel, yine "Pekâlâ" diye söze başlamıştı ki, bu kez sözünü kestim. Bir an önce gidip arkadaşımıza baksak iyi olacak. Bilgi sahibi olmadığını söyleyen bir dostunun, üstelik hastaneden henüz çıkmış bir insanın bu kadar üstüne gitmen rahatsız edici. Sesim yine yüksek çıkmıştı. Ancak herkes durması gereken bir nokta olduğunu öğrenmeli.

28 Mayıs, Pazartesi, 12:23

Yüzümü yan cama dönüp dışarısını seyre koyuldum. Selvilik bir yoldan geçtik. Bisiklet yolları, Türklerin askeri kontrol noktasından sonra zank diye kesilivermişti. Kaldırıma park etmiş araçlar nedeniyle yayalar yolun içinde yürüyordu. Gelişigüzel asılmış ve renkleri kadar ölçüleri de

uyumsuz tabelaların, toz toprak içindeki dükkân eşiklerinin önünden geçtik. Kaba saba bir erkek güruhunun istila ettiği işlek bir caddeden sola saptık. Lefkoşa'nın mimarisi devam etse de, bir sihirbaz, Türk kesimini başka bir zamana üfürmüş, böylece burası başka bir yere dönüşmüştü. Buralarda oturan yaşlılarla ne zaman konuşsak, ağızbirliği etmişçesine, "Biz eskiden medeniydik" deyişleri aklıma geldi. Şehrin işgal bölgesinde kısılanlar geçmişi gelecek-zaman, geleceği ise geçmiş-zaman gibi anlatmakla kalmıyor, bulundukları mekânı da gerçekte olduğundan farklı görüyorlar. Pan'a, deniz altındaki batık kent hakkında yazdığım raporda, 'geçmişin gelecekte bulunduğu' meselesini belirtmeyi ihmal etmişim. Oysa Atlantis bir karşı-tarih. İnsanoğlunun çağdan çağa daha ileri bir uygarlık düzeyine çıktığı inancını tersine çeviriyor. Atlantis, Türkiye'nin işgali altındaki bu Lefkoşa mahalleleri gibi, aynı şehrin özgür bölgesinden çok daha geri ve gün geçtikçe kendi kendinden de geri bir toplumsal yapıya düşüşün hikâyesini anlatıyor. Resmi dünya tarihinin sürekli ilerleyen bir uygarlıklar dizgesi biçiminde sunulmuş, Atlantis'in batışı doğrulanırsa felaket ve kaosun tekrara yenik düşecek. Modern bilimlere ilişkin bildiğimiz ne varsa, *Atlantis* adlı bir kuşku kibritinin çakmasıyla berhava olacak. Atlantoloji çalışanlar, tarihin ilerlemek yerine gerilediğini öngörmek durumunda kaldığından Atlantologları gerçek bilimadamı saymıyorlar. Bu düşüncelerimi Rachel'e açamam tabii. Beni, bir sözdebilimci diye lanse etme fırsatını kaçırmaz yoksa. Onun işi, entelektüel kalite kontrol memurluğu. Gazetelerde köşeyazısıyla uğraşanların, kamu aydını olmak ötesine geçemeyeceğini, üniversitedeki yarı-zamanlı pozisyonları gibi yarı-aydın olarak kalacaklarını benim de bulunduğum kalabalık bir ortamda açıkça söyleyecek kadar küstahlaşabilen bir kadın. Arabada susmaya devam ettim. Yüzüne de bakmadım. Asfaltı delik deşik yollardan seke

seke geçtik. Bahçesinde nar, limon, portakal, zeytin, badem, dut ağaçlarının dal budak saldığı bakımsız Lefkoşa evlerinin bulunduğu bir ara sokağa girmek üzereyken Rachel arabayı yavaşlattı. Eliyle, sokağın bağlandığı anayolun sol taraflarını işaret etti: “Avraam’ların evi oradaydı, yıkıp şu iğrenç apartmanı yapmışlar, yazık valla. Onun polis olabileceğ’ne hâlâ inanamıyorum, ayyy. Belki sadece belli bir konuda çeviri yapmasını istemişlerdir Emniyet’ten?” Hiç sanmam, dedim. Sizin üniversitedeki Derek’in karısı Filissa var ya, Avraam’ın kızkardeşi o. Buna da *ben* inanamıyorum şimdi. O hoş kadının kardeşi miydi kel şişko?

28 Mayıs, Pazartesi, 12:34

Rachel’in arabayı önünde park ettiği iki katlı evin sıvaları yer yer dökülmüş, panjurları yıpranmıştı. Bahçesi diğerlerine göre daha bakımlıydı. Dış duvara sarılan günnasır ve yase-minler düzgün budanmıştı. Eşikte durup bahçeye baktım. Rachel, üç kızkardeşin zamanından beri buraya göz kulak olan yaşlı bir bahçıvanı var, dedi. Bahçe kapısından geçerken, “Adam senden benden sağlam” diye ekledi: “Ağaçlar, çiçekler ve otlarla enerji alışverişi içinde.” Galiba onu iştmişti bir yerlerden. İştmişsindir, iştmişsindir... Bir an susup kendi kendine konuşuyormuşçasına devam etti: Bizim dünyamızdan olmayan insanlar pek aklımızda kalmıyor. Karşılaştık da, gördüğ’müzü farketmiyoruz onları. Şu Bahçıvan var ya, kendisi gibi bir de ahabası var. Meczup bir kadın. Üniversiteye uğrayıp benden kitap filan ister. Bizim bölümün sekreterine adını söylüyor ‘Mnemosyne’ diye, ama her seferinde sekreter unutuyor. Başka bir dünyadan ya kadıncağız. Sahi, Rachel’in sözünü ettiği Bahçıvan Bey’i, dev bir gölge gibi hastanede ziyaretime gelen pelerinli yaratıktan iştmişti. Tamam, anladım meseleyi. Mnemosyne, bizim haber muhabirinin anlattığı kadının lâkabı. Kaza hakkında bilgisi olabilir demişti.

Dokuz şiirperisinin annesiymiş! Hafıza ve hatırlayış tanrıçası olduğuna inanıyor Allah'ın delisi. Kendimi, deliler ile akıllıların bu derece birbirine karıştığı bir durumda hiç bulmamıştım. Mnemosyne, Bahçıvan'la görüştüğüne göre, demek, arkadaşımızın evini de biliyordur. Bunları, evin zilini çalan Rachel'den öğrenme fırsatım olmadı. Gerçi ona sormaya çalıştım,

28 Mayıs, Pazartesi, 12:46

ama zilin çalınmasıyla kapının açılması bir oldu. Arkadaşım bizi oldukça sakın karşıladı. Durgunluğu ve benzinin solgunluğu dışında iyi görünüyordu. Tanrı'ya şükür, dedim, iyisin. Kazadan sonra seni nehirden çıkardığımda yaralıydın, kalbin çarpmıyordu sanki. Biliyorum. Ben de öldürüldüğümü sandım. Rachel, yüzüme baktı. Karanlıkta kiminle boğuştuğumu hatırlamıyorum. Suyla boğuşuyordun, dedim. Rachel işkillenmişti. "Birisi mi saldırdı sana?" Rachel'in Türkçe sorduğu bu soruyu, arkadaşımızın İngilizce cevabından anladım: Kim saldıracaktı ki? Etrafta bir insanın varlığını hatırlamıyorum. Kafatasım çatlamıştı. Ciğerlerim soluk alamayacak kadar suyla dolmuştu. Bilincim kayboldu. Sonra bir şey oldu, bir el baştan aşağı bana dokundu. Olanca ağrıyı sızıyı, kafamın içindeki uğultuyu, suyun verdiği bulantıyı aldı. İri yarı bir kadın yattığım yerden kalkıp yolu bulmama yardım etti. Kimin nesiydi, hatırlayabilecek durumda değilim. Rachel, dehşet ve şaşkınlık dolu bakışlarla bakıyordu: Öldün de dirildin mi? Bilmiyorum. Sahi ne oldu? Bana soruyordu arkadaşım. Anlattım. Dikkatle dinledi. Bir şey hatırlamadığı belliydi. Suyu hatırlıyorum, dedi. Ama Atalasa Parkı'ndan sonra arabaya bindiğimizi hatırlamıyorum. İçinde boğulduğum su Atalasa'daymış gibi geliyor bana. Yaşıyorsun ya... Evet, hiçbir yerimde hasar yok. Başında bir çizik var, dedi Rachel. Kana-mıyor ama. Doktora gittin mi? Gerek yok ki, teşekkür ederim.

Arkadaşımızın baştan beri sürdürdüğü mesafeli üsluptan Rachel'in tepesi attı. Allah Allah, nasıl konuşuyorsun öyle kuzum, en yakın arkadaşları hastaneye götürmez mi insanı? Yakın arkadaş olduğumuzu biliyorum. Bu bilgiyi bir kitaptan okumuşçasına konuşuyordu. Rachel ısrar etti. Dışarıdan iyi görünüyorsun görünmesine de canım, içeriden iyi değilmişsin gibi geliyor bana. İyiyim, dedi o yine, teşekkür ederim.

28 Mayıs, Pazartesi, 13:08

Rachel bahçeye çıktı. Sigara yakıp portakal ağaçlarının altında bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Salonun açık pencerelerinden bir gözümle Rachel'i, öbür gözümle de nezaketli biçimde oturan arkadaşımı izliyordum. Çok rahatsız edici bir soruymuşçasına çekinerek fısıldadım: İyi misin geçekten? Evet. İzin verirsen göğsüne, sırtına bir bakayım. Belki bir şeyler sürmek gerekir. Hastanede bana verdikleri merhem sana da yarayabilir. Lüzum yok. Görmemi istemiyor musun? Bakabilirsin. Yaklaşıp tişörtünü yukarı doğru sıyırdım. Hem göğsünde, hem sırtında yer yer çürümeye yüz tutmuş yara izleri vardı. Benimkinden daha çok yara beresi olduğundan, verdiği acının da daha fazla olacağı düşüncesiyle usulca dokunmuştum. Acımadı. Ağrın yok mu? Yok. Berelenmiş yerlerin acııyor mu yani? Hayır. Bir şey mi sürdürdün? Gerek yoktu ki, duş yaptım. İnanılacak gibi değildi. Pencereden Rachel'e gözattığımı görünce, eski evine bakıyor, dedi arkadaşım. Bizim bahçeyle bitişik olan evde oturlarlardı son savaştan önce. Senin bu çocukluk evine daha önce gelmemiştim. Öyle mi? Nereye geliyordun? Deniz kenarındaki dairene. Haa, olabilir. Anahtar vermiştin hatta, 'Ben Londra'dayım nasılsa, istediğinde git kal' demiştin. Evet, iyi olmuş anahtarın bir kopyasını tutman. Arada uzayan sessizliklerle konuşuyordu. Bahçeye, Rachel'in yanına yürüdüm. Ben bir şey söylemeden, "Ölmüş" dedi. Gözlerini yan bahçedeki evden ayırmadan ko-

nuştuğu için, ölmüş dediği göçmen oldukları eski evleri mi, yoksa arkadaşımız mı, emin olamadım.

28 Mayıs, Pazartesi, 13:35

En iyisi, tanıdık bir doktora telefon edip bu durumda n'apılır bir sorayım. Eczaneye gidip ona gerekebilecek birkaç şeyi alayım. Rachel, ağır düşüncelere dalmış biçimde konuşuyordu. Ben dönene kadar başından ayrılmazsın değil mi? Elbette, dedim. Senin için de almam gereken bir ilaç var mı tatlım? Yok, sağol. Sahi, orta sertlikte bir diş fırçası, bir de hassas dişetlerine göre beyazlatıcı özelliği olan bir dişmacunu alabilir misin lütfen? İstersen ben dönene kadar divanda biraz dinlen, hmmm, sen de pek iyi sayılmazsın. Arabadaki sorgulamasından incindiğimi düşünüp, abartılı bir şefkatle kendisini bağışlatmaya çalıştığını anladığımı hissetti. Giderayak, sevecen konuşma tonunu alaycı bir üslupla değiştirdi: Hem, istihbaratçıların porno film arşivi yerine, bu evdeki fotoğraflardan hangisine göre bir hayalet kılığ'na girip dünyaya döneceğine karar verirsin. Buradaki hayaletlerden biri olarak mı dünyaya dönmek zorundayım? Bu kez ciddiyetle cevap verdi: Önceki hayatına uygun düşebilecek kişilere ait fotoğrafları, video ve kasetleri inceleyip bir kombinasyon yapıver. Bahçedeki kuşlardan, ağaçlardan bazılarını da bu karışıma katabilirsin. Yalnız, petrol denizinde yüzen kanserli balıkları karıştırma. Rachel, arkadaşımıza hoşçakal demeden çıktı. Eve girince, onu bıraktığım şekilde otururken buldum. Arabanın sesini duymuştu. Rachel gitti mi? Az sonra dönecek, dedim. Çalışma odan şu arkadaki mi? Evet. Daha çok bahçede, asma çardağının altında yazıyorum. Bazen de yatakodasında. Çok kitap var burada, çok da resim, hafızamda boş sayfa bırakmıyorlar. Üstüne çiçek nakışları işlenen ve dalgalı biçimde kesilip teyellenmiş alt kısımları püsküllü üç urup salon perdeleri 1950'lerden

kalmış olmalıydı. Bir yanda, daha bile eski yıllara ait kenarı dantelli beyaz minder örtüleri, öte yandaysa yastıklarına kasnak nakışı işlenmiş geniş hasır koltuklar duruyordu. Girişteki aynalı askılık en az bir asırlıktı. Baston ve şemsiyeler bile eski. Camlıdolaptaki mutfak eşyalarıysa bir antikacıda rastlanabilecek cinsten. Düzenleniş biçimlerine bakılırsa halen kullanılıyorlar. Bir dönem sergisi gibi duvarları kaplayan tablolar o kadar çoktu ki, şu yüksek tavanlı geniş salonu olduğundan küçük gösteriyordu. Çalışma odasındaki tek fotoğraf, pencerenin hemen yanına asılmıştı. Bahçede yaşlıca bir çift. Elleri yerine omuzları temas ediyor. Fotoğraf onları hazırlıksız yakalamış. Kadın saçını düzeltip sol yandaki buklesini ince saçtokasıyla tutturmaya, adamsa kemerini yukarı, göbek hizasına çekmeye ancak fırsat bulabilmiş. Arka fondaki pencerenin perdeleriyle, arkadaşımın çalışma odasındaki beyaz satenden delik işi perdeler aynıydı. Belli ki fotoğraf pencerenin dış cephesinde çekilmiş ve iç cepheye asılmıştı. Hâlâ aynı yerde duran bu insan hayalleri kimdi? Kısa karpuz kollu ve yakadan aşağısı düğmeli bir elbise giyen büyükannesi, beyaz gömleğini yazlık keten pantolonunun içine sokup kemerini sıkıca ilikleyen de büyükbabası mı? Sormadım. Etrafı incelediğimi görünce, istersen yukarıdaki odalara da çıkabilirsin, dedi. Buraya hiç gelmemiştim, bir bakayım. Tırabzanlar biraz sallanıyor, abanmadan çık.

28 Mayıs, Pazartesi, 13:50

Yatakodasında resim yerine aile fotoğrafları var. Fi tarihinden kalma çerçevelerine ilk kondukları andan beri duruyor olmalılar. Fotoğraflar arasında dikkatimi çekenlerden biri, derin bakışlı üç genç kızinkiydi. O kadar eski bir fotoğrafta böylesine diri görünmeleri şaşırtıcıydı. 'Foto M. Fevzi' yazan kabartma mühür bile daha dün vurulmuşçasına sağ alt köşesinde duruyordu. Dün gece, arkadaşımın, Pan'a sö-

zettiği üç kızkardeşe ait hikâyesinin kahramanları herhalde onlar. Bu fotoğraflar, evdeki işlevsiz eşyalara hayat veriyor. Sanki bu evin eski sakinleri geceyarısı olunca fotoğraflardaki yerlerinden çıkıp eşyaları kullanmaktaymış gibi bir duyguyla ürperdim. Fotoğrafları art arda izlerken, bu insanlar arasında nasıl ilişkiler olduğunu tahmin etmeye çalıştım. Kim kimin kızı, karısı, kuzini? Yan yana durdukları insanlara karşı besledikleri gerçek duygu ne? Eskiden komşu olduklarına göre, Rachel onları tanıyor. Ama insanları, hatta Kıbrıslılar gibi dünyanın en naif insanlarını da, kötülüğe batmış yaratıklar olarak gören Rachel'e bunu sormak gereksiz. Fotoğraf makinesi karşısında yanak yanağa gülümseyen şu kadınların, içten içe birbirlerine dış bilediğine dair anlatacak bir hikâye bulur. Gerçeği bire bir yansıtan fotoğrafın yorumu ona bakan kişinin niyetine kaldığına göre, *gerçekçi* bir sanat yok demektir. Sanki aralarında yarışma varmışçasına üste çıkmaya çalışan bu fotoğraflar, masadan duvara tırmanıyor, oradan raflara sıçrayıp komodin üzerine atlıyor. Açtığım çekmecelelerin hepsinde fotoğraflar, kartpostallar, eski defterler gördüm. Bu kadar çok çekmece olan bir yerde, saklanmaya karar vermiş bir fotoğrafı ortaya çıkarabilmek zor iş. Eşyalar arasında kendilerine daima gizli bir yer bulabilirler. Kimisi, başka bir fotoğrafın çerçeve kenarına geçmiş onun önünü kesiyor. Ayna kenarına tutunanlar, insanın kendi yüzü yerine onları görmesine yol açıyor. Dolapların cam kapakları arasına sızan da var. Orada tozlanmaktan kurtulmuş, ancak günışığından renk değiştirmişlerdi. Kapının sağında duran sehpadaki kitaplar arasına okuma işareti olarak konmuş fotoğraflar büsbütün tuhaf. Etraftaki eşya kalabalığından kaçmış, diğer fotoğraflardaki kişilerden sıkılıp kendi köşelerinde kitap okumaya çekilmiş gibiler. Bu insanların şık giysileri varlıklı olduklarının göstergesi mi, yoksa fotoğrafçının karşısına geçerken o şekilde giyinen maddi sıkıntı içindeki kimseler mi?

Bunlar, üç kızkardeşin aile fotoğrafları olduğuna göre arkadaşımın da akrabalık bağları bulunmalı. Oysa onunla bu insanlar arasında bir bağlantı kuramıyorum. Ne görünüşünde, ne yaşam biçiminde.

28 Mayıs, Pazartesi, 14:02

Arkadaşımın bir iki çocukluk fotoğrafı, yatakodası yerine merdivenin açıldığı koridordaki raflı ve cam kapaklı küçük bir dolapta gözüme ilişti. Orada ilkokul ansiklopedileri, bir kumbara, kırmızı bir yarış arabası, daktilo biçiminde iri bir kalemtıraş duruyor. Tenis raketi onunla tanıştığımız dönemden kalmış olmalı. Annesi yeni ölmüştü. Arkadaşım, bunu, Londra'dan yaz tatili için geldiğinde öğrenmişti. Oyalansın da üzülmesin diye, teyzesi onu tenis kurslarına yazdırmış. Sanırım 12 yaşlarındaydı. Ben tenise ilkokulda başladığımdan iyi raket tutardım. Onun 'backhand'leri berbattı. Bacak hareketleri zayıf ve topla temasında yön duygusu eksik birini yenmek benim için çocuk oyuncağıydı. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra bile seri ve sert vuruş yapamıyordu. Bazı setleri alsın diye hatırlamışlığım çoktur. Hem Türk'tü, hem '63 göçmeni, hem de annesi ölmüştü. Babası yoktu. Ondaki sözettiğini duymadım. Ya çatışmalarda bizimkiler öldürmüşse düşüncesiyle sormaktan kaçınırdım. Tenis oynayan bizim Rum ve diğer Hristiyan çocuklarına üstünlük taslardı. En şaşırdığım nokta buydu. Beni onunla yakınlaşmaya kışkırtan da bu oldu. Evi savaşta yakılıp göçmen olmuş, akrabaları öldürülmüş, anne-babası yok, ona bakan teyzesinin geçinecek parası var mı yok mu şüpheli, tenis raketini ne tutmayı becerebiliyor, ne 'backhand' vuruşu yapmayı, bir de üstünden hava atıyor. Sandviç yerken eliyle ağız silenlere yargılayıcı bir bakış fırlatırdı. *Nasıl* da tepeden bir bakış. Sonra lavaboda elini ağzını yıkamaya giderdi. Çocukların küfürlü hitaplarına karşılık vermediğinden Elence

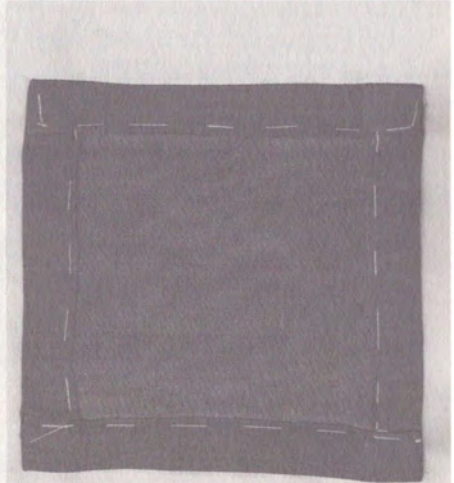
anlamadığını sanıyordum. Oysa anladığı halde konuşmalarımıza katılmıyormuş. Hepimize adabımuaşeret öğretsin diye İngiliz koçumuz tarafından getirildiğini düşünmüştüm o zaman. Levant'ı ıslah etmeye atanmış Osmanlı paşazâdesi gibi bir pozlar. Tenis kulübünde bir köşeye çekilmesini önceleri dışlanmışlık duygusundan sanıyordum. Hayır, değildi. Zamanla anladım ki *kimseyi* muhatap görmeyişindendi. İşgalden on yıl kadar sonra, adanın kuzeyine giriş çıkış yasaklandığından izini kaybettiğim bir dönemde, adından söz edildiğini işittim. İşgal ordusunu eleştiren, bu nedenle dışlanıp sınırışı edilen bir yazar dediklerinde, birden kafamda bir şimşek çaktı. Durumu çözdüm. Anadolu köylerinden gönderilen yoksul ve eğitimsiz Türk askerlerini de, bağıra çağıra tenis oynayan Rum çocukları gibi kendinden aşağı gördüğü için eleştirmişti mutlaka. Ondan öğrendiğim şeyler de olmadı değil: Varolabilmek için ortadan yokolmak sık sık uyguladığı bir yöntemdi. Bu konuyu bir kez açtığımda, düşmanları hayatına kastetmesin diye ölü taklidi yaptığını söylemişti. Bana kalırsa bu, bir güç elde etme taktiği idi. İleriye fırlayabilmek amacıyla kendini geriye çekip sinen bir kedi gibi pozisyon alıyordu. Tenis kortu, Ledra Palace Oteli ile Telekomünikasyon Dairesi arasında, Birleşmiş Milletler'in denetimindeydi. Teyzesi oraya geçmesine izin veriyordu. Ölü Bölge'den, "Rum tarafı" dediği özgür bölgeye yürümesi defalarca tembih edildiğinden bilardoculara birlikte gidemezdik. Gürültülü bir takım halinde takıldığımız bilardocuda bulunmayı kendine yakıştırmadığından, tehlike altındaki bir Türk çocuğu olduğu için dönmesi gerektiğini ima ederdi. Bunu bize kötü hissettirmek için yaptığını şimdi daha iyi anlıyorum. Şu rafta duran raketiyle, Ölü Bölge'de uslu uslu oturur, oradan da teyzesiyle kaldığı göçmen evinin yolunu tutardı.

28 Mayıs, Pazartesi, 14:10

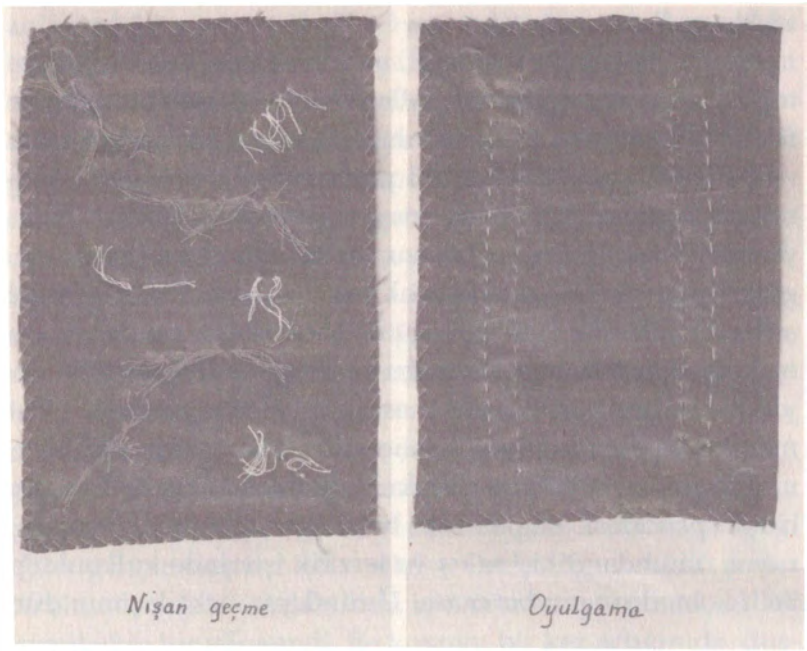
Yalnızca yatakodası değil, merdiven çıkışı da birçok fotoğrafla, harita ve kartpostallarla dolu. İnsan bunları bir filmde görse sanat yönetmenin mekân yaratmak için epey uğraştığını sanır. Koridordaki yarım masalarda halen kullarımda olduklarını hayal edemeyeceğim çeşit çeşit eşya: Fildişi tarak ile elbise fırçası, fanusu işlemeli bir gazyağı lambası, gümüş kaplı ve büyüteçli oval yakın aynası, takım halinde asılan ayakkabı fırçası ile kerata, Parker dolmakalemlerin ve mektup-açacaklarının konduğu sedef kakmalı kalemlik, ge-yik biçiminde porselen bir masasaati, yine porselenden Osmanlı Sultanını, İngiltere Kraliçesini ve Fransız İmparatorunu bir arada gösteren bir biblo. Yatakodasının arka bahçeye bakan penceresi önünde eski bir Singer dikiş makinesi duruyor. Yanında, dikiş nakış ve terzilik işlerinde kullanıldığı belli komodin tarzı bir masa. Üstüneyse, arkadaşımın dün

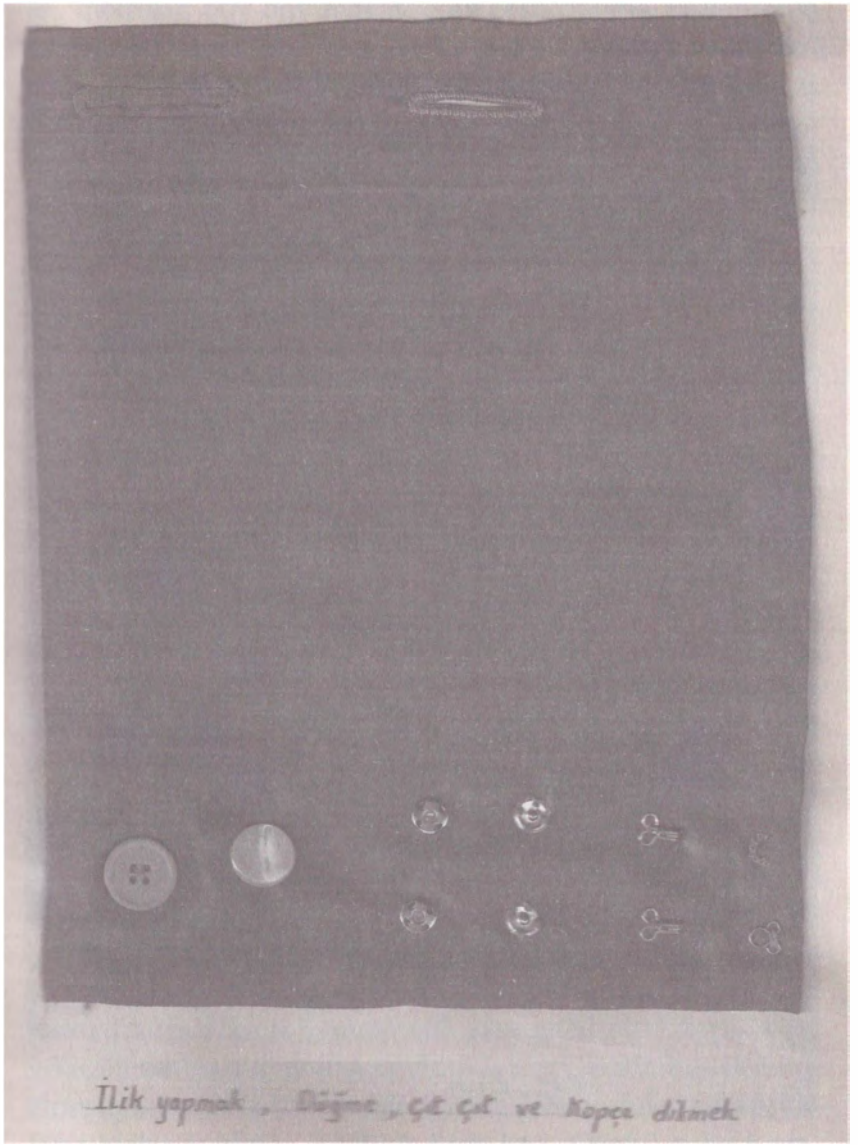
Çapraz dikiş "Papas Teyeli"

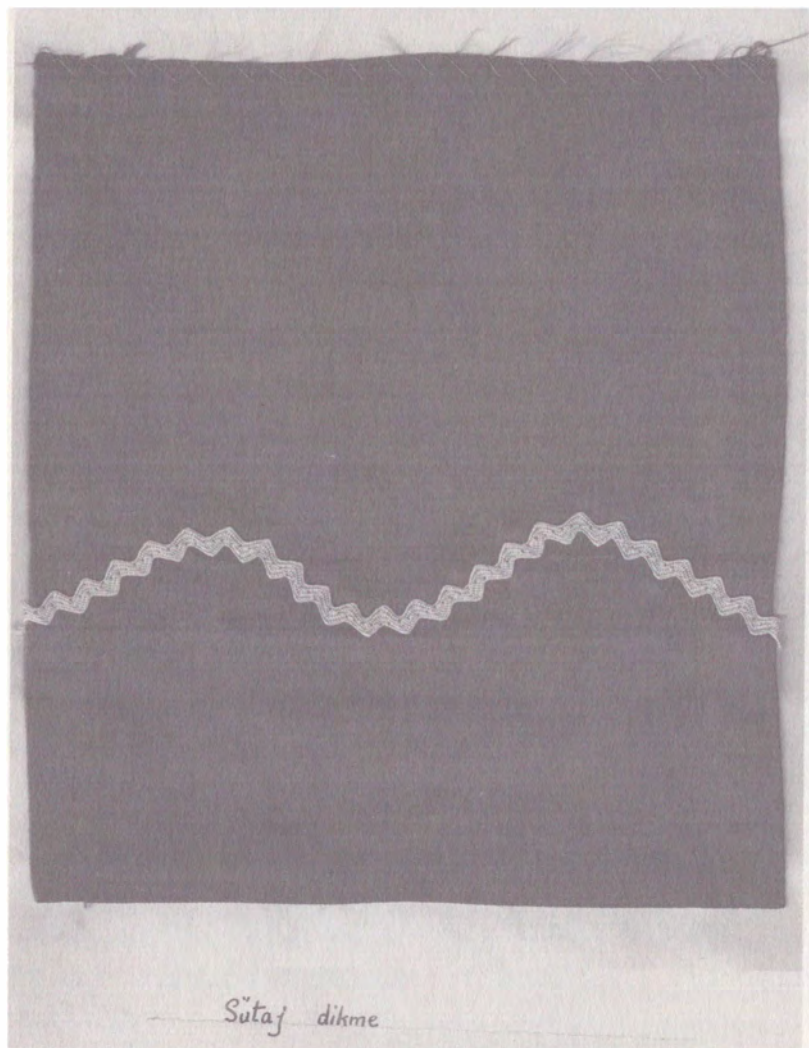

Bastırma ve ilgi "Teyeli"

giydiği gömlek ile bir iğne kutusu. Gömleğin sağ tarafındaki sökükleri dikmeye çalışmış, herhalde yorgunluktan, ucuna krem rengi bir iplik geçirdiği dikiş iğnesini gömleğe iliştirip bırakmıştı. Dikişler, dün geceki kazada, nehirde sürüklenirken sökülmiş olmalı. Gömleği kaldırıncaya, altından, her birindeki mavi astarlı kumaş üzerinde farklı bir iğne dikişi örneği gösteren kalın dosya kâğıtları çıktı: Düz dikiş, çapraz dikiş, papaz teyeli, aşirtma, bastırma, ince dikiş, ilgi teyel, iğne ardı Fransız dikişi, gizli dikiş, gül dikişi, istiridye dikişi, nişan geçme, oyulgama, sütaj dikme, zigzag dikiş, zincir dikiş, elde büzgü, fıstık yapmak, pili yapmak, ilik açmak, applike dikmek, sayvan dikmek, kırmalı dikiş, düğme, çıt çıt ve kopça takmak. Masanın sol yanı dokuz küçük çekmeceli, sağ yanı üç geniş çekmeceli. İki parmak kalınlığındaki küçük çekmecelerde sırasıyla, yüksükler, iğne yastıkları, küçük toplu iğne

ve dikiş iğnesi kutuları, kumaş çiziminde kullanılan tebeşirler, metrolar, boy boy makas, çeşit çeşit düğme, kullanılmış fermuarlar, lastikler, masıralar, kurdeleler, yaldızlı ve tül kollar, yaka ya da kol kenarlıkları, boncuklar, parlak fantezi süslemeler, yuvarlak ya da uzun perde püskülleri, yastık kenarı püskülleri, farklı büyüklükte kancalar, kopçalar, sütaajlar, korniş kısırakları, örgülü yastık kenarı kordonları ve değişik dantel parçaları yıllar önce nasıl düzenlenmişse, aynen duruyor. Ben de *öyle* durup kaldım.

28 Mayıs, Pazartesi, 14:30 Suları

Bu odada, yattığı ceviz yatağın nevresim takımları dışında şimdiki-zamana ait bir eşya yok gibi. Şezlongdaki dizüstü bilgisayar, uzak bir gezegenden ışınlanmış. Yerde ise bilgisayar çıkışı alınmış kâğıtlar... Kapıda arkadaşımın gölgesi belirdi. Hiç ses etmeden yukarı çıkması beni irkiltti. Dikiş nakış masasının yanında durduğum halde, şezlong tarafındaki bilgisayara ve kâğıtlara baktığımı görünce, “Bir hayalet bakıcısının hikâyesi” dedi, “okumanda sakınca yok, ama Türkçe” Şaşkınlıktan hâlâ kâğıtlara baktığımı görünce ekledi: Hayaletler hakkındaki bazı yanlış kanılara değiniyor. Hani onların eşyaya ihtiyaç duymadığı ve duvardan geçip her yere anında gidebildiği sanılır ya. Oysaki yolculuk hayaletlerde panik atak yaratır, travmatik bir ayrılık sendromları var. İçimizdeki hayaletleri kendimizle beraber her yere taşıyabildiğimiz yanlış bir inanç. Daha çok hayaletler bizi kendi bulundukları yere çekerler. Artık kendi dolaplarını düzenleyemedikleri, söküklerini dikemedikleri, yemeklerini pişiremedikleri, kap kacağı yıkayamadıkları için alışkın oldukları mekânda bu işleri bizim yapmamızı beklerler. İşlevsizmiş gibi görünen eski eşyaların tozlarını almak özellikle özen ister. Çünkü onlar hayaletlere ait. Düşüp kırılrsa yenisi alınamaz. Titiz davranılması gereken bir nokta da, kullanılan her eşyayı aynı düzen içinde

yerli yerine koyma gereği. Hayaletlerin, aradıkları her neyse kolayca bulabilmesi iyi olur. Aksi takdirde huysuzlaşırlar. Şüphesiz hayaletlerin ısrarla talep ettiği birçok sıradışı istek var ki, bunlar insanı yadırgatabilir. Ama tuhafımıza gitse bile başkasının ihtiyacını da gözetmemiz gerekir, değil mi? Değişik bir konu, dedim, Elenceye çevrildiğinde okurum,

28 Mayıs, Pazartesi, 14:30 Suları (devam)

ancak şimdiden sorabileceğim bir şey var: Hayalet bakıcısı sen misin? O sensin, ben hayaletim, dedi. Bu evde kalınca kuşkusuz bir hayalete dönebilirsin. Bence tersi daha doğru, bir hayalet sayılınca bu eve dönersin. Hayalet kılığına girecek mi yazıyorsun? Beni cevaplamak yerine, başka bir soruyla karşılık verdi: “Aşağıya inelim mi?” Merdivenden inerken, “Kendimize gelir gelmez seninle birlikte gerçek dünyada daha çok zaman geçirmeliyiz” dedim. Dışarısı gerçek değil ki, gerçek sanalım diye kurgulanmış yabancı, yapay, tamamen yalan bir yer. Bu evin kapısından dışarı adım atar atmaz, sanki ben yokmuşum, hayatım hiç yaşanmamış, varoluşum hayaliymiş duygusuna kapılıyorum. Yaşadığımız hayat, kendi hayatımız değil ki. İnsan, başkasının hayatını yaşamaya zorlanınca öldürölmüş gibi hissediyor. Berbat bir duygu. Dışarıda bana kendi hayatımı yaşatmadıklarına göre, evimden çıkmanın bir anlamı var mı? Öldüğümü sansınlar, daha iyi. Bazen insan kendi içine kapanınca daha yoğun yaşıyor. Doğrusu, hayal daha gerçek. Benimle konuşmuyormuşçasına konuşuyordu. Rachel’in bahçede yaptığı biçimde, ben de salonda volta atmaya başladım. N’aptın dün gece? “Hii’iç” dedi, “yazdım”. Karşısındakini ezmeyecek biçimde ve abartısız bir tonda konuşmuştu. Çocukluktan beri takdir ettiğim bu konuşma tarzının, kendiliğinden değil, terbiyeden geldiğini açıkça hissettiğim zamanlar olmuştur. Tekinsiz biri olduğunu düşünmeme yol açan tam da bu kibar halleriydi. İnsan bu

derece adabımuâşeret sahibi bir kişiye bütünyle güvenemez. Ben de onun gibi içtenlik hissi verecek bir açıklık ve dolaysızlıkla sormayı denedim: “Neler yazdın? Yatak odanda gördüğüm öyküyü mü?” Sabahleyin öylesine geldi o. Esasında sizi yazdım, arkadaşlarımı, ailemi, tanıdıklarımı. Anılarını mı? Ne anısı, olayları çoğunlukla unutuyorum ben, içimde yalnızca bir his kalıyor yaşadıklarımдан. Çevremdeki insanları yazdım, demiştin de, dedim. Haa, evet, yakın ilişkilerimize bile sinmiş sıradan kötülük hakkında yazdığımı söyleyebilirim. Gelişinizden az önce bir gözetip çıkışını almıştım. Dosyayı getireyim, Türkçe, Esra’yla beraber okursunuz. *Ahh,*

28 Mayıs, Pazartesi, 15:02

Esra! Kızın adını duyunca yüzümü tedirgin bir ifade kapladı sanırım. Esra’nın kalbindeymişim, benimle ilgilendiğinden artık eminim, dedi arkadaşım. Erken saatlerde uğrayıp bir saksı bırakmış. Evde olabileceğimi düşünemedi herhalde. Zili çalsa kapıyı açardım. Bahçıvan’a yazıp, saksının altına bıraktığı nottan anladım geldiğini: “Bu mersin fidanı Atalasa’nın toprağına ekildi, lütfen ona iyi bakınız. Esra.” Yazdıklarımı birlikte okuyup görüşlerinizi söylemeniz kitabı tamamlamama yardımcı olur. Koca bir dosyayı önüme bıraktı. Bunları akşam mı yazdın? Evet. Hepsini mi? Bazen öyle oluyor, aylarca bir cümleye takılır, sonra birden yüzlerce sayfa yazarsın. Gelen enerjiye bağlı. Yazma hevesi, geçen hafta ben Beyrut’tayken gelmişti. Ama dün içime dolan su, belleğimdeki hatırlama ve yaratma kanallarını açmış olmalı. Belli belirsiz gülümsedi. Birlikte okumamız için önce Esra’ya mı verecektin, yoksa bana mı? Bu kez belirgin biçimde gülümsedi. Ama sorumu yanıtlamadı. Hasır koltuğun yanındaki sehpa da bir kitap yığını duruyordu. Benden ödünç aldığı Platon’un bazı sayfaları arasında, kartoteksle el yazısıyla düştüğü notlar dikkatimi çekti. Baktığımı görünce, kitabı geri verebilirim, dedi: Akşam okudum, teşekkür ede-

rim. Platon'u benden ödünç aldığını hatırlamasına sevindim. Geceleyin yazdığını söylemiştin, dedim. Kitapları da okudum. Çoğunu okumaya başlamıştım zaten. Tüm bunları, ölümcül bir trafik kazası atlattığı gecenin ertesinde yapacak gücü ve zamanı nasıl bulabildiğini sormadım. Reel dünyanın mantığından koptuğumuzu ben bile kabullenmiştim. Arkadaşım, salonun en ferah yerindeki hasır koltuğu bana bırakıp karşı köşedekine oturmuştu. Kahve içer misin? Kusura bakma, diye ekledi, kaç saattir sormayı akıl edemedim. Sade miydi?

28 Mayıs, Pazartesi, 15:11

Kartotekteki İngilizce notlarında, benden Elencesini ödünç aldığı Kritias, Theaetetus, Timaios Diyalogları'ndan yaptığı alıntılar ötekilerden fazlaydı:

"İnsanın ruhu mumla kaplı, bazen kalın, bazen ince, bazense mum saf ve saydam ya da tersine kirli ve sertçe... Belirtmek gerek ki, bu bize, Mnemosyne'den, o hafıza ve hatırlayış tanrıçasından, dil kâşifinden, dokuz şiirperisi' Musaların' annesinden armağan. Ne zaman bir şeyi hatırlamak istesek, onu, zihnimizde görür, işitir, düşünürüz. Ruhumuzdaki mumu, tıpkı kehribar bir mühür yüzüğünün damgası gibi, bu algılayış ve düşünüşlerin üstüne tutup, onları bellekte basılı hale getiririz. Hafızada iz bırakırcasına yazdığımız ne varsa, onları hep hatırlar ve hayal ettikçe de bilmeye devam ederiz. Hafızamızdan silinip çıkan ya da izleri nakşedilemeyen her şeyi ise unutup gideriz ve varolduklarını bilemeyiz bile..."

Alıntıyı, bana verdiği dosyanın başına mı koymuş diye baktım. Yoktu. Oraya, kitabın orijinalindeki gibi Elence bir cümle yazmış, onun da üstünü kalemle çizmişti:

"Burada, özellikle Mnemosyne'ye atıfta bulunmalıyım, çünkü anlattıklarım büyük ölçüde onun sayesinde..."

Arkadaşım kahvelerle geldi. Kaza hakkında konuşmaya pek istekli olmadığı belliydi. Açıkçası ben de kazanın travma-

sını üstümden atmak istiyordum. Deniz altındaki petrol araştırmasıymış, Atlantis'i keşif hikâyesiymiş, hepsinden uzaklaşmalıyım. Arkadaşım, Atalasa'da tartıştığımız bu konuları hatırlıyormuş gibi görünmüyordu. Kimseyle konuşmaması için uyarmak amacıyla da olsa hatırlatmayı doğru bulmadım.

28 Mayıs, Pazartesi, 15:26

Konuyu değiştirdim. Bahçen güzelmiş, doğal, şimdiki villa bahçelerine benzemiyor. Yüzünde derin bir üzüntüyle, "Karşıdaki Ermeni komşuların evindeki yerleşimciler" dedi, "turunç ağaçlarını kestiler. O bahçe kupkuru. Sokağı hiç görmemek için dış duvarın önüne altıntop mu eksem diyorum. O zaman da yaseminler yeterince güneş alamayacak. İnsanlarla birlikte, ağaçları, çiçekleri de kayboluyor. Yeni gelenler, bahçelerindeki turunç ağacının ne işe yaradığını bilmiyorlar. Turuncun meyvesi, haşlanmış gömece, pazılı börülceye, ayrelli ve mantar omletine, meyve salatasına sıkılır, az pirinç katılarak pişirilen mercimek çorbasına servis sırasında taze dere nanesiyle birlikte bolca turunç suyu boca edilir. Diğer turunçgil türleriyle karışık meyvesuyu olur, keke rendelenir, ufak parçacıkları gül ve çilek hariç her çeşit reçele serpiştirilir, komposto suyuna karıştırılır, ince dilim kıyılıp şekere banılarak kurutulur, kâse biçiminde temizlenen taze kabuğunun içine jeli dökülür. Malum, turunç kabuğundan yapılan macun macunların en makbullerindendir, fazla şerbetli dersen kaymaklı dondurmayla yiyebilirsin. Turunçgillerin en kokulu çiçeği onunkisidir, birkaç avuç turunç çiçeğini sabuncuya götürsen on kalıp sabunla dönersin. Sonra turunç çiçeği suyuyla hamur açılır, tıpkı gülsuyu gibi esansı çıkarılır, yere düşen çiçeklerden reçel yapılır, olmazsa su dolu bir kâsede tutarsın ki kokusu eve yayılsın, gece sevişeceğin yatak güzel tütsün diye gündüzden yastık altına koymak âdettir. İğneyle bilezik ve kolye olarak ipliğe dizebilir ya da kullandığın

defterin arasına bırakabilirsin. Turunç kabuklarını şömineye atarsan eve taze bir hava yayılır, yemek masasındaki şamdanın altına da koyabilirsin, mum damlacıkları turuncu dağladıkça için için kokusu çıkar ya da bakır taslarda banyoya bırakırsın. Gövdesi diğer turunçgillerden daha sağlam, yaprağı daha kalın ve yoğundur, üstelik yükselen bir ağaç, serinlik verir, gölgesinde oturursun, dalına hamak da bağlayabilirsin. Üstüne çok kuş toplar, sabahleyin çalarsaat gerekmezsin serçeler seni uyandırır, arılar da en çok onun çiçeğine gelir ve kendiliğinden kovan kurarlar. Turunç çiçeği balının kıvamı, kokusu, tadı bir yana, faydası pek çoktur, bir defa insanın içine ferahlık ve huzur verir. Turuncun çekirdeklerini havanda ezip bir kavanozda saklamak iyidir, akrep sokmasına karşı bile panzehir yerine geçer. Buzdolabında saklansa da, kurutulmuş olsa da ishali ve kusmayı anında keser, mide yanmalarına da iyi gelir. Turunç ağacını yine de istemezsen, kesmeyip aşılırsın, en kolay aşı tutan ağaçtır, her dalından bir başka meyve verebilir, portakal, mandalina, greyluft, kızmemesi, limon..." Bunları bir solukta söyledi. İlk kez bu kadar uzun konuşmuştu. Bir an duraladım. Bu konuşmayı sürdürmenin sağlıklı bir davranış olacağını düşündüm. Yeni komşuların, turunç ağacının ne işe yaradığını öğrenmek istemeyebilir, dedim. Onlar için bir hatırası yok. Turunca ilişkin saydığın şeyler, onlara kendi hayatlarını hatırlatmıyor. Haklısın, bu benim hafızamdaki turunç. O yüzden, turunç ağaçlarıyla beraber hafızam da elektrikli bıçkıyla kesildi. Onu, içinde yaşadığımız realiteye döndürecek uygun bir cevap ararken üst üste attığım ayaklarımın yerini iki kez değiştirdim: Gördüğüm kadıyla bahçe kapısının önüne kavak fidanı dikmişler. Turunç yerine kavak sayesinde *evlerindeymiş* gibi hissedecek onlar da. "Orası onların evi değil ki, Ermeni komşuların." Eski komşuların gitti. Farkındasın değil mi? Artık burada oturmuyorlar. Yanlıyorsun, dedi, buradalar, ben görüyorum.

28 Mayıs, Pazartesi, 15:58

Herkesin göremediği şeyleri görmesini olağanmış gibi karşılırsam, gerçeklikten kopuşunu teşvik edeceğimi düşündüm. Sözlerini şiirsel bir metafor da saymamalıydım. Ne olursa olsun, ayakları *yere basmalı*. Duyarlıklarını takdir etmediğimden değil, benim endişem, bu dünyada hayatını nasıl idame ettirebileceği noktasındadır. Bildiğin gibi burada savaşlar oldu, dedim. Son savaşı kaybedenler ya öldürüldü ya sürüldü. Onlardan boşalan evler de, savaşı kazananların kendi memleketlerinden taşıdığı yerleşimci nüfusa dağıtıldı. Daha sözlerimi bitirmeden midesini tutarak kalktı. Lavaboya varıncaya kadar kustu. Kopkoyu bir sıvı aktı. Her şeyi bu kadar uç noktada yaşaman şart mı, diyecektim, vazgeçtim. O ağzını yıkarken, ben de mopla yeri sildim. İçmesi için su getirdim. Hem endişelenmişim, hem de arkadaşımın vücudu canlı bir organizmaya ait reaksiyonlar gösterdiği için rahatlamışım. Rachel dahil kimsenin cinayet işlemişim gibi bir imada bulunmasını daha fazla kaldıramam. Turunç suyunun tam sırası, dedi. Ona taze nane çayı yaptım. Yarım mutfak dolapları üstündeki selelere örtüler serilmiş, içlerindeyse, bahçeden kesilen mürver, kekik, nane, adaçayı, İngiliz fesleğeni, lavanta, karanfil göbeği, mersin yaprakları ve kokulu topak güller kurumaya bırakılmıştı. Mutfak dolaplarından birinde yumurtalıklar diziliydi. Dolap camına ilıştırılan, herhalde 1940'larda çekilmiş bir fotoğraf, beyaz aşçı önlükleriyle okul çocuklarını ve evidaresi öğretmenini gibi başlarında duran bir kadını gösteriyordu. Fotoğraf, İngiliz usulü aşçı kıyafetleri yüzünden mi, yoksa böyle havalı bir güzelin aşçılık yapacak biri olmadığı hissine kapıldığımdan mı, bir tiyatro sahnesiymiş gibi geldi bana. Öte yandan, önlerindeki masaya adabınca dizilen tabaklardaki yemekler, pastalar, tatlılar belirgin biçimde görünüyor. Açtığım dolabın içindeyse, çeşit çeşit yumurtalık var: Porselen, seramik,

dökme cam, kapaklı, geniş altlıklı, ince metal ayaklı. Yanlarında minik yumurta kaşıkları. Hele işlemeli gümüşten lale şeklinde olan yumurtalık yüzyıl öncesinden kalmış olmalı. Aynı rafta kartotekslere dolmakalemle yazılmış yumurta tariflerinin bulunduğu kutunun ön yüzündeki etikette, "Yumurta Resepileri" ibaresi yer alıyordu. Kartotekslerin ilkinde, içerisinde tuz çözölmüş su dolu bir kaba önce yumurtaların konup dipte kalan tazesini seçmek yönünde bir tavsiye notu düşölmüştü. Diğer kartoteksler haftanın her gününde ve özel günlerde yapılabilecek seçenekli yumurta tariflerini içeriyordu:

- 1) *Pazartesi*: Haşlama Yumurta, Scramble Egg, Zeytinli Tava Yumurta;
- 2) *Salı*: Hellimli Omlet, Mantarlı Omlet, Ayrelli Omleti;
- 3) *Çarşamba*: Fırında Yumurta, Yumurtalı Ekmek, Kabartılmış Yumurta;
- 4) *Perşembe*: Çılbır, Bolibeefli Yumurta, Ciğer Omleti (tavuk);
- 5) *Cuma*: Skoç Yumurta, Ispanak, Kabacık veya Pazı Omleti;
- 6) *Cumartesi*: Domatesli Yumurta, Bacon and Egg, Salçalı Yumurta;
- 7) *Pazar*: Karışık Soğuk Etli Yumurtalar, Patates Omleti;
- 8) *Ek.a.*: Bahar bayramı/Easter: Boyalı Yumurta (kırmızı, sarı, turuncu);
- 9) *Ek.b.*: Doğumgünü: Doldurulmuş Yumurta Çeşitleri.

28 Mayıs, Pazartesi, 16:20

Arkadaşımın benzi hâlâ sarımtırak görünüyordu. Getirdiğim nane çayından pek az içebildiğini farkettim. Hal-sizdi. Üşümüşüm, dedi. Divana uzandı. Üstünü örttüm. Bu anı daha önce yaşamıştık, hatırlıyor musun? Hayır, dedim. Nasıl hatırlamazsın, yaşamıştık! Ama o zaman sen biraz farklıydın. Yoksa yatan sendin de üstünü örten mi bendim? Bir şey söylemedim. Dün gece Atalasa'da konuştuğumuz

Ölçüsü : — 4 katı yumurta

$\frac{1}{2}$ pint peynirli beyaz salça

Biraz peynir rendesi

Yapılışı : — Yumurtalar ikiye bölünür ve yağlanmış fırın tabağına konur. Üzerine salça dökülerek peynir rendesi serpilir ve fırında kızartılır.

Not — Yumurtalar istenirse bütün olarak, dilinerek veya kaplanarak konabilir

deniz altı arkeoloji projesi olsun, petrol ve doğalgaz olsun, kendimizi uzak tutmamız gereken meseleleri Rachel'in yanında tekrar açmayalım desem mi, demesem mi, kararsız kaldım. Hiç hatırlatmamak acaba daha mı iyi? Derken, hatırlamadın, öyle mi, diye sordu. Neyi? Bu anı daha önce yaşadığını. Senin de hatırlayamadığın şeyler var, dedim. Son savaşta Türk askerleri Girne'de bizi esir almıştı. Lefkoşa'ya bir kamyonla götürülüyorduk. Yolda seni görmüştüm. İçi ölümlerle dolu başka bir kamyondaydın. Sana söylediğim-de, "Doğru, Girne-Lefkoşa yolundaki ölümleri toplayan sivil savunma ekibine alınmıştım" dedin. Evet, bu doğru, diye onayladı. O zaman 15 yaşında mıydım ne, mevziye yollamadılar. Sana verilen görev aklımda işte. Evet, ölü toplayıcısı olarak seçilişim aklımda. Canlıymış gibi görünen ölümlerle, ölüymüş gibi görünen canlıları birbirinden ayırt edip, doğru kamyonu yüklemek konusunda verilen kurstan bazı kareler de hayal meyal gözümün önünde. Ama ölümleri topladığımı hâlâ hatırlayamıyorum. O dediğin kamyonu bindiğimi ise hiç, hiç hatırlamıyorum. Sen 11 yaşında mıydın savaş esiri

olduğunda Aris? 12 galiba. Ben de ilk defa savaşta esir olduğumda 5 yaşlarındaymışım. Türklerin sizi tuttuğu esir kampını hatırlıyor musun? Elbette hatırlıyorum. Bak ben, Rumların bizi tuttuğu esir kampını da hatırlamıyorum. O zaman çok küçüktün, dedim. Bununla beraber Girne-Lefkoşa yolunda ölüleri topladığını hatırlaman gerekir. Düşündü, “Yok hatırlamıyorum” dedi: “Söylemiştim ya sana, hatırladığım olaylar, yerler, insanlar birbirine karışmış, gerçekte neyin ne olduğunu unuttum. İçimde bir türlü geçmeyen kötü bir his var, nereden geldi, bilemiyorum.” Derin bir uykuya daldı. Pencere yanındaki hasır koltuğa oturup ayaklarımı sandalyeye uzattım. Biraz kestirdim. Bir ara konuşmalar duydum. Uzaktan uzağa fısıldaşmalar. Birileri mi dolaşıyor üst kata? Ben kulak kabartınca tıkırtılar kesildi. Yine kestirmek üzereydim ki tekrar tıkırtılar. Kalkıp üst kata çıktım. Kimse yoktu. Arka tarafa bakan yatakodasının penceresinden elindeki kovayla su taşıyan yaşlı bir adam gördüm. Ayağında, dizboyu siyah lastik çizmeler vardı. Bahçıvan olmalı. Kovadaki suyu açtığı bir çukura boşalttı. Bir mersin fidanı dikti. Onunla konuşmak için aşağıya indim.

28 Mayıs, Pazartesi, 16:38

Bahçeye çıktığımda Bahçıvan gözden kaybolmuştu. Arkadaki enginarların arasından tekrar belirdi. Eğilip kalkarak bir şeyler topluyor, elindeki poşete dolduruyordu. Yaklaşıp, kolay gelsin, dedim. Bahçeye karavolli ilacı serpeceyim, diye cevap verdi. Poşetteki salyangozları göstererek, ilaç serpmeden irilerini toplarım, hıı. Tuttular ortalığı beytamballar, ccaaa ccaa, zambakların arasına, çardellaların altına. Bunnarın âlâsı ovadadır, püü’ü, yağmurdan soğra tülümbe kekiklerinin, ıslak kaya oyuklarının arasından lazımdır toplayasın. Ehh, lâkin buracık takilere de yazıktır, değil? Tepsinin içine un serpeceyim de üstüne yayacayım, hmm, temizlenip serpilsinner. Beyaz şarapta

da dinlendirdikten kelim haşlarım kendilerini, hıı. Kaç yıldır bu evde çalıştığını sordum. Uuu, epeyyidir, üç kızkardeşin genç kızlık zamanından berim. Başka bahçelere de bakarım, lâkin onlardan da hiç ayrılmadım, yaaa. Üç kızkardeşin üçü de birbirinden güzel, becerikli hanımlar. En büyük kızkardeş lepis-ka saçlıdır, koyu yeşil gözlü, bembeyaz dal. O'yudu en fazla mes'uliyet yükleneni de haa. O şu her işe koştursun, göz kulak olsun kızkardeşçiklerine.

Ortanca kızkardeş dersen kınalı keklik, peek cilveli, ela gözlü. İçlerinden en toplucası. Velâkin pek narin bir kızcağız idi evvelce, hem de mahcup, yere bakan yürek yakan amannnn aman. Bu iki kız annelerinin mücevherlerini takallar takıştırırlar, babaları mutaassıp, hıı, der ki ortanca kızkardeşe, büyüyece ki alınsın sana da gerdanlıktır bileziktir odur budur. Lâkin bu ortancası duramazıdı süslenmeden. Gider gider, ablasına annesinin verdiği aynı göğüs iğnesiynan, gerdanlığnan, küpeynan poz verir mahalledeki Armeni foturaçıya. Zartariyan'ların küçük oğluydu o. Elhhh, mutaassıp babası görür, pöö'öh, küplerebiner, yaa.

Küçük kızkardeş, oğlanın annesidir, hıı. İsmerciktir o, kahverengi saçlı, koyu gözlüdür hem, boy pos selvi. Yaş farkı vardır o şu ablasıynan, "Zamane" diye çağırır annesi. Başka sebep? O'oo

çok. Ablalarının ev içinde göre göre öğrendiği işleri o mektepte ders olarak görür ki öğrensin, hıı, öyleydi. Bak deyim sana, anneleri de bu küçüğü daha serbest bıraktıydı mahsus, hıı, öğretmezdi öteki kızlara yaptığı kadar yemek pişirsin, dikiş nakış işlesin, temizlesin etsin evi. Eee kadıncağızın yaşı ilerlediydi gayrık, şüpheye düşeridi doğru diye bildiği şeyler acaba doğrumudur, haa, annan? Küçük kız da mektepten öğrensin madem ki

biz eski nesil yannış bilirmişik herşeyi der, u'uuu, öyle midir? Sen de bakayım ha, kitaptan okuyan mı eyisini bilir, hayatta tecrübe eden mi, hıı?

28 Mayıs, Pazartesi, 16:50

Benimle değil *hayaletlerle* konuşuyormuşçasına üç kızkardeşi anlatmaya koyulan Bahçıvan Bey, sorduğu soruya cevap vermeme beklemeden arkasını döndü. Yere eğilip temizlediği enginar yapraklarını kenara yığıdı. Eeee zaman değişti, kalmadı gayrık enginar yapraklarından yemek yapacak birisi, eh yoktur ya benim de mecalim ayıklayım ken-dilerini bircik bircik. Salyangoz doldurduğu

poşeti bağlayarak doğruldu. Bir süre belini tutup öyle durdu: Uuhhh anam, anammm. Evi işaret etti, gördün foturaflarını, eş-yacıklarını, haa? Lâkin büyük kızkardeşin eski kırık piyanosu bahçivan odasındadır. Aha burada arka tarafta. Küçük bir şey idi sığdırdım kendisini içeri, hııı. Çalmaz olduysa kızcağız yaa daha ilk savaştan soğra, yoook daha bile evvelisinden, o şu evlerine ateş düşürdüydü şeytan. Tekrar ederdi zaten eskiden de aynı parçaları. Ortanca kızkardeşin sesi, o’ooff, yanıktır, o şarkı çağırıldığında işi bırakıp dinnerim, yaa. Küçük kızkardeş piyano çalmaz, şarkı söylemez, aha oracıkta, bahçenin kuytusunda oturur. Eeee n’apar? Kitap okur, ccaa ccaa. Ötekiler de okumuş, hıı, öğretmenlik ederdi üçü de. Bu dediğim İngiliz zamanından, eeh... Eliyle, uzaklardaki geçmiş zamanı yakalamak istercesine sağ avcunu açıp salladı. En hamaratları büyük kızkardeş, pırrr pırrr, her işe koşturur. Ortancası lay lay lom, sabah akşam aynanın karşısında. Evlerini de peeeek güzel süslerdi lâkin, yaa, öyleydi. Gördüysen, hmmm, evin içi çiçek bahçesi. Bahçivanlığı onnar benden öğrendiysaydı, ben da onnardan, eee doğruya doğru. Nereden bileceydim saksı çiçeklerini, hııı? Zerzevattır, ağaç mağaçtır onnarı bilirdim, asmasıdır, çitidir. Üç kızkardeş annelerinden görmüşdü, hem de mektepte okumuşdu çiçek yetiştirmeyi. Bir İngiliz muallime bahçe dersi okuturdu onnara. Ehh, her bir çiçek hangi ay açacak bililler de başlarlardı hazırlığa haftalaar evvelinden, ey’yaa. Bahçivan pantolonu giyerdi en küçükleri, eldiven meldiven bir tamam. Öteki iki kız uğraşırdı yemek işiynan daha ziyade. Küçükleri dersin, haftada bir pişirir, hepsinden leziz pişirir. Keyikini, kurabiyisini de yanında getirir, eyya. Ortanca kızkardeşin diktiği sökügü, oturur tekrar söküp diker. Kasnak nakışını iki ablasından güzel işler. Eeee, nasıl olur? En sabırlıları o’yudu, hııı, inceeee ince işler. Büyük kızkardeşe bir şey demez, hade gene, kalkar temizlediği yatakodasını tekrar temizlesin, pırıl pırıl, hmmm. Lâkin her daim değil, ehh üç beş haftada bir. Ah’ha

CHAPTER II

Planting a Garden

Trees, Shrubs, Hedges, Climbers and Lawns

Trees.

These should be the first things planted, and it is best to put them on the boundary if possible, for roots travel far.

But if wanted for decorative purposes, isolated ones can be put in when special effects are needed. There are a good many flowering trees amongst those which thrive in the Island.

Varieties.

There are three quick-growing flowering trees. These are:

1. Sophora	—	White flowers	—	Evergreen
2. Robinia	—	Pink flowers	—	Evergreen
3. Acacia (Wattle)	—	Yellow flowers	—	Evergreen
(2 kinds)				

Slower-growing trees are :-

Cypresses	—	Evergreen	
Pines	—	Evergreen	
Casuarina	—	Evergreen	
Judas Tree	—	Mauve flowers	— Deciduous
Jacaranda	—	Blue flowers	— Evergreen
Bauhinia	—	Mauve flowers	— Deciduous
Eucalyptus	—	Evergreen	

There are many varieties of Pines and Cypresses which can be had at the Forestry Nurseries at Athalassa near Nicosia, and other Government Gardens.

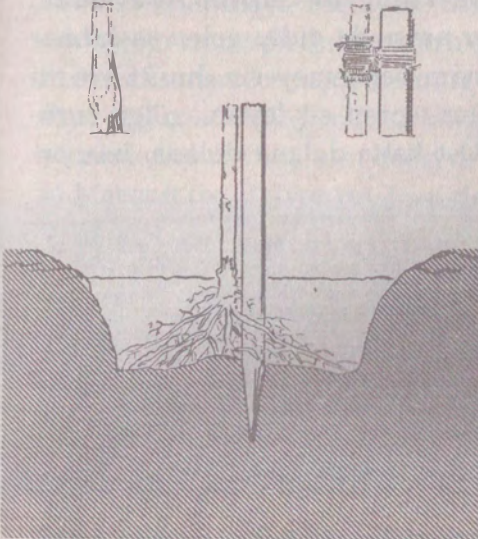
orada, bahçenin kuytusunda mektup mu yazardı, talebelere ders mi hazırlardı, okuduğu kitapları mı kayıt ederdi, ccaa ccaa, ne ise, yazar çizerdi. Kimseye de göstertmez, hıuu. Üç kızkardeşin arasında alttan alta bir çekişme. Birinin yaptığını, ıı'hh, öteki beğenmez, ötekininkini, ıı'hh, beriki. Haa, beğenirse de kendisi daha güzelini yapsın diye çabalar. Lâkin pek

PLANTING A GARDEN

Time of planting.

This depends on the weather. When the autumn rains have begun, the ground will be in good condition. This may be in early October, and the planting can take place from then till December, or even January.

But I recommend the earlier planting, as the roots can take hold before the cold weather comes. January and February are frequently very cold months, with bitter winds.

PLANTING A TREE. Top left — the swelling at grafting or budding not be buried. Top right — protect tree trunk with band of so when staking: cross-tie string to act as cushion between tree and stake. Trees grown from seed can be planted rather deeper, as they have their own roots.

7

A. B. C. of Flower Gardening in Cyprus

(2nd, Enlarged Edition)

by
LADY MURPHY

ZAVALLIS PRESS, NICOSIA

muhabbetliydi bu üç kızkardeş, yaşları başları ilerler hâlâ çocuk gibim saflık edeller, hııı. Yaptıkları eyilikten kötülük hasil olur ccaaa ccaa, eh gene eyilik edeller. Bizim oğlan n'apar içerde, yazar? Uyuyor, dedim. Uuu, dedi Bahçıvan, hastadır? Bir şeyi yok, diye cevapladım, merak etmeyin.

28 Mayıs, Pazartesi, 17:00

Bahçıvan, parmak hesabı yaparcasına küçükparmağını katlayıp, bu memlekette üç cins insan var, dedi: Bir kısmı hayalet misali yaşar. İkinci kısım deli sayılır. Bunu söylerken de yüzükparmağını katladı. Ardından ortaparmağını katladı ve dik dik yüzüme baktı: Üçüncü kısmı sana benzer, ennn çok onnardan var, gölgediller. Güldüm. Yakında ben de deliler arasına katılıp mevkiimi yükseltirim. Ay evladım, hayaletler, deliler, gölgeler arasında gidip gelen şaşkınnar da çok, püü'üh, sakın onnara benzemeyesin, hıı? Öyle mi görünüyorum? Ehh madem soran söyleyim, gölge suretinde gözükün gözüme. Üst katta dolana dolana, hıı, ortalığı karıştıırırdın,

n'apardın? Ccaa ccaaa, neydi, evin ruhunu zaptürapt edesin de kendi ruhun edesin, o'ydu istediğin, haaa? Bahçıvanlık nedir bilin sen? Ruhların

bekçiliğidir. O ki ağaçcıkların, olanca bitence çiçeğin, bitkinin ruhu sonbahar ile gider de ilkbahar ile tekraaar eşgerir, haaa, onu bekleyecen. Zahmet çekecen uğraşacan yaaa. O şu sonbahar olur da ağaçlar hayalet gibi kalır, onnara bakacan edecen ki ruhları dönebilsin, hıı. Çabalarım o şu burada ben, bahçedeki ruhlar gene aynı bedennerine dönsün diyedir. Ya sen? Hmmm, neyedir o ki çabalan? Bu eve hırsızlık etmeye pek çoğusu girdiydi, ccaa ccaa, bilirdin bunu? Ne arallardı, para, mücevherat? Yoksa antikadır eşyaları, resimleri kıymetlidir diyerek girdiydiler, hııı neçin? Söyle bakayım. Ne arardın sen olsaydın hırsızlığa gelen haa, küçük kızkardeşin yazdığı defterleri çalacağydın, hem de

mektuplarını? Püüh onnarın karbon kâğıdıynan kopyasını da çıkarıp heeeepsini dosya ederdi yaaa. Demek bilirdi kızcağız, hııı, o şu şeytan adamlarını gönderecek çalsın diye deftere kaydettiği kendi hikâyesini. O sebepten, bu bahçede üç kızkardeşin hikâyesine de gözcülük ederim. Hııı, annan? Kesilen ağacın kökünü sularsan filizlenir, caa ccaaa, annamadın daha?.. Arkadaşımızın bekçiliğini yapa yapa herkes-ten kuşkulandırmaya başlayan Bahçıvan'la tartışmak yerine ondan öğrenmenin daha yararlı olacağına karar verdim. "O kadar aksansız konuşuyorsunuz ki sizi Rum sanabilirdim" diye iltifat ederek gönlünü kazanmaya çalıştım. Ters ters yüzüme baktı: Uuu, kim dediydi sana ki Rum değilim? Belki Maronit'im, İtalyan'ım, hem de Arap. Gülmeye başladım. Yok artık, dedim, Türk olduğunuzu biliyorum. Bir muam- madır bu haliniz ki nereden aklınıza gelir o Rum mudur, bu Türk mü diye düşünmek hiiiç bilmem, ccaaa ccaa. Nedir o ki yaparsınız Ledra Palace Otel'inde, sen de varsın o iş-lerin içinde? Gazettede görürüm, o şu 'iki toplum' bilmem nesiysa yaptığınız, hııı. Nerenizden çıktı bu 'iki toplumlu' şeyisi ayy evladım? Püüüh, bilmez misiniz kaç çeşit mil-letin karıştığı bir ahaliyik buracıkta? Biz iki değilik bir'ik, hem de pek çok, öyledir, değil? O kadar da okudunuz ettiniz gene aklınız kesmez madem, ehh, n'apayım size. Nasıl bir edeceksiniz iki ettiğinizi, hııı, onu da ben hiç annayamam ccaaa ccaa. Bu alakasız konuyu değiştirmek için başımla Bahçıvan'ı onayladım ve doğrudan merak ettiğim meseleye girdim: "Mnemosyne ahbabınız mış." Ey'yaa, lâkin sen ne-reden tanın kendisini? Rachel'den, dedim. Haaa, İskenderi-yeli komşuların kızı. Amma velâkin, o, Mnemosyne'yi hem tanıır hem de tanımaz deyim de annayasın. Nasıl yani? Ccaa ccaa, yanisi manisi, işte, dıştan tanır, içten tanımaz. Hııı, annan?

28 Mayıs, Pazartesi, 17:15

Bahçıvan'dan ayrılıp eve girdiğimde arkadaşım sayıklıyordu. Ne dediğini anlayamadım. Türkçe konuştuğunu düşündüğümünden dikkat göstermemiş olacağım. Gerçi kulağıma çalınan sesler Türkçeye benzemiyordu. Kâh kesik kesik, kâh uzayan bir melodi. Yanına yaklaştım. Sayıklaması durdu. Elimle alnına dokunup sıcaklığına baktım. Ateşi yoktu. Uykusunu alınca kendine gelir diye düşündüm. Ben de uyumalıyım. Pencere yanındaki aynı hasır koltuğa geçerek, aynı biçimde ayaklarımı sandalyeye uzattım. Gerçekten çok bitkinmişim: Doğumgünü partisi, kaza, hastane, polis soruşturmaları... Üstünden Rachel'in batık kent ve petrol sorgulaması. Arkadaşımızın sağlık durumundan emin olur olmaz evime gidip dinleneceğim. Telefonu da fişten çekeceğim. Saate baktım. Sekiz dakika sonra haplarımdan içmeliyim: İki tane kas yumuşatıcı, bir tane de mide koruyucu. Ağrı kesiciyi yatmadan önce içeceğim. Kapı önünde bir araba durdu. Rachel olmalı. Zili çalıp arkadaşımızı uyandırmasın diye kapıyı açtım. Uyuyor, dedim, hem de ölü gibi. İşte o an, kullandığım *ölü* sözcüğü beni irkiltti. Galiba ölülerin ardından okunan duaya benzer bir şeyler sayıklamıştı. Rachel'e, yalnızca "Sayıkladı" dedim.

28 Mayıs, Pazartesi, 17:39

İlaçların yanı sıra yiyecek birşeyler de getirmeyi akıl etmişti Rachel. Arkadaşımıza örttüğüm pikeyi, ben üstüne düzgün sermeyi becerememişim gibi eliyle düzeltilti. Uyuyan kâhin şair Edgar Cayce, diye mırıldandı. O da kimmiş? On dokuzuncu yüzyılda doğan ve yirminci yüzyıldaki savaşları, ekonomik krizleri, suikastları tarihi tarihine bildiren bir medyum. İkinci Dünya Savaşı'nı rüyasında görüp sayıklamış, Vietnam'da olacakları da. Yirmi birinci yüzyılın başındaki çevre değişikliklerini, buzulların çözülmesiyle kutuplarda

oluşacak eksen kaymasını, deprem ve sel baskınları'nın yer ve tarihini de öngörmüş. Gülümsedim. Doğru söylüyorum, dedi. İlaç kutularındaki kullanım bilgilerine gözetirken devam etti: Pluton'un dokuzuncu gezegen olarak güneş sistemindeki yerini astrologların keşfinden yarım yüzyıl önce yine rüyasında söyledi. Ama Pluton'u gezegen saymıyorlar ki artık, diye cevap verdim. Hemen karşı çıktı: Yok yok dokuz olmalı gezegenler, yörüngesi nedeniyle 3600 yılda bir görünen dokuzuncu gezegen hakkında Sümer ve Babil metinleri var. Daha yenile, Pluton'un o gezegen etrafında dolandığını doğruladı bazı gökbilimciler, bilgilerin eski senin. Tanrı aşkına sen *nereden* biliyorsun bütün bunları Rachel? Ben herşeyi bilirim canım. Bak mesela şu Edgar Cayce şairmiş aslında. Şiir için esas sayı olan dokuzun önemini de biliyor haliyle. Ben de rakam olarak 9'dan hareket ediyorum, demek istediğim tersi dönmüş tek rakam o, yani 6'dan dolayı, hmmm. Sözlerinin bu noktasında Rachel öyle bir bakış fırlattı ki, anlattıklarına gölge düşürmemek için 69'un çağrışımlarına takmayacağını ve benim de 'yaaa sabır', çekip gülümsememe fırsat vermeyeceğini belli etti: "Düşünsene dokuz bine yakın insana bildirdiği telepatik görüş doğru çıkmış kâhin şairin. Hekimler birliği ona doktorluk payesi verip tıbbi konsültasyon yapmasını onaylamış sonunda. Transa geçince hastalara koyduğu tanılar, o güne dek bilinmeyen ilaç formülleri, önerdiği tedavi yöntemleri hep doğru yani. Eğitimli biri de değil. Seansına katılan hastalar neredeyse tümüyle iyileşince, kâhin şairlikten tıp doktorluğu mertebesine yükseltilmiş. İyi ki uyuyor, diye başıyla arkadaşımızı işaret etti: Yoksa, şairlikten doktorluğa düşmüş, diyecekti. Umursamaz bir edayla, "Söylediklerime inanmadığ'nı biliyorum" dedi. Gülmeye başladım. Benimle ilgilenmediğini göstermeye çalışıyordu. "Valla canım" diye devam etti, "senin batık kent söylencelerini anlattığ'n biçimde, ben de kendi görüşlerimi değil, oradan bura-

dan okuduğum bilgileri aktarıyorum.” Benim için aldığı diş fırçası ile dişmacununu uzattı. Hemen dişlerimi fırçaladım. Neyse, normal Rachel geri gelmiş. Salona döndüğümde, hiç gitmeyecekmişçesine eve yerleştiğini gördüm. Senin mantık sistemine uyması için şunu eklemeliyim, dedi. Uyuyan kâhin şair Edgar Cayce’ın bu sıradışı yeteneği, beyinler arası telepatik iletişim kurma gücünden geliyormuş. Altıncı his. Gelmiş geçmiş bilgileri başka beyinlerden elde edip uygulamaya koyuyormuş. İyi de, o zamanki insanların sahip olmadığı bilgileri de söylemiş, dedim. Onları da Atlantislilerden öğrenmiş. Ah Rachel, ne kadınsın! Döndün dolaştın aynı yere geldin. Gıcırdayan ahşap merdivenden çıplak ayakla, parmak uçlarına basa basa yukarı çıktı.

28 Mayıs, Pazartesi, 18:05

Arkadaşımızın dizüstü bilgisayarıyla döndü. Sanırım ilk anda biraz şaşkın halde ona bakmış olmalıyım. Bluzunu, blucinini çıkarmış, onların yerine arkadaşımızın açık mavi keten bir gömleğini giymişti. Gömlek çıplaklığını gösteriyor, bacaklarını açıkta bırakıyordu. Kıyafet değişikliği konusunda bir şey söylemedi. Ben de hayretimi belli etmemeye çalıştım. Gel baki'im buraya, dedi, sen makinelere insanlardan fazla inanırsın. Sana internetten göstereceğim. Bu şair konusunda internette araştırma mı yaptın? Derste çocuklara *bunu* mu anlatıyorsun sen? Hayır cancağızım, deniz altı arkeoloji projesi için senin hazırladığın raporlara acaba bir katkı olabilir mi diye ufak bir araştırma yapmıştım. Benim raporumun kehanetlerle, doğaötesi güçlerle ilişkisi yok, dedim. Tarih boyunca Atlantis düşüncesinin, felsefe, toplumbilim ve siyasette nasıl yansımaları olmuş, ona değindim. “Hmmm” dedi Rachel, “yansımalar... Ütopyaların aynasından senin bilgisayar ekranına bilimsellik suretinde yansıyanlar” Beni deşmeye çalışan ince bir alayla konuşmasına aldırmamak

için dişimi sıktım. Mecazen değil, gerçekten dişlerimi sıkıp kendime telkinde bulundum. “Francis Bacon’u incelemiştim örneğin” dedim: *Yeni Atlantis* adlı kitabındaki ütöpik toplumu, siyasal ve ekonomik kurumlara dayandırma çabası içine girmediği doğru. Yine de bu düşünce ona Platon’dan gelir, yaşlı bilgiler kurulu filan. Gerçi, Spinoza’yı hatırlatacak bir yaklaşımla, ağırbaşlı çalışkanlıkla neşeli hayatı, akla uygunlukla da ruhsal yükselişi bir arada ele alır. Hristiyan ahlakına bağlı tabii. Doğrudan Platon’u çağrıştıracak tek sözü, Mısırlı rahibin Solon’a aktardığı biçimde, eski Elenlerden devraldığımız bilgilerin çocukça oluşu. Bunlara dayanarak hoş sohbetler yapabiliriz, hepsi o kadar. Ciddi bir yaratıcılığa elvermezler. Rachel, aynı ince alayla ve bilgisayardan başını kaldırmadan “Enteresanmış” diye cevapladı. Karşıma oturup çıplak bacaklarını bana doğru sandalyeye uzattı. Bu yaşta bu kadar diri bir bedene sahip olması hayranlık uyandıracak bir şey. İkimiz de hasır koltuklarda ve ayaklarımız sandalyeye uzanmış halde otururken, 69’a uygun bir sevişme pozisyonunda olduğumuzu düşündüm. Denizkabuğu gibi içine doğru açılan apışarasındaki tuzlu dalgalarla ta dibe kadar gömüldüğümü hayal ettim. Rachel de benzer şeyler hissediyor mu diye yan gözle süzdüm. Ancak anlayamadım. Belki niyeti beni tahrik etmekten ibaretti. Duyduğum cinsel heyecanla zaaf göstereceğimi ve konuşmanın seyrini istediği yöne çekebileceğini mi ummuştum? Bunu da anlayamadım. Kucağındaki bilgisayarı görebileceğim biçimde yana çevirdi: “Ben de Edgar Cayce’a benzer başka medyumlar var mı diye bakarken, Shakespeare’in gerçekte Francis Bacon olduğunu iddia eden Ignatius Donnelly’ye tesadüf etmiştim. Adam, bilimin önündeymiş jeolojik keşifte! Ne ki, bilimsel verileri keyfi sezgilerle birbirine ekleyip yazdığı kitaplar nedeniyle ala ala, ‘sözdebilimci’ unvanını alabilmiş.” Oturduğum yerden ona doğru eğilerek, tam da bu, Rachel, tam da bu, dedim, anlamıyor mu-

sun? Atlantoloji'nin kurucusu denen Ignatius Donnelly'nin, Kongre'ye seçilmesi, üstünden ABD Başkan Yardımcılığı'na aday olması ile Amerika'nın seçkin Atlantis uygarlığını devam ettirdiğine inanması arasındaki bağlantıyı kuramıyor musun? Bu siyasi bir proje.

28 Mayıs, Pazartesi, 18:38

Ben konuşurken elini ve gözünü bilgisayardan ayırmayan Rachel, eh, sen böyle bilimsel incelemelerle zaman harcarken tatlım, ben de, şu Atlantis, olsa olsa transa geçmiş biriler'ne göredir diyerek medyumlara bakıverdim, dedi: Pek bir şey kavrayamamışım demek senin raporunun çizdiği çerçeveden, hmmm. Kıszen bana doğru çevirdiği bilgisayar ekranında ne araştırıyordu, bakmadım. Kalkıp mutfağa gittim. Susamıştım. Birşeyler yapmak, oradan uzaklaşmak da istemiştım. Arkadaşımızın içemediği çayın fincanını, tekne de gördüğüm diğerk bardak ve tabakları yıkadım. "Kaçtın mı?" Mutfağı toparlıyorum, dedim, su ister misin? Olabilir, sürahiyi getir daha iyi, yalnız içine bir dilim limon ve taze nane yaprağı koy lütfen. Rachel, sözüne birkaç saniye ara verdikten sonra, bilgisayar başında seni beklediğimin farkındasın değil mi, diye sordu. Sürahi ve su bardaklarıyla salona döndüm. Gel gel, işte burada, gel de bilgisayar ekranından oku: "Psişik güçleri nedeniyle 'Uyuyan Kâhin Şair' lâkabıyla tanınan Edgar Cayce, yirmi birinci yüzyılda Japonya'nın bir bölümü suya gömölürken batık ülke Atlantis'in su üstüne yükseleceğini söylemiştir. Ona göre, Atlantis'in ortaya çıkması, insanlık tarihindeki en önemli dönüm noktası olacak. Çünkü Atlantis, bugünkü uygarlığın erişemediği bir teknolojik düzeye sahipti. Örneğin, lazer teknolojisi ni hatırlatan kristal kullanımına dayalı bir yöntemle gençleşme sağlıyorlardı. Mısır piramitleri, ülkeleri deniz altına gömölürken buraya göç edebilen Atlantislilerin teknik bilgisiyle inşa edildi. İlk kez piramit planlarının çizildiği sanılan MÖ 9000 yıl-

ları ile Atlantis'in yokoluşu örtüşmektedir. Piramitler dönemine dek Mısır'da benzerine rastlanmayan, astroloji ve geometriyle bağlantılı dev yapı tekniğinin nasıl birden ortaya çıktığına bu açıklama ışık tutmaktadır. Ayrıca, Platon'un anlattığı Atlantis Akropolis'i'nin özellikleri piramitlerle uyuşmaktadır. Atlantis'e ilişkin bilgilerin, büyük sfenksin sağ alt tarafındaki gizli bir kayıt odasında muhafaza edildiğini bildiren Edgar Cayce'in bu sözlerinden elli beş yıl sonra, 1998'de, gerçekten de küçük bir kayıt odası bulunmuş, ancak içinin boşaltıldığı görülmüştür. Edgar Cayce'e göre, Mısır'daki, Ölüler Irmağı'yla ilgili inançlar da Atlantis'e dayanır. Bu eski uygarlık, ölümü, bir reenkarnasyon olayı olarak görmekteydi. Güneş enerjisini denetim altına almayı başaran Atlantislilerin, reenkarnasyonu çözümleyerek uygulanabilir bir teknoloji biçiminde geliştirdiğine inanılmaktadır. Eski Yunan mitolojisinde sözü edilen Lethe Nehri'nin etimolojik kökeni, daha birçok mitolojik sözcük gibi Atlantis dilinden gelir. Uyuyan Kâhin Şair Edgar Cayce, bugünkü insanlar arasında, reenkarnasyona uğramış Atlantislilerin bulunduğu kanısındadır. Psişik gücü olan bu kişiler, insanlığın kayıp kültürel mirasının bilinçakışıyla bugüne aktarılmasını sağlıyor. Kendi hayatımız içinde yaşamadığımız halde, sanki hatırlamışçasına keşfettiğimiz bilgilerin kaynağı kayıp Atlantis'tedir..."

28 Mayıs, Pazartesi, 19:00 Suları

Rachel'in okuduklarını dinlerken tepki göstermedim. Oturduğum yerde uyuyacak haldeyim. Evime gitsem iyi olacak. Duş alıp temiz yatağıma uzanmak istiyorum. Benim gözkapaklarım git gide ağırlaşırken, Rachel, kaza süsü verilerek düzenlenen suikastların dökümünü yapıyordu. Derken, bir trafik kazasında ölenlerin, iki dünya arasında kalan ruhlarıyla ilgili teorilere geçti. Artık sesini uzaktan uzağa iletmeye başlamıştım. Bir ara, "Biz sanıyoruz ki canım, öldükten sonra tekrar dünyaya dönen bir ruh, yeni hayatına başka bir

bedende başlar” dedi. Son bir gayretle yerimden kalkarak taksiye telefon ettim, beş dakikaya kadar gelecek. Bu kazayı ancak kendi evimin kapısından girdikten sonra atlatabileceğim. Rachel sessiz kaldığımı görünce sordu: Peki, bir ölü yine kendi bedenine girip hayata dönerse? Onu tanıyanlar bir hayalet olduğunu nasıl anlayacak? Bu yaklaşımına göre, dedim, burada savaş öncesinden kalmış insanların çoğu kendi hayaletleri olabilir. Bunun farkında olmadıkları sürece sorun yok, diye fısıltılı bir yanıt geldi Rachel’den. Epeyce zaman geçtiği halde görünürde taksi yoktu. Yukarıdaki yataklardan birinde uyumam belki en akıllıcası. Bu evde hepimize yetecek kadar oda var. Doğru, dedim Rachel’e, hayaletler arasına karıştığını farkedersen, onların tuhaf ihtiyaçlarını gözetip sorumluluk yüklenmeye mecbur kalıyor ve bir hayalet bakıcısına dönüşürsün. İşin en zor kısmı da bu.

28 Mayıs, Pazartesi, 19:00 Suları

Üst katta uyumaya gittim. Rachel, gözden kayboluşumu yadırgamadı. Nereye gittiğimi anlamak için yerinden kıpırdamadı. Onu aşağıda bıraktığımda, pencere karşısındaki koltuğa geçmişti. Karşı bahçeye, ağaçlar arasından görünen eski evine bakıyordu. ‘63’te bu mahalledeki Türk komşuları savaş göçmeni olmuştu, ‘74’te ise onlar. Ne garip bir durum bu, kaçan Türk komşular geri dönmüş de şimdi onların evinden, yabancıların işgal ettiği kendi evimi gözetliyorum, diye içinden geçiriyormuş gibi duygusal bir hali yoktu. Hiçbirşey düşünmeden bakıyordu. Ben merdivenlerden çıkarken, küçük bir fotoğraf makinesiyle, arkadaşımızın oturduğu hasır koltuğun, kitapları koyduğu sehpanın fotoğraflarını çekmeye koyuldu. Dedektifçilik oyunu muydu bu, olayları çözecek bir iz mi arıyor orada, yoksa ne? Soramadım. Başımı yastığa koyar koymaz uyuyakalmış olmalıyım. Bir ara ayak sesleri işittim. Ancak dikkat gösterebilecek durumda değildim. Gömüldü-

ğüm beyaz çarşafklar arasında üstüme uykunun rehaveti çök-
müştü. Son iki günün yorgunluğu beni teslim aldı. Sanırım
Rachel yattığım yerin yakınlarında geziniyor. Tık tıkır tık tık.
Ev içindeki eşyaların fotoğrafını mı çekiyor hâlâ, asılı duran
fotoğrafların fotoğraflarını mı?.. Tıkır tık tık...

*Gözümün içinde patlayan flaş, ne oldu, uyandırıldım, uyanamıyo-
rum, uyanamıyorum ne yapsam, kim o, bir sesler, tık tıkır mıkır
tık tık tıkır, ev içinde gezinen birileri, elinde fotoğraf makinesiyle
İskenderiyeli komşuların kızı Rachel, oyun mu oynuyorlar, üçüncü
bir arkadaş bulmuşlar, oynasınlar, kalkıp bakamıyorum ki, ağır bir
uykudayım, kırpışan gözkapaklarım açılmıyor, elim ayağım rüyaya
batmış, külçe kurşun, uykuda, derin, çok derin bir uykuda...*

I
Sarayönü'nda Bir Konak Var
İçinde Üç Kızkardeş Yaşar
(1897-1937)

UYUYAN GÜZEL RÜYASI

i.
Uykuda yazıyorum şu satırları. Çok tuhaf,
yeşil renkli dolmakalemimden kendi el yazımı takîb ediyorum.
Bir rüyâ içindeyim, farkediyorum fakat
rüyâ gördüğümü... Karıştırıyorum
akordeon karınlı, kuğu kanatlı yazıhânemin çekmecesini,
gönderdiğim mektup müsveddeleri,
gelen bayram tebrikleri, fotoğraflar... Şu postcard mesela
senelerce evvel Avedisiyan Kardeşler çıkarmış,
Selânik, İzmir, İstanbul, Beyrut ve İskenderiyye'den
gelip geçen nice seyyah âilesine postalamış.
Lâkin Levant'taki yolların kesiştiği
Lefkoşa şehrinin umumî manzarasına bakanlar, göremez
benim gibi bir fâninin nâçiz ömrünü.

Beyaz, uzun geceliğimin dantellerinden kalan iz
acıyor ayak bileğimi, tığla nakış işlemişim tenime sanki.
Gözlerim kapalı, dokunuşlarla hissediyorum fakat
ve uyurgezer misali kalkıp
sayfaları boş bir notebook'a kayıt ediyorum
aklımdaki şu kelimeleri...

Albüm-defterim benden yadigâr kal sen. 27.11.937

ii.

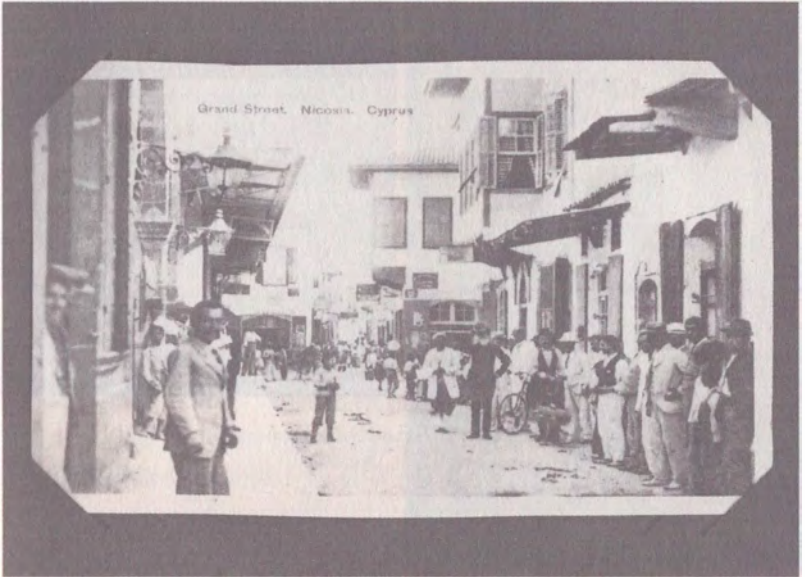
Umumî manzarasına bakıyorum doğduğum yerin.
Sadece Şehir mi, ben de bir kehribar taşının içindeyim.
Burası yumuşak-sert bir yer, sarı-turuncu-kahverengi.
Günlük güneşliktir, yağmuru hatırlatır.
Rüzgâr ile fısıldaşan sonbahar yaprakları
nâzarı dikkati celp etmeksizin toprağa karıştır...
Goyen'in sisli tablolarındaki hisler ile dolar insanın içi
en parlak renklerin aks ettiği bir yaz günü dahi.

Berrak ve sarı bir kehribar misali içinde nice hayat saklar
velâkin mütevizdir Goyen'in manzaraları kadar.
Ne derece değişir ise değişsin
aynı kalan bir tarafı var Lefkoşa şehrinin.
Cıvıl cıvıl görünen hüznü kadınlara benzer.
Tek lisan ile konuşamaz,
fakat hepsini aynı şekilde telâffuz eder.
Çoğu vakit ise, aynen kadınlar gibi sukûtu tercih eder.

iii.

Rüyâmda ne görmüştüm, tam olarak
hatırlamıyorum. Hortum gibi bir şey zaman tüneli.
Şimdi '897 senesindeyim,
henüz dünyaya gelmediğim vakitlerde gezinmekteyim.
Sarayönü'nde bir ev
evde pederimin ebeveynleri,
İpçizâdelerin Ayşe Hanım ile Hasan Efendi.
Konağın sahanlığından
hanaya çıkan merdiven boşluğunda durup,
şu ebedi hâtırayı çıkarmışlar.
Fotoğraf makinesi karşısında biraz şaşkın,
mâ'mafih dimdik bakmaktadırlar. Uyanacak gibi oldum
gözümün önünde canlandıkları ân.
Şüphe yok, aynen şu fotoğraftaki gibi idi duruşları,
sadece yaşlanmıştılar.

iv.

Ninniler geçti de ney sesi kaldı hâfızamın kara sandığında.
Ne büyük hemşiremin çaldığı piyano
ne ortanca hemşiremin çağırdığı şarkılar,
nerede, ne vakit işitmiştim, kaabil değil, hatırlayamam.
Fakat işte rüyâlarımâ eşlik ediyor bir ney.

Dedemiz Mevlevihâne'ye uğrardı zaman zaman.
Oraya götürülürdü kurban edilen koçlar.
Minderli hanay odasında toplandıkları da vâkidir.
Ekserisi eşraftan meslek erbâbı,
ne konuşurlardı bilmem, sohbele koyuldukları vakit
kapatılırdı pencereler, kapılar...

Avluya kazan kurulurdu takîben
ve yıkanırdı çivitli sulara zeytin sabunu ile
üstüne tûmbek kokusu sinmiş, kahve dökülmüş örtüler.
Şu ney işte yadigârdır onlardan.

v.

Validemiz bir taneciğidir ebeveynlerinin,
Şehir ulemâsından Hacı Raiflerin Hatice Hanım.
Dünya etrafında döner ve biz üç hemşire,
ne derece çabalasak da o hep dudak бүker.
Hâlbuki kendisi huysuz ve havaî bir kız imiş eskiden
giyinip kuşanmayı pek seven,
hem de omlet yapmasını dahi bilmeyen.
Vakti zamanında çektiğini unutmuş ki, heyhat,
"Kerimemize sıcak sudan soğuk suya el sokturmazdık"
diye övünürdü rahmetli Safiya ninem.

vi.

Safiya ninemiz ser verirdi de sır vermez,
içini kemirirdi geçmiş zannedilen nice dertler
güya çoktan kapatılmış eski defterler...

40'ından sonra hovardalığa düşmüş Hacı Raif dedemiz.
Metres tutmuş İngiliz bir hanımı,
bir de oğlu doğmuş bu münasebetten.
İsmi Reşad/Richard koydular.
Dedemizin âilesi her çeşitten meslek tutar,
hâkezâ zil dökerler, nal döverler,
değirmende zeytinyağı süzer, posayı sabuna çevirirler,
kimisi debbağ, kimisi tacirdir gemilerle gezer,
kimisinin elinde Kur'ân-ı Kerim medreselerde hocalık eder.
Mâ'mafih zaptiyedir Reşad Bey dayımız.
Mülâkatla girmişti Kraliçe'nin muhafızlığına.
Öyle boylu poslu, narin bir delikanlı ki lâyıktır saraylara.
Hâl böyle iken Kumarcılar Hanı'nın arka sokağında
Müslüman ve İngiliz ahbabları ile yatıp kalkar
izbe mi izbe bekâr odalarında.

Elinde tüfek var diye
sert mizaçlı bir adamdır zannedilmesin.
O derece mahzûn ve mahcûbtur ki,
nâdiren görüştüğümüz vakit,
bizim teyzelik yapmamız icap eylemektedir...

'907-'917 senelerindeki zaptiyelik devrinde,
Vali Konağı'nda iken çıkardığı ebedi bir hâtırasıdır
ki pederimizden saklıdır bu fotoğraf,
Reşad Bey dayımızı hiç mi hiç tasvib etmediğinden.

vii.

Benim gibi rüyâlarda gezinmeyen birisi dahi
"Allah'ım rüyâda mıyım?" der, âniden karşısına çıkınca
Aya Sofiya Camiî. (Diğer isimleri ile Selimiye Camiî
veyahut Saint Sophia Cathedral)

Derler ki Notre Dame'dan uçan melekler ilham eylemiş bu camiî,
deniz altından çıkan altunî taşların gotik pırıltısı
aks etsin diye semavî krallığa...

Hakikaten de rüyâsında görüp inşa etmiş olmalıdır birisi.
Demek ki rüyâlar da dolaşabiliyor aynen canlılar gibi
ve geçebiliyor insandan insana.

Asırlar var ki birçok ihtişamlı merasime şahittir Aya Sofiya
Kıbrıs krallarına bu camiî'de (kilise'de) takılırdı taşları
ve Richard Lion Heart burada düğün dernek yapmıştır
şövalyelerin kaçırdığı nişanlısı Berengaria ile...
Nesillerden beridir ki âilemizin na'ası buradan def'n edilir.
Güneşin cümle rengi ile pırıldayan şu sarı kehribar,
sadece otu, böceği mi,
insanları da içinde mahpus tutar ta ebediyete kadar...

Bir gün hepimiz o cihette hareketsiz,
şu mübeccel mâ'bedin kapısından geçecek,
musalla taşında meleklerle emanet edileceğiz.
Bilmem ki o gün mü bitecek gördüğüm rüyâ,
asıl o zaman mı başlayacak yoksa?

viii.

Bu civar, sarı taştan gotik kemerler üstünde
yükselen cumbalı konaklar
ve minareli cathedral'leri ile meşhur bir yerdir.
Pederimizin sicili bu muhittendir
ve hâlâ cuma namazına Saint Catherine Cathedral'ine
(Haydar Paşa Camiî) gitmektedir.
Aya Sofiya'nın bir tarafında hanlar, hamamlar,
Sultan Mahmud Kütüphânesi,
Frenklerden intikalen irili ufaklı saraylar,
iç avlularındaki fıskiyeli meyve bahçesi ile konaklar,
üzerinde hem şövalyelerin arması
hem de Osmanlı'nın tuğrası ile İdadî ve Rüşdiye var.
Orta yerdeki medreseye karşı Ruhî Efendi Çeşmesi akar.

Esas semt tarafına dönecek olur isek,
avlusu devasa, kapısı ise cücelere mütenasip evlerin sıralandığı
daracık daracık sokaklar...
Sarı taştan duvar ile çerçevenilmiş ahşap oymalı kapılarda
çiçek motifleri ile süslü buğulucamların önü ince ferforge bezeli
ve şekil şekil heykellerden müteşekkil
pirinç kapı tokmakları var.

Aya Sofiya dediğim öyle bir semttir ki,
Venedik sur burçları 11 taçyaprak misali açılan
desdeğirmi papatya şeklindeki şehrin
ortasında, sarı bir çiçekgöbeği...
Pederimin âilesine ait asırlık konağın

birçok ağaç ile süslü avlusunda hâneler meydana getirilip,
varislere pay edilmiş veyahut satılmıştır.
İsticâlen yapılan tadilatlar neticesi
acayip bir çıkmaz şekline bürünmüştür velhâsılı.
Halen burada amcamız Sadi Bey,
tek evlâdı Cemal [Togan] ile ikâmet ederler.

(Son zamanlarda romanlara dahi mevzu olmuştur bu yer.
Hikmet Afif Mapolar Bey naklederler ki,
ata yadigârı konakta çil çil altın dolu küpler bulununca
bir âile faciası husule gelir.
Definenin yerini işaret eden Evliya Dede
acaba yanlışı bir rüyâda zuhur ettiği için mi
peş peşe felâketler vuku bulmuştur?
Frenk kralının mührünü taşıyan altınları
aslen kimin atası gömmüştür?
Duvara asılı mes'ut aile tablosu
küpler çıkar çıkmaz nasıl da düşüp bin parçaya bölünmüştür?
Cemaatin mu'teber şahsiyetleri
"Altınlaaar!" diyerek kendilerini beş paralık etmiştir.
[....]

Lâkin küçük birader ile hemşire, ağabeyine o derece hürmetkârdır ki
mevzuya vâkıf olduklarını kat'i surette belli etmez
ve mes'eleyi altın dolu küp misali ebediyyen kalplerine gömerler.
Bu hikâye eski bir rivayettir
ki çocukken evde kulak misafiri olduğum vakıa ile aynıdır.)

Pederimiz, "Hısım akraba" der başka şey demezler.
Validemiz de, cümle efrâd-ı âileye ziyaret tertiplemeyi
vazîfe addederler.
Hakikatte ise biz, birbirisine sadık büyük bir âile değiliz...

Fikrimce, bir yanlışlık olamaz
rüyâımıza rehberlik eden ermişlerin işinde.
Kendi içimize gömdüğümüz öteki yüzümüzü görelim diye
defineyi göstermiştir Evliya Dede.

ix.

Asma Altı'ndan Evliyalar âilesine mensup Salih [Tunar] Bey ile
dünya evine girmiştir Zehra halamız.

Eniştemiz Bey zaptiye kıyafeti ile,
lâkin âilesinin kârgâhlığını çekip çevirmektedir esasen
ve pek ustalaşmış bir zâttır çeşit çeşit mamulâtlar arasında...

Şu yıpranmış düğün fotoğrafında,
gelin telleri, altın işlemeli perdeler
ve ışıldayan mumların ortasında oturmaktadır gelin ile güveyi.
Mübarekî fotoğrafında ise yakînen görünmekte,
eniştemizin omzuna elini koyan halamızın mes'ut çehresi.
O ân olmalıdır herhalde
"Kismetin açık olsun" dedikleri...

Lâkin ben henüz küçük olmaklığımdan
hatırlamıyorum şu mes'ut izdivaç gününü.
Ancak rüyâlar âlemine daldığımda
gözümün önüne gelsin isterim güzel halamın düğünü.

x.

Atalardan intikalen amcamızın ıcarındadır Büyük Han.
Tırabzanlara serilmiş şilte, yorgan,
'900'ler itibarı ile âilemizin bu kesiminin elinde iken
zamanın 'hotel'i idi Büyük Han
ve bu satırları yazdığım sırada öyledir el'ân.
Alt tarafında lokantası var.
Ustabası emirler yağdırır kaşlarını çataraktan.
Aşçıbaşısı şiş kebab, şeftali, ciğer, kavurma yapar.
Çırağı ucuz şarap dağıtır karafakide
ve masa masa dolaşarak paraları toplarlar.
Büyük Han'ın her bir kemeri başka şekilde
Frenk değil Arap değil, benzemez Osmanlı'ya da.
Herkes bir taş koymuş kendince, yeter ki dönsün ticaret.

Bir aralar mahpushânesiydi İngiliz'in.
Sadece eşkiya değil, müstemleke idaresini critic eden
İslâm cemaatinin büyükleri,
akrabalarımızdan bazıları dâhil, buraya mahpus edilmişti.

Köyden gelenin, kimsesiz kalanın mekânıdır şimdi:
Biz tatlı uykularımızda rüyâdan rüyâyâ uçup geçeduralım
kaskatı kâbustur uyur uyanık gördükleri onların.
Giriş kapısında at arabaları, garip ahırlar,
bir koku savrulur at ve deve pisliklerinden
alt kattaki lokantaya, üst kattaki odalara çıkar.
Bakanı edeni yok, Osmanlı Vakfı'nın nesi var ise virane.

xi.

En az çeyrek asırdır duvarlarda asılı durur
amcamız Sadi [Togan] Bey ile yan yana
Büyük Han'dan epeyce bir fotoğraf.

Lâkin tarihler kayda değmez, zaman durmuştur burada.

Öyle bir yerdir ki in cin top oynar

alevden perdesini indirdi miydi akşam

ve zivaniya şişesinden meydana çıkar zehir zıkkım berduşlar.

Burası sihirli masal diyarıdır sanki

bir asır uyuyan güzelin.

O, r y sının tatlı bir yerindedir,

bir b se bekleyen bizleriz lâkin, uyanabilmek için.

Hâlbuki bir k busa yuvarlanmaktır bazan uyanmak.

Hangisi daha iyi, rüyâ mı hakikat mı?

Yoksa rüyâlar hakikatın aks etmesi mi?

Sualler çoğaldıkça yoruluyor insan! Uyusam, uyusam...

xii.

'921 senesi, Üsküp, Selânîk, Edirne, Aydın, İzmir
İslâm muhacirleri menfaatına,

pederimizin de mensubu bulunduğu

Muhacirin-i İslâmiyye'ye Muavenet Cemiyeti

tarafından bir tiyatro tertip edilmiştir.

Pederimizin, Evkaf intihâb devresinde aynı hey'eti desteklediği
ve Mevlevihâne'den dostluk tesis eylediği

Ahmed Hulûsi [Hacıbulgur] Beyefendi tarafından neşr edilen
Birlik gazetesinden verilmiştir havadisi:

Tiyatro eserini Ferhunde Hanımefendi'nin

arkadaşı bir muallime hanım kaleme almış olup,

kendileri ise piyano çalmışlardır.

(Bunlar, Akîle Mulla Hoca Hanım'ın

Hacı Halit Han'da meskûn ana ve ilk kız mektebindeki
talebeler ile o akşam hazır bulunan

hemşirem Lâmia Süreyya'dan işittiklerimdir.)

xiii.

Kraliçe Victoria Kız Mektebi'nde
orta birinci sınıfta çıkarılmıştır,
ortanca ablam Semiha Huriyye'nin
ayakta, soldan ikinci sırada,
çatık kaşları ile baktığı şu fotoğrafı!

Pederimizi hiddetlendirmek pahasına,
"Ecole Saint Joseph'e gideceğim"
diye tutturmuştu daha ilk günden.
İngilizce'yi iyice sökmüş gibi
Fransızca öğrenmek imiş güya niyeti!

Aynı mektebe gitmeleri hasebi ile
ablamız Lâmia Süreyya'nın altında
kalmak istemeyişidir esas mes'ele.
Fevkalâde düşkündür ferdiyetine
ortanca ablam Semiha Huriyye!

(Tahmini tarihi: 21.6.'924.)

xiv.

Senesi '925, yeri Hala Sultan Tekkesi.

Ablalarım Lâmia Süreyya ile Semiha Huriyye

Kraliçe Victoria Kız Mektebi'nde talebe iken

picnic yapmaya gittiklerinde...

Anlata anlata bitirememiştiler, hele Semiha Huriyye,
keyf alırdı beni yerindirmekten.

Hatta aynı gün çıkardıkları dokuz on fotoğrafı

çerçeveletip duvara asmıştılar,

tam benim yatağımın tarafına:

"Rüyânda görürsün sen!" dercesine.

Kendimi picnic eğlencesinde bulurdum hakikaten

o fotoğraflara baka baka uykuya daldığımda.

İnsan tuhaf mahlûk,

mahrum olduğu ne varsa telâfi ediyor rüyasında

ve bu surette katlanabiliyor en zor şartlara.

Göl önündeki sırada soldan ikincisidir

(mesafeli el tutuşan) Lâmia Süreyya ablam,

sol köşedeki en üst fotoğrafta.

Fakat Semiha Huriyye ablam nerede?

Flamingolara koşuyor rüyâmda

Tuz Gölü'nün içinde... Uyanmanın sırası değil,

lâkin "Mektep vaktiii!" diyerek validem kaldırıyor yataktan.

Flamingoları göremiyor ki,

ne de gölde yüzen Tekke'yi, dilek kandili gibi.

xv.

Rüyâmda gördüğüm surettedir,
 şairlerin, neyzenlerin, rakkasların mâ'bedi,
 Tuz Gölü'nün eteğindeki muhteşem Hala Sultan Tekkesi.
 Peygamber Efendimiz'in halası
 burada at sırtından düşerek Hakk'ın rahmetine erince,
 eski Venüs mâ'bedi mealinde inşa edilmiştir
 bu tekke ile camiî azizemizin hâtırasına.
 Ortasında Davud Yıldızı bulunan bir hilâl ile süslüdür
 Hıristiyan ve Yahudilerin de ziyaretgâhı olan tekke kapısı.

Bir de istavroz mevcuttur Davud Yıldızı'nın ortasında.
Hani rüyâlarda olur ya ancak,
havada durmaktadır açılmış şemsiye misali
Hala Sultan'ın kabri üstündeki altın sarısı taş külçesi.

("Taş" dedimse, o bir kehribar.)

BÜYÜME TELÂŞI

i.

Sene '928. İlk hâtıram.

Sarayönü'nde kurulan Bayram Yeri'nde çıkarılmış.
Sarayönü dediğim bir meydan
Arab Ahmed semtinden Şehir merkezine açılan...

Sandalyede oturan kuzinim Pervin'dir.

Ona hoşça vakit geçirmek vesilesi ile gittiğim
Bayram Yeri'nde, hâlâ hatırlarım, ziyâdesi ile eğlenen bendim.
Fotoğrafımızı çeken zât,
bayramlığımı diken Kırkor Beyefendi'nin biraderi idi.
İkinci sınıfa devam etmeliğime mukâbil
kendimi ilk mektep mezunu diye takdim ederdim.
Hemşirelerime yetişme gayreti ile
hakikaten de vaktinden evvel büyüyecektim.

Nasıl da şenlikli idi küçük Pervin ile gittiğimiz Bayram Yeri.
Salıncaklar, tahterevalliler,
Şahmeran'ın havuza batıp çıkan teknesi,
Frenklerin Mélusine diye tabir ettiği
Kıbrıs Krallığı'nın şekilden şekile giren peri prensesi,
güllü muhallebicinin kapışılan iskemleleri
ve her bir köşesinden çınlamaktadır laterna sesi...

ii.

At arabalarının geçeceği kadardır ara sokaklar.

İngiliz'in siyah taksileri zor sığar.

Dikilitaş'ın (Venetian Column) bulunduğu meydandan

Postahâne'ye dönüp sağa sapınca evimize varılır.

Bu mevkiide Hükümet Konağı ve Mahkemeler

(Government Offices and Law Courts) meskûndur

ki Lusignan Sarayı'nın yerine

ve dahi onun altûni pırıltı saçan buri taşları ile inşa edilmiştir.

Frenklerden beri bu semte dair

nice efsaneler, baladlar vardır ki halen dilden dile söylenir:

Gülü sevmeliyiz bütün azmimiz ile

Ve meth etmeliyiz o mükemmel güzelliğini

Nasıl da ustalıkla resm edilmiş

Bu şekilde daha da güzelleşsin her şey...

Hattızâtında evimizin sahibesi validem olup

civarda daha başka akraba konakları mevcuttur.

Müftü Râciler valide tarafımızın büyük amcalarındandır.

Rahmetli Râci Efendi hem müftü idi,

hem de nâmı değer aşk düşkünü bir şair:

Kişver-i hüsnün şehâ cânâna düştü gönlümüz

Bend oldum ol güzel sultâna düştü gönlümüz

Ben bugün seyr eyleyüp gülüzâr-ı hüsnün yârimin

Vasfına bülbül gibi efgâna düştü gönlümüz...

iii.

Tahminim odur ki, çocuk olduğum telâkkisi ile
bu fotoğrafa dâhil edilmemişimdir '929 senesinde.

Eksik bir tarafım varmış da sahneden indirilmiş gibi
hissederdim.

Değil mi ki gönlünce oynayamaz büyümek telâşından
kendisine akran kardeşi bulunmayan çocuklar.

Validem Hatice Hanım sol başta ayaktadır,
önünde yegâne İslâm piyano muallimesi,
Müftü Râci Efendi'nin torunları ile ablalarım musiki
dersi veren

Ferhunde Hanımefendi oturmaktadır.
Validemizin yanında ise Kalfa Abla'mız vardır
(avlu kısmındaki hamama bitişik arka odada kalıp
âile mensubu muamelesi gören Emine Hanım), sırdaşım...
Sağ baştaki büyük hemşirem Lâmia Süreyya'dır
ve ortanca hemşirem Semiha Huriyye onun önünde oturmaktadır.

Bütün evler gibi bizimkisi de hanımlardan sorulur.
Beyler her bir şeyi hazır nazır bulur
velâkin hâneleri nasıl dönmekte, ne nerede durmakta,
bilemedikçe, hanımlara kul köle olur.

(Vakîâ ne er ne dişi sayılır bebekler,
lâkin sahneye çıkınca oynayacağı rolü erkenden öğretir hayat.
En iyi halde ya muallime çıkabilir bir kadın
ya terzi veyahut sister.)

iv.
Uzaktan kuzenler ile alâka
ekseri sihirli bir meddücezir ile seyr eyler.
Hidayet Bey ile Servet Bey.
4.3.'930 tarihinde Foto Fevzi'de çıkardıkları
ebedi bir hâtıradır.

Biz üç hemşireye
el yazıları ile ithaf ettikleri bu hâtırayı
albüm-defterime kayıt ederken,
ablam Lâmia Süreyya lâtife etti:
"Kuzen beyler ziyaretimize hiç papyon ile gelmemişlerdi!"

v.

29.10.'933. Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. seneî devriyesi.

Pederim dahil Arasta eşrafı

ve İslâm muhitindeki daha birçok simalar...

Biz hatırlıyoruz fakat hatırlayanımız yoktur.

Nasıl bir garip tecellidir ki bu,

hâlâ Osmanlı olsak dahi Osmanlı'dan eser yoktur.

Ön sırada ortada oturan (açık renk saçlı, kalın bıyıklı)

aynen dedemizin bir eşi

pederimiz Süleyman İpçizâde Bey'dir.

Onun dükkânı karşısında, Arasta'da çıkarılmıştır bu hâtıra.

Frenklerden Osmanlı Evkafı'na intikal eden Atalasa Çiftliği de,
share holder'lerden olarak kısmen pederimizin icarındadır.
Kendisi Saint George Kilisesi dolaylarından
Eski Taş Köprü'ye kadar olan
Mnemosyne Nehri tarafındaki araziyi tutar.
Mâ'mafih, iktisadî darlık sebebi ile mahsuller elinde
kalmaktadır.

(İki sene evvel gene İzmir'e giderek
son defa ticarete teşebbüs etti pederimiz.
Kolokas, kuru molohiya, uzun kabak gibi sebzeleri,
köfter, paluze, harup ve hurma pekmezini,
ayrıyeten keçi samarellası, hellim, kuru nor cinsi mamulleri
oralarda pek bilen kalmamış lâkin.
Zeytinyağına dahi itibar edilmediğinden
İzmir açıklarında hepsini denize dökmesi icap eylemiş.
Hayatını denize savurmuş kadar
derin kederler içerisinde bunu nakleder.
Parasız pulsuz döneceğini düşünmenin mahcûbiyetinden,
Sakız adasında Katolik bir hanım ile evli
teyzeoğluna misafir olup, neden sonra gelecekti.
Ne olduğunu sual edene "İzmir yok" derdi,
yerinde bulamamış senelerce ticaret yaptığı memleketi.
Acaba İzmir'in yanıp kül olması mıydı kederinin sebebi?
İzmir'li Türklerden, Sakız'lı Rumlardan
kim bilir ne hikâyeler dinlemişti?)

Çiftlikteki faaliyet halen kifayetsizdir.
Pederimiz, Arasta'daki küçük dükkânda,
ithâl ve imâl ettiği ip ve sâir ziraî malzemelerin
toptancılığı ile iştigal etmektedirler.
Bu fotoğraftaki eşraf muhiti haricinde,
Necati Özkan Beyefendi, yenile isim yapan nice avukatlara
ve muharrirlere kadar pek çok sima var.
Pederimizi hürmet ile ortaya oturtmakta kusur etmemişler.
Mâ'mafih kendisi pek müşkülpesent bir zâttır,
kaabil değil memnun edilemezler.

İngiliz müstemleke idaresi kadar yeni nesile de itikâdi yoktur.
"Gerçi ecdâdımızın yıldızı sönmüştür
fakat mecburiyet tahdında bize itibar etmezler ise
İslâm ekaliyyetinin mevcudiyeti kalmaz,
hâkezâ memleket dahi kalmaz" demektedirler.

vi.

Anadolu'dan iltica eden Ermeniler çoğaldıkça
çoğalmıştır albümdeki fotoğraflar da.
Komşumuz fotoğrafçı Zartariyan'ın küçük oğlu dahi
elinden düşürmemektedir camera'sını.
Gene bazısı, bizim Sarayönü'ne açılan Arab Ahmed semtinde,
Frenklerin terk ettiği Ermeni Manastırı civarındadır
yenile açılan fotoğrafçıların...

Acaba ne için kayıt etmek isterler her bir şeyi?
Ölenler yaşamaya devam mı eder fotoğrafları çıkarılınca?
Mültecilerden Hacaz Mongolyan'ın çektiği bir fotoğraf
pederim Süleyman İpçizâde Bey'e ait
dükkânın önünden Arasta'yı tespit etmekte
ve sağ köşeden görünmektedir 'İpdji's...' diye başlayan tabelâsı.
Asılı durur hâlâ sıvası dökülmüş dükkânın duvarında
kendi kendisinin ispat-ı vücudu gibi.

Arasta'da arşın arşın keten, tente, ipekli, kazmir, saten,
kunduracı mı istersin, dülger, çilingir mi?
Birbirisine karışır helvacılar, akîde şekerciler,
çörekçi börekçi fırınlarının kokusu.
Sokağın bir ucu Aya Sofiya'ya çıkar
ve orada bulunur "Panda poliya" dediğimiz daimi halk pazarı.
Solunda Türkler, sağında Rumlar
köylerden gelmiş envaî çeşit meyve,

sele sele domates, böğrölce, gafgarıt, kabak çiçeği...
Kasaphânelerde ayağından asılan
derisi yüzülmüş kuzular ve cümle av kuşları var.
Çarşının aşağı tarafında Ermeniler, tiki tak da tiki tak
bakır kap kacak döverler.
Kadınlar Pazarı'dır Ermu Sokağı'nın ortası
ve İngiliz'ler ile büyüyen High Street'e geçilir oradan.
Rumlar "Ledra", Türkler "Uzunyol" derler,
lâkin cadde üstünde birbirleri ile İngilizce alışveriş ederler.

vii.

Hattızâtında İplik Pazarı'nda imiş
büyük dedelerimizin açtığı ilk ipçilik işi,
fakat yetişememiş amcamız dahi.
Frenkler kurmuş bu çarşayı sekiz asır evvelisi
ve bize kadar intikal etmiş nesilden nesile
ipçilik, iplikçilik zanaatı...

Hatırlayan yoktur lâkin, ne vakitten beri
"İpçi" nâmıyla anıldığımızı.

Eskiden fotoğraf da bilinmezdi
ve ne derece kuvvetli olursa olsun,
çocukluk hâfızasından silinir şekiller.
Aynaya baktığımızda nasıl görünür isek
o halimizi biliriz bir tek...

Olmak istediğini hayal ediyor da insanoğlu,
unutuyor eskiden nasıl olduğunu.

ÜÇ GÜZELLER

i.

18.1.'934, Perşembe, bir kara kış vakti.

(Lefkoşa, Foto Fevzi.)

Validemizin yaşıgünü vesilesi ile

İpçizâde hanımlarını birlikte tespit eden ebedi bir hâtıradır.

Solda siyah mantolu olan benim.

Yanımda hemşirelerim Semiha Huriyye ile Lâmia Süreyya.

Validemiz Hatice Hanım, her vakit mağrur

ve hükümrân olduğu halde ortada oturmaktadır.

Evimize gelenler, ablalarımın güzelliğini meth ettikçe,

validemiz hep kendisine pay biçer.

Zannedilmesin ki üç kızı güzelliğini ondan almıştır diye.

Bilâkis, öğrettiğinden ötürü güzel olmayı bize.

ii.

23.9.'934, Hidayet Bey,

İstanbul'dan bir fotoğrafını gönderip
ablam Lâmia Süreyya'ya ithaf etmiştir.

Geçen yaz tatilinde, bizde misafir olduğu vakit

İdman booklet'lerini unutup gitmişler:

'Yeni Usûl Atiklik ve Çeviklik Hareketleri'

askeri lise terbiye muallimi

Esemeli Ahmet Nazmi Bey'in eseri.

Anlaşıyor ki güzelleşmek ister erkekler de

tabiî, kendilerine göre.

Jimnastik: Metin ve cetik
gibi bir vücut yapar.

Son usul

Adımı: Vücut ve dimak
tecin bir ihtiyacıdır.

ALETSİZ İDMAN LEVHASI

NO 1

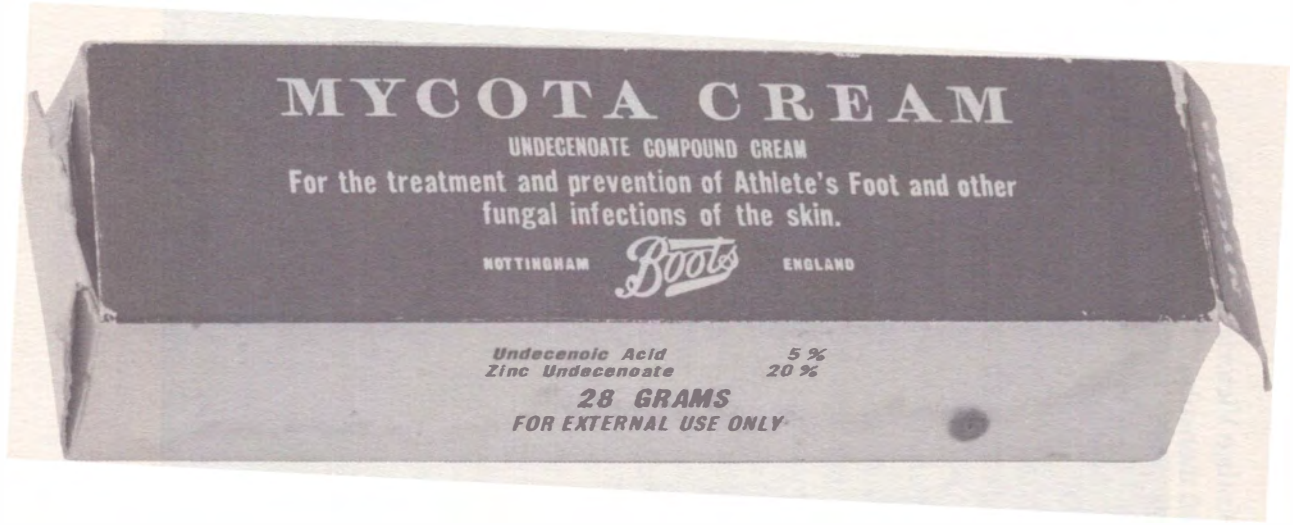
HEM GUR

10 DAKIKA

Reza Fıratlıoğlu

Alâka çekici bir şey güzellik mevzuu,
Vücud hatları mühimdir, lâkin
insanı güzelleştiren h l bir ed dan, ifadeden gelir.
Pek  l , onlar nereden gelir?
Pederimin arz ettiği surette ruhun ıslahını mı icap ettirir?
Kifayetsiz kalır bedene zeytinyağı s rmeler,
gülsuyu ile yıkamalar yüzü, salatalık kabuğu koymalar
alnımıza...

Fakat ablam Semiha Huriyye
güzellik merakı ile tatbik etmektedir zaman zaman
'Yeni Us l Atiklik ve  eviklik Hareketleri'ni.

(Kaabil değil yazmadan geçmekliğim:

Mycota Cream'ini de unutup gitmiş Hidayet Bey'imiz.

"Nasırlı ayağı kokar" diyerek güldük Semiha Huriyye ile ikimiz.)

iii.

'934 senesi, Kraliçe Victoria Kız Mektebi.

İzcilik Kulübü mensubu

talebe arkadaşlar ile çıkardığımız hâtıradır.

Eski ilâhların mâ'bedi ve ilk medeniyetin beşiği

Karlıdağ'da (Mount Olympos)

izci kampına gidişim bu seneye tesadüf eder.

Tennis-court'un bulunduğu mevkîde idi çadırlarımız.

Geceleyin ateş etrafına toplaşıp,

izcilik hocamızın naklettiği efsaneleri dinledik.

Bir vakitler memleketimiz

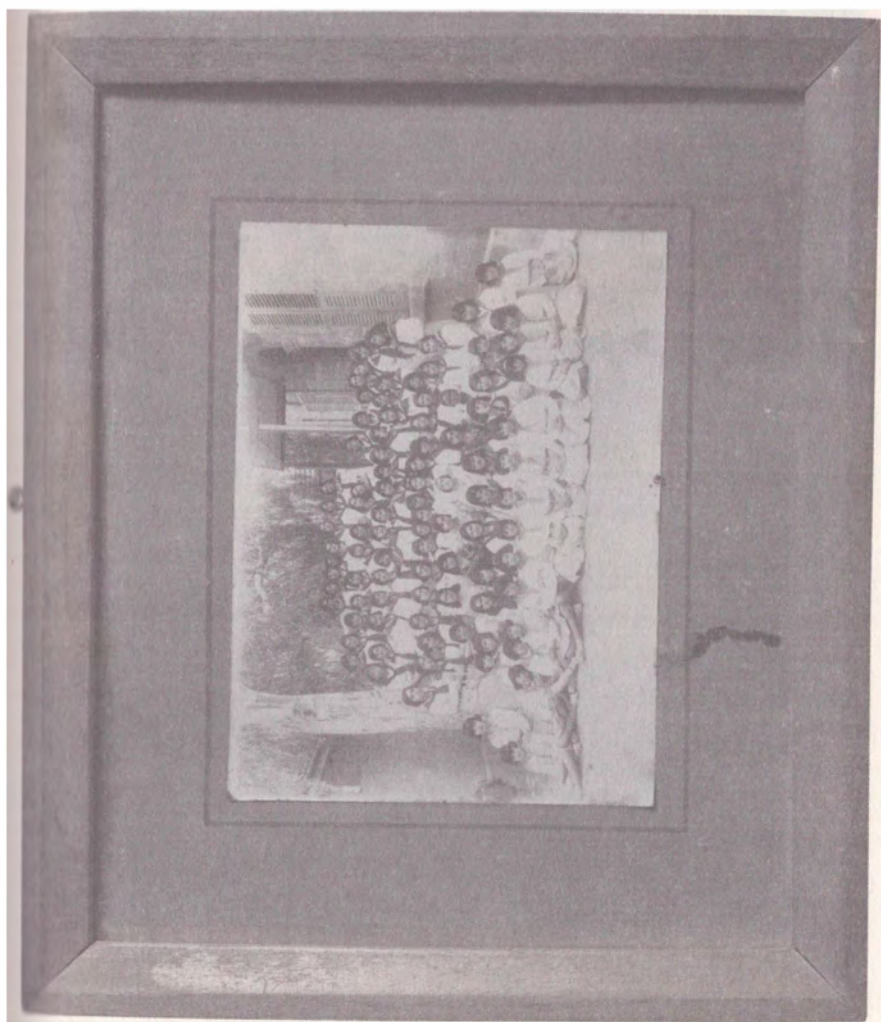
Levant'ın ortasındaki cennet bahçesi imiş...

"Şen kızlar, cesur kızlar, dost kızlar,

Bu gece halka olup iz sürelim,

Dağdan akan nehre yakın çadır kuralım,

Bu gece sabaha kadar uyumayalım."

iv.

'936 senesi, Kraliçe Victoria Kız Mektebi.

Müsamereye iştirak eden
dans ekibimizle birlikte...

Camera'sı ile mektebe gelen
fotoğrafçı Fevzi Bey'e çıkarttığımız
ebedi bir hâtıradır.

Ben gene mahzûnum, yere çömelmiş
ön sıranın en sağ kenarındayım.

Fakat başka tarafta aklım,

[...]

kimseye açıklanamayacak şeylerin ağırlığı
biriktikçe içimde...

v.

Büyük hemşiremin muallime çıkmasının neş'esi
ile uzaklara tayin edilişinin kederi arasında
gidip gelmekteyiz nice zaman var ki...

*Kıymetli Hemşirem Ayşe,
10 Nisan 936'da, Tatlısu'da talebelerimle bir hâtıra.
Kavuşacağımız vakte kadar şu gölgemi yanında sakla.
Hemşireniz, Lâmia Süreyya.*

Lepiska ablam Lâmia Süreyya,
pederimizden çekmiştir inatçı tabiatı ile lûleleri.
Vakîâ gözleri öyle çakır mavisi değil
lâkin yeşil ve elâ hareli.
Ben ise üç hemşirenin en esmeri.

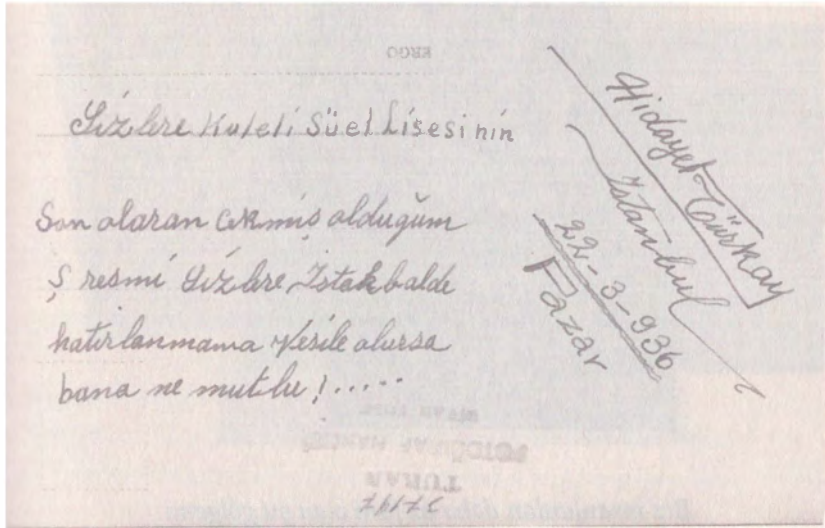
Validem derdi ki: "Çingânelerden satın aldık seni!"
Çocukken ağladığım vakidir bu sebepten.
Pek âlâ mümkündü zira,
hem esmerdim hem epey küçük ablalarımдан
ve kayıp bir diyardan kalan son çocuk imişim gibi
başka bir hayattı hayalimdeki.

Lepiska ablam Lâmia Süreyya derdi ki:
“Çingâneler seni geri almaya gelirse bana seslen!”
Semiha Huriyye ablam ise kıkırdardı yerinde.

vi.

Hâtıra kutusunda Kuleli'den gönderilmiş epeyce bir fotoğraf...
Lâmia Süreyya ablamın ismine
(şifahen de bize) postalanmış bu sefer.
Bir fotoğrafın arkasını yanlış yazmış heyecandan
Hidayet Bey!

Diğer fotoğrafı ise ablama imza etmiş hitapta bulunmadan!

*Biz insanlardan daha az fâni olan şu gölgemi
ebedi bir hâtıra olarak takdim ederim.
Sizi aklından çıkarmayan,
Hidayet.*

Kuleli Askeri Mektebi'nin
yüksek pencerelerinden bakınca
hayal halinde Boğaziçi var
ve karşı sahildeki manzaraları düşünürüm ben...

vii.
[...]

viii.

Vakîa pederimiz kızlarından esirger tatlı dilini
gene de kendisini tutamayıp,
“Üç Güzeller” diye hitap eder bazı vakitler bize.

Pederimizin kelâmı kanun hükmündedir
ve pek mutaassıp bir zâttır kendisi.
Komşu kızlarından kimisi Rum, Ermeni, İtalyan
ve bir ibare dahi kalmamış Osmanlı’dan.
Pek endişelenir pederim ecdâdımızı unutacağımızdan.
Hayat serbestisi hususunda çok münâazarada bulunmuş,
çok cezalar görmüştür ablalarım.
Onların sebatı sayesinde ki, Allah’a şükür,
mâniasız oldu benim yolum.

Bu hâtırayı çıkardığımız 12.7.936 tarihinde
üç hemşire borca girip üç ev aldık,
Venedikliler devrinden kalma şehir surlarının dışında
eski Koşu Yeri’nde inşa edilen
şirin mi şirin Neapolis semtinde.
Ablalarım sabah muallimelik, akşam terzilik ederken,
ben de mektep çıkışı dikiş nakış işlemekteyim
borçlarımız bir an evvel kapansın diye.

Müstakîl olacak evlerimiz, iki katlı,
Mevlevî Tekkesi ile Girne Kapısı'na yakın bir mevkîde
portakal, turunç, mersin, ceviz, nar bahçeleri içinde,
ve bahçevan odası, kuyusu, yel değirmeni ile...
Velâkin saklı tuttuk pederimizden
ta ki evler tamamlanıp mevzuu açana kadar
tatlı-sert dilleri ile valide hanım.
Mâ'mafih gene hiddetten küplere binmiş pederimiz:

"Bu münasebetsizliğe kat'iyetle yoktur müsaadem!

*Meğer ki izdivaç yapana kadar üçü bir eve geçsin
de diğer evleri kiraya versinler...*

*Ayrıyeten Kalfa Ablaları da yanlarına yerleşecek
ve benim tayin edeceğim bir bahçevan
hem bahçe ile eve, hem onlara gözcülük edecek!.."*

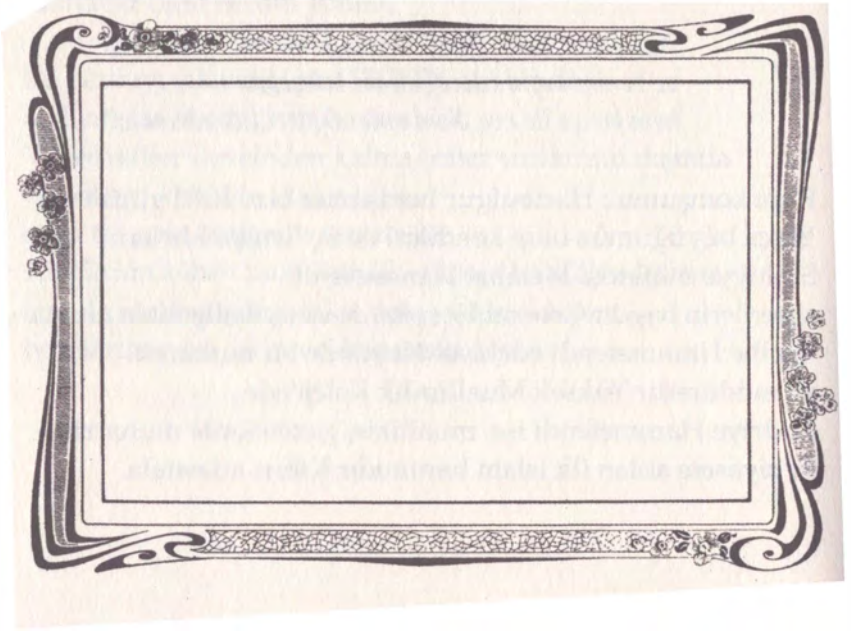
Kapı komşumuz Hacıbulgur hemşireler bize kefil girdiler.
Yaşça büyüğümüz olup kendileri de üç hemşiredirler:
Sıhhiyye müfettişi Melâhat Hanımefendi
sister'lerin başıdır General Hospital'de ve mahallemizin muhtarı,
Vecihe Hanımefendi edebiyat âleminde bir muharrir
ve müdüredir Yüksek Muallimlik Koleji'nde.
Kadriye Hanımefendi ise, muallime, gazetelerde muharrir
ve siyasete atılan ilk İslam hanımıdır Kıbrıs adasında.

(Vesime ve Hıfsiye isminde iki ablaları daha vardır ki, ilk mâarif mensuplarından oldukları halde hükümet tarafından memuriyetten alınmışlardır, evlenen hanımlara men ettiğinden ötürü muallimeliği gayrı medeni İngiliz kanunları. Ocihetten diğerleri evlenmeyip emsal teşkil etmişlerdir bize.)

Hayat denizindeki sal misali onlara sarıldık biz üç hemşire turunç çiçeği tüten yeni semtimiz Neapolis'te.

Şu fâni hâtırada gölgesi görünen

“Üç Güzeller”in en küçüğüüm ben (elbisesi farklı olan).

Üçüncü Hayat

26 Mayıs, Cumartesi, 21:12

Doğumgünüme erken gelenler arasındaydı. “Beyrut’tan daha bu sabah döndüm Rachelciğim” derken göz kırpmıştı bana. Uçak biletini parti tarihine göre ayarladığ’nı tahmin edip sevindim. Bunu açıkça söylemedi. Solitaire’de başlayıp Al Hamra’da süren dumanlı bir akşamın sersemliğinden kurtulamadan, senin ‘40’lara Karışma’ partine düştüm, diye ekledi. O gece olup biteni hemen yazmazsam belleğimden silinip gidecek. Beyrut’tan bana attığı doğumgünü kartı dün elime geçmişti. Partiye gelemey’cek sanmıştım. Karta uzunca bi’seyler karalamıştı: “Üçüncü Hayat’ın eşiğine kadar ömrünü taşıdın, burada bir soluklan, ardına bak, neyi az yaşadın neyi fazladan...” Birinci hayatında, insanın, müzikçalara takılan CD neyse onu dinlediğ’ni, ikinci hayata geçebilecek kadar şanslı olanların şarkı söylediğ’ni anlatıyordu. Çünkü timsah, nedimelerden erken davranıp nehirde sürüklenen sepetten bebeği kapıyormuş. Rastlantı sonucu dallar’nı nehre salan bir akasyaya tutunabilen canını kurtarıp, ıslak ve şaşkın karşı kıyıya geçebiliyormuş. Üçüncü hayata varabilmek içinse şans, rastlantı filan beklememeliymişim. Müzikçaların uzaktankumadası ka-

yıptaymış. Ohh rahatıma baki'im, diyerek uzandığım sofadan kalkmalıymışım. Kahve makinesini fişe takmam gerekiyor-muş. Yok asıl neden o değil. Ne peki, hmmm? Kendimi kanata kanata gizli kanatlarımı keşfetmek! O zaman, küllerinden doğan kuş misali üçüncü hayata uçabilirmişim. Öyle devam edip gidiyordu, gerisini unuttum. Ama son cümlesi aklımda: "Okşayabilirsin timsahı da..." Kartın altına imza yerine timsah resmi çizmişti. Partiye çağırdıklar'mın çoğu geldi. Uzun bir geceydi. Şu an tüm konuşmaları hatırlayabilmem zor. Aklımda kalan ne varsa yazıyorum. Ayrıntılar gözden kaçmış bir ipucu verebilir. Geçerken söylenivermiş bir sözcük suikastı aydınlatılabilir. Buna trafik kazası diyesim gelmiyor. Belleğim beni ya-nıltmaz. Yalnızca bölük pörçük...

Barın kapısından girdiklerini farkedince, "Geldinnnn" diyerek sarılmıştım. Tatlım bu hediye de ne? Beni öperken, "Asıl sen ne tatlı olmuşsun şu gümüş işli beyaz elbisenle, şekerpare" diye kulağ'ma fısıldadı. Bir istedin mi ejderhaya, bir istedin mi perikızına dönüşüyorsun. Sonra daha düzgün bir ses tonuyla konuşmaya devam etti: Başka hediyeler de getirdim, iki arkadaşımı, Eren, Ayşenur, İzmir'den. Eren aslında senin davetlin, hani üniversitede düzenlediğin konferans için. Antakya'daki kültürel değişimler konusunda bir konuşma yapacaktı. Birkaç gün önce Atina üzerinden uçtular, konferans başlamadan Lefkoşa'yı dolaşırız diyerek. Gezmesine gezdiler de, Pitagoras'ın Yeri arasokakta ya, barı bulacağım derken kayboldular. Neyse ki telefon ettiler bana, Elefteria Meydanı'nda buluşup geldik. Benden başka orada randevulaşan kalmamıştır. İnanmayacaksınız ama, annemin 1940'larda, fotoğraf makinesine bir hevesle çekip kartpostal gibi çoğalttığı fotoğraflarda, adı Metaksas olduğu zamanlarda nasılsa, aklımda öyle kalmış Elefteria. Oralarda ne kadar dolanırsam dolanayım, yeni halini kaydetmeyi reddediyor belleğim. Ayşenur dediği

kız pek havalıydı. Saçları kızıl tonlara boyanmış, yırtıcı bakışlı bir yaratık. Eren'in karısı olmalı. Çocuk hafif göbekli, kızdan kısa boylu, açık kumral saçları azcık

tepesinden dökülmüş. "Üçüncü hayatıma başlarken yeni dostlar bulmayı dilemiştim" dedim. Eren, üçüncü hayat için henüz gençsiniz, diye cevapladı: Daha yeni yeni başlıyor benim üçüncü hayatım, 50'lerimin başında. Üçüncü hayat ihtiyacını hissetmek değil mi önemli olan? Doğru... Arkadaşlarını benimle bırakıp Aris'in yanına gitti. O arada, "Ortak bir ihtiyacınız olduğu ortaya çıktı ilk andan" gibisinden bişeyler geveledi. Laf ola konuştuğunu Ayşenur'un bakışlarından gördüğünü tahmin ediyorum. Artık adımını atmış bulunuyordu. Dönüp bu abuk konuşmasını telafi etmeye çabalarsa büsbütün budala durumuna düşmekten korkmuş olmalı. Böyle şeyleri önemser, özgüvenli görünse de hata yapmaktan çekinir. Beklenmedik bir sel onu sürükley'cekmiş gibi kendini koruyacak önlemler alır. Sanırım dibe batsa onu kurtaracak bir ailesi olmadığındandır. Tersine, ayağı kayıp suya düşsün de onu büsbütün batırsınlar diye etrafındakilerin fırsat kolladığı'na inanır. Pasaportunun arkasındaki 'Emergencies' sayfasına, acil durumlarda temas kurulması için yalnızca benim adımı yazması o yüzden.

İkinci hayattan fazlası herkes için aynı şiddette bir ihtiyaç mı? Orada bunu Eren'e değil, kendime sordum. Üçüncü hayat, insanın, kendisi hakkında bildiği kısıtlayıcı şeyleri aşır

sınırlarından kurtulmaya çalıştığı zaman başlayabilir. İkinci hayattan farkı, bir başka kişiye dönüşme sürecinin, öyle insanın farkedemey'ceği kadar kendiliğinden olmayışı, bayağı çaba gerektirmesi. Herkes yıkıcılık kertesinde yüzleşemez yaşadığı hayatla. Belki o yüzden, en fazla ikinci hayatı olabiliyor çoğu kimsenin. Üçüncü hayat, orta yaşlarda ilerlerken insanın kendi kendine verdiği bir doğumgünü armağanı, o da verebilirse. Ayşenur ile Eren'i üniversiteden birileriyle tanıştırmak için bakındım. İlk kez karşılaştığım bir meslektaşım, şu parti atmosferinde ilişkiler sulanmadan onu başkasına yönlendirsem iyi olacaktı. Ayaküstü bir iki kadeh şarabı götüren Eren, benimle, "Yok ya'u! Haaa, eyvallah derim buna" gibi laflarla konuşmaya başlamıştı bile. Giydiğim ince topuklu ayakkabılar yürüyüşümü değiştirmişti. O arada, insanın, en az 150 yıl yaşaması gerektiğ'ni düşünüyordum. Şu halimize bakılırsa, biz daha şimdi şimdi anlıyoruz Hanya'yı Konya'yı. Demek ki gençlik çağı 50'inci yaşa çıkmalı. 100 yaşına kadar sürecek bir ortayışlılık da en verimli, en olgun dönemimiz olsun diye ummaktan doğal ne olabilir? Emeklilik, yaşlanma filan için de bir 50 yıl koymak lazım. Bu durumda, insanın 150 yaşına kadar yaşaması son derece olağan bir beklenti.

Aris amerikanbarına yaslanmış, Pan'la konuşuyordu. Ne donuk gülümseyişli bir adam şu Pan. Muhtemelen bordo kemik-çerçevele gözlüğündeki miyop camının kalınlığından öyle görünüyordur gözleri. Seyrelmiş saçlarını at kuyruğu yapacak kadar da cesur. Tasarımcı elinden çıkma yeleğinin altına sarı bir gömlek giymiş, pantolonuna da sokmamış. Konuşmaları'nı uzaktan uzağa işitiyordum. Aris, bizimkini o kadar abartılı övgülerle tanıştırıyor ki, gülünç duruma düşmüş gibi hissederek kıvranıyor. "Tamam işte, işi yazarlık olan herhangi bir insanım" gibisinden bi'seyler geveliyor. Ne abes laf! Herhangi-biriliğini koruyamayan

nasıl yazar olarak kalabilirmiş ki? “Daha iyi görebilmek için görünmez adam olmaya çalışıyorum.” Bu defa da, övgülerden hoşlandığı halde mütevazılık gösterisinden geri durmayan saçma sapan bir yazar muamelesi görecektir, diye içimden geçiriyordum ki, onu, tam da bu anlama gelecek biçimde pohpohluyorlar. Kendini daha da tuhaf bir duruma düşürdü işte. Hep böyle yapar, kaş yapayım derken göz çıkarır. Daha barda durdukları sırada havada bir gerginlik vardı. Aris olağan hallerinde değil, bizimki diken üstünde. Neyse, bu belki benim kuruntum. Çevremdekiler kuruntulu olduğuma inanır. 40’larından sonra insan kendi huylarından emin olamıyor, hakkındaki kanılardan hangisi doğru, hangisi yanlış, kesin bir dille söyleyemiyor. Partiye gelenler, amerikanbarının yanındaki kapıdan giriyorlardı. Hepsiyle ilgileniyordum elbet. Elindeki proje dosyalarıyla avdet eden Pan’ın, benim partimde adam tavlama kalkacağı’nı sezdiğim için kulağım da onda. “Mutlaka buluşmalıyız” diyor bizimkinin omzunu sıvazlayıp. Doğu Akdeniz arkeolojisiyle ilgili bir proje yürütüyoruz, sizi de davet etmek isterdim. Memnuniyetle. Aris, araya girip, Pan’ın Kahire’deki Amerikan Üniversitesi’nden emekli olunca doğum yeri Lefkoşa’ya döndüğünü söyledi. Enteresan kültürel projeler yönetiyor filan. Arkadaşımız da, olabildiğince ilgili bir ifadeyle anlatılanları dinlemeye çalışıyor. Komik valla! Arada bir başını, kaşlarını oynatarak Pan’a duyduğu takdiri belli etmeye özen gösteriyor. Küçük çapta bir tiyatro dönüyor orada. “Bakmayın kültürlerarası diyalog projelerinde çalıştığıma, Kahire’deyken İngiliz Edebiyatı Bölümü’nde profesördüm. Alanım modern dönem, Victoria Çağı sonrası diyelim, özellikle şiir, W. H. Auden üzerine çalışmıştım...” İçimden, “Eyvah yandık, bir de şiirlerini çıkarıp verir benim doğumgünü partimde” diye geçiriyordum ki, konu bazı Amerikalı şirketlerin deniz altı arkeolojisine sponsorluklarına kaydı.

Aksi şeytan, o sırada Marios çağırıldı: Servisi şöyle mi yap-sak, böyle mi? Soracak zamanı buldu.

Döndüğümde, Profesör Pan Kyriakos'un Atlantis'ten sözet-tiğ'ni işittim. Amerikan destekli bir proje, ama Kıbrıs Turizm Organizasyonu'ndan ve birkaç bakanlıktan fon bulduk... Aris kafasını sokmuş, arkadaşımızsa esnemesini zor tutuyor. Belli ki Pan'ın ne dediğ'ni tam kavrayabilmiş değil. O an, ah keşke ben de bir parça Pan'a benzeseydim, hem samimi bir eday-la konuşup 'cool' davranacaksın, hem de barda ayaküstü iş kotaracaksın, diye geçirdim. Pan'ın yankılayan sesi, bilim-kurgu gibi bişeyler anlatmayı sürdürüyordu. "Kayıp ülke Atlantis'in kalıntısı olmalı, UFO'ların deniz altı üssü olduğu-nu iddia etmek gülünç" gibisinden bir cümle çalındı kulağı-ma. Pan konuşurken, Aris'in hiç lafa karışmaması, beyni ile ağzı aynı anda ve gayet ölçülü çalışan Arisciğimize ait bir tarz değil. Bu noktayı belirtmem gerek, kaza bakımından önemli olabilir. Orada söylenenlerden çok, Aris'in söylemedikler'ni anlamaya çalışıyordum. Gömlek ve pantolon ütüsü bozul-masın diye bar taburesinde dimdik oturuyordur böyle, diye düşünmüştüm. Bu oturuş biçimi, tedirgin ruh halinden mi kaynaklanıyordu yoksa? Pan, tam beklediğim gibi, bizim ar-kadaşa, Atlantis konusunda yazacağı bir yazının ne kadar yararlı olacağı'nı söyledi. Kuşkusuz zamanı varsa. Belki de ki-taplarıyla meşgul... Bir ara arkadaşım yüzünü döndü ve göz göze geldik. Bana göz kırptı. Hiç konuşmadan aynı şeyleri düşünmüş olmalıyız, "Herkes eğleniyor, bense Pan'ın esiri". İnsanın zihinsel yoğunlaşma gösterebilmesi için karşısın-da-kinin konuşmasını mantıksal dizgeler içinde algılayabilmesi gerek. Pan'ın anlattığı o deniz altı arkeoloji projesinde mantık yoktu. Müzik gittikçe yükseldiğinden mi, konukların sayısı arttıkça sesler de yoğunlaştığından mı, konuşmalarını kesik kesik, dağınık biçimde işitiyordum. Pan, gerçi yazarlara so-

rulmaz ama şu sıralarda tezgâhınızda neler var diye merak ediyordum, diyor. Çok doğru söylediniz, sormayın o halde. Ben olsam aynen böyle karşılık verirdim. Bizimki ciddi ciddi cevapladı: Birşeyler yazıyorum, Levant'taki hayat hakkında. Annem ile iki teyzemden kalan fotoğraflarla, dosyalardaki malzemelerle kurulacak bir kitap... Atlantis projesinin coğrafyasını kapsayan bir alandasınız, diyor Pan. Bunu yapmacık bir şaşkınlıkla söylediğinden, şaka mı, ciddi mi, anlaşılmıyor. Levant demekle sizi yanıltmış olmayayım, bendeki malzeme İstanbul, Lefkoşa, Antakya, Beyrut, İskenderiye, İzmir gibi kentlerle sınırlı. Pan, elini omzuna koyup, "Uygun bir zamanınızda bizim büroya uğrasanız, ekibimizle sizi tanıştırmak isterdim" diyor. Kitabınız ne zaman yayımlanacak? Bakalım, o kadar çok görsel malzeme kullanmayı tasarlıyorum ki, bu masrafa İstanbul'daki yayıncımın katlanabileceğinden şüpheliyim. Malum, Türkiye'deki okur Kıbrıs merkezli bir Levant kitabıyla ilgilenmez. A'aa, bilmiyordum bunu, ben Yunanistan'daki okurun böyle olduğunu sanıyordum. Onlar konuşurken, Aris, tok bir sesle, "Aslında" dedi, "bu bölgedeki kitaplar yazıldıkları dillerde okunmak yerine, çevrilmek üzere yayımlanıyor. Araplar da Lübnan'ın adını duymak istemez. O nedenle Fransızca yazıyor kimisi. İsraili yazarların kitapları dersenez, daha İbranicesi basılmadan çevrilmiş oluyor. şu lanetlenmiş Levant Denizi'nin etrafında kendi dillerimizde işitilme umudundan vazgeçeli çok oldu, bari uzak diyarlardakilerle diyalog kurabilsek." Haklısın, dedi Pan: Kavafis'i keşfeden de Auden'di, İngiltere üzerinden Yunanistan'a girdi bıçare İskenderiyeli. Ne diyor şu adam Allah aşkına diye baktım. Sıra, Auden'in, Kavafis için 1960'larda yazdığı bir sunuşa gelene kadar Forster'in yazdıkları var bir defa. Hem daha Birinci Dünya Savaşı günlerinde. Ama şiirlerinin kurumsallaşmasını sağlayan o da değil, benim gibi karşılaştırmalı edebiyatla uğraşan akademik çevre. Pan'ın donanımlı biri olmadığının

itirafı niteliğindeki sözleri ister istemez beni gülümsetti. Nasıl olduysa birden, “Kavafis’in İskenderiyeli sayılabileceğ’ni sanmıyorum” deyiverdim! Ömrünü İskenderiye’ye alışabilmek için harcadı. Adını ‘İskenderiyeli’ye çıkaran şiirlerini de, oraya tahammül edebilmek için yazdı. Asıl dünyası önce İstanbul’a, sonra Londra’ya bağlı... Bu sözüm üstüne, kendi çalışmasını öne sürmek niyetiyle Auden’den alıntılar yapmaya koyuldu Pan. Bardaki uğultudan, Kavafis’in İstanbul’la ilişkisi üstüne dedikler’ni tam işitemedim. Açıkçası Pan gibi bir kapasitesizi dinlemek de istemedim. Misafirlerimle ilgilenmek için yanlarından ayrıldım. Hoş, Atlantis hikâyesi konusunda duyacağ’mı duymuştum. Arkadaşımı Pan hakkında uyarmam farz oluyordu. Belanın yaklaştığ’nı gördüğüm halde onu koruyamadığım için kendimi suçluyorum şimdi. Sui-kastın altında petrol ve doğalgaz meselesinin yattığı besbelli. Ama trafik kazasının meydana geldiği koşullar çözümlenmeden bu işe bulaşanlar ortaya çıkarılamaz ki. Valla ancak ondan sonra şu suçluluk duygusundan kurtarabilirim kendimi.

26 Mayıs, Cumartesi, 21:43

Bir ara yanıma geldi, “Bu akşam Esra’da kalacağım” dedi. Kızla yatıyorlar mı, yatmak için tezgâh mı kuruyor, kim bilir. Gülümsedim. Bunu bana niye söylüyorsun ifadesinden çok, yaa demek birlikte olacaksınız bu gece, ifadesi vardı sanırım gülümseyişimde. Geçen ay Larnaka’ya gittiğ’mizde Esra’ya yiyecek gibi baktığ’nı farketmiştim gerçi. İçkinin etkisiyle kızın orasını burasını dikizliyordu hergele, az’cık yüz bulsa eliyle sataşacak. Benim aklımdan bunlar geçerken, içkili araba kullanmak riskli iş cumartesi gecesinde, dedi. Oldukça mantıklı bir cevap. Aramızda geçmeyen konuşmaya da cevap verdi: Şu Aris, Esra’yla yattığımızı sanıyor. Ona kur yapıyor, sonra da birlikte olduğumuzu düşünüp geri çekiliyor. İkiniz de kiminle isterseniz yatın, bana ne? Bunu söylemedim. Za-

ten fırsat vermedi: Aris, sağlıklı hayat aşkına artık şarap bile içmez oldu, beni Esra'nın evine atar... Esra'nın arabası yok mu? Geceyarısından önce ayrılması gerekiyormuş. Neden? Dudak büzüp omuz silkti. Şimdi bunları yazarken, acaba duyan olmuş muydu bu konuşmamızı, diyorum, başkasına da söylemiş miydi Aris'in arabasıyla gideceğini? Birileri, barın park yerindeki arabanın fren bağlantısıyla oynamış olamaz mı? Bir taşla iki kuş. Arabada iki kişi olunca onlar arasında şaibeli durumlar yaratmak daha kolay. Ya Esra? Ne diye, illa geceyarısından önce döneceğim, sen Aris'in arabasıyla gel, diye tutturmuştu? Arkadaşım, sanki olacakları sezmişçesine trafikteki tehlikelerden dem vurdu. Yalnızca cumartesi gecesi mi, gün içinde de araba kullanmak mesele, dedi. Gerçi kanık-sadım trafik karmaşasını, yine de yorucu... Böyle bir komplo beklediği için mi araba sürmekten kaçınıyordu? Hedef hangisiydi acaba, Aris mi, bizimki mi? O an, bunlar aklıma gelmediğinden, hızla giden bir araba gibi anlattığı saçma sapan trafik hikâyesini kurcalamamıştım: "Lefkoşalı sürücüler, yan şeritten seni keserek önüne geçerken, yol verdiğin için teşekkür ediyormuşçasına ellerini uzatırlar. Gerçekte bu el hareketinde, 'Dur bakalım, ben geçeceğim' imasıyla savrulmuş bir tehdit var. Sağ kollarını ehlikeyif halde dışarı sarkıtıp, direksiyonu tek elle tuttuklarından, her an kaza yapabilecekleri duygusuyla tedirginlik yayarlar. En fenası, hızla giderken ansızın park edebilme ihtimalleri. Sanki köylerinde eşekle gidiyorlar da istedikleri yerde zank diye durabilirlermiş gibi. Dünyanın merkezinde olduklarına vehmeden Lefkoşalılar, başkasının hayatını tehlikeye attıklarını düşünmez bile. Tabii bu, İstanbullu, İzmirli, Antakyalı sürücülerden farklı bir tarz. Onlar, kendi hayatlarını da tehlikeye atar. Son sürat yan yoldan ana caddeye fırlarlar mesela. Çarpışma riskine aldırmadan şerit değiştirir, sinyal ışığını da kullanmazlar. Ast-üst ilişkilerinin trafikte doğrulanması gerekir. Şayet onlara tabi

olarak araba sürmezsen, kişiliklerine sataşmışsın gibi deliye dönerler. Kahire'deki sürücüler de gözükara bir cesaret gösterisi yapar. İstanbul'dakiler, sarı ışık ile yeşil arasında fark görmediğinden yavaşlamaz, aksine kırmızı yanmadan geçmek için süratlenirler. İnsan, Beyrut ve İskenderiye'deki sürücülerin hiçbir şekilde trafik ışığı mevhumu bulunmadığını görünce buna da şükrediyor. Hele Kahire'de şerit merit mevhumu da yok. Lunaparklardaki çarpışan arabalar nasılsa, vuruşa itişe buldukları her boşluktan geçmeye çalışırlar. Zengin fakir herkes aynı trafikten nasibini aldığından, lüks arabaların kaportaları da öyle çökük möküktür. Elleri klaksondan kalkmaz. O kadar ki, tehlikeli bir durumda yapılabilecek uyarı kalmamıştır. Trafik kazası süsüyle adam temizlemek işten bile değil buralarda. Kimse cinayetten kuşulanmaz. Bir kamyon şoförünün cebine üç beş kuruş koy, ortadan kaldırmak istediğin adamın arabasını ezip geçsin. Kazaya yol açanları, kasten adam öldürmek suçundan yarılacak yasal bir düzenleme bulunmuyor. 'Karanlıkta göremedim, yanlışlıkla çarptım' dersin, mesele kapanır. Gelip geçen arabalarsa gümbür gümbür müzik çalmaya devam eder. İskenderiye ile Kahire'de, müzikle birlikte şoför de göbek attığından, sosyal eğlence tertiplemiş bir grup insanı rahatsız edecekmişsin gibi ses kirliliğine itiraz etmeye çekinirsin. Atina ve Selanik sürücüler de klakson çalar, ama daha çok İstanbullu, İzmirli sürücüler gibi. Onların yaptığı el kol işareti de Lefkoşalı sürücülerini hatırlatır. Atinalılar arabanın içinden avaz avaza küfrederek, İstanbullular kavga etmek için arabadan inerler. Lefkoşalı sürücüler, Londralı sürücüler gibi klaksondan önce uzun farlarını yaka söndüre öfke belirtmeyi tercih ederler. Londra sürücülerinin çoğu herhangi bir manevra yapmayı beceremedikleri gibi, yapmaya kalkışanın karşısında da trafik şube müdürü kesilirler. Oralarda, ne kadar yavaş araba sürersen o kadar iyi sürücü olduğun kanı-

sı egemendir. Yol verebilmek için yan yollardan çıkacak bir aracı öyle bir dört gözle araştırırlar ki, yeşil ışığın yandığı boş yolda trafik durur. Öndekini abartıyla gözetirken, arkadan geleni yok saymaları, son derece sınıfçı bir toplumsal yapının trafikteki tezahürü olmalı. Londralılar, kuralların toplumsal yararı gözettüğinden şüphe duymazken, Atinalılar, daha baştan kuralları şüpheyle karşılayıp kendilerine karşı bir şey olarak algılar. Marsıyla gibi denizin batısındaki şehirlere değinmemiş olmamın nedenini sorabilirsiniz. Genellikle, hem manevra yaparak kural dışına çıkabildikleri, hem de trafikte ciddi bir kargaşa yaratmayacak kadar kuralları gözettikleri için kayda değer bir özellikleri yok. Trafik sıkışınca, mesela Marsilyalı sürücülerin korna çaldığı bir gerçektir. Ama bu tepki, Londra otoyolu saatlerce tıkanrsa da ses etmeksizin bekleyen sürücülerinkinden daha doğal değil mi? Beyrut'a dönersek, mahalleleri çeşitli hizipler paylaştığından, *doğru* yere park etmek yaşamsal bir mesele. İstanbul'daki gibi kendi hukukunu yaratmış bir kaldırım üstü park mafyası yeterince kurumsallaşamadığı için iş daha da zorlaşıyor. Üstüne üstlük, Mercedes'lerini yıkıntı dolu eski ara sokaklara park edebilme dertleri var. Ben arabamı, Bayraktar Camisi'nin yanındaki park yerine bırakmıştım. Orası izbe ya, çoğu kişi park etmek istemez. En iyisi bu gece araba sürmeyeyim, neme lazım." Sürekli yolculuk halinde olmaktan fittirmiş, diye düşündüm. Keşke, anlattığı trafik hikâyesindeki imaları çözmeye çalışsaydım. "Ben eskisi kadar trafiğe çıkmıyorum" dedim, "şu anda üçüncü hayatıma doğru araba sürüyorum". Ayşenur ile Eren'in yanına gitti. Şüphesiz, Esra'nın da onlarla birlikte olacağını umduğundan.

Beyrut'tan postaladığı kartta yazdıklarına gülmüştüm, ama aklıma takıldı. Neydi o? Şöyle bi'seyler yazmıştı galiba: Bebek doğunca bir sepet içinde bırakıldığı ırmak yeraltındaki mah-

zene akarmış, akar da akar, ta ki insan yavrusu doğallığı'nı yitirip sosyalleşsin. Her kolu bir başka dehlize açılan o korku tüneline sayısız sınavdan geçilir. Çektikler'mizden canımıza tak ettiğini anlayıp eşgeren Şeytan'la mülakatı da atlatabilecek miyiz bakalım? Üçüncü hayat, kısıtırıldığı'mız mahzenden çıkış için belli belirsiz bir ışık... Elektrikleri söndürüp mumlar yakmak Marios'un fikri olmalıydı. Tatlı sevgilim. Loş sahnede Eren ile Ayşenur dans ediyor. Bizimkinden evsahipliği bekliyor gibi de görünmüyorlar. Ayşenur, saçlarını savururken keskin bakışlar fırlatıyor. Kim bilir neler geçiyor- dur kafasından. Eren derin düşünceye gömülemez'cek kadar keyifli. Hani tatil zamanlarında insanlar kendiler'ni koyverir ya. Sakal tıraşı olmamış. Bakımsız hali çıplakmış gibi bir his verdiğiinden insanı kışkırtıyor. Blucini apışarasının şeklini almış, bakanın gözüne batıyor orası. Esra ise bordo bir duman, barın bir köşesinden öbürüne süzülüyor. Aris'in arabayı park ettiği barın arka kısmına içlerinden hangisi geçmiş olabilir? Esra mı? Sık sık kayboluyordu ortadan. Ondan kuşkulanmak için aşk meşk işlerinden başka sebep de yok ki... Yok mu gerçekten? Valla, deniz altı kaynaklarının önemini kavradığı bile şüpheli. Ya kuşkulanmak hiç aklıma gelmeyen Eren ile Ayşenur? Kuzey'deki Timbo Havaalanı yerine, Larnaka'ya uçacaklarını gören Türk istihbaratı onlara böyle bir misyon vermiş olamaz mı? Vatanhainliği yapmadıklar'ni kanıtlama şansı olarak ajanlık görevi. Güya spontane davranıyormuş havasıyla etraftakileri baştan çıkarmaya çalışıyorlar. Şu Eren hele, kaza geçirmiş arabalarla dolu bir garajda çekilecek porno filminde makinist rolü oynayabilir.

Bir ara, ön salondakilerle sohbet ederken, yine bizimkinin sesini işittim. Oradaki koltuklarda kimler vardı, tam göremedim. İngilizce konuşulduğu'na göre karışık bir grup olmalıydı. Esra'yı farkettilim. Bu akşam olağanüstü güzelleşmiş. Süslen-

diğini belli etmey'cek kadar zarif bir makyaj yapmış. Bizimkinin esneme halleri de geçmişti elbet. Esra var ya orada, karizma takınmış, acayip bir 'charm'la konuşuyor: "Beyrut'tan erken dönüp dinlenebilseydim keşke. Camal'a kalsa dönüş biletimi ertelemeliydim bile. Tekrar Beyrut'a gideceğime söz verdim. Camal henüz 30'larında, ama adını Fransa'da duyurmuş bir öykü yazarı. Ne öyküler ya, hepsinde bıçkın bir şiddet. Dürzilerin Lübnan'a katılışını anlattığı bir öyküde, kılıçla uçurulmuş kafalar arasındaki diyalog çok çarpıcı. Öbür dünyayı birer kelle olarak boyladıklarının farkındalar. Yine de reenkarnasyona, hayır hayır, eskilerin tenasüh dediği ruhgöçünden çok bir çeşit geridönüşüme uğrayacakları umuduyla bu garip durumdan etkilenmeyip olağan varoluş biçimlerini sürdürüyorlar. Olağan dediğim kıran kırana kavgaya dövüş. İncir çekirdeğini doldurmayan kişisel takıntılar vesaire. Polisiye işler çeviren Norveçli bir arkeolog, kelleler arasındaki kavgayı cemaatler arası çatışmaların kaçınılmazlığıyla ilişkili bir çerçeveye oturtup rapor yazıyor. Kesik kafalardaki gözler gizlice okudukları bu rapordan pek bir şey anlamıyorlar. Ama konumlarını güçlendirmek için rapordaki varsayımları kullanmaktan da geri durmuyorlar. Beyrut toplantısında bana en çekici gelen Camal'ın enerjisiydi. Galiba, o 'dünyayla-kucaklaşmaya-çalışan-genç-yazar' heveslerini yitirdim ben. Hiç değilse, bana bunu hatırlattı. Yazarlık, atıl enerjinin değerlendirilmesidir. Geridönüşüm amacıyla bir çeşit kaçakçılık. Bazen en olmadık yerlerden yürütülmüş ufak bir enerjiyle neler neler yazılır. Sistemin çöpe fırlattığı organik atıklar, hele insan cesetleri bu geridönüşüm çerçevesinde edebiyatın asli enerji kaynağıdır. Değişim geçiren ölümler, tıpkı travestiler gibi görünebilmek için karanlığı bekler. İnsanların çoğu bu durumu tam çözemediğinden saygın bir yazarın düşük yerlerde dolanmasını kınayıcı bir yadırgamayla karşılar. Yazarın enerji kaçakçılığı yapabilmesinde, ürkütücü bu-

lunan ya da ahlak dışı sayılan o karanlık yerlerin değerini anlayamazlar. Çoğu eleştirmen de aynı bakış açısına sahiptir. Tanrı'yı oynayan yazar öldü, tamam da, yazarın bir hayalet olarak roman karakterlerinin bedenini zaptedip yaşamasına engel olabilmiş mi bu? Yazar, varlığını kendi ölümüne borçlu bir hayalettir. Üstelik hayaletler öldürülemez. Yazma süreci bir çeşit reenkarnasyon olduğundan, yani geridönüşüm anlamında bir ruhgöçü olduğundan, yazarın sureti sayılabilecek birçok hayalet, sonsuza kadar hiç sıkılmadan kuyrukta sırasını bekleyebilir. Kaldı ki, roman karakterine dönüşen bu hayaletler, bazı durumlarda yazarı idaresi altına alacak kadar canlanıyor. Romanlarda yazarın silindiğini kabullenen eleştirmenler, onun özel hayatıyla da ilgilenmeseler bari. Yok, o da olmuyor. Yazarın kişiliği içki masasında dedikodu konusu oluyor. Sonra da kitabın yazarı kimin nesiymiş buna bakmaksızın, dolayısıyla önyargısız bir edebiyat incelemesi yazdıklarını öne sürüyorlar. Görebildiğim kadarıyla, buraların edebiyatında, anı yazmak ile kurgu yaratmak arasındaki gerilim, çelişkili bir ilişki olmaktan çıkmış. Özel hayatın mahremiyeti, toplumsal hayatla o kadar iç içe ki, insanın rüyaları bile gerçek yaşantıymış gibi tartışılıyor. Öte yandan, birer roman karakteri sıfatıyla görüş açıklayan hayaletler mahkemede yargılanabiliyor. Yalnızca kuşakların değil, mekânların da enerjisi var. Sözelimi İngiltere, kömürle çalışan makineler döneminin kapanmasıyla enerjisi tükenmiş bir yer. Lübnan bambaşka. Çarpıcı bir enerjinin depolandığı yeraltı mahzeni. İnfilak ederse dünya havaya uçacak. Mısır da öyle. Gizli bir enerji, hissediyor ama adını koyamıyorsun. Niçin acaba? Alışageldiğimiz Avrupalı duygulanımlar dışındaki farklı bir durumu algılamaya kapalı oluşumuzdan mı? Kitabını yayımlayamayacağını bildiren Parisli bir editör, Camal'a 'email' gönderip, "Sizin yazdıklarınızda olumlu karaktere rastlanmıyor" demiş. Dağınık hikâyeler, nedensiz vur-kaç cinayetleri. 'Cher

Monsieur' Camal Raafat, niçin bu kadar şiddet var yazdıklarınızda? Hay Allah'ım, boşversene Camal, dedim. Sorsaydın ya o editöre, sahi niçin şiddet var? Sormadım, dedi, biliyorum ki Allah iddettir... Camal haklı, bu yazar toplantılarında insan nerede bulunduğunu anlamıyor. Bir itiş kakış. Birbirine benzeyen kapalı salonlarda geçen günler. Camal'la iki yıl önce, 'Maison des Écrivains' tarafından Marsilya'da düzenlenen 'Levant Edebiyatları' toplantısında karşılaştığımızda da durum az çok öyleydi. Levant dedimse, herkes kendi şehrinden, ailesinden konuşmuştu. Levantiya diye bir ülke olmadığı gibi, o coğrafiyadaki devletler de, vatandaşları tarafından bile ülke olarak benimsenmiyor. Malum, burada herkesin kendi hısım akrabası, eşi dostu var, o kadar. Marsilya'daki toplantıda buna benzer şeyler söyleyince, Camal da kendi tarikat hapishaneleri, cemaat yasaları, askeri gece kulüpleri... sıraladı. Limanın bir ucundan öbürüne yürüdük. ehrin bağırina giren marina-dan esen rüzgâr küçük hortumlar yaratarak olanca er çöpi uçurmuştu. Gökyüzünde martılarla uçuşan, yerlerde oradan oraya çarpan çöpler arasında sohbet ettik. Domates sosunda pişen güvercinin üstüne hellim rendesi serpilmediği halde çocukluğumu hatırlatan palazlı makarnanın Marsilya'ya ilişkin bir izlenim olarak aklımda kalması fıkra konusu olabilir. O nedenle, bunu daha önce kimseye söylemedim. Marsilya gibi pis yerlerde insana iyi gelen bir yan var. Çocukluğumuzda, hani kapalı tutulan misafir odaları olurdu ya her gittiğimiz Levant şehrinde, insanın kirletmek korkusuyla yaşayamaz hale geldiği o odalara benzeyen steril yerlerde güvenlik varsa da özgürlük yok. Yaşamak isteyen biri için, kaza riskine rağmen hızla araba sürmek, bir odada kımıltısız oturmaktan evladr." Etrafındakiler de sus pus onu dinliyor. Tamam, dedim, bu akşam Esra'yla yatacaklar. --

26 Mayıs, Cumartesi, 22:14

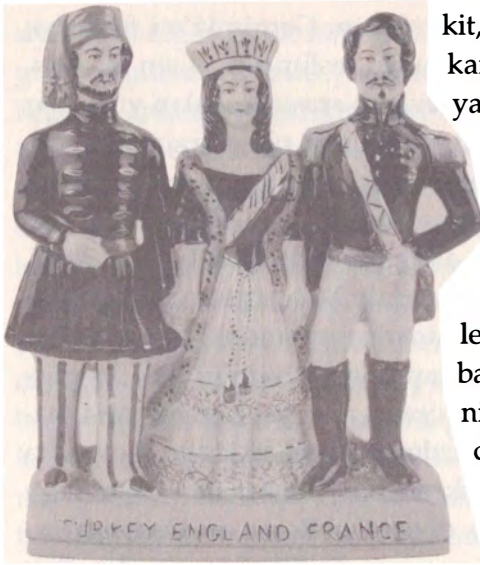
O gece işittiğim her konuşmasını kayda geçirmek ne kadar anlamlı bilemiyorum. Bana çok ilgisizmiş gibi görünen bi'seyler belki trafik kazasına ışık tutabilir. Bunları yazarken, bir diğer sorun da arkadaşımız dışındaki insanların konuşmalarını ayıklamak. Çünkü sesler birbirine karışıyor... Yine bir ara, kulağ'ımın dibinde Pan'ın sesini duydum, ama onu göremiyordum: "Şarap almaz mıydın? Bu, Ayios Nikolas Manastırı'nın rezerv şaraplarından, görüyor musun, yirmi iki yıllık, 1985 tarihli. AB yönetmelikleri gereğince markalaşmayan harika şarapları, Baf köylerindeki manastır papazları yok pahasına elden çıkarıyor." Aris, Başpiskoposluk'a ait şarap tekelinin ufak tefek zararı fazlasıyla telafi ettiğ'ni söyleyip, Kykkos Manastırı'nın ekibiyle ücra yerlere kadar giden bir şarap öntadıcısı olarak değerli fikirler'ni beyan etmekten geri durmuyor. Küresel iklim değişikliği nedeniyle bağbozumu erkene alınmalıymış: "Mineralleri zengin bir toprağımız var, ama yağmurun yetersizliği kalitesini düşürdü. İçindeki organizmalar cılızlaşınca fermantasyonun düzeni bozuldu..." Aris, ne zamandan beri şu Pan'la ahbap çavuş? Atlantis deniz altı arkeoloji projesi yüzünden mi yakınlaştılar? Bu şehirde üç beş arkadaşım var, onlar da böyle petrol işlerine bulaşırsa büsbütün yalnızlaşacağım. Aris'in en sevdiği şarap merlot. Önemli analizler yapıyormuşçasına, alnındaki perçeme bir parça ak düşmüş saçlar'nı düşünceli düşünceli karıştırıp konuşmayı sürdürüyor. Üst uçları kıvrık ve kalınca kaşlarının altında daha da parlaklaşan iri yeşil gözlerini, kendisini dinletmek için kullanmakta ustalaşmış. 1985 bağbozumunun, takip eden yıllardakinden daha iyi olmadığı kanısındaydı. Hem toprak yapısı ve ışığı alış biçimi, hem de fermantasyon açısından Fransa-İspanya arasındaki bölgede üretilen kırmızı şaraplar da fena sayılmazmış. O ana kadar sesini çıkarmayan arkadaşımız, Aris'e, saldırgan bir alaycılıkla takıldı: Kıbrıs

şarapları konusunda damak tadını şaibe altında bırakacak bir tarafgirlik içinde olmanı, tedavisi imkânsız küçük ülke yurtseverliğine bağlıyorum. “Ne diyorsun, bizim şarabımız Akdeniz’in en eskisidir” filan diye girişti Aris de. Commandaria dışında orijinal şarap yok ki, o da çok tatlı. Aris, kara üzümünden üretilir buradakilerin çoğu, ‘mavra’ sınıfındadır, dedi. Bu ne demek biliyor musun? Sorduğu sorunun etkisini artırmak için susup hepimizi süzdü. İçine, bilinci bulan-dıracak bir ilaç damlatılsa bile, şarabın yoğun tadından al-gılanamaz. Kontrolünü kaybettiğini anlayana kadar insanın başına her bela gelebilir. Yaaa, peki, bu şarap fena değilmiş.. Biliyor musun neden? Bazı Kıbrıs şarapları, Fransa’nın o de-diğim bölgesindeki şaraplara benziyor, *neden*? Şövalyeler ta-rafından adaya getirilmiş asma fidelerinden. Henry d’Adeli adlı bir şairin 800 yıl önce yazdığı bir şiirde, Kral Agustus’un bütün şaraplar arasından Commandaria’ya birincilik verişini anlattığını da biliyor musun? Aslında ‘muscat’ cinsi o, ama rengi ve tadı Batı’dakilerden farklı... Sevmem öyle tatlı şarabı Arisciğim, dil dökme boşuna, sev-mem. Açık açık Esra için çekişmek yerine, şarap etrafında horoz güreşine tutuşmuş-lardı. O ikisinin bu beklenmedik atışması karşısında Pan da benim gibi sustu. Hem Aslan Yürekli Richard da aynı şara-bı seçmişti, dedi Aris. Neden seçtiler, hiç anlamıyorum, diye cevapladı bizimki: ‘Sherry’ gibi bir şey, niçin şarap diyorlar adına? Yabancıların şaraplarımızı kötülemek amacıyla yaptı-ğı propaganda kayıtları 743 yıl öncesine dayanır. Dış güçlerin müdahalesine karşı yüksek bir hassasiyet gösteren Aris, be-nim, iç güçlerin barbarlığı’nı daha tehlikeli saydığımı bildiğin-den yüzüme bakarak konuşuyordu. Hak’katen tam bir Bay Filokyprou olmakla iftihar edebilir şu adam. Ona, Avrupa-lı kolonicilerle düşüp kalkan komprador burjuva sayılmayı, faşist örgütlere yataklık eden milli burjuva sayılmaya tercih ettiğ’mi kaç kez, hem de anlasın diye koyu bir Kıbrıs Rumca-

sıyla söylediğim halde hâlâ anlamadığ'ını görüp, hayatımın en güzel günlerini hiçbirşey anlamayacağı baştan belli nice erkeğe laf anlatmaya çalışarak harcadığ'ına hayıflandım. Yine, her'olumsuzluğun altında yabancı parmağı ararcasına, "AB müktesebatına uygunluk şarabımızı mahvetti" dedi: Nerede evlerdeki şarap küplerinden çıkan her biri başka burukluk-taki o eski şaraplar. Sürpriz kalmadı, acaba bu şişenin tadı nasıl, bir öncekiyle benzer mi? Belli işte, yoksa dolaşıma girmeden imha edilmesi gerek. Her kafadan bir ses çıktı. Hadi, dedi bizimki, kadehlerimiz boş kalmasın: Kara dağlar, bordo bağlar içilsin. Yeraltının madeni, göküstünün ışığı içimize işlesin. Ama sadece kendi kadehini doldurdu. Pan içmey'cek miydi tatlım, diye sordum. Barmen ona beyaz şarap kadehi koymuş, kırmızı şarap istiyorsa önce kadehini değiştirmeli, dedi. Sonra nefesiyle içime girmek istercesine ense köküne kadar sokulup kulağ'ına fısıldadı: "Görmüyor musun, Aris yan gözle beni süzüyor acaba bir yanlışlık yapıp beyaz şarap kadehine kırmızı şarap koyacak mıyım diye."

O arada Aris, "Kıbrıs için asıl felaket, Sultan Sarhoş Sarı Selim'in şaraplarımızı tatmış olmasıdır" diyerek kendi çapında zekice bir espri yaptı. Bu konudaki sorumluluk, Naksos ve Rodos kralı olması gerektiğine hükmeden şarap üreticisi Yosif Nasi'nindir. Kıbrıs'ı işgal ettirmek amacıyla İstanbul sarayına fıçı fıçı şarap taşıyarak kışkırtma yaptı. O zaman bu zamandır Levant'taki hayatımız Türkiye ile İsrail arasında bir mengeneye sıkışmış durumda. Ben hariç, herkes bu eşek şakasına güldü. Pek zeki bir ağırtopolduğ'unu göstermek için, topluluk önünde böyle acayip espriler yapmayı âdet haline getiren Aris'e, "Hmmm, bak sen" gibisinden bir kaş işareti yapmaktan kendimi alamadım. Taşralı ve elbette yurtsever erkek dünyasına ait bir banallik taşıyan yabancı düşmanı sözlerinin vücuduma yaydığı elektrik akımını ise bakışla-

rımla ona geri göndermeye çalıştım. Gerginliğ’mi farkedenden Pan, ilk kez söze girdi: Şunu da teslim etmelisin ki Aris, Roma Levant’ı ile Osmanlı Levant’ı arasında kalan yüzyıllar hep çatışmayla geçti. Benimle müttefik olma arzusuyla söylediği bu sözlerle, “Osmanlı sonrası da öyle” diyerek destek atışı yapmak içimden gelmese de, yaptım. Üçüncü hayatın eşig’ne varacak kadar yaş aldığımından pekâlâ biliyorum ki, buralardaki en sıradan sohbet dahi kolayca cemaatçi bir husumete yol açabilir. Hele benim durumumdaki biri, şıp diye, Türkiye dostu, İsrail dostu damgasını yiyebilir. Yok dış güçlerin şu bu burjuvası, yok küresel anarşist bilmem nesi, hadiiii, al başına belayı. O yüzden aceleyle ekledim: Levant’ta sınırların bulunmadığı, herkesin bir şehirden ötekine rahatça seyahat edebildiği yegâne dönemler Roma ve Osmanlı zamanlarıydı diye öyle dedim canım. İngiliz Levant’ı da... Bölgeyi Fransa’yla paylaşmasalar... Ne yani, Osmanlı’dan sonra Levant kayıp ülke oldu mu demek istiyorsun? Aris soruyu bana sormuştu, ama bizimki atılıp cevapladı: Yoo’ok, Rachel onu demek istememiştir, Levantiya hiç bulunamadı ki kaybolsun. Bölge insanı bari aynı devletten zulüm gördüğünden birlik halindeydi. Aris’le tutuştukları çekişmede üstte çıkmak için avukatlığ’ma soyunmasından hoşlanmadım. Pan da BM askeri valla! Akil adam rolü bulmuş, kaçırır mı? Gülerek, “Yıllarca Kahire’de yaşadığımdan biliyorum ne demek istediğini” dedi. Baksanıza, en yakındaki şehre gidemiyoruz, o kadar kanlı biçimde parçalanmış ki her yanımız. Levant’a kimin hükmettiği belli değil... Pan bunları söylerken bizimkiyle göz göze geldiğ’miz kısa bir an oldu ve nasılsa aynı şeyi düşündüğ’müzü hissettim. Üç kızkardeşin evinde ‘Levant’ın Hükümdarları’ dedikleri büyükçe bir biblo vardı. Onlara her gidişimde dakikalarca seyrederdim. Sultan Abdülmecid, Kraliçe Victoria ve Üçüncü Napoleon, komik ama etkileyici bir ihtişamla kol kola duruyorlar. Evleri saldırıya uğradığı va-

kit, babamla birlikte üç kızkardeşin bazı özel eşyalarını yağmacılardan kurtarmıştık. Yıllar sonra arkadaşşıma geri verebildiğim eşyalardan biri de o bibloydu. İçimi ürperten bu tuhaf düşüncelerle dalgın dalgın amerikanbarında duran 'Atlantis Deniz Altı Arkeoloji Projesi' dosyasına baktığımı gören Pan, birkaç kişiye dağıttığını söyledi. Eminim bizimkine de vermiştir.

Hak'katen araba sürmemesi iyi olacaktı. Hareketlerinde sanki bir oryantasyon bozukluğu vardı. Yoksa şimdi düşündükçe mi öyle geliyor bana? O gece Derek'ten çok misafirlerimle zaman geçiren Filissa, içki almak için amerikanbarına geldiğinde, bizimki dönüp kıza selam vermedi. N'oldu, diye sordum, Filissa'yla konuşmuyor musunuz? O da kim? Belleği şırıngayla boşaltılmışçasına aval aval baktı. Sonra, "Haaa, şu Derek'in karısı mıydı Filissa?" diye sordu. "Bir yemek davetinde görmüştüm galiba, adını bilmiyordum." Bu kez de ben şaşkınlık içinde sordum: A'aa, sen ona Filiz diyordun ya canım, nasıl unutabilirsin Filissa'yı? Ne unuttum ne hatırlıyorum, onu tanıyorum Rachelciğim. Yalan söylüyorsan da delirmişsin, doğru söylüyorsan da, diye cevap verdim. Bunları söylerken, artık diğer misafirlerimin yanına gitmek niyetiyle başını okşayıp gülümsedim. "Bu gece bir sihir olmuş, iyilik perisine dönüşmüşsün" dedi. Ben de iyilik perisi gibi öpücük yolladım. Hatırlıyor musun Rachel, geçen yaz saçma sapan bir konu yüzünden beni plajda bırakıp kaçmıştın. Birlikte kullandığımız

kabinin anahtarını da götürdüğünden giysilerim içerde kalmıştı. Neydi tartışma konusu, o bile aklımda değil... Benim aklımdaydı, ama bunu konuşmanın ne sırasıydı, ne yeri. "Atlantis ülkesinden bir yazlık satın almak için girişim başlatmışsın canım" dedim. Sanırım emlakçı sana bir dosya takdim etti, hmmm. Hafifçe çatılan kaşlarının altından soru sorarcasına yüzüme baktı. Koluna girdim: "Hadi, bahçede hava alalım bir." Bu akşam çok güzelsin. Başka banal laf var mı edeceğin? Anal mı dedin? A'haa, ortalıkta o konuyla ilgilenenler var, tanıştırayım istersen. Önce *oral* olsun, senin demeden edemeyeceğin nasihatlerle başlayalım. Evet, hemen söylüyorum, vaktim değerli. Sevgili aptal arkadaşım, şu Pan şüpheli işlerin içinde. Kıbrıs'ın, kayıp Atlantis ülkesinden arda kalan ada olduğ'na inanmış değilsin herhalde. Öyle bir şey söylemedi ki, yalnızca dosyayı verdi. Projenin adı Atlantis, tamam da, mitolojik Atlantis'in keşfi etrafında mı, sembolik olarak mı bu adı koydular, bilmiyorum. Şaşkın adam. Gözlerimi kısarak baktım: Kıbrıs dolaylarında petrol ve doğalgaz arıyorlar. Öyle ki, tüm Avrupa'nın ihtiyacını yüzlerce yıl karşılayacak büyüklükte... Ne diyorsun? Gelip gidiyorum kaç aydır, niçin duymadım bunu? Kenarda köşede çıkmış birkaç haber dışında açıklama yok ki, dedim. Ön araştırmalar pek duyulsun istemiyorlar. Bir batık kenti keşfe çıkıyoruz diye arkeologlarla basın toplantısı düzenlediler mesela, gazeteler bu haberi yayımladı. Kamuoyu, petrol yerine, adının Atlantis olduğu vurgulanmayan batık kent hikâyesine yönlendirildi. Biliyorsun işte, Lübnan ile İsrail savaş halinde, Suriye başuçlarında, Hizbullah içlerinde, Kıbrıs'ın kuzey karasuları Türkiye'nin işgalinde. Onlar da böyle bir Atlantis projesi uydurdular. Yaaa, film gibi bir şey bu, dedi. Kuruntulu bir kadınım ya ben! Denizde mi emlakçılık yapıyor yani Pan? İşaretparmağ'mı hafifçe göğsüne çarpa çarpa "Bak tatlım" dedim "şu Pan, Kıbrıs hükümetinden deniz altı arkeolojisi için fon alıyor güya..." Gözü, iri keh-

ribar yüzüğü'ne takıldı. Yer yer altın parlaklığındaki sarı kehribarımın içinde yosun yapracıkları, böcek kanatları var, onları inceliyor ben konuşurken. Petrol yataklar'ını arama çalışmasını kamufle edecekler ki, hmmm, Türkiye'yle çatışmadan, Suriye filan uyanmadan bu işi Kıbrıs ile İsrail arasında kotar-sınlar. İşaretparmağı'mı göğsüne çarparak dikkatini çekmek yerine dağıttığımı farkedince elimi indirdim. Tamam, buldum, dedi, romanımın adını 'Sarı Kehribar' koyacağım. Hadi bakalım, dur da ciddi bir mesele konuş şu adamla. Yazdığı hayali bir kitabın içinde yaşıyor. N'olacak cık kadar Kıbrıs'ın denizindeki petrol, dedi. Hatırlıyor musun, çocukluk günlerinde evinize girip çıkan İskenderiyelilerin herşeyden nem kaptığını, her yerde bir komplo sezdiğini söylemiştin, şu an sen de öyle davranıyorsun. İnce uzun ökçeli ayakkabımın kenarlarının verdiği rahatsızlığı hissediyor, ama dayanmaya çalışıyordum. Özellikle sağ ayak topuğumda duyduğum ağrı yüzünden tek ayak üstüne abanmıştım. Ayy işte, beni kızdırmayı becerdi: Çoook doğru, deniz altı fantezileriyle süslü şu işe mutlaka eski İskenderiyeli bir işadamı bulaşmıştır, dedim. Sen bulaşmışsın ya. Ben bi'şeye bulaşmış değilim cancağızım, sen de bulaşma diye konuşuyorum. En az 90-100 km'lik bir alanda sondaj başlatacaklar. Petrol ve doğalgaz noktaları 6 parselde ayrılıyor, yani 12 parselin yarısında rezerv var. Ah, Rachel, inanamıyorum, bu bilgileri nasıl ezberledin?.. İyi, dahasını söyle'yim. Her noktaya bir isim verilmiş: Kıbrıs'a yakın olan 'Cyprus-A', İsrail'e yakın olan 'Mari-B'. Arada kalanlar 'Tamar' ile 'Dalit'. En büyüğü de 'Leviathan A ve B'... "Leviathan mııı?" Anlamıyorsun canım, yok anlamak istemiyorsun, şirketlerinin adı United Leviathan Oil & Gas Ltd., onun için o yere adlarını vermişler. Bizimki, gene bir sözcüğe takmış halde, senin dediğin Leviathan anarko-erotik şiir dergisidir, diye cevapladı: Bir o eksik kalmıştı komplo teorine karıştırmadığın. Hatta şairler yeni yeraltı kollarına bölünmüş. Can dergisini

getirmiyor mu sana? O çok kollu Leviathan başka, dedim: Yeraltı dergisi sayılamay'cağını da belirtiyim canım. Anarşistliği imaj, altbaşlığındaki bir reklam spotu o. Pespaye bir adamdan bazen iyi şair çıksa da, iyi bir edebiyat dergisi editörü çıkamaz tatlım. Şu anda, yok öyleydi şairlik meselesi yok böyle diyerek benimle tartışıp konuyu dağıtmaman için, kötü adamlardan iyi şairler çıkabileceği'ni özellikle kabul ettim görüyorsun. Konumuza geçelim, hani Karpaz'da yat limanı inşa ediyor ya İsraililer, Türkler daha dost diye... Eee, ne olmuş, gördüm o yeri, küçücük bir marina. Senin pespaye şairlerinin ot içip düzüşeceği türden ıpıssız bir koy. Neyse canım, bence İsraililer fikir değiştirdi zaten. Anladılar ki bu iş Türklerle olmaz. Şaraba ihtiyacım var. Savaşı da Pan yönetir herhalde. Sözümlü bitireyim de git iç şarabını. Pan paralı asker, söyleneni yapıyor, kamuflaj o. A'aa, şu dindar Ortodoksların arasında kafayı yedin de Yahudi komplosu mu icat ediyorsun Rachel? İşte buna bayağı kızdım. Şaka ile patavatsızlığın sınırını ayırt edemeyen biridir. Ne diyorsun sen, babam öleli Ortodoks kilişesine gittiği'mi bilmiyor musun, hmmm? Öyle incelikliydi ki babacığım, dolaylı yolla bile bana dinini dayatmadı. Ama anem, her Hamursuz Bayramı'nda olanca hısımlarım akrabasıyla toplandıklarında beni de götürürdü. Ayinin adı bayram ziyafeti, eğlence işte, n'olacak. Tombiş büyükbabam kippasını takarak Tora okurdu. Hadi bakalım, hannukiyanın mumlarını da sen yak. Düşünsene nasıl da bir duygusal baskı. Aileden biri sayılıp sevgi görmek, dini inançlar'ını paylaşma şartına bağlı. Liberal bir edayla, öyle hissettirilmeden yapılan baskı en kötüsü, itiraz edecek şey de bulamıyor insan. Kanıtı olmayan duygusal baskıdan şikâyetçi olunca bir de sorunlu kişiye çıkar adın. Babam başkaydı, paskalya yumurtası dışında bi'sey görmedim ondan. Bizimkinden ses yok, suyun dibindeymişçesine perdelenmiş bakışlarla yüzüme bakıyor. Bazen konuşmaların ortasında mahzunlaşır. Suratındaki ifade donar. Doğ-

rusu bu hali içimde hiçbir şefkat uyandırmadı. Tersine, karşı-sındakini dinlemediğinden canımı sıktı. Ne bakıyorsun öyle, neee? Özellikle insanın damarına basmak için mi en hassas noktasını seçiyordu, yoksa aklına estiği gibi konuştuğundan mı? Kafan basmıyor değil mi?.. Elini uzat şu güzel kehribar yüzüğüne bakayım. Valla kuzum keyfceğezin bilir, seni uyayayım da sık sık başına geldiği üzere gene aptal durumuna düşme demiştim. Sanırım yanlış bir zamanda konuşuyordum. Ama ilgisizliğ'ne duyduğum tepkiyle, konuyu uzatıp, daha da tiz bir sesle açıklamalar yapmaktan kendimi alamadım. İş üstlenen İsrail şirketinin başında Ben Yvar diye biri var, dedim. İşittiğ'ime göre, doğalgazı Avrupa'ya ulaştırmak için ana dağıtım paneli Limasol yakınında kurulacakmış. Sen herşeyi biliyorsun Rachel. Elbet bilirim, İskenderiyeli bir işadaminin torunuyum, Güney Afrika kıyılarından Kuzey Buz Denizi'ne kadar herşeyi bilirim. Mesela, Turizm Organizasyonu, Atlantis belgeseli için kaç yüzbin avro verdi, onu da biliyorum. Fona imza atan kadını tanıyorum, o bile inanmıyor yapılan işe. Ama işin aslından habersiz, "Turistik reklam olsun diye Atlantis fantezisini destekliyoruz" diyor. Peki ne? Dur, düşünemiyorum bunları şu an... Atlantis filan yok, anladın mı canım? Bak baki'im yüzüme. Hmmm, an-la-dın mııı? Petrol arıyorlar, olay bu. Sözümü bitirince bir an kehribar yüzüklü parmağımı gözüne tutarak durdum ve dönüp gittim. Umutsuz vaka. Baktım, balkona geçmiş sigara sarıyor. Ot içiceğ'ni sanan gençler nasılsa kokusundan kuru kuruya tütün içtiğini anlar.

Orada onu izlerken, Mnemosyne'nin, balkona çıkan bahçe girişinde durduğ'nu gördüm. Ne zaman geldi? Doğumgünümü kimden öğrendi? Ayyy ne diyorum ben, bu kadın bilmey'cek de kim bilecek? Her yerde aniden bitiverir. İnsanlar, nasılsa bir meczup diyerek yanında konuşmakta sakınca görmez ya. Bazen bana, kendim hakkında benim bile bilmediğim öyle

şeyler söyler ki, valla şaşakalırım. Biz gerçek adını bile bilmiyoruz onun. Mnemosyne Nehri'nde yaşadığından herkes onu Mnemosyne diye çağırıyor. Nehre ilişkin efsanelerle özdeşleşmiş kadıncağız, kendini hafıza ve hatırlayış tanrıçası diye tanıtmakta bir sakınca görmüyor: "Ben, dokuz şiirperisinin annesi Mnemosyne. Ben, reenkarnasyonla sizi hayata döndürecek nehrin sahibesi Mnemosyne. Ben, hiçbirşeyi unutmayasınız diye dili ve alfabeyi keşfeden Mnemosyne." Bunları ciddi ciddi söylüyor. Adının deliye çıkmasının tek nedeni bu tür laflar edişi değil tabii. Şehirde atılan eski şeyleri toplayıp biriktirir. Hastane çöplüğündeki röntgen filmleri, okul çöplüğündeki sınav kâğıtları, fotoğrafçıların çöplüğündeki sahibi tarafından aranmamış fotoğraflar... Eski Taş Köprü'ye yakın bir yerde, içi ıvır zıvırla dolu plastik poşetler ve gazete tomarları arasında yatıp kalkar. Bir mağara kovuğu ile hurma ağaçları arasına gerdiği naylon çadır evi, üstünü hurma dalıyla kapladığı çardaksa verandası. Belediye yıktırdı. Ardından daha sağlam bir kulübe dikti. Belediyenin tekrar yıktırmasını da, kim akıl verdiyse, araya tanıdık bir avukat koyup durdurdu. Cinli midir, kâhin mi, öte dünyayla konuşan medyum mu, telepatik güçleri olan saralı mı... Herkes başka şey söylüyor. Bence çingenedir. Göçebelige alışkın, iki topluma da ait hissetmiyor, falmış, büyüymüş, ruh çağırmaymış, doğuştan işi valla. Ailesi hakkında konuşmaktan kaçınıyor. Her bir yere çekinmeden sızıveriyor öyle. Onunla eğlenenlere aldırdığı da yok. Hayatını Tanrı'nın inayetiyle sürdürebilen bir kimsesizden insanlar çekindiği için üstüne o kadar varmıyorlar aslında. Onun görünüşüne aldanmamalı, hiç de zavallı biri değil. Köy öğretmenliği yapan ilk modern kadınlar gibi tek kişilik bir kültür ordusu hak'katen. Çarşıya uğradığında kahvede oturanlar onu buyur eder: "Eee Mnemosyne, Kıbrıs sorunundaki son gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsun? Çözüm olacak mı dersin?" Sandviç, meyvesuyu ısmarlarlar.

Bilgi satarak geçindiğ'ne göre bir entelektüel dense yeridir. Çok da kitap okur. En son Platon hakkında kaynak önermemi istemişti. Çamurda kitapları berbat etmesin diye defalarca tembih ettim. Partiye gelirken üstünü temizlemiş. Başına eski moda bir saç filesi geçirmiş. Garsonlar farkedip dışarı atmasın diye öyle karanlığa saklandığ'nı anladım. Elimle işaret edip onu içeri, tuvaletlerinin yanındaki köşeye çağırdım. Buradaki sandalyeye otur, yiyecek bi'şeyler getireyim. Baktım barmen bizi izliyor bakışlarıyla. Bırak kadıncağ'zı, dedim, az sonra gider nasılsa. Kimseyi rahatsız ettiği yok. Zaten partidekiler onu temizlikçi sanmış olacak ki ilgilenmiyorlar bile. Mnemosyne'yi tanıyansa tanır, aldırmaz burada oluşuna. Hakkında rivayet çok. İnsan hak'katen böyle mi olmuştu diye soramıyor ki. Savaşta, henüz çok gençken, bir kasabada ortaokul öğretmeniymiş. Askerler sınıfına dalıp dokuz çocuğu öldürmüş, ona da tecavüz etmişler. Daha korkunç hikâyeler de işittim. Başka kadınlarla birlikte kapatıldığı okulda ordunun orospusu olarak kullanılmış. Serbest kalınca doğurduğu bebeği nehirde boğmuş. İnsan böyle şeyleri hatırlamak istemiyor. Mnemosyne, kendi hayatından konuşmaz. Başkasının hayatında hatırlamak istemediği ne varsa, onları hatırlatmaktan da geri durmaz. Sadece önemli toplumsal olayların değil, tanıdığı insanların özel hayatındaki olayların tarihini de ezbere bilir. Çok şey bilen bu kadın, belki petrol ve batık kent meselesini de biliyordur. Trafik kazasının olduğu yer, onun barındığı Mnemosyne Nehri'nin Atalasa koruluğuna bakan tarafı, tam Eski Taş Köprü'nün yanı.

26 Mayıs, Cumartesi, 22:47

Katherina Thanasioğlu, yaptığı resimlerden birini doğumgünü hediyesi olarak getirmişti. Mitolojik motifleri kullanarak bir aynanın üstüne çizdiği naif ama hoş bi'şey.

Onunla beraber, tabloyu amerikanbarının arkasına bırakmaya gittik. Orada, Pan'dan gelen ve bir saate ya da çiçeğe benzeyen formları ustaca bozulmuş bir resim daha vardı. Zaman kavramına takmış geç modernist dönemin konseptlerini postmodern bir havayla yansıtmıştı hoştu doğrusu. Dali'nin saatlerine hiç mi hiç takılmadan bunu resmedebilmiş, aferin ona. Zamansal akışı sıradışı çağrışımlarla bozmasını beğenmiştim. Ama şimdi bu resim, sanki trafik kazasının planlanmasına ilişkin parolaymış gibi bir his veriyor bana. İsteyen paranoyak olduğumu iddia etsin. Kandinsky sonrasına ait olduğu halde, Kandinsky resimlerindeki soyut kompozisyonların Latin Amerika tarzı ilk örneklerindenmiş gibi bir izlenim yaratıyordu...

(Birden hatırladım, aklımdan çıkan bu konuyu hemen araya eklemeliyim. Mnemosyne, onu tuvaletlerin yanına oturtup yerime dönecekken, yüzüme öyle tuhaf bakmıştı ki, ne oldu gibisinden bir el işareti yaptım. "Onlarla görüştüğünü bilmiyordum, memnun oldum" dedi. Kimlerle? Üç Hoca Hanımlar'la, diye fısıldadı: Benim önümden bahçeye girdiler. Gökyüzündeki bir ışık huzmesinden indiklerini görünce peşlerine takılarak buraya geldim. Baksana, orada turuncu ağacının altındaki masada oturuyorlar. İşte, sol arka köşedeki masa... Mnemosyne'nin işaret ettiği yerde oturan filan yoktu tabii. Bozuntuya vermeyip, yaa öyle mi, dedim. Elimi tuttu, "Yok gitme yanlarına!" Gitmem gitmem, şimdi Marios'u bulmalıyım. Ehh zaten anlattıkları ettikleri bir mevzu da yok, dedi. Neyi anlatacaklardı ki? Hayretle yüzüme baktı: Eee, Üç Hoca Hanımlar'la görüştüğüne göre bunu bilmen lazımsın. Kafa salladım, doğumgünümde bir de şu meczupla uğraşma'yım. "Bazı hikâyelerin anlaşılması için uzuuun uzadıya anlatılması icap etmez" dedi: "Eskiden komşu olduğunuza göre Üç Hoca Hanımlar'ın hikâyesini iyi bi-

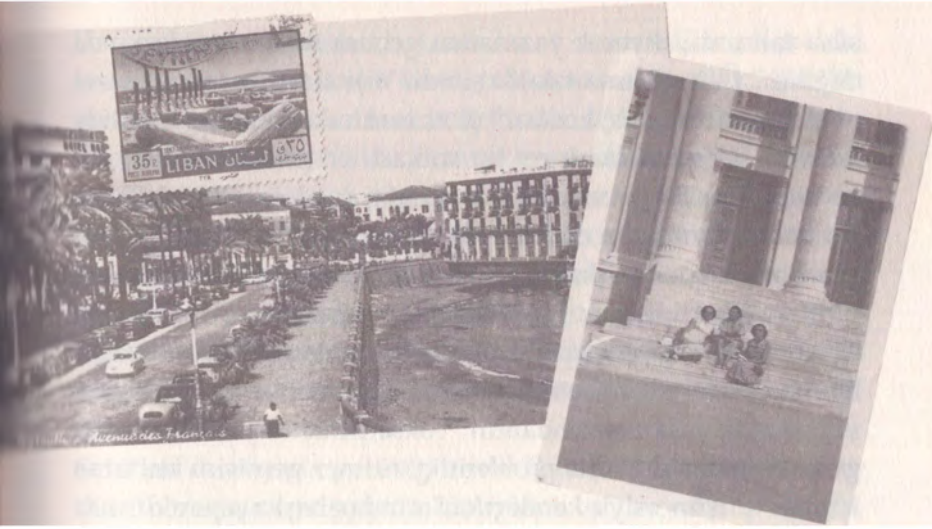
lirsin, ama yaşadıkları olayların her teferruatını başkasına aktarmanı istediklerini zannetmem. Çünkü bize göründükleri halde konuşmuyorlar, bu bir işarettir.”)

...Katherina, Pan'ın getirdiği tabloyu kısmen örten ambalaj kâğıdını kaldırırken, “Pan'ın Rachel'e doğumgünü hediyesi” dedi bizimki. Belli ki arada işitmediğim kimi şeyler konuşmuşlardı. Resme bakarken, yüzümüzdeki takdir duygusunu yakalamaya çalışırcasına eğilen Pan, Artak Nazaryan'ın galerisini biliyorsunuz, dedi: Lefkoşa'nın en iyi galerisi bence. Dünyanın unutulmuş köşelerinden ilginç sanatçıları sergiliyor, oradan aldım. Kübalı genç bir ressama ait: Alfredo Roditti. Ah, Kandinsky havasını o yüzden hissetmişim demek. Moskova'nın fütürist çarkları yalnızca geçmiş-zamanı gösteriyor, ama Kübalılar onu gelecek-zaman sanmaya devam ediyor. Ben bunları düşünürken, “Doğrusu Artak'ın galerisi de şarap mahzeni”, dedi Pan: “Dünyanın her yerinden, henüz tanınmamış ressam-ları toplamış, fermantasyondan sonra ortaya çıkaracak. Haa burada değil, Paris'te.” Doğru söze ne denir, diye mırıldandı Katherina: Geçen yaz bir tantanayla Pompidou Merkezi'ne taşıdığı karma sergi bunun işareti. Neydi o sergideki, ‘ben zeki ve şaşırtıcıyım’ düzeyini aşamayan enstalasyonlar? Hele Gazze'deki bir fotoğraftan alınıp canlandırılmış bir sahil gözetleme kulesi vardı ki feci bir iş. Küratörü de abuk sabuk biriydi, adı lazım değil. Pan söyleyince öğrendiğim ressamın soyadından Rodos kökenli bir Yahudi aileden geldiğ'ni hemen anladım tabii, ama bi'sey sormadım. Tabloyu o nedenle mi bana hediye etmişti aptal adam? Resmin kendisi değil de, Küba'ya kaçmış Levantlı bir Yahudiye ait olması mıydı anlamlı olan? Öyleyse aptal hak'katen. O sırada dalgın bir halde tabloya bakmaya devam etmiş olmalıydım ki, Katherina tekrar mırıldandı: “Pen-timento gibi yapılmış bir resim olduğunu farkettiler değil mi? Görüyor musun? Sol üst yanı su altında kalmış, şu ufak karede işte, bir mozaik parçası görünüyor belli belirsiz...” Hayret, o ay-

rıntı gözümünden kaçmıştı. Kübalı, tuvalin bir köşesinden zamanın dibine doğru delik açmış. İlk bakışta görülemey'cek gizli bir işaret yerleştirmiş oraya. Dikkatle bakınca, saatleri biçen bir pervane çarkı gibi bakır rengi mozaikler su yüzüne çıkıyor. Demek, baktığ'muz bi'seyi tam anlamıyla görebilmek sanılandan zor bir iş. Bu resimdeki gibi derin bir bakış gerektiren ayrıntılar bir yana, insanın perspektifi zaten üç boyutla sınırlı.

Benim aklımdan bunlar geçerken, "Beyrut'ta da ilginç sergiler görmüşsünüzdür gelmeden" diyerek, arkadaşımıza döndü Pan. Yazık ki fırsatım olmadı. Bununla beraber, tüm şehrin sergi meydanına döndüğ'ünü söyleyebilirim. Berlin'den daha ilginç. Orada kentin Doğu'su ile Batısı'nı bölen duvarın gizlediği mekânlardaki hatıralar ortaya çıktı. Ama işte bütün alternatif sanatsal girişimler gibi o mekânları dönüştüren sokak sanatı da sonunda sisteme entegre ediliyor. Beyrut'taki sürekli çatışma hali sistem dışılığını da sürekli kılmış bir bakıma. Savaşın en şiddetlendiği sıralarda bile insanlar alışık oldukları kahvelere, pastanelere gitmeyi sürdürmüşler aslında. Kimisi barikatların böldüğü yerlerde. Yarı yıkık binaların içinden labirentvari geçitler açarak birkaç sokak ötedeki kahveye gidiyorlarmış. Neyse ki, kristal kâselerde Beyrut usulü muhallebi servisi aksamamış. Pencerele kum torba yığp, dış cepheye demir perde germişler. Elbet bu hikâyeleri, 'Lübnan'ın berbat komşularından' kendilerini ayırştırmak için sürekli övünmek ihtiyacı duyan Beyrutlulardan dinledim. Ama şuna da tanık oldum ki, Camal'la gittiğimiz bir kafede tuvaletin bulunduğ'u bodrum katı halen sığınaktı. Artık her bir yandaki buldozer ve inşaat makinelerinin gürültüsü Beyrut'un sesi. Her binanın önünde bir 'Önce/Sonra' fotoğrafı. Kafeleri dolduran, burnu, boğazı bantlı, estetik ameliyattan çıkmış kadınların 'Önce/Sonra' fotoğrafı gibi. Beyrutlular, mantar gibi biten gökdelen inşaatlarıyla bütünleştiklerinden mi, bunca kana bulandıktan

sonra başka bir kişiye dönüşmek istediklerinden mi, bir estetik ameliyat furyasıdır gidiyor. Lefkoşa'nın savaş sonrasını ya da İstanbul'un askeri darbe sonrasını hatırlatırcasına zevkusefaya vermişler kendilerini... Arkadaşım konuşurken, Tel-Avivlilerin, bir elleri kadayken, öbür elleriyle zevkusefa sürdürdüğünü düşündüm. Üç yıl önce gittiğim, Yafa ile Tel Aviv'i bağlayan deniz caddesi Ha Yarkon'un bir gece kulübünde, askerlerin silahları için ayrı bir resepsiyon vardı. Kadını erkeği askeri kıyafetle dansederken öyle ayaküstü sevişiyorlardı. Orada, yarı yaşındaki İsraili bir asker benimle flört etti. Ben de karşılık verdim. Gece kulübünün hedonist havasına mı kapılmıştım, çocuğun asker kıyafetine mi, neyse ne. Kaşlarını aldırış, sert bakışlı esmer bir çocuktur. Keskin losyonlar sürüldüğü halde, kalın askeri kemerine, haki gömlek ceplerine sinen barut, içti-ma teri ve kamasının bıraktığı metal kokusu daha baskındı. İs-rail'deki duruma bakılırsa, bu bir 'Önce/Sonra' fotoğrafından çok 'Aynı Anda' filmi. O sırada bu konuyu açmadım. Kaldı ki bizimki, bir an susarsa belleğindeki görüntüler yokolacakmış-çasına dur duraksız konuşuyordu. Solitaire'den açılan yaya yolları, hele Palais de Saray civarı abartılı soylulaştırmasıyla bir Fransız sahil kenti yaratmış, dedi: Herhalde, Körfez ülke-lerinden Beyrut'a, her cinsten zevkusefa için gelen Arap turist-lere Avrupaî bir atmosfer sunmak istemişler. Ama Osmanlı mimarisini de biraz postmodern şekilde taklit ederek Batılı turisti 'orient' konusunda hayal kırıklığına uğratmayan bir restorasyon. Eee, olacak artık o kadar kendi kendini oryantal-leştirme ya da oksidentalleştirme, diye mırıldandı Katherina, restorasyon sonucu hayata dönmüş ya kalıntılar... Bazı binalar yokolmuş, dedi arkadaşımız: Mesela bizim evdeki albümler-den birinde üç kızkardeşin bir fotoğrafı vardı, "Beyrut'tan sev-gilerimizle" diye yazılmış arkasına. Opera binası gibi bir ye-rin önünde merdiven basamaklarına oturmuştu üç kızkardeş. Ortanca teyzem Semiha Huriyye solda, büyük teyzem Lâmia

Süreyya sağda, annemse ortalarında. O fotoğrafı yanıma almıştım, ama binayı yerinde bulamadım. Herhalde savaşta yakılıp yıkılmıştır... Eminim sizin görsel dünyanız benimkinden zengindir. Rachel'e gelen en güzel doğumgünü armağanı şu resimler. Katherina'nın gözlerinin içi güldü. Pan, masaj yaparcasına bizimkinin omzunu sıktı.

Fotoğraflarda görülüp de yerinde bulunamayan binaların mutlaka bir savaşta yok edildiği fikri, sanırım, çocukluk evinin çatışmalar sırasında yakılmasından kaynaklanıyordu. Tuhaftır, üç kızkardeşin, merdiven basamaklarında fotoğraf çektiği opera binasının 'savaşta yakılıp yıkıldığı'nı' söyler söylemez aklıma bu gelmişti. Ama herkes zaten bunun farkındaymışçasına belirtme ihtiyacı duymamıştım. Fazlasıyla aşına olduğumuz bir şeyi artık görmüyor, duymuyor, söylemiyoruz. Gerek trafik kazası süsü verilen bu suikast, gerekse üç kızkardeş konusunda benim de aynı davranış içinde olabileceğim düşüncesiyle irkildim. Acaba en canalıcı noktayı, herkes na-

sılsa farkında, diyerek yazmadan geçtim de ben mi farkında değilim? Öfff, aklıma takıldı şimdi. Yoksa asıl konu ne petrol ne Atlantis'tir de, üç kızkardeşe zamanında yapılmış kötülüklerin bir devamı olarak mı bu suikast tertiplendi? Valla kimseye okutmay'cağıma göre bu deftere dosdoğru yazabilirim: Kıbrıslılar tanıdığım en kötücül toplumdur. Çok kötülüğe uğramışlar da bunu başkasına yansıtarak mı rahatlıyorlar? Ancak birbirleriyle didişerek bi'seyler elde edebilecekleri bir sistem içinde şu adacığa sıkışıp kalmışlar da ondan mı? Belki savaşta, hem herşeyler'ni kaybetmeyi, hem de birdenbire zenginleşmeyi birarada yaşamalarındandır. Yoksa Mnemosyne'nin dediği gibi, "Madem ki Kıbrıs problemi çözülmez gemisini kurtaran kaptan" düşüncesiyle kendi çıkarlarından başka şeye aldırılmaz hale gelmelerinden mi? Amaaan neyse valla, ben olma'yım da kim olursa olsun bunu araştırarak kişi. Gerçi trafik kazasının ipucu bu noktalarda yatıyor olabilir. Öff nereden gelmişse bu duygu da bana... Bizim üniversitedeki ortamdan belli işte, iyi bir iş ortaya çıkaramayışlarından kaynaklanan bir öfke ve kıskançlıkla dolu hepsi. İçler'ne köklü bir refleks gibi sinmiş bir iyi-şey-düşmanlığı duyuyorlar. Evet hak'katen, kötülükler'nin kaynağı yine kendi kötü işleri. Nefret objesi haline getirdikleri birinin, geçmiş olaylardan haberi bile olmayan çocuklar'na da, doğal olan buymuşçasına her kötülüğe devam ediyorlar. Ama işte, insan kötü şeyleri unutmak istiyor. Üç kızkardeşin evi yakılınca, yanı başımızda hayaletlerin toplandığı bir harabe olmuştu. Geceleyin, yüzü gözü kan içindeki büyük kızkardeş benim yatak odamın camından içeri sızdı. Ayyy, çığlıklar atarak uyandığımda, sesimin çıkmadığ'ını farkederek dehşete kapılırdım. Gündüz vakti bile, mahalledeki oğlanların oyun yerine dönüşen üç kızkardeşin yanık dökük evinde oynamaya çekinirdim. Oysa şu anda, onların evini harabe haliyle gözümün önüne getiremiyorum bile. Unutmuşum. En çok da üç kızkardeşin art arda yaşadığı kötü şeyler hakkında anlatılan-

ları unuttum. Dışarıdan bakınca bu ev tamir edilmiş. İçindeki insanlar da unutmak için kendi ruhlar'ını tamir etmiş... Yok, bu restorasyon başarısız. Hani, belleğinden sildiği şeyleri rüyasında görünce uyanıp öykü yazmak zorunda kaldığ'nı söylerdi ya arkadaşımız, onun gibi. Acaba suikastle bağlantısı var mı bunun? Üç kızkardeşe yapılan kötülükleri rüyasında olsun hatırlayacak biri kalmasın diye mi düzenlediler bu kazayı? İyi de, sıradan bir hayatı olan ve buralarda çoğu insanın başına gelmiş kötülük çeşitleriyle karşılaşan üç kızkardeşin hikâyesinden kim, niçin, işi suikasta vardıracak kadar rahatsızlık duysun ki?

Sahiden de rüyada gezer gibiydi. Parti boyunca, kendi kendine konuşuyormuşçasına lüzumsuz şeyler anlatıp durdu. Evet, bazen çok konuştuğu olur, ancak özel konulara girmez. Bu noktanın altını çizmeliyim. Şimdi düşündükçe, sanki yakında kayba karışacağı'nı biliyordu diyesim geliyor. Kendine ait herşeyi bir an önce söylemesi gerektiğ'ne karar vermişti. Amerikanbarında Pan'la oyalanmasından hemen sonra böyle bir ruh haline girdiğ'ne göre, mutlaka Pan'ın ona hissettirdiği bi'seyler olmalı. O uğursuz adamı şüpheliler listemin başına koyuşum boş bir sezgiden kaynaklanamaz. Arkadaşımız Pan'ın bulunduğu yerden uzaklaşmak istercesine Katherina ile bana takılıp barın arka tarafına geçerken, "Bazı doğumgünü armağanları, ölümgünü armağanlarına benzer" dedi: "12'inci yaşgünümde, annemin bir armağan şeklinde takdim ettiği beni Londra'da yatılı okula gönderme kararı... Rahatça ölmek istediğini bilmiyordum. Kanserden öldüğünde 50 yaşındaydı. Beni başından atmaya kalkışan kötü kalpli bir kadındı. Hele babamın da Londra'da bulunduğunun hatırlatılması, sokağa atıldığım duygusunu pekiştirmekten öte bir işe yaramıyordu. Ben doğmadan boşandıklarından pek bir ilişkim olmayan babamı tanıımıyordum. Aslında annemi de yeterince tanıyacak fırsatım olmadı. Cenazesine beni çağır-

madı teyzem. Yaz tatili için Londra'dan Lefkoşa'ya geldiğimde mezarına götürdü. Limonlu kek kokuyordu mezarı. Mozaik mermerden iki katlı kek. Mezartaşına 20'lerine girmeden çekilmiş bir fotoğrafı konmuştu. Sözümona beni bir travmadan uzak tutmak adına yapılan herşey tersi sonuçlar yarattı. Kendimi kötü hissettiğimde, annemle haftasonları pişirdiğimiz kekleri, mafinleri yapıyorum. Mesela en son Beyrut'a gitmeden limonlu kek yaptım. Nedense kabarmasında sorun oldu. Üstbasta mahiyetindeki bu cins tatlılar geçici bir iyileşme sağlayabiliyor. Az önce bir kadeh kırmızı şarapla rahatladığımı sanırken, aslında gevşememek gerektiğini, çünkü her an başına bir bela gelebileceğini sana hatırlatan birileri çıkabiliyor. Hoş, hâlâ her doğumgünümü, 12'inci yaşgünümün tekrarı gibi yaşıyorum: Acaba şimdi nereye gideceğim? Hayatımı sürdürebilecek bir imkân bulacak mıyım? Nasıl tehlikelerle yüz yüze kalacağım? Muhtemelen kekin malzemesinde eksik olan kabartma tozuydu. Yani un miktarıyla orantısı iyi ayarlanmamış olabilir. Bazen gözümün önünden geçen kimi sahneler sanki geçmişe ait değil de, gelecekte yaşayacaklarımın önhayaliymiş gibi hissediyorum. Diyorum ki, hiç erişemeyeceğim bir üçüncü hayatın kendi varlığını duyurma çabası olmasın bu? (Soruyu sorarken, *üçüncü hayat* ikimiz arasındaki bir şifreymişçesine gözümün içine bakarak vurgulamıştı.) Ama tarçınlı kek kokusu taşıyan böyle acıklı çocukluk hikâyelerinin insana kazandırdığı espri duyusunu inkâr edemeyiz, değil mi Rachel? Kekte anne kokusu kadar, insanın içine neşe saçan bir başka koku daha var ki bu turuncudan kaynaklanır. Rendelenmiş portakal veya limon kabuğu turuncun yerini tutamaz. Sorun kekin malzemesinde değildi. İnsanın eli alışıncaya ölçüyü kendiliğinden tutturuyor. Bu iş roman yazmaya benzer. Demek istediğim, işin mutfaklarında pişmiş hevesli biri, gözkararıyla canının çektiği tatlıyı pişirebilir. Ama ben sabırsızlığım yüzünden ocağın kapağı-

nı erkenden, hem de birkaç kez açmıştım. Kekin kabarması o zaman çökmüş olmalı. Ateşi de kısık tutmamıştım yine acelecilikten. Üstü kızarınca içinin de kabardığını sandım. Sanmadım, dışı yanmasın diye fırından bilerek çıkardım. Sabır, yalnızca iyi bir kek yapmak için değil, iyi herhangi bir şey yapmak için kilit sözcüktür. Sabırlı olmayanlar damak tadını bilmeyenlerdir. Üçüncü hayat açısından da sabrın ve sebatın önemini vurgulamaya hacet yok. Çocukluk hatırası olsa da, melodram bir yere kadar trajik olarak algılanır, dozu aşırıya kaçınca komediye dönüşür. Özellikle ikinci hayatında insanın gülme duygusu ciddi bir gelişim potansiyeli taşır. Ne var ki benim ikinci hayatım o sıralarda, yani yatılı okula gönderildiğimde başlamadı. Kek yapmayı da beceremiyordum henüz. Rachelciğim, tekrar konuşmalıyız şu kek konusunu. Hurmalı kek yapmak istiyorum bu sefer. Anlayacağınız, muhtelif çocukluk travmalarım, birinci hayatımdaki alt bölüm başlıklarıdır, fazlası değil. Asıl kırılma, ikinci hayatı-

Nº: 3

Hurmalı Pasta

Ölçüsü :— 8 oz. un

$\frac{1}{2}$ çay kaşık tuz

3 oz. yağ

$\frac{1}{2}$ " " baharat

3 oz. şeker

1 yemek kaşık kahve esansı

5 oz. kuyulmuş hurma 1 yumurta (Biraz süt)

Yapılışı :— Un, tuz, baharat elenir ve içine yağ geçirilerek ekme kırıntısı haline getirilir. Kuru şeyler (şeker, hurma) ilâve edilir. Ortası açılır, kahve esansı, yumurta, süt dökülerek kaşıktan ahacık kıvama getirilir ve yağlanmış büyük kaluba dökülür.

Fırın vaziyeti :— Orta fırın, orta kat, 1- $\frac{1}{2}$ saat.

mın başlarında kendime 25'inci doğumgünü hediyesi olsun diye ince bir roman yayımlamamın sonrasına rastlar. Bana doğumgünü hediyesi alacak bir anne-babam olsa, herhalde kitap yazmak gibi sonu gelmez bir felaketi kendi başıma sarmazdım. İlk romanım, durduk yerde direksiyonu karanlık bir koruluğa kırdığım ölümcül bir trafik kazasıdır. O zamandan beri hayatım sakatlandı. Şimdi bunları anlatırken, benim için romanlar ile keklerin hemen hemen aynı şey olduğunu farkettim. Yazdığım şeyler giderek yazgımı değiştirecekti, yani damak tadımı, ama o zaman buna hazır değildim, yani yediğimin tadına varmaya. Şimdi ise yazgım, yani tat duyum değişsin de üçüncü hayatım başlasın diye yazıyorum. Kuşkusuz insana hoş gelen her tat iyi değil. Kitap yazmak gibi bazen zehirleyici olabilir. Kleopatra'nın ısırıldığı elmaya kobra yılanı zehrini akıtmıştı, onu demek istiyorum. İnsanın, kötülükle belki biraz başeder de daha iyi hissederim diyerek yazdığı bir roman, ya eski kötülüğün ağırlaşmış bir tekrarına ya da yeni kötülüklere yol açabiliyor..." O konuşurken bir ara gözleri şaşkınlıktan iri iri açılan, bir ara gözpınarı yaşla dola-cakmış gibi olan, sonra da gözbebekleri parlayan Katherina öyle bakakaldı.

Bari yakından tanımadığı kimselerin yanında pişmanlık duyacağı kişisel konuşmalar yapmasın diyerek onu uzaklaştırmak istedim. Barın tuvaletine geçip ayakkabımın içine 'elastoplast' koyacak, makyajımı tazeley'cektim, valla onu bile yapamadım. İnsan, niye böyle şeyler anlatıyorsun canım, diyemiyor ki o an. Gene bir konuyu takıntı yaptığı belliydi. Özelliklerinden biri olarak bunun belirtilmesi gerek. Kafasına birer fotoğraf şeklinde kaydettiği şehirlerle, insanlarla, eşyalarla ilişkisi oldukça takıntılıdır. Yine bir takıntı sonucu kaza kurbanı olması beklenebilecek bir şey. "Ee Rachelciğim, böyle böyle 40'larımızı geçtik. Birkaç yıl

sonra 50'inci doğumgünü armağanı olarak kendime bir ziyafet kitabı hazırlamalıyım" dedi: Sahanda bastıları olmalı, sonra sütleğeni, lapsanası, aladunası, meze deyince samarellası. Ağızda eriyen öpüşlerle uyurgezer bir patlıcan, imam bayılta, kadın buduna yayılan, kâh karnıyarık, kâh göğsü bağı açık. Ama sen aslında Hint yemeği seversin değil mi? Kekik, kimyon, bol baharat ve keskin tatlar. Öyle bir kitap yazacağım ki, vejeteryan rejimin yeşil askerleri kahrolacak. Acı soslu biftekler, kuşbaşılar birbirini izlesin. Şarapta dinlenmiş tavşan tabakları gezinsin. Arnavut ciğeri, Ermeni köftesi, Çerkez tavuğu, bir orduyu doyuran Arap'ın Kürt'ü kıyım kıyım lahmacunlar... Sonra seninle oturup yetmiş bin milleti yeriiiiiz. Ateş üstündeki Meksikalı'yı da yeriz. Bir lokma şurasından, bir sokum orasından, doyumluk değil tadına vara vara. Bakalım o zaman Aris, bir daha beni övmeye kalkışabilir mi el âlemin adamına. Fakat söylesene, şu Aris, gece gündüz havuza, 'gym'e mi gidiyor? Lefkoşa'da yapıcak daha iyi bi'sey bulamamıştır çocukcağız, dedim. Sağlıklı yaşam dükkânlarından organik yiyecekler de alıyordur, dedi: Acaba kanser teşhisi mi kondu bir arkadaşına? Yok canım, muhtemelen yaşlanma belirtileri cinsel hayatına yansımıştır. İkimiz de Aris'in durduğu amerikanbarına dönüp baktık, yoktu. Nereye kayboldu? Ehh, onu hırpaladın, dedim, kırılan gururunu tamir edebileceği kişilerin yanına kaçtı. O, bana kırılmaz. Sen öyle san, herkes kırılıgandır canım. Kırıldıg'ını belli etmeyenden daha çok korkacaksın. Tepkilerini içine ata ata intikam saatine hazırlanıyordur, hmmm, olamaz mı? Ben böyle konuşurken alaylı kaş göz işaretleriyle kafa sallıyordu karşımda. Sen' de, birikmiş hınçlarını çıkarmak için, şarap marap, diyerek saldırdın ya Aris'e. Kim, ben mi? Sen ya, amerikanbarında işte... Aldırmaaa, o da aldırmaaz, dedi. Bak, Aris'in kendi kendine doğumgünü armağanı bu sıkı rejim. Bense, diyet miyet tanımaz bir kitap

yazacağım. Görüyorsun, isabetli bir doğumgünü armağanı seçmek hâlâ beceremediğim bir iş.

26 Mayıs, Cumartesi, 23:09

O gece doğumgünüme, en isabetsiz hediye, Leviathan'ın yayıncısı Can'dan gelmişti. Vampir kırmızısı bir 'rob de chambre'. Hediye paketlerini barda açmamıştım. Bu bayağı seks oyuncakları dükkânının ambalajındaydı. Kenarını yırtıp baki'im, dedim. Esra, bir köşeden seyrediyormuş ki ben paketi incelerken damlayıverdi. Meğer o akşamüzeri Can'la rastlaşmışlar. Yan sokağa bakan The Arrow of Eros'un vitrininden Can'ın silüetini görünce onlar da bu seks oyuncakları dükkâna dalmışlar. Can, "Doğumgünü hediyesi seçiyordum Rachel'e" demiş. Aris'in ağzından şaşkın ve boğuk bir "Şaka mı bu" çığlığı çıkmış. Esra'nın yasemin çiçeği biçimindeki elmas küpesini gösterip, "Şöyle hoş bir armağan alsana kıza" demiş. Bu küpeleri bana annem verdi, ona da anneannesi, Aris nereden bilsin, dedi Esra. "Başka hediye de almıştır Can, bakmayın siz" diye araya girmiş bizimki. Bilmiyorum, Can'ı mı kurtarmaya çalıştı, Leviathancı şairlerle düşüp kalkmasını mı, yoksa Can'la arkadaşlık edişini yadırgadığımız için bizimle olan ilişkisini mi?.. Bunları söylerken kuşku belirten bir boyun hareketi yaptı Esra. Biliyor musun, dedi, Can kasıtlı pervasız hareketler yapıp duruyordu, hatta şortunun üzerinden aletini karıştırarak, "Şu anda alıyorum hediye mi" dedi. Bizimkinin yüzüne doğru dürüst bakmadan, sen önceden seçkin armağanını almışsındır, ne aldın, diye sormuş. O da, Can'a cevap vermek yerine Esra'ya çilek kokulu yumuşatıcıları gösteriyormuş. İhtiyacım yok, demiş Esra. Bana karşı yumuşarsın belki, demiş bizimki. Abuk sabuk konuşmuş öyle. "Onun yumuşaması senin sertleşmene bağlı" demiş Can da: "The Error of Eros yatakodanda dükkân açmışsa The Arrow of Eros'tan ne alsan boşuna!" Bu kadar hazımsız birini

doğumgünüme çağırđıđ'ma hicap duydum. Bizimki, Can'la sertleşme muhabbetini takiben başka bir havaya bürünmüş. Doğrusunu istersen Esracığım, demiş, gitgide yumuşak başlı bir adam olduğumu itiraf etmeliyim. Sen güzel güzel Londra'da yaşarken niçin döndün? Lefkoşa'da sınır açılınca bir bok olacak mı sandın? Bir de kalktın mimarlık bürolarıyla antlaşma yaptın, neyi restore edeceksin, kendini mi, hayallerini mi? Neyse, demiş, benim yumuşama meseleme dönersek, buna uyumluluk da denemez. Galiba, büyük teyzemin dediği gibi 'sözlerimi boğazımdaki dokuz boğumdan süzerek' söyleme becerisi kazandım. Yani az çok... Ama hayata karşı daha fazla yumuşamaktan kaçınmam gerek. İnsanın herşeyi anlayışla karşılayıp hoşgörecekle yanlar bulması 'pathos'unu öldürebilir. Mesela, üç kızkardeşle ilişkisinde babamı anlayışla karşılayabilmek için o kadar açıklamalar buluyorum ki... Sözünü tamamlamamış. Yüzü al al, "Hay Allah" demiş, "babam da nereden çıktı"? Yapmacık bir kahkaha attı, dedi Esra. "Kırmızı ışık saçan şu plastik penisler yüzünden babamı hatırlamış olmalıyım." Can'ı, orada bırakıp çıkarken de, "İçime bir ağırlık çöktü" demiş. Ne bileyim, Can'ın hali tavrı, bana, gençlik taslayan yaşlı bir adam olduğuydu. O sahici Can çocuk gitmiş, yerine taklidi gelmiş. Eskiden, birinci hayat ile ikinci hayat arasındaki bir yerlerde duran gencecik bir şairken, anarko-erotik havasında bir sahicilik vardı. Şimdiyse, görüp geçirmiş, dünyanın anasını satmış bir halde gelmiş üstüne. Üçüncü hayata doğru adım atıştansa eser yok, tersine birinci hayata geri gidiyor. O noktada bizimkine hak verdim. "Eee, tatlım, öyle bu iş" dedim Esra'ya, "insan, dünyada harcadığı zamana koşut hayat çıtalarını aşabilmeli. Birinci, ikinci, üçüncü, gerçi bu engelli koşu ama..." Soran gözlerle baktıysa da, ikinci hayatının baharındaki Esra'yla, bu konuda sohbeti derinleştirmek anlamsızdı. Aris yanlarında durduğu halde arkadaşımız Türkçe konuşuyormuş: "Demek,

illa birinci, ikinci, üçüncü hayatlar birbirini izleyecek diye bir kural yok. Yaşlanmak, büyümek, yaş almak, olgunlaşmak, yetişkin olmak... başka başka şeyler. Bu sözcüklerin imlediği anlamsal benzerliğe rağmen aralarındaki fark bir nüansın çok ötesinde. Birinci hayatına takılı kalarak da yaşlanabiliyor insan.” Can’dan ayrılırken, aramızda ikinci hayat kadar bir boşluğun ağırlığını hissettim, demiş: Can’a bir şeyler oldu, çocuk birdenbire yaşlandı, ama dışarıdan görünmüyor.

Bu son cümleyi Elence söylemiş. Esra bunu öyle safiyane bir yorumla aktardı ki, valla inanamadım: “Aris’e ayıp olmasın diye...” Hak’katen böyle mi düşünüyor diye gayri ihtiyari gözler’ne baktım. Bakışındaki soruyu anlayıp mırıldandı: “İngilizce çeviri yapmaktan yorulduğumu görünce...” Esra-cığım, aile terbiyen mi mani oluyor o iki hergeleyi deşifre etmene, hmmm? Belli ki arkadaşımız, Aris’i devreden çıkarmak için Türkçe konuşmuş. Hesapladığ’nın aksine, sen, nezaketinden Aris’e İngilizce çeviri yapmaya başlayınca, kendisi devre dışı kalmış. Seninle Aris’in diyalogunu, doğrudan ona Elence hitap etmekle de kesivermiş. Esra, gözler’ni kaçırarak, başını egecek filan sanıyordum, yok, ters bir ifadeyle yüzüme baktı: “Doğru değil Rachel! Bence, kötülük aramak üstüne bir yorum bu.” Esra’nın bana diklenmesine şaşırdım. Hâlâ kaşları çatık, “Çocukluğuyla ilişkili duygulanımlarını Türkçe anlatma ihtiyacı duymuştur” dedi. “Ne diye sonra Elenceye döndü, tam kestiremiyorum. Can ya da Leviathan dergisi konusunda, Aris’le bilmediğimiz bir şey paylaştıkları içindir belki.” Can’ın ne kadar dengesiz, o nedenle de güvenilmez olduğ’nu Esra’ya açıklamak içimden gelmedi doğrusu...

(Kırmızı ışık saçan plastik penisin arkaşımıza babasını hatırlatması, sanırım bana anlattığı bir hikâyeden dolayıydı. Esra’ya bundan sözederken neden yüzü ‘al al

olmuş', anlayamadım. Kahkahadan kırılarak anlatmıştı o hikâyeyi bana. İlkokul sıralarında filanmış, babasıyla yemek yedikleri bir restoranın tuvaletine girmişler. Pisuarlarda çış yaparken, babası birden orasını yüzüne doğru sallayarak, "Seni yaratan Allah değil budur" demiş, "baban bu yarak". Bizimki neye uğradığ'nı şaşırmış halde bakarken, "Sen, ananın amına yanlışlıkla fışkırttığım bir spermasın" diye devam etmiş adam. Tuvalette bu olay yaşanırken, 'acaba babamın oğlu değil de sperması olduğumu bir gören duyan var mı?' diye endişeyle etrafa bakınıyormuş bizimki de. Çünkü spermayı koyu sarı sidik sanmış.)

...Şair olarak ününü, sırf insanları şaşırtmak için sergilediği edepsizlikler'ne borçlu Can. Tıp okusun diye baba zoruyla gittiği İstanbul'daki üç dört yıllık macerasını, bir edebiyat dergisinde seks pozisyonları hakkında şiirler yayımlatmak ve bir kadın dergisine "İçi Dışı Bir Çıplak Şair" manşeti altında anadandoğma poz vermekle geçirmişti. İstanbul'da elde ettiği bu mesnetsiz kariyerin havasıyla aylak aylak dolaşıyor şimdi buralarda. Çok esmer ya, bunu bile 'Karanlık Panter' müstear adıyla pornografik kısa öyküler yazmak için kullandı. Bari bir tanesini oku'yım demiştim, ayyy, ilk cümlesini bile tamamlayamadım: "İyi tokmaklayan yağız bir halk çocuğu olduğumdan..." Irkçı ve sınıfçı ayrımcılığa uğramış saf köylü çocuğu pozu takınıp kendini seks objesi haline getirmekte üstüne yok. Ne sanıyor valla bu? Bir eliyle pipisini öbür eliyle poposunu sıvazlayarak ortalıkta dolaşırsa her kapının açılacağı'nı mı? Ama işte, görebilen görüyor. Esra'ya bunları söylemedim elbet. Valla Pan'a şükretsın Can... Bunu yazar yazmaz uyandım: Şu Pan kirli işler'ni kendi eliyle yapmay'cak kadar hesaplıdır. Herkesin göreceği biçimde amerikanbarında oturup Aris'le sohbet ederken, arabasının fren sistemini bozması

için Can'ı kullanmış olmasın? Hay aksi şeytan, nasıl oldu da bunu daha önce düşünemedim?

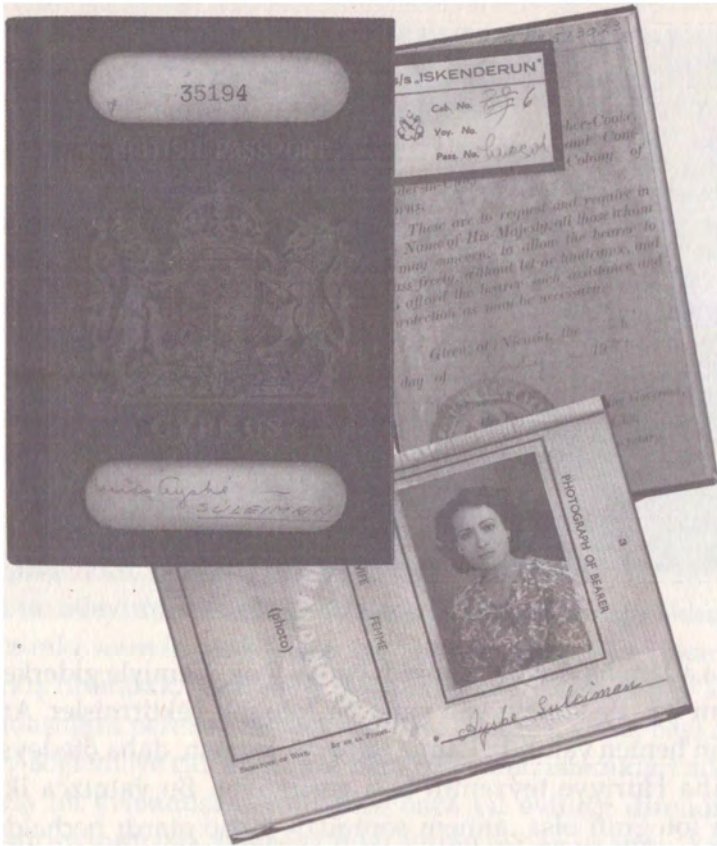
İnce uzun ökçeli ayakkabılar'ma alıştım. Sağ topuğumda azcık bir ağrısı kaldı, neyse, önemli değil. Ayakkabının kenarına sabun sürdüm. Saçımın sol kenarı biraz çözülmüştü, topuzum bozulmasın diye toparladım. Lavaboda kendime çeki düzen vermek iyi geldi. Gecenin bir vaktinde ayakkabılar'mı çıkarıp atar, çıplak ayakla dansederim sanmıştım. Giydiğimiz kıyafet, sadece vücudumuzun görüntüsünü değil, hareketlerimizi, hatta ruh halimizi de değiştiriyor. Ayakkabılar'mı mesele yaptığımdan, partiye gelenlerin ayakkabılar'nı incelemeye koyulmuştum. Eren, koyu renk ve kısmen deri spor ayakkabı giyiyordu. Esra'nın ayakkabısı pembemsi saydamdı, sanki kristal. Saat geceyarısına doğru ilerliyordu. Dansedenlerin arasından kendime yol açmaya çalışırken Ayşenur'un sesi çalındı kulağ'ma: "Hâlâ anlayamadı diyeceğim neden genç bir adamla birlikte, o da değil, anlamıştır anlamasına da, demek kıskanıyor, kendisi küçük kızlardan yüz bulamıyor ya." Bizimkinin ses tonu da, erkek muhabbetlerinin ilkel seviyesine düşmüş bir haldeydi: Genç kızlar aperlafte benzer, ben esaslı bir sofrayı tercih ederim. Herkes ayaküstü bir şeyler atıştırıp duruyor. Buyurun, içki yardımcı olur... Bu konuşmanın, benden 13 yaş küçük Marios'la birlikteliğim nedeniyle yapıldığından kuşkulandım. Arkadan sokuşturulan laflara hiç gelemem valla. Marioscuğum da o sırada kızım ile ilgileniyordu. Kızım 12 yaşında, gecenin bir bölümünü barda bizimle geçirmesine izin vermiştim. Onu, annemin evinde uyuması için kuzinimle beraber göndermek üzere yanlarına gidiyordum. Gerçi annem kendi işini bile yapamay'cak kadar yaşlandı, ama Sri Lankalı bakıcısı kızım ile güzel ilgileniyor. Kuzinim çok yardımcı oldu. Esas Marios, yoksa bu partinin altından

kalkamazdım hak'katen. Servis işine de el atmıştı canım benim. Garsonları yönlendiriyor, boşalan aperitif tabaklarının yerine yeniler'ni koyuyordu. Bizimki, Marios'un bıraktığı tabağı göz ucuyla inceledi, ördek 'pâté' sürülmüş küçük ekmek dilimleri. Almadı. Somon balıklı minik çörek dilimleri de vardı. Onlardan da almadı. Somon balığının rengi açık pembe ya, yapay çiftlik havuzundan çıktığ'ını düşündü. Bunu tahmin etmedim, açıkça söyledi: "N'olacak canım atıştırmalık işte, diye diye ağzımıza soktuğumuz her lokma damak zevkimizi, o da hayat zevkimizi öldürüyor." Marios gidip başka bir tabak getirdi. "Ne var orada? Hah, falafelden, bir de şu pide üstü humuslu 'tartine'lerden alayım. Hayret, bunu da mı barda yaptılar?" Olur mu hiç, dedi Marios, bir Lübnanlı yerine sipariş etmiştim. Sonra, turşu atıştıran Ayşenur'a sataştı: "Ben uyanık rüyadayım, sen bir tabak kereviz turşusunda. Çiçeği burnunda hıyarcık, sirkede cik cik eden pulya kuşu ile cikla, ahtapot, sibya, acı acı bağırان biber... Ne havada uçan kuş kurtulabilir insanın elinden, ne taşa yapışan bitki, ne de suda yüzen balık." Onun meddahlığından da, oradaki gölge oyunundan da hoşlanmadım. Sahneyi değiştirmek için, "Marios, tatlım" diye seslendim. Eren, duyabileceğim bir sesle, "ahhh ah, bizi böyle çağırان yok" dedi. Duyamazlıktan geldim. Duyabilmek içinse ister istemez kulak kabarttım. Ayşenur, gözünü danseden gençlerden ayırmaksızın, göbeğin çıkmış lan senin, Marios gibi sekerek gelemezsin çağırsam da, diye cevapladı: Hadi geldin diyelim, Marios gibi servis sunabilir misin? Aa'a, şu kız da erkek muhabbetine katılmış! Kendini, rezil erkek dünyasına onaylatacağ'ını mı sanıyor böyle bir üslupla? Yoksa bu cins sözlerin kadının özgürleşmesini ifade ettiğ'ni filan mı? Ne bu hal? Masalarına gidip oturacağım, bu muhabbeti yanımda sürdürsünler bakalım.

Ben yanlarına gelince, Eren'in katılacağı konferans konusunu açtılar. İddialı bir başlıkla duyurmuşsunuz, dedi bizimki: "Modern Antakya'nın Sınırlararası Kültürel Etkileşimleri." Ne anlatacaksın, Müslüman, Hıristiyan, Yahudi... biz renkli Antakya mozaikleriyiz, iç içe girmişiz, filan mı? Eren'in cevap vermesini beklemeden, "Gelip dinleyeceğim, bak Antakya'yı bilirim, ağzından mozaik, medeniyetler köprüsü, renklilik gibi bir laf çıktığı an soru soracağım" diye sürdürdü: "Annemin sevgilisi vardı Antakya'da, Orhan Bey. Albümlerde arka yazısı kriptolu eski İskenderun ve Antakya kartpostallarının haddi hesabı yok. "A'a, annenin bir sevgilisi olabileceğ'ni hayal edemiyorum valla" deyiverdim. Demez olaydım. En küçük kızkardeşin, giydiği ekose skoç etek ceketleri yüzünden mi, BBC İngilizcesiyle konuşmasından mı, yoksa ne sevindiğinde ne de üzüldüğünde bir duygusal taşkınlık göstermeyişinden mi, her nedense, âşık olamay'cak kadar ağırbaşlı ya da ne bileyim, sağduyulu bir kadın olduğu kalmıştı aklımda. Bizimki, anında çatık kaşlar'nın altından şimşekler çakan bir bakış fırlatarak, "Sen daha doğmamıştın ki, Orhan Bey'le arkadaşlığını nereden bileceksin" diye çıkıştı. Canım, başka bir şey söylemeye çalışıyordum ben, gerçekten istedikleri adamlarla mı evlenmişler, yani niye onca yıl evliliğe direndiler? Hatırlıyorum bak, bahçeler'mizi ayıran telden uzanıp, 'Yalnız mısınız Lâmia Süreyya Hanım, oynamak için gelebilir miyim?' diye teyzene sorduğumda, 'Ohh, sente baş deli gönlüm, yalnızlığım la kalabalığım, gel sen de gel' diye tuhaf bir karşılık verirdi. Sanki bir sır perdesi var evliliklerinde... Sözümü kesip konuşmaya devam etti: Annem öldükten yıllar sonra, bu Orhan Bey'i bulayım dedim. Sonunda yerini saptadım. Antakya Öğrenmenler Lokali'ne dek gittim. Her cuma orada emekli ahbablarıyla tavla oynarmış. Bir iki fotoğrafından, gönderdiği kartlardan ve büyükbabamdan izin çıksın diye iki teyzemin de anneme eşlik ettiği İskenderun yolculuğundan

başka adam hakkında bildiğim bir şey yok. Gemiyle giderken Orhan Bey ile annem yan yana bir fotoğraf çektirmişler. Annemin hemen yanında Lâmia Süreyya teyzem, daha ötedeysse Semiha Huriyye teyzemin başı görünüyor. Bu yalnızca ikisinin fotoğrafı olsa, annem sonradan yırtıp atardı herhalde, ben de göremezdim. Bak bir de Gündüz Lokantası'nda yemek yediklerini biliyorum. Annem, o yemeğin hatırasına oradan aldığı bir kartpostalın arkasına, 'Antakya müstakil memleket iken bu bina Meclisi Mebusan olup, 1940'lardan itibaren Gündüz Lokantası adıyla nam yapmıştır' gibisinden bir şeyler karalamıştı. İyi de nasıl tanıyacağım şu Orhan Bey'i? Öyle düşünürken baktım, Öğretmenler Lokali'nin verandasında oturan emeklilerin hali çok acıklı. Birden, benim halim daha bile maraziymiş gibi hissettim. Adamla tanışmaktan caydım. Anlayacağınız ancak orada bu hikâyedeki patetik yanı farke edebildim. Akıl işte, sen, onca yol tepip kapı eşiğine kadar git

de, bu adamcağıza ne diyeceğim, diye düşünmek o zaman aklına gelsin. Bizimki, bu hikâyeleri anlatırken, oturduğum yerden partidekilerle selamlaşıyor, arada onlarla da laflıyordum. Yine onu büyüten üç kızkardeş hakkında bişeyler anlatmaya dalmıştı. Efendim, atalar'nın hayatı da oradan oraya yolculukla geçmiş de... Aralarındaki fark onların suda, kendisinin havanın boşluğunda gitmekte oluşuymuş da... Her dediğini kaydedemedim, açıkçası pek de dikkat göstermedim.

Konuşmanın o kısmını kaçırdığımdan üniversitedeki toplantıya döndüm. Kulağın Eren’de olur, gözün de etrafta, dedim. Nasılsa sen konferansta da röntgenciliğe devam edersin. İşin bu, gözlem. Sahi nedir bu işin aslı? Gözümüzün gördüğü izlenimler ‘gözlem’ oluyorsa, gözümüzden kaçanlara ne oluyor? Hele görmezden geldikler’imize, içimizi görüntüsüz bir hisle dolduran şeylere? Anlatsana, hmmm, bir yazar olarak neler gözlemliyorsun partimde?

1) Akademik camia ile sanatçı takımının ayrı ayrı oturduğunu gözlemliyorum. Ama bundan bir anlam çıkarmaya değmez, her an pozisyonları değişebilir.

2) Esra’yı gözlemlemiyor, görüyorum.

3) Aris’in ikizler burcu özelliklerine sahip kişiliğini bir kez daha teyit edecek nitelikte gözlemlerim de var ki şimdilik saklı tutuyorum.

4) Şu kalkmaya hazırlanan kadın kuzinin miydi Rachel? Kızını kolluyor, ne hoş. Böyle zarif insanların varlığı, kapı eşiğindeki densiz öğrencilerini dengeliyordu. Bak bak, orada ‘joint’ içmek için kümeleşmişler. Onları kim bırakacak evlerine? Araba sürmeye kalkarlarsa kaza da yaparlar böyle dumanlı kafayla.

5) Her partinde arzı endam edip etraftakilerle tanışma nezaketi göstermeyen şu gazetecinin, ayrıca televizyon programcısı mıydı, ne oldum delisi hallerinin cehaletten kaynaklandığını gözlemliyorum. Ne trajikomik müsamere karakteriymiş şu medyacılar böyle, küçük bir adanın yarı parçacığındaki birkaç bin evkadını, bilemedin bir o kadar da emekli memur tarafından izleniyorlar diye bastıkları havaya bak.

6) Senin de insanları tanıştırmak için çaba harcamadığını kayda geçirmeliyim. Acaba herkesi kendine mi saklıyorsun? O kadar ender birisin ki Rachelciğim, yakın arkadaşların

birbiriyle yakınlaşırsa onları kaybetme korkusu duyabileceğini hayal edemiyorum.

O noktada sözünü kestim: Şu 'kayıp' lafı var ya, nesnel bir durumu ifade etmiyor canım, içten içe öznel bir niyeti ima ettiğinden, "K a y b o o l ! . ." diye yankı yapıyor kulağımda. Kimse üzülmesin, hmmm, hele öyle nostaljik melankoli içinde kıvranmayın bizim için. Kaybolacağ'mız filan yok çünkü. Hiçbir endişem yok benim, yarın kızım da Mélusine gibi başka başka biçimlerde varolmayı sürdürür buralarda. Kaldı ki şu 'kaybetmek' sözcüğü benim hayatımda insanlar için değil, şehirler için söylenirdi. Ben doğmadan ailem İskenderiye'yi 'kaybetmiş'. Valla bunun doğrusu İskenderiye'nin ailemi kaybettiği. Beni Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde okumaya gönderdiklerinde ben Beyrut'u 'kaybetmişim'. Derken Lefkoşa'da yaşamaya devam ederken Lefkoşa'yı 'kaybetmişiz'. İstanbul'u bir aşk hikâyesi olarak 'kaybettiğ'mi' de eklemem bekleniyor herhalde. Tabii kayıp içinde olan varsa, o ben değilim, yine bu şehirler. Ama Atina ile Kudüs, bana göre baştan 'kayıp' sayılmalı. Anlayacağ'nız, çevremde, bir şehirle ilişkili olarak kullanılan şu kaybetme korkusu, insanları kaybetme korkusuzluğu duymama yol açtı. Ben bunları söyler söylemez, masadakiler sessizleşti. Vermek istediğim mesajı almış olmalıydılar. Sessizliği dağıtmak yine bana düştü: E'ee, devam etsene sen, başka neler gözlemliyorsun baki'im?

7) Şu Josef... O kim, diye sordu Ayşenur. Şuradaki, kelleşmesi belli olmasın diye yeni moda sığınıp kafasını tıraş ettiren profesör bey. Kültürel inceleme kitapları var. Elinle gösterme, evet o. Yazdıkları okunabilir, sohbeti çekilmez... O bunları anlatırken, yüzüne ters ters baktığ'mı farketti. Bana dönerek, dedikodu yapıyormuş gibi olmayayım, sordun diye gözlem mahiyetinde belirtiyorum, dedi. Hazır birkaç genç bulmuş ya senin Josef, atıp tuttuğunu tahmin etmek zor değil. Kitaplarıyla üçüncü hayatın eşğine çıkmaktayken, soh-

betleriyle birinci hayatın dibine vuruyordur. İyi ki zorunlu gözlemler yaptırıyorsun bana Rachel. Böylece, üçüncü hayatın, aşkınlık içindeki statik bir durum gibi değerlendirilemeyeceğini kavradım. Üçüncü hayatta mükemmelleşmeye dair bir özlem varsa, böyle bir mükemmelleşmenin homosapien için imkânsızlığı sonucuna mı varacağız? Neyse, bitmeyen özlem hali imkânsızlığa meydan okudukça bu sorunun önemi kalmıyor... Sustu. Başka yok mu, dedim, bu kadar mıydı gözlemlerin? 7 rakamından fazla gözlem yaparsam 12'ye çıkarmam gerekir, dedi, aradakiler kutsal sayı değil. Öyle mi? 9 da oldukça anlamlı bir rakam, iki gözlem de ben ekle'yim:

8'incisi — Mesela şu, partime gelmesinden huzursuzluk duyduğunu tahmin ettiğim resim koleksiyoncusu Olgun Bey'i gözlemlemeyişin şaşırtıcı doğrusu. Hmm, senin gibi vatan haini bir Türk'e selam vermezken, en vatanperver Rum ressamlarla derin sohbetlere dalmış. Eee zaman değişti yavrucu'um, iki cemaatin milliyetçileri aşna fişne, sense milletin bağrından kovulduğunla kalmışsın, yazık, yazık.. Bizimkinin yarasına bastığımdan mıydı, kalpten mi öyle hissediyordu, bilemey'ceğim, "Ne diyorsun Rachel, her yerden kovulmuş olmak benim biricik şansım" diye kükredi. Pekâlâ, öyle olsun.

9'uncusu — Bir soru: Can'ın kıyafetini acaba niye gözlemlemedin, hmmm? Haftalardır çıkarmadığı izlenimi veren şortu, kısa pantolondan çok pijamaya benziyor. Herhalde sistem dışı bir şair olmasını simgeliyordur kılıcı bacak sergilediği şu kılık. Lazer terapiyle pis vücut kıllarını temizletmesi için çocukcağıza para vermeyen Pan'ın, şu anda ona, yüklüce bütçesi olan iki-toplumlu bir şiir projesi önerdiğini hayal edebiliriz. Bir Hint prensini çağrıştırsın diye ayda bir kuaför bakımından geçen uzun siyah saçları şu anda yaptığı baş hareketiyle yüzünü örten Can'ımız, projeyi havada kapmıştır kapmasına da, bir

köylü kurnazlığıyla, “Olamaaaz, şiir saf yaratıcılıktır, projelerle bağdaşmaz” diye itiraz edip imajını da çizidirmiyordur...

Neyse, geçelim canım. Gözlem sözcüğü ‘göz’den türetilmiş olsa bile sesler de gözlemlenebilir, değil mi? “Bir dakika, bir dakika, bir şey söyleyeceğim” diye araya girdi Ayşenur, “şu Pan ile Can, bunlar komik oldu ya’u, başka bir iş çeviriyorlar orada. Baksanıza, Can bardan ayrılır ayrılmaz Pan’ın omuzları düştü. Işıl ışıl bir delikanlı havasındayken çöküverdi.” Bizimki meraklandı, doğrulup Ayşenur’a sordu: “Ne yapıyorlar dedin, neydi yaptıkları?” Başka çeşit bir olay geçmiştir aralarında, görmüyor musun? Nasıl yani?.. Arkadaşımız bunu sorarken, öylesine bir aval aval bakıyordu ki, Ayşenur’un imasını anlayamadığı belliydi. Eren söze karışıp, Ayşenur’dan kaçmaz oğlum, bir gördüğü varsa, daha derin gözlem yapman gerekecek, dedi. Benim dışımdaki herkesin o yana baktığını görünce profesör Pan Kyriakos bize doğru yürümeye başladı. Bir eliyle Atlantis dosyalar’ını tutuyor, öbür eliyle de saçlarıyla oynuyordu. Hak’katen de, gemisi hayalete dönmüş, cansimidi sönmüştü.

Neyse ki, adam yanımızda oyalanmadı. Yarınki toplantıları nedeniyle erken ayrılması gerekiyormuş. Herkesi nazikçe selamladı. Bizimki, Pan’ı kastederek, “O kadar düzgün davranırdı ki arkasından söyleyecek laf bulamadın” diye bana yüklenmek üzereyken, Ayşenur atıldı, “Gördünüz mü, haklıymışım ya’u! Can’la aralarında geçen her neyse adamcağızın keyfi kaçtı, apar topar gitti.” Arkadaşımız, nedense benimle uğraşmaya karar vermişti: Pan’ı bırakın da, şu Levant denizinde petrol arama işinden haberiniz var mı, onu söyleyin. Konuyu herkesin ortasında açmasını beklemiyordum. Muhtemelen Beyrut’tan berî sarhoştı. Benim duymamı istiyor, ama sorusunu Eren’e soruyordu: Özellikle siz, bay Antakya uzmanı ve Suriye sınır boylarında incelemeler yaparak genç-

liğini Bilâdü’ş-Şam’a adanmış beyefendi. Amerikalılar ile İsraililer Levant’ta petrol ve doğalgaz bulmuşlar, haberdar mısınız? “Petrol, doğalgaz, ciddi iş bunlar oğlum, doğruysa ayvayı tastamam yersiniz bu adada”. Burada yaşamaya gelen Esra düşünsün, benim evim Londra’da. Anlaşılan sadece benimle değil, herkesle didişmeye karar vermişti, özellikle Esra’yla. Eren, petrol lafından işkillendi. Kıbrıs Üniversitesi’nin düzenlediği konferansın bu konuyla ilişkisi var mı? Ne vesveseliymişsin sen, dedi Esra. Safça bir samimiyetle yaptığı bu çıkışla beni bir yükten kurtardığını farketmeksizin, kınayıcı bakışlarla Eren’e bakıyordu. “Vesveseli, vesveseli” diye Ayşenur Esra’yı onayladı. “Daha neler” dedi Eren. Bizimkini işaret ederek, “Levant’a ilginin kültürel bir konu yerine petrol işi olduğunu söyleyen o”. Esra, öküz altında buzağı aramanın âlemi yok, dedi. Kültürel ilginin ekonomik ve siyasi arkaplanı var, onlar petrol ve doğalgaz meselesini sorunca, genel resmi görmeye çalışıyorum. Tedirgin şekilde iç içe geçirdiği parmaklarıyla oynuyordu: Doğalgaz da nereden çıktı, bölgenin su meselesi deseydiniz biraz haberdarım. Tamam, tamam, dedi arkadaşımız, petrolden haberiniz yooook. Büyük olasılıkla böyle bir şey yoktur zaten. Peki, UFO’ların bölgedeki faaliyetlerini biliyor musunuz diye sorsam... Konuşmalar büsbütün saçma bir yere gidiyordu. UFO dedikleri Amerikalıların gizli askeri operasyonlarıdır oğlum. Şunu mu diyorsun Erenciğim: “UFO’lar vardır, Levant Deniz’ine dalış yaptıkları gerçektir, ancak bu uzay gemilerinin içinde bildiğimiz uzaylılar yerine Amerikan ajanları bulunmaktadır.” Arkadaşımızı huzursuz bakışlarla süzen Esra, düpedüz sarhoş olmuşsun, dedi. UFO’lar mufolar, peltek peltek konuşmayı bırak, hadi kalk dans et sen. Attığı kahkahanın içinde dağılan bir sesle, “Mahsus sarhoş ayaklarına yatıyor Esracığım, anlasana” dedi Ayşenur. Ardından, Eren ile arkadaşımıza döndü: İkiniz de hayal kırıklığısınız, hiç mi hayalgücünüz çalışmıyor, nereden

biliyorsunuz UFO'ların olamayacağını? Sence var mı? Ayşenur, sanki yıllardır üzerinde çalıştığı konu UFO'larmış gibi bir tavırla cevapladı: Var demiyorum, yok demiyorum, belki vaaar belki yok diyorum... Kıbrıs sorununun UFO'lar nedeniyle patlak verdiğini işitmiş miydin? Hadi be! Evet, öyle. Levant Denizi'nde, Kıbrıs'ın güney sularındaki hassas bir deniz altı noktasında bir UFO kalıntısının, içindeki uzaylı cesetleriyle beraber Amerikan donanması tarafından ele geçirilmesinden sonra, 12 Kasım 1963'te, Kennedy, NASA konusunda özel bir düzenlemeye gidiyor. ABD'nin elde ettiği gizli bilgileri uzaylılara karşı işbirliği amacıyla Kuruşçev'le paylaşıyor. Kıbrıs sularında, Amerikalılar ile Rusların UFO avcılığı için ortak bir deniz altı uzay araştırmaları üssü kurması konuşuluyor. Gerisi malum, on gün sonra Kennedy CIA tarafından infaz ediliyor, bir ay sonra da Kanlı Noel yaşanıyor adada... Eren, bu hikâyeye gittikçe yükselen kahkahalarla gülmeye başlamıştı. Abartılı kahkahaları, biraz da Ayşenur'a inat için olmalı. Yüzünü buruşturup hoşnutsuz sesler çıkaran Esra ise kolsaatine bakıp duruyor. Bizimki birden durumu çakıp kızın yanına sokuldu ve kalkıp gitmesin diye dil dökmeye koyuldu: Hani gecenin ilerleyen vakitlerinde dans edecektik Esracığım? Kalk öyleyse, dansedelim de gideyim. İnanmıyorum bu şarkıya. Kimin aklına geldi Demis Ruossos koymak? Bak, sen dans edelim der demez müzik değişti. Kafasındaki hatıraların zinciri birbirine nasıl eklemelenmişse, karşısındakilerin mantık bağlantısı kuramay'cağı biçimde daldan dala atlıyordu: Viky Bisharra'yı hatırlayanınız var mı? Sen hatırlarsın Rachel, şarkı isteklerimizi çalardı hani İngilizce FM kanalından, ne sunucuydu ama! Lefkoşa'da, Beyrut'ta, İskenderiye'de, Kudüs'te kan gövdeyi götürürken, biz 13-15 yaşlarında, her gece radyo başında istek şarkısı gönderirdik birbirimize. Hiç karşılaşmadığımız, ama radyo aracılığıyla mesajlaştığımız bir Levant çetemiz vardı. Ah evet, 'Aphrodite's Child' gözde

grubumuzdu. Bu, Marios'un sürprizi olmalı, ben de onunla dansetmeliyim. Demis Ruossos'u ne zamandır dinlememiş-tim, en son şu kafası dumanlı arkadaşım İskenderiye'ye git-tiğ'mizde dinlemiştik. Hangi yıld, sekiz dokuz yıl kadar önce mi? Metin'i, eski kocam, İstanbul'da bırakıp buraya annemin yanına taşınmışım. 'Walkman'ler kullanımdaydı daha, yol-culuk boyunca kulaklıktan dinlemiştik. Demis Roussos'u da İskenderiye'ye götürelim, demiştim, dolaşsın doğduğu şehri. Şu Marios'un yaptığı'na bakın. Sırası mıydı canım, o koca göv-desinden çıkan içli sesiyle Demis Roussos'u tsunami dalgası gibi üstümüze yıkmanın? Dalga da olmaz ki İskenderiye sa-hillerinde, öyle yürür gidersin ufuk çizgisine dek. *Ever and ever, forever and ever, you'll be the one, that shine's on me, like a morning sun...* Beni içime kapadı bu şarkı, güneşin parlaklığı gölgeleri artırır ya.

Marios'u bulmak için kalkınca Mnemosyne'yle burun bu-runu geliverdim. Demis Roussos'un şarkısı devam ederken, garsona doğru yürümesi beni gülümsetti. Müziğe göre salı-na salına adım atıyordu. İri yarı gövdesi, üstünden dökülen orası burası sökük gömlekleri ve arkası yırtmaçlı dizboyu kahverengi eteğiyle Demis Roussos'un sahne figüranı gibiy-di. Dans edercesine yürüyüşünü değil de, garsona yönelme-sini açıklama gereği duydu: "Köftelerden alacaktım Bahçı-van Bey için, patates köftesi, pırasa köftesi..." Al tabii, dedim, ama sen Bahçıvan'a götürene dek bozulmasın, buzdolabı yok evinde. "Yarın giderim" diye cevapladı, "zamanıdır" Yüzün-de, hani bir gerilim filminde esrarengiz şeyler saklıyormuş gibi rol yapan bir oyuncunun ifadesi vardı: Gülümseyişin-deki tuhaflığın farkında olan bir bakış. Neyin 'zamanıdır', Bahçıvan'ı ziyaretin mi, başka bi'seylerin mi? Yoksa suikas-tı bana hissettirmek için mi öyle bir bakış fırlatmıştı? Sora-caktım aslında, eğer o an, Mnemosyne'ye kol kanat germek

için Katherina ortaya atılmasaydı. Üstelik Can da arkasında. Uçuk şair pozlar'nın örtemediği bir İstanbul kabadayısı edasıyla kollar'nı aç aça yürüyor. Belli ki Türkiye'de kaldığı birkaç yılda öğrendiği edebiyat filan değil, maço lukmuş. Ama insanları kullanmayı, bir menfaati kalmayınca da kaba biçimde yüzçevirmeyi İstanbul'da öğrendiğ'ni sanmam. Sırıtan bir Kıbrıs köylüsü tarzı var orada. Katherina'nın şefkat gösterisinden Mnemosyne'nin duyduğu rahatsızlık apaçıktı. Ama kız, başkasına muhtaç bir zavallı, kolaçan edilmesi gereken bir deli yerine konmakla Mnemosyne'nin aşağılanma hissettiğini göremey'cek kadar hassasiyetten yoksun biri. En feci sahne, Can'ın, bir yandan Mnemosyne'yi, bir yandan da Katherina'yı dirseklerinden tutup çekiştirmesiydi. Can'ın suratında öylesine densiz bir ifade vardı ki, âdeta şöyle diyordu: "Mnemosyne'nin duyduğu aşağılanmanın farkında olduğumdan, Katherina'yı da aşağılayıp denge yaratıyorum. Ben en akıllınız, en iyi kalpliniz, en yakışıklınız, en Akdenizli otantik köylünüz ve aynı zamanda en İstanbullu anarko-erotik şairiniz olduğumdan, deli Mnemosyne kadar deli olan Katherina'ya da göz kulak olup, hepinize karşı moral üstünlük elde ediyorum."

27 Mayıs, Pazar, 0:05

Herşeyi yazmaya karar verdiğim halde, atladıklarım var. Diğer konular, İskenderiye kadar belleğimde yer etmemiş demek. Mesela Eren, Antakya yemekler'ni sayıp dökmüştü. Baharatlar, kasaba çarşılarındaki torbalarda, camekânlarda sergilendiği o rengârenk haliyle gözümün önüne geldiğinden az çok hatırlıyorum: Kırmızı pul biber, çekilmemiş tane karabiber, kimyon, tarçın, humus unu, kuru domates, susam... Özellikle oturtma ve pilavlı yemeklere konan şeyler. Künefenin pişmesi kadar uzattığı konuşmasında, bu tatlının servis ediliş adabını da anlatmıştı. Bizimki ise, künefe ile

üçüncü hayatın aynı şey olduğunu söyledi. Neden? Sabır gerektiren pişme sürecinden mi? İçindeki karışımın titiz bir denge gerektirmesinden mi? Yine eski defterleri açıp, üç kızkardeşin yemek tariflerine geçti. “Rachel, Malezya-Tay mutfağı gibi melez şeyleri sever” diyerek bana takıldı: “Yaprak tepsideki tropik çiçekler, denizyılanı sote, suşi-maki çeşitleri ona daha uygun düşer. Annesinin mutfağından kaçabileceği en uzak mutfak neresiyse, orası. Etleri kayısıyla, erikle pişmiş Fas, Gürcü sofrası Rachel’i kesmez. Bununla beraber, denizden midye toplayarak ta Çin’e gidip üzüle üzüle ördükleri mideye indirebilir...” Buna ne denirdi şimdi? Eee, öyle valla, dedim: İnsan, yeni bir yemek tadınca dünyaya geldiği’ne şükreder.

Ama gecenin en tuhaf konuşması bu değildi, İskenderiye hakkında olandı. Hele Ayşenur’un o çocuksu halleri: İskenderiye’ye gittiğinizi bilmiyordum, anlatsanıza, anlatsanıza, biz de gidelim. Sorunun muhatabı bendim, arkadaşımızın dili çözülmüş ya, bunu da benim yerime cevapladı: Tekrar gitmek istemem. Kısa süre önce sağda solda havantopu delikleri açılmış, evler yağmalanmış, nüfus mübadelesi yapılmış gibiydi. Böyle hırpalanıp kendine yabancılaştırılmış bir şehir size olağan gelebilir. Yani İzmirli olarak bilinçaltınızdaki travmanın tekerrürünü görmekten o kadar rahatsızlık duyamayabilirsiniz. Eren, bu dangalakça cevaba inanmadı: Ne biçim laf bu ya’u! “Yalan mı, travmalarımız birer parçamız değil mi?” Senin de değil mi? Ben travmamın tekerrürünü değil, bizzat kendisini yaşıyorum. Önce İzmir travması var... Eren, “Ayşenur’un baba tarafı Selanik göçmeni, daha da öncesi” dedi. Arkadaşımız olduğu yerden başka şehre geçmeye niyetli görünmüyordu: Travma eskidikçe içselleşiyor, benimkisi taptaze diye rahatsızlık duydum herhalde. “Bana travma aktaran olmadı” diye mırıldandı Ayşenur, “evde Selanik

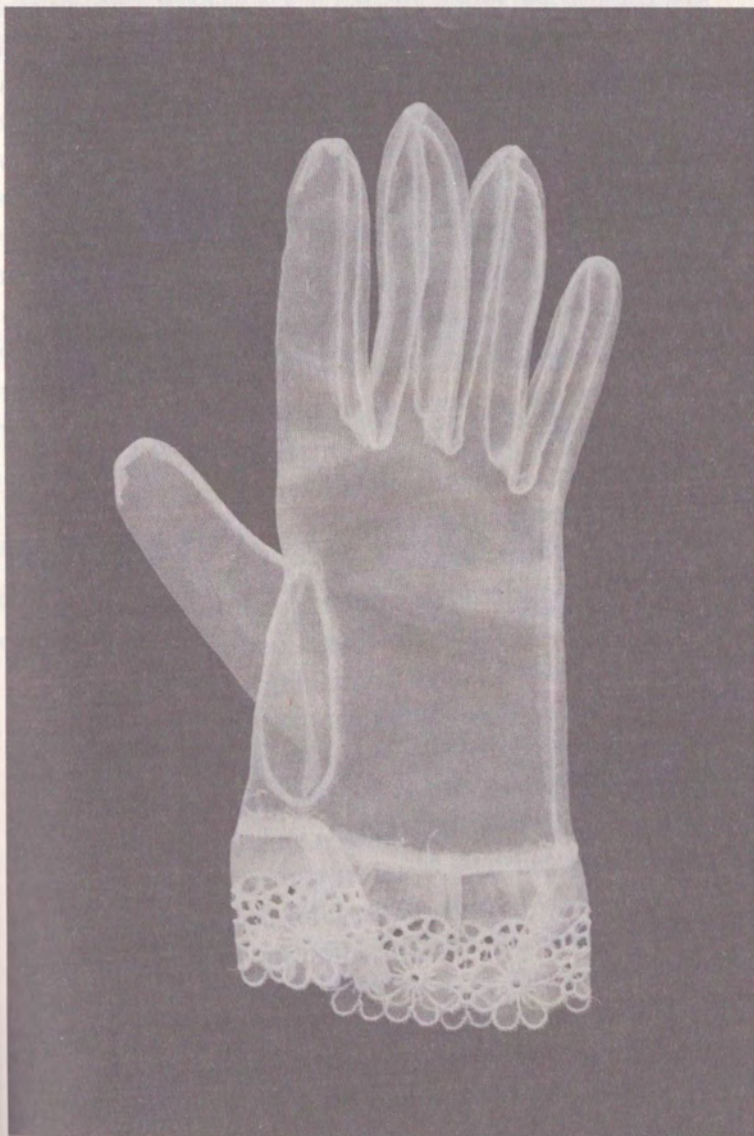
konuşulmazdı. İmparatorluğu kaybettiklerini hatırlamamak için..." Bizimki Ayşenur'u susa durdurdu ve Eren'e bakarak, "Ah şu Selanikliler, şu İzmirli, Ermenilerin akıbetini hatırlamak zorunda kalmasınlar diye kendi kaybettiklerini de unutmuşlar" diye dış gıcırdattı. Adada savaşan orduların başkomutanı Eren'mişçesine öfkesini ona yansıttığı aşikârdı. Ayşenur, onun böyle bir ruh halinde olabileceğini düşünmekten o kadar uzaktı ki, "Benim bunları taktığım yok" dedi sakın bir sesle, "babamın bana aktarmadığı travmayı sen de sokma içime." Doğrusu, hem Eren hem Ayşenur, duygularını şıp diye dışavuruyor ve trafik kazasını tezgâhlamak için numara yapıyormuş gibi görünmüyorlardı. Onlardan şüphelenmek yersiz. Ama içime düşen kurttan da kurtulamıyorum işte.

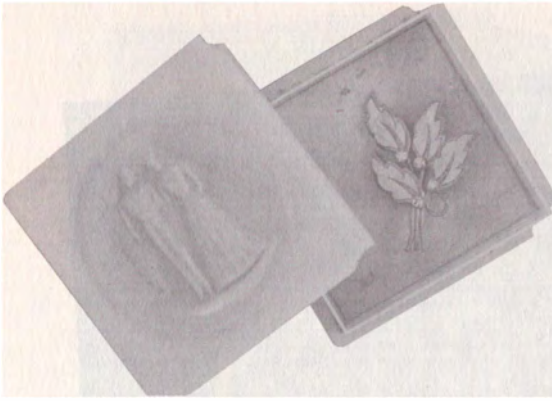
Doğumgünü partimi berbat edecekler endişesiyle, Eren ile bizimki arasındaki gerginliği yatıştırmaya çalışıyordum. Mümkün olduğunca eğlenceli biçimde İskenderiye'yi anlatmaya başladım: Valla insanlar şehirlerde mi yaşıyor, yoksa şehirler insanlarda mı? Cevaplamak zor. Orada yaşamadığım halde İskenderiyeli sayılırım mesela. Ben doğmadan önce, daha Rumlar, İtalyanlar sürgün edilmeden, Arap-İsrail gerginliği başlayınca göç etti bizimkiler. Kiliselerdeki ibadetin Arapça olma mecburiyeti sonradan çıktı, sinogoglar kapanmıştı zaten. Kıbrıs'a ilk geldiklerinde Ledra Palace Otel'i daha yeni tamamlanmış, orada kalmışlar... Rachellerle komşuyduk, dedi hemen arkadaşımız, 'İskenderiyeli Komşular' aşağı 'İskenderiyeli Komşular' yukarı. Annesi Anna Hanım'dı, ama 'Anna Hanımların Evi' demezdik. Karşı komşulara 'Ermeni Komşular' denirdi bazen... Orada söze girip, "Bizim evde de 'Üç Kızkardeşlerin Evi' denirdi sizinkine" dedim: Kızkardeşlerin en küçüğü olan şu arkadaşın annesine o kadar imrenirdim ki fotoğrafını hâlâ saklarım. Aile fotoğrafları da vardı albümde, ama anneme bıraktım. Onların yatakodasında, hâlâ hatırla-

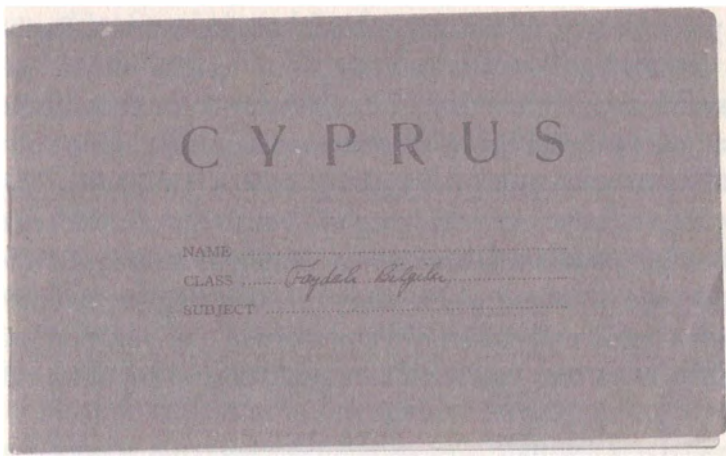
rım, açılıp kapanan kelebek kanatlı aynalarıyla bir tuvalet masası vardı. Önündeki yuvarlak ve altın yaldızlı püskülleri olan puf en sevdiğim oturma yeri idi. Aynanın kanatlarını katladıkça yüzümü her cepheden görebiliyordum. Hemen oradaki saç fırçalarına el atardım. Aynalar birbirinin içinden görüntüyü yansıttığından, sol profilime bakıp makyaj yaparken sağ arka yandan saçımı tarayabiliyordum. Tuvalet masasında ince kenarlı cımbızlar, eğri uçlu tırnak makasları, törpüler, saydam oje, aseton, rujlar dururdu. Üç kızkardeşin tuvalet masasındaki fırçalar da biçim biçimdi, yüz pudrası için oval kalın yumuşak fırçalar, kaş için kullanılan ince fırçalar, yün hırka temizleme fırçaları. Pumpumlu pudralıkların kokusu kapalı olduklarında bile duyulurdu. Fıskırtma baloncukları olan çiçek, yarım ay, kadın vücudu şeklindeki irili ufaklı şişelerdeki esanslar, camlı bir bölmedeydi. Dokunulmasın diye oraya konduklarını biliyor, yine de açıp fış fış orama burama sıkıyordum. Çekmeceler de görmeğe değer, hele o renk renk eldivenler. Dantel ya da kıvrır kıvrır sim kenarlı olanların ya-

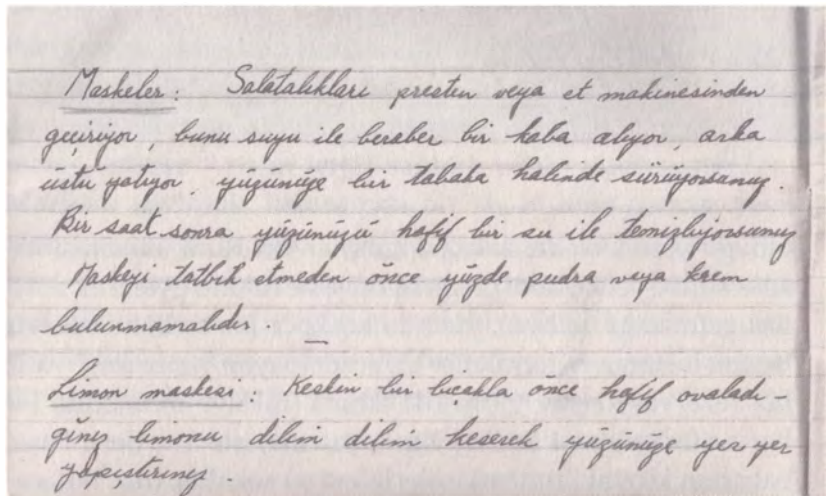
nında, mevsimine göre kullanılacak yumuşak dokulardan siyah, kahverengi, bej eldivenler, daha kaplan derisine benzeyen mi istersin, süetten yapılan mı, saydam ipekli naylondan mı... Alt çekmece-

lerden birinde saç fileleri vardı. Renklerine bakıp üç kızkardeşten hangisine ait, anlamaya çalışırdım: Bal sarısına çalan büyük kızkardeşin, kestanesi ortancanın, koyu kahverengi küçük kızkardeşin. Annemin saç fileleri yaldızlı maldızlıydı, saçlarını topuz yaptığında takardı. Ya o siyah fileli ya da tenin her tonuna uygun ince naylon çorapları, hele korse kıştırakları? Üç kızkardeşin kullandığı takılar, sandalyeye çıkıp erişebileceğim, bir başka tuvalet dolabının üstündeydi. Aklımda en fazla broşları kalmış. Kolye takmazlardı pek. Ne çok broşları vardı Tanrı'm! Fildişi olanlardan bazısına gül deseni ya da danseden bir kız figürü işlenmişti. Turkuaz ve yeşil renkli Türk minyatürleriyle süslenmiş olanlar da aklımda. Gümüş ya da platinden yapılmış bir buket çiçek, kuyruklu yıldız, sıçrayan ceylan biçimindeki broşları sonra, tabii pırıltılı birkaç taş bulunurdu üstlerinde. Bizimkiler taşındığında annesi bekârmış henüz. Sahi, annen 37 yaşında mıymış benim Mari-os gibi kendinden küçük olan babanla evlendiğinde, hmmm? Arkadaşım, "Annemden 10 ve 8 yaş büyük teyzelerimin biri 32'sinde mi 33'ünde mi ne evlenmişti, diğeri de yine 30'unu geçince" diye cevap verdi. Ayşenur'un, o devirde bunun kadınlar için geç bir evlilik yaşı sayıldığını söyley'ceğini tahmin edip, kıza fırsat bırakmadan ekledi: Bizim ailede âdetmiş, an-

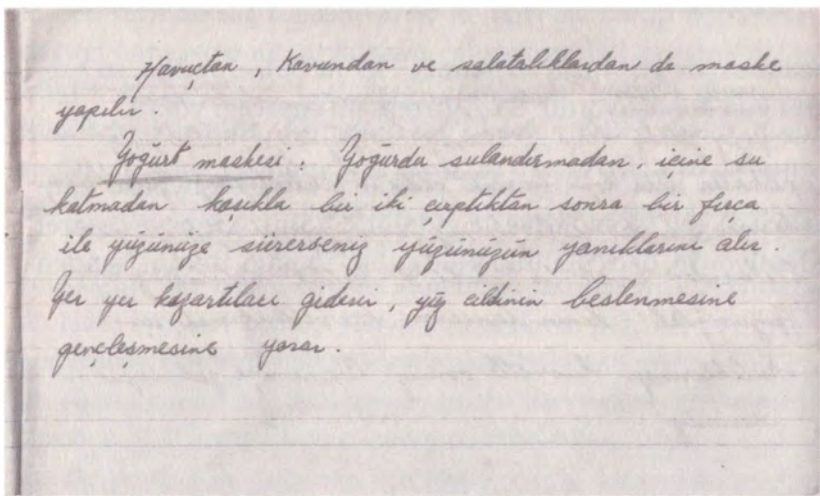

neannem de geç yaşta evlenmiş. Her ne halse, dedim, su baskını gibi konuşuyordu. Söze girmesem susacağı yoktu.

Londra'ya telefon ettiğimde paskalya tatili başlıyordu galiba: Hadi gel, İskenderiye'ye gidelim... Yalnız gitmeye cesaret edemiyordu, dedi bizimki yine atılıp: Tamam, dedim, senden

iyi yol arkadaşı mı bulacağız? Sahiden de baktım, Rachel, hiç yaşamadığı İskenderiye'yi avcunun içi gibi biliyor. Şehri tanımaya pek meraklı görünmüyordun ki kuzum, dedim. Hadi gel, seni eski bir Rum lokantasına götüreceğim, ıııı. O lokantanın sadece adı duruyordu Rachelciğim, salata yapmayı bile bilmiyordu yeni sahipleri. Yolculuğa çıkarken nefis yemek kitapları karıştırmıştım İskenderiye mutfağı üstüne. Envaî çeşit sebzeyle pişen etli yemekler, değişik baharatlı soslarla deniz mahsulleri. O yemeklerden eser yok. Sonunda götürdüm ya seni hoş bir lokantaya. Tamam, şeytanın tıraş

olduğu yerde, olsun, salatası bulunan bir Rum lokantası nasılsa kalmış. Haa, dedi bizimki, orası ne tuhaftı öyle. Pek müşteri gelmediği belliydi, yine de koskoca bir mekânda servis takımı tastamam, hayaletler mi rezervasyon yaptırmış? Valla biz rezervasyonsuz gitmiştik canım. Taksiye binmedik, bir hafta yürüttü beni Rachel. Bir koşturma, işte 'rue Şerif Paşa', babamın kuzini bilmemkimlerin evi şu sokakta, dur, bulaca-

ğım... Etrafına bakmadığından yanlış kalmış o sokak adı aklında, dedim: 'Rue Rosette'deydi bizimki, ötekinde bir tanıdık oturuyormuş, İtalyan bir denizciyle evli. "Gördün mü, burada ciddi bir fark var oğlum" dedi Eren derinden gelen bir sesle, "İzmir yandı, eski sokakları ara ki bulasın". Rachel'in babasını tanıyan bir işadamı bizi yemeğe davet etmişti evinde, molohiyayı çorba olarak yapıyorlar. Beyrut'ta pişirilenden oldukça farklı, üfelenmiş nane gibi. Sonra 'kentacky chicken' koydular masaya. "Olur mu ya'ı hiç" dedi Eren, "kim bilir ne muhteşem yemekler pişiyordur mutfaklarında, ama Avrupalılar bundan anlar diyerek 'fast food'u sürmüşlerdir önünüze". Bizimki kestirip attı: Neticede kardeşim, farklı toplumların birbirinin yemek kültürünü öğrendiğinden şüpheyi düştüm. Eminim siz de, partiden sonra çorbacıya gidelim diye tutturursunuz. İşkembeciye, olacaksa damardan olmalı. Sarmısaklı sirkesi, sumacı, pul biberi de bolca konmalı ki kılcaldamarlarımızda hissedilsin. Fakat işkembe diye bir şey yok bu memlekette. O zaman ezogeline de razıyız, yaylaya, paçaya da diyeceksiniz, yook. Burada bulabileceğiniz tarhana da yoğurtla yoğrulmuş kalın parça olur. İçinde zeytinyağında kızarmış küp küp hellim dilimi bulunur. Farklı damak tadına varabilecek halde değilsiniz bence. Yine de, çorba da çorba, ister tavuk suyuna şehriye, ister kaşar rendeli domates, isterse Aris'in içtiği sağlıklı sebze cinsi şeylerden. Marios'a söylesek, hemmmen bir tas humus çorbası veya won-ton yaratırdı, fakat çok yorgun çocukcağız, yazık. En iyisi, o İskenderiyeli işadaminin evinde çorba kabilinden yediğimiz, pardon içtiğimiz, molohiyadan ilhamla yarattığımız kendi enginar çorbası tarifimi vereyim size. Olur mu? Bir ara pişirirsiniz. Şu peçeteye yazıyorum:

*BAŞLANGIÇ OLARAK ENGİNAR ÇORBASI

Çorba başlangıçtır muhabbete,
malum, çorbanın öğünü olmaz.
İçkili gecelerde içmek için hele
enginar çorbasından alâsı bulunmaz.

- 1) 4-5 kişilik enginar çorbasına:
- 2) 6 subardağı et suyu
- 3) 2-3 enginar (sapları, taçyaprakları ile)
- 4) 1 limon
- 5) 1 tatlıkaşığı tuz
- 6) 1/2 subardağı pirinç (arzuya göre azaltılır)
- 7) Bolca sarımsak,
- 8) kararınca karabiber
- 9) Zeytinyağı (tencerenin dibi örtülsün yeter)

Ayşenur enginarın saplarını soysun. Parmak boğumu kadar
kesip limonlu suya koyunuz (kararmasın). Taçyaprakların yaşlısı
kart, pek genci dikenli olur. Olgunlaşmış tazesine rasgelene
dek, Eren hem dıştan ayıklasın, hem içten. Göbeğiyle birlikte
ince ince doğrayarak suya yatırınız onu da. Hafifçe kıza-
ran sarımsak dişleri üstüne pirinci boca ediniz. Ardından et
suyunuzu... Bırakın ağır ağır kaynasın. Sonra enginarınızı içine
boşaltın. Eren kaşığı çevireeee çevire karıştırın. Ayşenur
bu karışıma tuz biber eklesin. Eren limon sıkıp karıştırın ve
tekraraa tekrar karıştırın. (Çorbada makbul olan iri tahta ka-
şıktır.) 30 dakika boyunca haşlayınız ya da yumuşayana kadar
diyelim. Harlı değil, kısık ateşle işe başlayınız (hem Ayşenur
hem Eren sabretsin). Varsın kokusu evin her bir köşesine ya-
yılsın, devam edin, kâh art arda, kâh ara ara karıştırın, ta ki
özsuğu iyicene birbiri içine geçsin.

Bu enginar çorbası bir yazarın iktamıdır
sevgili Ayşenur ile Erene,
hem tadı damaklarında kalacak
hem de rastlamayacaklar başka yerde
böylesi bir spesiyaliteye.

Ayşenur, kızmakla gülmek arasında kararsız, peçeteyi çantasına koydu. “Senin yosun çorbasını tercih edeceğini tahmin ederim”, dedi bana da: “O yüzden bu tarifi sana vermiyorum.” Sanırım o noktadan sonra herkes bizimkinin konuşmalarını ciddiye almamaya karar vermişti.

27 Mayıs, Pazar, 0:30 Suları

Bu durumda en iyisi bişey olmamış gibi söze devam etmekte. Damak tadı herhalde insanların en muhafazakâr olduğu nokta, dedim: Selanik’te de öyle, Yahudi yemekleri pek kalmadı. Gerçi Osmanlı mutfağı biliniyor... Orta yol bulma teşebbüsüne hemen itiraz etti beyefendi, “Ne diyorsun, eski Selanik’i unutmak için yemeklerini de unutmuşlar, meğer ki meraklı bir iki lokanta çıksın da...” İskenderiye’ye onunla gittiğ’me bin pişman oldum anlacağ’nız. Babamın okuduğu Kraliçe Victoria Erkek Mektebi’ni arıyorum, biraz yürü, şurada olmalı. Adım atmaya nazlanıyor. Yemekten şikâyet ederken oturduğ’muz her yerde tatlıları götürüyor o arada... Kahire’ye gitmişliğ’niz varsa, oradaki mutfak neden İskenderiye’de yok diye şaşıracaksınız, ben de şaşırdım, dedi: Eski İskenderiyelilerle beraber yemekleri de yokolmuş. Lefkoşa’da da öyle değil mi? Kırlarda bir sürü ot biter. Şehrin diğer tarafındaki yeni sahipleri, bu otların pişirildiğini görüyor, ama tadına bakmak bile istemiyor. Senin Bahçıvan Bey, otlarla ilgili bir kurs düzenlese ya mahallede, dedim. Ayşenur ile Eren, aynı anda, “Bahçıvan Bey kim?” diye sordular. A’a, duymadınız mı onun hikâyeler’ni? Üç kızkardeşin zamanından beri evlerine bakıyor. Tanışmalısınız, ömür adam. Çok yaşlı ya, dut ağacının dalı gibi, eğrisi büğrüsü yok. Yaprak yeşili gözler’nin feri kaçmış, gene de fıldır fıldır. Bir kez soracak oldum, siz yalnız yaşıyorsunuz, yemeğ’nizi pişiren var mı, diye, “O kendimdir” dedi. Ben bunları anlatırken Marios tedirgin halde yanıma gelince...

tik taa uçakalanına. Gidiş o gidiş, biiir daha ayak basmadı memlekete evlatcıklarım. Eh, kime kaldı bu memleket ya a kızım? Üç cins insana, bak görün ya küçükparmağımı, onnar *gölgeler*, pööö, epeyce bulunur onnardan, hııı. Sakın ola itimat etmeyessin ha kendilerine. Analarını bilem şeytana sattallar çıkarları için de kendilerini acındırırsınlar diye ahh vahh çekeller. Bak, yüzükparmağım da *hayaletler*. Ehh, azdılar, ölü taklidi yaparak yaşar bunnarın ekserisi, lâkin ortaya çıkallarsa barım bir nebzecik konuşabilin kendileriynan, değil? Hiç yoktan bir vicdannarı var, ehh olduğu kadar. Bilin ya ki bu hayalet kesiminin kimisi ölü taklidi yapa yapa sahiden ölmüş zanneder kendisini, hııı, e da o sebepten evlerinin dışında ne olur biter hiiiç karışmazlar. Ortaparmağımı görün? En uzunudur, hem de 'Alın be size! Alın be hepsinize!' diye parmak atar, hee he heee hee, bu üçüncüsü de *deliler*. Ehh, bizimkiler oraşda, ben buraşda deli olduyduk. Vayyy vay, ağlaya dövüne iki sene geçirdiydi Maria'm Londura'da ta dönsün. Eee, kaldım yalnız başıma, eyi mi? Giderik dedikleri mevziye, u'uh barikatlarının kestiler mahalleyi deyyuslar, ccaa ccaa. Yiğdılar varilleri, kum torbaları, ne buldularsa, hııı, bir tarafında Kıbrıs'ın Rum'u, bir tarafında Kıbrıs'ın Türk'ü, uuu, onnarın başında bir Yunan subayı, bizimkinde Türk, hııı. Vızır vızır yaylım ateş. Ondan kelim komutannar gider, çağırılar bizi Rumlar, be arkadaşlar bakın bura! Ne var be deyyuslar, utanmazsınız da ateş açarsınız bize? Aha siz de ateş açarsınız, hem vurdunuz omzundan bizden birini. Uuuu, n'apalım mecbur kaldık. Ehh biz de mecburuk ateş etmeye, vınnn vınnnn. Durun be arkadaşlar! Ne var? Biz bu taraftaki sizin Türk evlerinde çok konyak bulduk, pööö, pastırma, nor, hellim, hepsi gırla, hıııı. Eee, ne buldunuz siz o tarafta kalan bizim Rum evlerinde? Tamam tamam, derik, biz de bulduk viskisidir, domuz sucuğudur, lâkerdasıdır, pü'üüü,

epeyce de kuru meyve, kurabiye, peksemet var ha. E hade, gelin değiş tokuş edelim de komutannar gitti madem oturup yiyelim içelim, haa? Duyarsınız be? Tamam tamam, koyasınız kasaya da evvela siz getiresiniz bulduğunuz yiyeceği ora yol kenarındaki evleğe... Ey'ya kızım, öyledir, mevzide olsan da yiyecen içecen ki yaşadığını bilesin. Haa, ne vakıt ki meydana çıkar gene o Yunan, hem de Türk kumandanı, başlarık ateş açalım birbirimize. Lâkin karnımız doymuuuş, içkiciğimizi içmişiiiik, hııı, artık neyisa, geçmiş zaman. Yiyecek içeceği değiş tokuş ederken çekinmediniz mi, diye sordum Bahçivan'a: Ya karşı siperden ateş açıp sizi vursalardı? Uuu, olur öyle şey! Konyaklar, pastırmalar, kuru incirler, kurabiyeler kutularda doluykene bırakacaklar da ateş açsınlar bize? A kızım, madem ki sağlığımız yerindedir, hııı, var mıdır yemekten içmekten daha mühimi? Aşk meşk? Onu da tok karın ister o şu yapasın.

Bahçivan hakkında konuşmamın, arkadaşımı huzursuz ettiğni hissettim. Ben o kadar neşeyle Bahçivan'ı anlatırken, gözlerini yere dikip somurttu. Mnemosyne'yi çağırıp, Bahçivan'ın dostu diyerek onlara tanıştıracaktım, ama onun hoşnutsuz halini görünce bir tatsızlık daha yaşanmasın diye vazgeçtim. Durgun bir sesle, "İşin doğrusu, buralarda kimsenin ötekinden bir şey öğrenmeye niyetli olmadığı" dedi: "Yemek kültürünü bir toplumdan öbürüne aktaran esas aktör, çoğu zaman zorunlu evlilikle cemaat değiştiren kadınlarmış, o kadar. Antakya'dan iki adım içeri, Halep'e git, onların yemeği de ayrı gayrı. Antakya'nın farklı cemaatleri yanlışıklıkla aynı yemeği pişirecek olsa, içine değişik baharatlar katarlar ki damak tatları öteki cemaatinkiyle karışmasın. Anlayın yani, Antakya sofrasının dillere destan çeşitliliğinin nedenini. Herkes birbirine teğet yumulmuş kendi tabağına..." Eren'deki gerginliğin bu

garip konuşmalarla ilgisi yoktu bence. Uzunca süre görüş-mediklerinden, arkadaşımız, onun aklında, İstanbul'da, İzmir'de bulunduğu ortamlardaki haliyle kalmış olmalıydı. Birbirlerini ikinci hayatlarında bırakmışlardı diy'ceğim, ama yok, gecenin yaydığı elektriği açıklamaya yetmez bu. Eren, kendiyle özdeşleştirdiği arkadaşımızı, yabancı saydığı başka dillere, kültürel kodlara, ne bileyim, tanımadığı toplumsal duygulanımlara ait görmenin verdiği aldatılma duygusu içindeydi sanki. 'Senin asıl yüzünü gördüm!' dercesine bakıyordu bizimkine. Ayy, Metin'in ailesinden tanıyorum bu bakışı ben. 'Dur! Parolayı-öğrenmiş-olsan-da-yabancımızsın'-bakışı bu. Konferansta yapacağı konuşmayla, hem kendini hem beni rezil etmese bari şu Eren. "Eyvallah da, herkesin damak tadına hitap eden McDonald's her millettten bir kız mı almış oluyor şimdi? Haa ha haha..." diye kahkahalar atarak bizimkiyle eğlenmeye başlamıştı. Valla haklı söylediğinde. Derken kalkıp bahçeye çıktı. Eren'in arkasından baktığımı gören Ayşenur, "Bir şey yok, bir şey yok, sigara içecek" diyerek anaç bir el hareketiyle peşinden gitmeme engel oldu. Hoş, ardına takılmak gibi bir niyetim yoktu ya. Çok geçmeden dönen Eren'i içtiği sigara yatıştırmış gözüküyordu. Tersine, üstü başı daha bir dağınık, yüzü daha bir gergindi. Ya buradaki gerginlik benim konferansıma da taşınırsa endişesiyle, havayı değiştirmek istedim. "Erenciğim" dedim, "eskiden olsa büyükbabamın İskenderiye'de ürettiği aromalı sigarlardan ikram ederdim sana". Bizimki ortalığı yumuşatmama yine fırsat vermedi: "Halkı zehirleyen bir sigara fabrikatörünün torunu olduğunu itiraf ediyorsun yani." A'a, ne zamandan beri insana keyf veren sigara, içki gibi şeylere düşman bir Nazi oldun sen baki'im? Büyükbabam küçük bir hissedardı. Afrika'daki dağıtım işlerini yürütüyordu. Hem sigaramızın adı Sapho'ydu canım, şiiri ve aşkı takdir ederdi büyükba-

bam. 17 yaşımdan 74 yaşına kadar gece gündüz çalışarak kazandığı parayla koca bir kitaplık bağışladı İskenderiye Şehir Kütüphanesi'ne. Üstelik o yaşında sürgüne gönderilirken yaptı bu bağışı. Bunları söyledikten sonra oturduğum sandalyede Eren ile Ayşenur'a döndüm: "Bırakın canım onu, İskenderiye'de kitapların, yazarların izini sürmek konusunda bile merak göstermediğ'ne şahidim. Hadi, diyorum, yürü, burası Villa Ambron'a giden yol olacak. Lawrence Durrell ikinci karısıyla buraya taşınmıştı, üçüncü karısı mı yoksa, neyse. Kavafis'in yatağını görmeye de mi mız-mızlanıyorsunuz? Efendim ben şu kafede oturup beklesem..." Ayşenur, Lawrence Durrell'in evi Girne'deydi hani, görmeye gidecektik, dedi. Haa, doğru, orada da evi var, şehrin içinde değil, Bellapais'te. Bizimki, yine beni düzeltti: Bellapais değil, yolda tabelayı izleyeceğiniz için 'Beylerbeyi'ne bakmalısınız, savaştan sonra kuzeydeki köy adlarını değiştirdi askerler. Tabelalara bakarak araba sürdüğümde neredeyim, anlayamıyorum. Kaybolmamak için, Türkçe, Rumca, İngilizce, üç ayrı harita taşıyorum. İskenderiye'de Rachel sayesinde kaybolmamışsın, dedi Ayşenur: Gezdirmiş kız seni, yoksa kımıldamazsın yerinden. Eren de, "Meraksız yazar, işin doğasına aykırı" diye laf sokuştursa da, artık ona boşverdiği ses tonundan belliydi. Arkadaşımızın masayla ilişkisini kestiğ'ni farkettilim. Önünde duran 'Atlantis Deniz Altı Arkeoloji Projesi' dosyasını rulo gibi sarıp bir yerlere doğru salladı. Dönüp baktım, Aris'e sallıyormuş. Aris de ona, sonra konuşuruz gibisinden bir el işareti yaptı. Pan'ın verdiği dosyayı bir ara okuduğ'nu anladım. Aris'in yanında

duran, aynı bölümde ders verdikleri Derek Steward da elindeki dosyayı bizimkine sallamıştı. Onu selamladığ'nı sanmış olmalı. Dosyayı kaç kişiye dağıttı şu Pan? Herkese aynı içerikte dosyalar mı verdi? Daha önce anlattıklar'ma kulak asmazken, birden ne oldu da Aris'le, Atlantis'i konuşmaya heveslendi? Filissa yine Derek'in yanında değildi. O da mı eline proje dosyası alıp bir köşede okumaya çekilmişti acaba? İnsan bir konuyu kafasında belli bir yere oturtamayınca türlü ihtimal kuruyor. Hatta, o geceki İskenderiye konuşmamızla suikastın ilişkisi var mıydı diye de düşündüm. Sol yanında oturduğumdan, dosyayı sallarken az kalsın yüzüme çarpacaktı. Tuttuğum dosya elimde kalıverdi. Orada okuyamazdım elbet. Şöyle karıştırdım. Bir iki sayfanın kenarını kıvrırmıştı. Dosyada, Kıbrıs'ın kayıp Atlantis'ten arda kalmış ada olduğ'nu gerekçelendiren bölümün girişinde trafik kazasının geçtiği yer anlatılıyordu. Art arda bunca rastlantı olabilir mi? Düşündükçe, kazanın ustaca planlanmış bir ekip işi olduğ'u daha da netleşiyor kafamda. 'Kutsal Olympos' başlığı altında, Atalasa'nın aşağısından akan Mnemosyne Nehri'ne yer verilmişti. Nehir, bugünkü Trodos'daki Olympos Dağı'ndan doğup, Suriye'ye doğru uzanan batık ovalara akıyormuş. Deniz altındaki binlerce yıllık kuru ırmak kanallarının sismik fotoğrafları araya eklenmişti. 11500 yıl önce Mnemosyne Nehri, Atalasa'da büyük bir göl meydana getiriyormuş. Hak'katen de halen küçük bir göl bulunuyor orada. Böyle bir kaza olacağ'nı bilsem daha dikkatli okurdum. Yine de birkaç paragrafı az çok aklımda:

Kutsal Olympos Dağı'nın kökeni Kıbrıs'taki Olympos'tur (Karlıdağ). Günümüzde Yunanistan ve Türkiye'de aynı adla anılan dağlar, sonraki binyıllarda eski Elenlerin Atlantis'ten esinlenmesini yansıtır. Orijinal Olympos Dağı, Kıbrıs'ta varlığını sürdürmekle birlikte, adanın deniz sularıyla dövüldüğü dönemde üzerinde-

ki tapınaklar silinmiştir. Günümüzde kayak, kampçılık ve tenis oyunları için kullanılan, adanın bu en yüksek noktasında yeni teknolojik olanaklarla inceleme yapılması yararlı olacaktır. Aynı biçimde, Mnemosyne Nehri ile Atalasa bölgesinin de incelenmesi gerekir.

Arkadaşımızın kenarını katladığı sayfalardan biri, “Kıbrıs’ın Atlantis’le Örtüşen Jeoloji, Coğrafya, Flora, vb. Özellikleri” gibi bir altbaşlık taşıyordu:

1) Tarihi kayıtlarda Atlantis’in zengin maden yataklarından sözedilir. Kıbrıs’ın adı kimilerine göre bakırdan (cupreous) gelir, kimileri ise, bu madenin dünyada ilk işlendiği yer olduğundan bakıra (copper) adını verdiğini söyler. Bakır yanında altın da çıkarılıp ihraç edilen Soli-Todos arasındaki bölge, savaşta, Türk ve Rum kesimleri olarak ikiye bölününce faaliyetler durmuştur;

2) Atlantis, volkanik patlamalarla oluşmuş bir yerdir. Kıbrıs’ı yaratan da volkanik patlama olup yeraltı kaynaklarının zenginliği buna dayanır;

3) Atlantis, başka yerde rastlanmayan her çeşit ağacın, bitkinin yetiştiği bir diyardır. Kıbrıs da endemik bitki örtüsü açısından en zengin yerlerdendir. İlk gemi ve çatı yapımında kullanılan, bugünse mezarlıkları çevreleyen selvinin (cypress/kıbrıs) vatanıdır;

4) Sümer dilinde Edin’in anlamı bereketli topraklar olup, bu, Platon’un, Atlantis için söylediği “yeryüzünün en bereketli toprakları” tarifine uygundur. Eski İsrail’de efsaneleşen ‘Eden Bahçesi’ndeki meyve ve diğer zirai ürünlerin hepsi halen Kıbrıs’ta yetişmektedir. Levant’ın bu bölgesine “Kutsal Topraklar” denmesinin altında yatan da, Cennet Bahçesi’yle (Eden), dolayısıyla Atlantis’le ve Kıbrıs’la olan bağlantısıdır;

5) Kutsal Kitap’taki anlatıma göre ‘Eden Bahçesi’ne dışarıdaki diyarlardan ırmaklar dökülür. Bu, Kıbrıs’ın kanallar ve deniz seviyesindeki ovalarla Suriye ile Türkiye’ye kısmen bağlanmış bir ada olduğu binlerce yıl önceki jeolojik yapıyı hatırlatır;

6) Platon, Atlantis'te fillerin ve suaygırlarının yaşadığını belirtmektedir. Girne ve Aya Napa açıklarında ortaya çıkarılan 11500 yıllık suaygırı fosilleri bunu doğrulamaktadır. Kıbrıs Jeolojik Araştırmalar Dairesi Başkanı Dr. Panayides, söz konusu fosillerin 'Kıbrıslı Suaygırı' denen soyu tükenmiş bir tür olduğunu belirtmiştir: "3,9 ayak uzunluk ve 2,3 ayak yüksekliğindeki bu hayvanların bacakları gelişkin olup kolayca hareket ediyorlardı ve alçak burun deliklerinin işaret ettiği üzere su yerine, karada yaşıyorlardı. Bugünkü çapından (9,250 mil kare) en az iki kat büyük olan adamız, ince bir kıyı şeridi ile Suriye ve Türkiye'ye bağlı bulunduğundan suaygırlarımız, tıpkı fillerimiz gibi Asya'dan yürüyerek gelmişlerdi";

7) Platon, Atlantis'in, Küçük Asya (Asya), Libya (Afrika) ve Tyrhenia'yı (Avrupa) işgal edip federal krallıklar kurduğunu anlatır. O çağda anılan bölgedeki sosyal temasların ve kurulan önemli devletlerin, Atlas Okyanusu ötesinden gelecek uzak bir kavim yerine, bu coğrafyanın ortasındaki Kıbrıs'la bağlantılı olması daha akla yatkındır;

8) Solon'u izleyen Platon'a ve daha başka kayıtlara göre Atlantis'lilerden kimisi, ülkeleri su altında kalırken Mısır sahillerine kaçıp, uygarlıklarını oraya taşımıştır. Atlantis'e ait mimari etkilerin, teknik ve astrolojik bilgilerin aktarıldığı yer eski Mısır'dır. Bir diğer kültürel süreklilik de, Miken-Minos uygarlığı çerçevesinde eski Elen dünyasıdır. Bu nedenle, Atlantis'in, Mısır ile Yunanistan arasında, Kıbrıs civarındaki bir noktada bulunması beklenir. Mısır'da, ileri uygarlık donanımını yansıtan bazı taş üstü figürler, bilimkurgu kitaplarında, uzaylıların UFO'larla buraya geldiği yönünde yorumlara yol açmıştır. Aradaki Atlantis bağlantısı, hem Mısır'daki bu uygarlık sıçrayışını, hem de teknolojik bir donanımı yansıtan eski taş figürlerin kaynağını yerli yerine oturtmaktadır. Kimi tarihçilere göre Atlantis'e ait sayılan Girit'teki Knossos sarayı ile diğer adalardaki Miken-Minos kalıntılarının da, Atlantis, yani eski Kıbrıs suya gömülürken kaçabilenler tarafından kurul-

duğunu varsaymak daha anlamlıdır. Gerçekten de, Kythera adası yakınlarındaki bir batıkta bulunduğundan 'Antikythera' denen dünyanın ilk bilgisayarı en az 2500 yıllıktır. Karmaşık bir mekanizması, matematiksel dişlileri ve enlem-boylam göstergeleri olan bu cihazın gerçekte bir çeşit bilgisayar olduğu, ancak yenile anlaşılabilmiştir. Bu ise, günümüzden daha ileri eski bir uygarlığın kanıtıdır.

9) Platon, Atlantis'in etrafındaki irili ufaklı adalardan söz etmektedir. 1960'larda Sovyet Araştırma Gemisi Nikolay Strakhov, Kıbrıs-Levant sularının şaşırtıcı bilgiler içeren deniz altı zemini üzerine birçok harita ve bulguyu kayda geçirip, güney sahillerinde 'Eratosthenes Denizdağları' adını verdiği batık adaların varlığını su yüzüne çıkarmıştır...

Atlantis proje dosyasındaki kanıtlar listesi böylece uzayıp gidiyordu. Partiden ayrılmaya başlayan misafirleri uğurlatmak için kalktım. Dosyayı orada bıraktım. Döndüğümde Mnemosyne'yi tuvaletlerin yanında oturttuğum sandalyede göremedim. Katherina ile Can'ın yanında da değildi. Proje dosyası ise bıraktığım yerde yoktu. Ama İskenderiye konusu hâlâ sürüyordu...

27 Mayıs, Pazar, 0:58

Şehirde tek sinagog vardı açık kalan, o da bölgenin en büyüğü. Demir parmaklıklarla, bekçi kulübeleriyle korunuyor. (Eee, girdiniz mi, diye soruyor Ayşenur. Başkasının hayatına bu ne meraktı. Öyle bir huşuyla dinliyor ki, sinagog kapısından girenin kendisi olduğ'unu sanırsın. Türkçeyi düzgün konuşamıyorum ya fazlasıyla anlayabildiğ'mi tahmin etmiyor.) Kim itiraz edebilir ki Rachel'e, tamam, sen gir, dedim, pasaport sorarlar şimdi, Müslüman adı gördüler mi bunlar terörist diye seni de sokmazlar. Güvenlikten geçince, baktım, girişteki yüksek sütunlu merdiven basamaklarında, sandalyeye çökmüşçesine oturan yaşlı bir ka-

dınla konuşuyor. ‘Sen İskenderiyeli olmalısın’ demiş kadın. Levant Fransızcası konuşmuşlar: ‘Kimlerdensin?’ Rachel’in güneş gözlüğünü çantasından çıkarıp takışını izliyordum uzaktan, gözleri dolmuş meğer. Kadınlı tanış çıkmışlar, İtalya’ya göçen akrabalarından konuşmuşlar. Her gün geliyor gelmesine de sinegogda tören yapılamıyor, demiş kadın. Yasak mı? Yok yavrum, minzan duası okumak için on tane erkeği nereden bulalım. Konuşacak birini bile bulamıyorum, burada Tanrı’yla konuşuyorum. İsraili turistler geliyor gerçi, ama Sabra’larla neyi ne kadar konuşabilir insan? Madem kimseniz kalmadı, niçin ayrılmıyorsunuz buradan, diye sordum, sormaz olaydım, dedi Rachel. Kadın alevlenmiş, parmağını sallayarak: ‘Hayır, gitmem, sinegog kapanır, matsa pişiriyorum, cemaat mezarlığını temizliyorum, ben İskenderiye’nin bekçisiyim. (Arkadaşımız böyle konuşurken, yanlarına oturmak yerine ayakta duruyor, böylelikle misafirlerle de ilgilenabiliyordum. Bununla beraber, orada bulunduğ’mu farketmemesi imkânsızdı. Bir ara yüzüme baktı, ama beni değil gölgemi görüyormuşçasına. Niçin anlatıyordu bunları? Hem de benim yaşadıklarım üzerinden. Bir insanın, başkası için söyledikleri, kendisi hakkında söylemedikler’ni ele verir. En yakın arkadaşlarımdan biri için bile bir vesile yerine konduğ’mu hissetmek doğrusu kalbimi kırdı.) Uzatmayayım, bakıyorum, Rachel yaşlı kadına sarılıyor, tamam nerdeyse gelir derken, dönüp tekrar sarılıyor. Ertesi gün Ortodoks kiliselerine de gittik, Ayios Yorgos’a mum yaktık. Rachel orada ağlamadı. Kiliseden dönerken, İskenderiye şehrinin benimle bir ilişkisi olmadığını gözümle görmekten memnunum, dedi: Küçük bir kızken, İskenderiye hikâyelerini içime soktuğu ve sinegog kapısında ağlamama neden olduğu için annemi bağışlamayacağım. Meğer İskenderiye bir yer değil, annemmiş.

Fakat birkaç gün sonra, İskenderiye'nin başka bir köşesinde yine ağlama, bu defa beni de... (Eren, parti gecesinde nedir oğlum bu ağlamaklı şeyler, diyecek olduysa da Ayşenur kendini kaptırmış: Nerede ağlamıştınız Rachel'le, neredeydi? Eren: Sen de Ayşenur, ne güzel ağlamışsınız, anlat da hep beraber ağlayalım dercesine soruyorsun ya'ü.) Konstantin Kavafis'in sık sık uğradığı bir kahvede ağlamıştık. Eski usul sandalyeleri, kırmızı kareli masa örtüleri olan ufak bir yerdi. Üç beş ihtiyar, hepsi İskenderiyeli Rum, değişik masalarda oturmuş, arada birbirleriyle de sohbet ediyorlar. Kapı girişindeki masanın arka duvarında Kavafis'in el yazısıyla 'Tanrı'nın Antonius'tan Yüzçevirmesi' adlı şiiri asılıydı. Kırmızı kurşunkalemle yazılmıştı. Sokak manzarasını en iyi gören o masa boştu. Ama orada oturan biri varmışçasına davranıyordu kahvedekiler. Biz de orada oturanı rahatsız etmeyelim diye yanından dikkatle geçtik. İçerilerdeki bir masaya oturur oturmaz Rachel'in gözleri doldu. Kahvehanenin sahibi olan yaşlı kadından frape istedik. Adını diğer müşterilerden duyduğumuz için, ona, 'Kiriya Christina' diye sesleniyorduk. Rachel'in giderek şiddetlenen gözyaşları sessizce akıyordu. Nasıl olduysa ben de ağlamaya başladım. Kahvedekiler, halimiz olağanmışçasına bir şey sormadılar, dönüp bakmadılar bile. Kiriya Christina, Rachel'le karşılıklı ağlaşmamız arasında gidip gelerek servis yapıyordu. Ev yapımı limonatası olduğunu söyledi. Gözümüzün içine bakarak konuşuyor, fakat gözümüzden akan yaşlar yüzümüzün doğal bir parçasıymış gibi davranıyordu. Sanırım on dakika kadar ağladık. Yani anlayacağınız, 'Tanrı'nın Yüzçevirdiği Antonius'u' utandıracak vaziyetteydik. (Birden farkettim ki, arkadaşımız, etrafında birileri yokmuşçasına, hakkında hikâyeler anlattığı kimseler de birer hayaletmişçesine konuşuyordu.) Neyse, bu konuyu geçelim, yoksa Rachel bir de bunun için çıkışır annesine:

Ben yetmezmişim gibi arkadaşlarımı da ağlattın İskenderiye masallarınla, hem de doğumgünümde. O vakitler ikinci hayatımızdaydık, başka nasıl ağlamış olabilirdik ki öyle arabesk gözyaşlarıyla. Kavafis, 40'larından sonra şiir yayımlattığı için, kendi kendini bizim gibi küçük düşürmedi hiçbir vakit. Yunanistan'ın ulusal ressamlarından Yorgios Roilos'un ünlü 'Şairler' tablosunda, şimdi adı pek hatırlanmayan dönem şairlerine yer verilirken, o yıllarda şiir yazan Kavafis uzaktan da olsa resimde görünmez. Bence bunun nedeni, Kavafis'in, doğrudan doğruya üçüncü hayatıyla yaşamaya başlaması. İnsan, bilinen iki gözüyle görmez aslında, kalbi ile belleğini birbirine bağlayan başka bir gizli gözü var, onunla görür. Kavafis gibi bir şairi göremeyen ressam Yorgios Roilos, üçüncü hayatına tam geçememiş olmalı. Birinci hayattaki insanlar anne rahmindedir, ikinci hayatındakiler dışarıya çıkmışsa da göbekbağı kesilmemiş, gizli gözü açılmamıştır. O nedenle ilk iş, annemizle ilgili ne varsa içimizden çıkarmak. Üçüncü hayatına giren biri için herhangi bir şehrin önemi kalmaz. Sen kendin bir şehir olursun. Rachel az önce amerikanbarda, 'Kavafis İskenderiyeli sayılamaz, ama İskenderiye Kavafisli sayılabilir' demişti. Gel gör ki, şehirler de yanıp yıkılıyor. İskenderiye Kütüphanesi yanmasa, belki de Atlantis hakkında bilgi sahibi olacaktık. Platon, bugünkü İskenderiye civarlarında yaşayan bir Mısırlı rahibin ağzından anlatmış ya o kayıp adayı..." Az önce belirttiğim gibi, arkadaşımızın İskenderiye'yi başka bir amaçla anlattığı yönündeki kuşkularımı artıran bu son cümlesiydi. Pan'ın verdiği dosyayı, İskenderiye konusu açılmadan okuduğ'nu anladım. Çünkü bizimki, Platon'un Atlantis anlatısını Tevrat'a bağlamaya çalışan İskenderiyeli bir Yahudi'den, Philon'dan sözetti. Birdenbire öyle hissettim ki, kafayı taktığı aslında ne Atlantis fantezisiydi, ne İskenderiye hikâyesi, onlarla bağlantılı başka bi'şeyler. Ama ne?..

İnsanların çoğu, içlerindeki kişisel yarayı açığa vurmamak için durmadan toplumsal olaylardan sözder. Bizimki de o akşam, ruhunun derinliklerinde olanı, bir yığın genel geçer lafla örtüyordu. Doğrusu, üçüncü hayat konusunda bana bilgelik tavsiye ederken kendisi hiç de öyle davranmıyordu. Gece boyunca, üç kızkardeş hakkında anlattığı birkaç şey dışında tek bir gerçek konuşma yapmamıştı. Eren ile Ayşenur, onun, konudan konuya atlayan bu konuşma tarzını kanıksamış olmalıydı ki, 'Atlantis nereden çıktı kuzum' diye sormadılar. İnsan, iç dünyasını açmadıktan sonra, daldan dala atlayıp sabahlara kadar konuşabilir elbet. Kalbindeki ateşin etrafında eriyemey'cek kadar kalın bir mum tabakası vardı.

Pitagoras'ın Yeri neredeyse boşalmış, gidenleri uğurluyorum. Katherina bardan çıkarken, elindeki 'Atlantis Deniz Atlı Arkeoloji Projesi' dosyasını çantasına yerleştirmeye çalışıyordu ki, ondakinin daha farklı bir dosya olduğ'nu farkettim. "Pan, bir projesi için mitolojik desenler çizmemi önerdi" dedi: "Atlas'ın, denize batan yeryüzünün üzerinden gökyüzünü kaldırmak için taşıdığı sütunları çizmek hoş olabilir. Bunu 'Kutsal Kitap'taki tufan anlatısıyla örtüştürsem mi derken, Aris farklı fikirler verdi, Platon'a bakmamın yararlı olacağını söyledi. Arkaplandaki esas anlatıcı Solon olduğ' için Soli harabelerindeki mozaikleri incelememi önerdi. Bir de Posedion'un büyük oğlu Atlas'ı konuştuk, kayıp Atlantis adasının ilk kralıdır ya. Ben daha çok sütunlarla ilgileniyorum. Platon'un öğrencilerinden biri, neydi Aris'in söylediği isim, hay Allah, neydi, Krator galiba, hani Mısır rahiplerinin gösterdiği üstünde Atlantis tarihi yazılı iki demir sütunu anlatıyormuş. O çağda demir sütun çok şaşırtıcı. Biliyorsun, birkaç yıl önce Larnaka'nın açık denizinden de öyle bir sütun çıkardılar, fotoğrafını

görmüştüm...” Etrafımda bir Atlantis Tarikatı kurulmuştu. Benim doğumgünü partimde, herkesin elinde bir dosya, petrol ve doğalgaz işlerine kılıf olsun diye uydurulan Atlantis tapınmasına dahil olmuş, bense uyuyormuşum. Millet, partiye, özel bir günümü paylaşmak niyetiyle gelmemiş, ayaküstü iş bağlantıları kurmak amacıyla buradaymışlar. İnsanın, yakın birkaç arkadaşı dışındakileri doğumgününe çağırması akıl kârı değil. Benim yapacağım iş de değil. İşte, 40’lı yaşlarım bitmeden bir hoşluk olsun demiştim. Yanılmışım. Nasıl da özenmişim hak’katen, gidip saçlarımı ‘60’ların modasıyla topuz yaptırmıştım. İnce topuklu ayakkabılar giymiştim. Metin’le ayrıldığı’mızdan beri takmadığım, ortasında sarı kehribar olan İstanbul hatırası gümüş küpeler’mi takmıştım... Ayy, neyse, herkes eğlendi sonuçta. Keyfli bir partiydi. İyi tarafından düşünmeliyim. Parti biterken Marios’tan başkasını istemiyordum yanımda, o da ortalıkta yok. Barın bir yanında Eren ile Ayşenur, ötede ise Derek ile birkaç arkadaşı vardı. Filissa kocasından önce partiden ayrılmış olmalıydı. Ayrı arabalarla mı gelmişlerdi, yoksa dönüşte başka bir arkadaşının arabasına mı binmişti o? Geriye kalan tek grup, içtikleri otlardan gülücükler saçan cıvıltılı kuş misali uçtu uçacak doktora öğrencilerimdi. Oradakilerin hiçbirisiyle konuşasım gelmedi.

Bahçeye çıktım. Gecenin güzelliğ’ni içime çekmek iyi geldi. Yıldızlar, avluda yükselen hurma dallar’nın ucundaki meçhul ışık meyveleriymiş. Kalan son turuncu çiçekleri de dökülmüş, bahçe mermerini kokulu bir halı gibi kaplamıştı. Turuncun çevresinde ışıklandırma olmadığı halde bir parlaklık yayıyordu. Dikkatle bakınca üç kızkardeşin orada oturduğunu gördüm. Hayal elbet, göz yanılsaması. Üç kızkardeşin masasında Mnemosyne’nin, Bahçıvan Bey’e götüreceğim diyerek aldığı köfteler, içecekler duruyordu.

Kendi halime güldüm. Mnemosyne'nin "Partiye Üç Hoca Hanım'ın peşine düşüp geldim" diye anlattığı deli hikâyesi aklımda kalmazken, demek hayalet görmeme neden olacak kadar da bilinçaltıma işlemiştir. O sırada keskin yeşil ışıkları gürültüsünden önce gelen büyük bir yük aracı bahçe kapısında durdu. Bu da ne diye bakındımsa da, bir kamyon muydu, inşaat ya da çöp aracı mı, göremedim. Fosforumsu ışıklar her yanı kuşatırcasına bir an parlayıp kayboldu. Turunç ağacının altındaki masaya tekrar baktığımda, üç kızkardeş gitmiş, yani göz yanılsamam geçmişti. Masadaki köfteler ise hayal mahsulü olmadığından hâlâ oradaydı. Öyle kendi kendime dalıp gitmişken, "Ben de seni arıyordum" diyerek Marios çıkageldi. Seni bulmak için bakındım, dedim, neredeydin? Tuvalette, dedi, orada tuhaf şeyler oldu. Ne? Ben tuvalet odasındayken, Aris ile sizin arkadaş pisuarlardaydı, konuşmalarını işittim. Marios'un söyledikleri, trafik kazasından önce o ikisinin neler konuştuğuna dair son bildiklerim.

Bizimki, "Okudum" demiştir. Aris sormuş, neyi? Neyi olacak, Atlantis dosyasını. Pek meraklı görünmüyordun dosyayı alırken, demiştir Aris. Sen de, Pan'ın dosyayı bana verdiğini farketmiş görünmüyordun. Nasılsa hemen okumazsın, o arada konuşuruz diye düşünmüştüm. Anlatacaklarını anlayabilecek kadar gözattım işte. Hemen mi anlatmamı bekliyorsun? Burada? Yarın anlatırım. O üstelemiş, bu gece anlatacaksın efendim. Arabayla beni Esra'ya bırakır mısın diye soracaktım. Esra'yla konuştum, o ayrıldı partiden, anahtarı saksı altına koyacakmış. Beni onun evine atarsın, yolda da anlatırsın. En azından, gerçekten kayıp Atlantis'in keşfi mi bu proje, yoksa Rachel'in iddia ettiği gibi petrol ve doğalgaz yatakları mı, onu söyle. Aris'ten bir süre ses çıkmamış: "Bütün mesele de bu ya, nasıl anlatayım şu anda? Sidik üstüme

sıçramasın diye pisuarda düzgün durup önüme bakmak zorundayım. Yaşlandık, gü r şekilde fırlatamıyoruz, titreyerek sağa sola damlıyor.” Bizimki de, bak, benim çüküm de düzgün durmuyor, demiş. Birbirimizin yüzüne bakmamız gerekmez, çüklerimize bakarak konuşalım. “Ha, dedektif filmlerindeki gibi!” Aris’in iş i şakayla geçıştirmesine izin vermemiş: Atlantis’in mi peşindesiniz, petrolün mü? Aris, iç geçirerek, o mu bu mu, demiş. İkisi de mi? Hem sen nereden biliyorsun gerçekte ne aradıklarını? Onlarla denize mi daldın? Evet. İnanmıyorum, ben hiç dalgıçlık yapmadım. Ben de çok derine dalmadım. Bu iş, kameralı bir robot dalgıç sarkıtarak yapılıyor. O yüzden mi rejim yapıyorsun? Sigara yok, içki pek içmiyorsun, havuza, ‘gym’e gidiyorsun. Bu projeye dalgıç olarak katılmak için miydi forma girme çabası? Değ il elbet, ama tekneyle açılıp dalmaya da faydası oldu. Çıkalım hadi buradan, tuvaletlerde konuşacak değ iliz ya. Bizimki de, pis pisuarlardan korkmam ben, o’ho oo ne tuvalet manzaraları gördüm, demiş. Bir yandan ısrarla sormaya da devam ediyormuş: Tekneyle denize açıldınız yani, daldın gerçekten? Sonra anlatırım, ben pek dalmadım. Bir seferinde katıldım Amerikalı ekiple. Tekneyle mi? Evet. Aris, hadi kemerinin tokasını iliklesene, demiş, aynanın karşısında öyle duracak mıyız, çek şu fermuarını da çıkalım. Bizimki ise eski sorusunu tekrarlamış: “Nasıl yani, nereye tekneyle?” Güneydeki açık sulara, demiş Aris, tekne dediğ in gemi gibi bir şey. Bu Atlantis gerç ek, öyle mi? Dosyada bir harita gördüm, o gerç ek mi? Çok harita vardı, hangisi, diye sormuş Aris. Hani Kıbrıs’ı koca bir yarımada gibi gösteren, daha doğrusu kuzeydeki ince bir kanalla Anadolu’dan ayıran... Haa, o harita mı, yeni teknolojik uygulamalarla Akdeniz’de sular kabarmadan önce haritanın nasıl olduğ u saptandı. Yani 1000-1500 metre arasında kademeli olarak sular çekilse... Ama o harita bana masum

bir teknolojik uygulama gibi görünmedi, diye sözünü kesmiş bizimki. Güney karasularındaki bir noktanın üzerine Atlantis şehri diye yazılmış. Ben de haritaya Rachel'in belirttiği yerlerdeki petrol rezervlerini işaretledim. Baktım, 'Atlantis şehri' yazılan yer Leviathan doğalgaz bölgesiymiş. Rachel doğru söylüyor, değil mi? Bu pis bir petrol işi. Hem şu senin Amerikalı ekip nereden biliyor ki Atlantis'in yerini? Varsayım, diye cevaplamış Aris. Nasıl yani? Ortaya çıkan sismik haritanın yüzölçümü ve topoğrafyasının Platon'un yaptığı tarife uygun düşmesi. Yaa, ciddi mi bu Aris? Kafa mı buluyorsun benimle? Aris gülmüş: Sonra anlatacağım dedim ya, hadi çıkalım şu tuvaletten. Solon Kıbrıs'ta mı öldü, o mesele ne? Mısır dönüşü Atina'ya hiç gitmeyip Soli'de mi kalmış? Aris gülmeye başlamış: Solon'u da mı ölü yüklediğin kamyonu atacaksın? Ölü başına pirim alıyorsan sana ödenecek meblağ büyük olur Solon için. Bak ben, proje dosyasında Solon hakkında bilgi var mıydı, yok mu, farkında değilim. 80 yaşındaymış zaten Mısır'dan adaya geldiğinde. Burada öldüğüne dair eski kayıtlarda bazı referanslar varsa da... Tamam tamam, lafı dolandırmadan söyleseñe, tam olarak Soli'nin neresindeymiş mezarı? Eee, ölü sorusu soruyorsun ama, demiş Aris. Bu defa da, kimin nesi peki şu Pan, diye sormuş Aris'e: İlk kez duydum Pan diye bir adı. Panayiotis'in uçuk bir kısaltması olacak, annesi Panikos diyordur ona muhtemelen, ilginç adamdır aslında. Fazla ilginç. Anlamıştım adamı sevmediğini. O da mı anladı? Aris, çok mu önemliydi senin için, kendini beğendirmeye çalışıyor gibi görünmüyordun, demiş. Kibar değil miydim adama karşı? Mesafeli nazik, tam kendin gibi değil. Asıl sen başkası gibisin. Aris, Pan'ın yanındayken mi, diye sorunca da, umarım sadece onun yanındayken, yoksa hep mi başkası oldun, karşılığ'ını vermiş. Aris yine şakaya

vurmuş, “Nasılsa sen arkamdan gelip kim olduğumu hatırlatırsın” Marios’un işitebildiği son sözü ise şu: İyi de, sen bir Atlantisli olarak deniz altında yaşayacağım dersen, arkandan dalamam ki, boğulurum.

27 Mayıs, Pazar, 1:23

Aris’le birlikte bardan çıktığında saat gecenin bir’ini geçmişti, belki bir buçuk suları. Parti boyunca o kadar konuştuğuktan, Esra ayrılır ayrılmaz da karşısına çıkan kadınla flört ederek kabaran hindi ile tavus arası bir kuş misali ortalıkta salındıktan sonra birden durgunlaşmıştı. Ayrılırken, partinin çok hoş geçtiğ’ni söyleme nezaketi gösterdi. Anne-me selam göndermeyi de unutmadı. “Anne anne anne!” Yani kendi annemin etrafımda dolanmasından hazetmediğ’ni söylemeye çalışıyordum. Sanırım ona da, bırak şu anne, teyze, üç kızkardeş takıntısını, demiş gibi oldum. Böyle bir anlam çıktığ’nu Aris arabayı hareket ettirdikten sonra farkedip hak’katen üzüldüm. Hem annem, hem babam üç kızkardeşin başına gelenleri kaç kez anlatmıştı. “Talihisiz kızlar”, derdi annem. Babacığım, başlarına gelen kötülüklerden çok, onların güzelliğ’ne ve meziyetler’ne vurgu yapardı. O zamanlar küçük olduğum halde yangını ben de hatırlıyorum. Evlerine yapılan başkını, silah sesler’ni, saklananların saçlarından sürüklenerek ortaya çıkarılışını, çığlıkları... Arkadaşımin, üç kızkardeşin yaşadığı olaylardan etkilenmemesini mi bekliyorum? İnsanın travmasıyla birlikte yaşamayı öğrenmesi bir ömür alıyor. Umarım, incindiği benim kuruntumdur. Getirdiği doğumgünü hediyesinin, koyu sarıya çalan, içindeyse ufacık denizkabağı fosilleri bulunan kehribar bir broş olduğ’nu ertesi sabah gördüm. Beyrut’tan alındığı kutusundan belliydi. Lübnan sahillerinden, ateşe tutulunca nefis bir çam kokusuyla yanan kehri-

barlar çıkarıldığı'nı oradaki üniversite öğrencilik günlerimden biliyordum. Bu taş, üstündeki canlılarla birlikte denize gömülen ormanların geridönüşümüdür ya, ondan. Buralarda hâlâ 'kıbrıs' diye bilinen selviliklerin taşlaşmış reçinesini, yani kehribarı işleyen Beyrutlu kuyumcular ünlüdür. Gerçi Metin'in, yıllar önce Vilnius'a yaptığı bir iş gezisinde bana aldığı kehribar küpeler'min sarısı çok daha parlak, öylesi olsa olsa Baltık civarından çıkar. Baltık, batık diyor, deniz denemez. Bitki örtüsü zengin bir kara parçası denize batınca ya kehribara dönüşüyor ya petrole, sonuçta ikisi de alev alıp yanıyor işte. Hâlâ canlıymışçasına, içinde hem ateşi, hem havayı, hem suyu toplamış tek taş bu. Bizimki, büyük ihtimalle sarı kehribar broşu Beyrut'tan satın alırken öyle derin anlamlar yüklememişti. Ne zaman ki küpe ve yüzüğümdeki sarı kehribarları gördü, işte o an bunu gizemli bir işaret saymıştır. Her yerde esrarengiz işaretler bulup bunlardan bin türlü olmadık anlam çıkarmaya bayılır. Enteresan biriyle mi karşılaştı, hatta bir sokak serserisi olsa da peşine takılıverir. Ah işte, ilahi güçlerin gönderdiği bir işaret! Üçüncü hayatın kapısını aralay'cak şahıs o. Ben, sen değil, büyük harf O. Türkçedeki gibi cinsiyetsiz bir 'o'. İnsan mı, yaratık mı, bir ağaç mı, ya da bir yer, bir nesne, bir kitap mı, Tanrı mı yoksa, belli değil. Benim aptal arkadaşım, O'nu kim kaybetmiş ki sen bulacaksın, hmmm? Hem bilmiyor musun ki bir başkası üçüncü hayata geçebilmen için mucize yaratamaz? Öff, inşallah partiden bana kırgın ayrılmamıştır. Beyrut'tan sabahleyin geldiği için yorgundu. Durgunlaşmasının nedeni bu. Bazen olayları abarttığım doğru. Petrol konusunda dönen dolaptansa eminim. Atlantis masalı, Amerikalıların uydurması. Ancak Pan'ın, hele Aris'in bu işlerdeki rolünü kafamda açık seçik bir yerlere oturtamıyorum. Aris, her zamanki ağırbaşlılığıyla arabayı

alıştırırken, o, pencereden kafasını uzatıp şarkı sylercesine, “The sessions of sweet silent thought” diye bağırmıştı. Shakespeare’den alıntı yaptığ’nı anladım elbet. “Don’t summon up remembrance of things past” diye karşılık verdim. İşitmiş miydi? Sarhoştu herhalde. Aris sarhoş değildi. Bu kazayı nasıl yaptı, anlamıyorum.

II

Nihayet Üç Kızkardeş Babalarına Veda Eder ve Neapolis'te Ev Kurmaya Gider

(1938-1962)

SWEET SILENT THOUGHT

*When to the sessions of sweet silent thought
I summon up remembrance of things past,
I sight the lack of many a thing I sought.
And with old woes new wail my dear time's waste...
But if the while I think on thee, dear friend,
All losses are restor'd, and sorrows end.**

*Ne vakit tatlı sessiz düşüncelere dalsam
Yanıma davet etmiş olurum sizi geçip giden hâtıralar,
Heyhat, arayıp bulamadığım ne çok şey varmış.
Ve de eski 'ahh'larım depreşince, yeniden yanarım,
Harcanmış ne var ise şu kısacık ömrümde...
Fakat sizi düşündüm müydü bir, e y sevgili dost,
Kaybettiğim her şey ortaya çıkar ve geçer üzüntüler.*

William Shakespeare, Sonnets no: 30,
Tercüme eden: Ayşe Süleyman [İpçizâde], Shakespeare School.

İngiliz idaresi Müslümanlar Vekili,
Kur'ân-ı Kerim'i ilk defa İngilizce'ye manzum olarak tercüme eden,
edebiyat âlimi, feylesof Nejmi Sagıb Bodamyalızâde Beyefendi
ikinci sıranın ortasında, ben ise oturanların en solundayım.
Sağımda, bana hocalık ve ablalık yapan
kıymetli Maureen Fitzjohn Hanımefendi vardır.
O ikisidir ki, bana nâmütenahi dünyaların kapısını açmıştır

ii.
Tayin edilir edilmez istida yapmış meğer
mektebi değıştirilsin diyerek, ablam Semiha Huriyye...
Aylar geçtiğı halde bir netice zuhur etmeyince

izne çıkardı kendi kendisini ta ki menfi cevabı gelsin Mâarîf'in
ve bir de ihtarnâme!

Bu surette başlaması ile bitmesi bir oldu muallimelik hayatının.
Geçincesini tedarik edemese de oyalanıyor şimdilik,
kâh İngilizce öğrettiği hususi birkaç talebesi
kâh bazı terzilik işleri ile...

Sadece Lâmia Süreyya ablam var ki,
“Haklıdır” diyerek müdafaa etmektedir kendisini.
Lâkin ondan mâadâsına bir muammadır bu vâkıa.

İki hususi talebesi ile görünmektedir şu hâtırasında
ablam Semiha Huriyye. (Neapolis'te, '939 senesinde.)

Çöpçatanı, kem gözlüsü, laf taşıyanı aşındırır oldu eşiğimizi
Semiha Huriyye ablam ise odasında kapalı:
“Ben evde yokum.

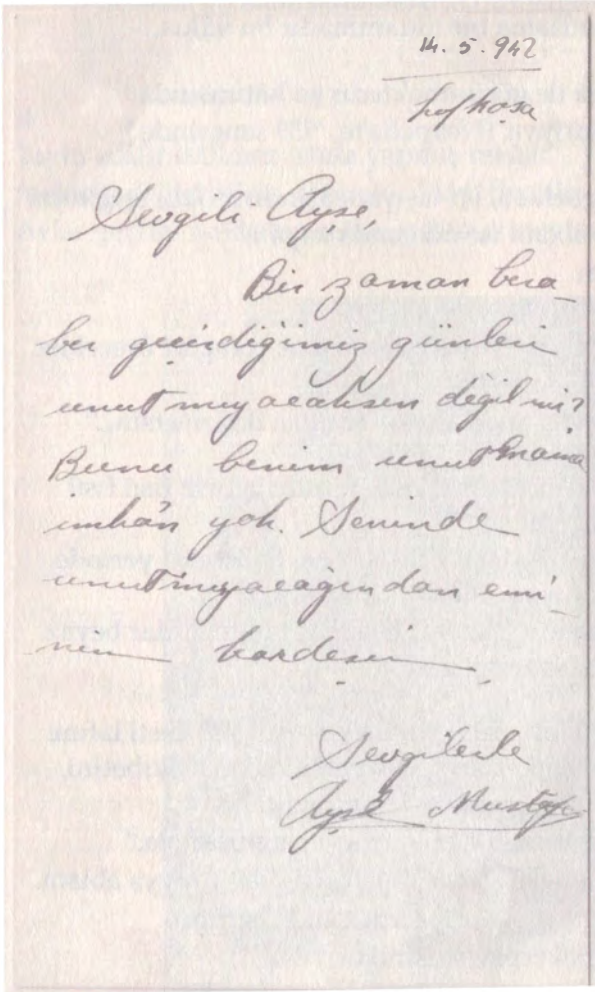
Hısım kısmı hasım, akrabası akrep,
bakınız bu dost bildikleriniz başımıza ne çoraplar örecekler.
Görürseniz valideme selam söyleyiniz,
bir zahmet görücülerime kahveyi kendisi ikram etsin...”

Validemiz ile bir çöpçatanın konuşmasını işitiriz fısıll fısıll
avluya açılan pencereden.
İşte “Bir hekim geldi” der, “Felistin'den, hali vakti yerinde.
Kızlarını lâyıkk gördüm. Bâhusus büyük kız,
hem okumuş okuyacağı kadar, hem kar tanesi kadar beyaz.
Hekim bey böyle bir zevce arzular.”

Validemizin asâbî tok sesi, tokmak vuruşu gibi kesti lafını:
“İşitmişliğimiz vardır Arap'lara satılan kızların âkıbetini.
Nişanlıdır benim kız İstanbul'dan bir paşa ile.
Allah yol açıklığı versin, kapı şu yanda, uğurlar ola.”
“Hiiii!” diyerek eliyle ağzını kapattı Lâmia Süreyya ablam.
O vakte kadar bihaber zannederdi valide hanımı,
Hidayet Bey ile mektuplaşmasından.

iii.

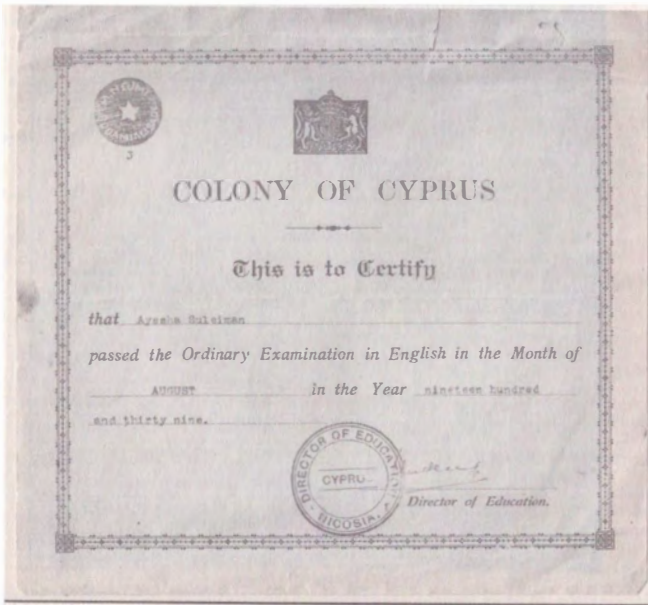
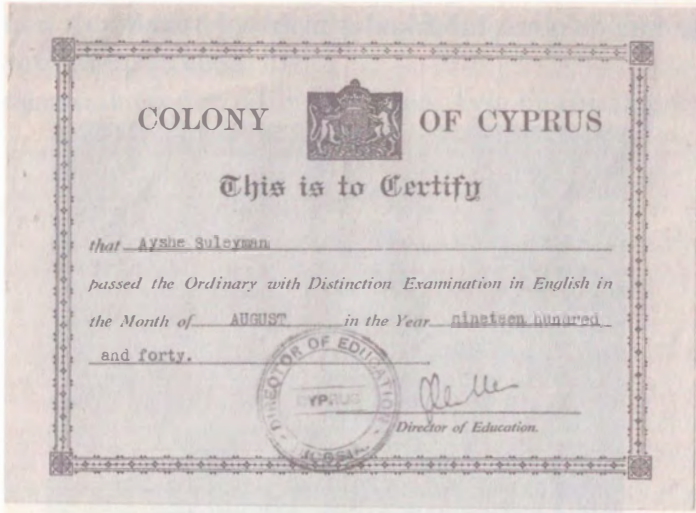
Samimi arkadaşım Ayşe Mustafa [Kapha Long] ile ben...
Öğretmen Koleji'nde yüksek tahsilimizi tamamlar tamamlamaz
Leymosun'a gittik kutlamak maksadıyla.
Oranın meşhur fotoğrafçısı Edmond's'da
çektiğimiz şu ebedi hâtırâ
imzalanarak takdim edilmiştir bana, Ayşe tarafından.

Akabinde ikimiz de öğretmen çıkıp,
ev idaresi, el işi, İngilizce certificate'imizi de alıp hayata atıldık.
Bir an evvel dünya evine girmek gayesiyle
Neapolis ile Köşklüçiftlik'in kesiştiği muhitte ev inşa ettirip,
komşumuz da olmuştur arkadaşım Ayşe Mustafa.

(Bilemiyorum, ben mi fazla talepkârim,
yoksa fazlasıyla rıza mı gösteriyor kadere arkadaşlarım.)

GOVERNMENT OF CYPRUS.
DEPARTMENT OF EDUCATION.

KIBRIS HÜKÜMETİ MAARİF DAİRESİ.

KIBRIS-LEFKOŞA VİKTORYA KIZ TALI MEKTEP ŞEHADETNAMEŚİ.

iv.

Sene 1942: Lefkoşa, Foto Fevzi.

Ablam Lâmia Süreyya ile Mehmet Sadık Bey
(Barbaros Burcu ile Loredanos Burcu arasında
Çağlayan Parkı'na bakan Hisarüstü muhitinden,
Mâarif Müfettişi Hasan Faiz Bey
ile hayatını Anadolu çocuklarını okutmaya vakf etmiş
başöğretmen Halil Bey'in küçük kardeşleri olup,
ablamızın köy köy dolaştığı
öğretmenlik mesleğine bir mânia çıkarmayan
ve vakti ile İstanbul'da terzihâne çalıştırmaklığından,
ablamdan âlâ dikiş diken kibar bir bey) dünya evine girdiler.

v.

Yıl 1943: Lefkoşa, Foto Fevzi.

Ortanca ablam Semiha Huriyye ile Mustafa Bey
mes'ut bir izdivaçla dünya evine girdiler.

(Eniştemizin aile efradı Larnaka'da,

denize nâzır Türk semti İskele sakinlerindendir.

Kendisi Lefkoşa'daki bir mağazada işlemekte olup,
her şeyi alttan alan pek iyi mizaçlı, şen şakrak bir beydir.

Evde tertiplediği ziyafetlerde

pişirdiği lalangı vesâir tavşan yemekleriyle
validemizin dahi gönlünü feth etmiştir.

Lâkin bu meziyetlerinden ziyade,

Yakışıklılığıdır ki Semiha Huriyye'yi evliliğe ikna edebilmiştir.)

KADINLAR SUARESİ

i.

Ne oldu bilmem, Lefkoşa küçüldü birden,
insanları da küçüldü,
küçüldü... Ve siliniverdi gözümden.
Arkadaşlar arasında gülüp eğlenirken
gönlüm bir seyirciydi.
Tuttum, caddeleri, parkları gezindim.
Mnemosyne Nehri'ni çevreleyen
efkalipto ağaçları altındaki patikalarda
bir aşağı bir yukarı yürüdüm.
Uzaklara gidecekmişçesine tren yoluna çıktım.
Girne Kapısı, Baf Kapısı, Mağusa Kapısı,
ta Kostanza Burcu'na kadar yürüdüm!
Velhâsılı şeheri saran surlar dışına
attım kendimi... Heyhat,
kaçtığım yerler de Hisaraltı'nın dibi.

1944'ün bir Eylül günü
Kıbrıs Müzesi'nin bahçesine oturdum,
Yeni Zelanda'lı arkeolog bir çift ile konuştum.
İstanbul ve Londra'daki arkadaşlarıma
aldığım postcard'ları yazarken düşündüm ki:
Ben kendi hayatına dahi mesafe içindeki
bir hâtıra koleksiyoncusuyum.

*Nasıl oldu bilmem, seni de ihmal ettim.
Fakat seninle tekrar hayata döndüm
albüm-defterim. (26.3.1948)*

ii.

Allah nazardan saklasın, pek sevişir
Semiha Huriyye ablam ile Mustafa Bey.
Hoş, münazaraları işitilir her gün arka bahçeden.
Zannedersin ki kıyamet kopacak.
O ne kapris ne kıskançlık...
Söz dediğin, dokuz boğumdan süzülür de çıkar,
onlardan ise en ağır laflar bir çırpıda çıkar.
Fakat akşam olunca gene sarmaş dolaş,
gezintiye çıkarlar Neapolis'ten Çağlayan'a kadar...
Öyle bir muhabbet ile yürürler ki
sanki evli değil de henüz söz kesilmişler.

iii.

8.3.'945, Neapolis.

Aynı sokak [Karaiskakis Street] üstündeki
komşumuz Kadriye Hacıbulgur Hanım'ın
evinde çektiğimiz hâtıradır...

Lefkoşa'lı Türk hanımları olarak
her haftasonu bir başka arkadaşın evinde
çay partisi tertiplemek âdetimizdir.
Bu günlerimiz bazen suareye döner
ve evlerde şiir, tiyatro, musiki icra eyleriz.

Kadriye Hacıbulgur Hanım ortada
sağdan beşinci sıra, sol yanında hemşiresi
Öğretmen Koleji müdüresi
Vecihe [Hulûsi] Hacıbulgur Hanım,
ben ise tam yanında oturmaktayım.
O gün hikâyelerini okuyup
muharrir yüzünü gösterecekti nitekim.
Fakat neden kitap neşretmemiş bunca vakit?
Pederi Ahmet Hulûsi Bey'dir halbuki
tesis eden Latin harfi ile ilk Türk matbaasını.

Onun önündeki beyaz elbiseli sarışın hanım:
Urkiye Mine [Balman], şairemiz,
şiirleri gibi zarif surette görünmektedir.
Takdire şayan tarafı,
kaabileyetini pek âlâ bildiği halde
"Aman kimse rencide olmasın" diyerek
sessizce ilerlemesidir.

Kadınların yazdığı hikâye ve şiir başkadır.
İçten gelir seslenişi
ve narin bir dokumaya benzer kelimeleri.
Lisanımızın git gide unutulmuş
pek derin bir haleti ruhiyesi işitilmektedir
en acemisinin edasında dahi.

iv.
İlk tayinim Vadili köyüne çıktı.
Taş kemerleri sıra sıra dört bir yanını saran
ve ikinci katındaki geniş verandası
yeşil kırlara bakan
köy okulumuzun önünde,
talebelerimle çekilmiş hâtıramızdır (7.12.'945).

Bu fotoğrafa baktıkça
kokusunu duyarım tebeşir tozlarının
ve duvardaki rutubetin.
Sonra çocukların sınıfa getirdiği
karanfil, gül, misçiçeği kokuları var...
Bir de yağmur yağdı mıydı
elbiselerime sinen toprak kokusu.
Ablamlar evleneli münferiden yaşadığım
Lefkoşa'daki evime haftasonları gitmekteyim artık.
Sair günler köyün öğretmen odasındayım.
Burada elektrik yok,
şu satırları lamba ışığında yazmaktayım.

v.

Yıl 1947, İkinci Cihan Harbi'nde,
Semiha Huriyye ablamı takiben
Kızılhaç gönüllüsü olarak kayıt olup,
İlk Yardım Certificate'i aldığım
Saint John of Jerusalem Ambulance Association
Metaksas Meydanı'ndadır.

Benim gibi dışarıdan sisterlik öğrenen
Christina [Pavlidou], Melda, Muazzez, Natalie
ve Kâmran [Aziz] yeni arkadaşlarımdır.
Kimisi ile sık sık görüşmekteyiz el an
English School'da dil ve edebiyat kursiyeri olmaklığımızdan.
Orada çekilen fotoğrafımızda, ben sol baştayım.
[...]

ve dördüncü sıradaki Kâmran ise,
baba mesleği eczacılıkla iştigal ettiği halde,
kendisini müziğe adanmış bir bestekârdır.

Şimdi Alman bombardıman uçaklarından
ve çöllerde muharebe edip yaralı dönenlerden
eser kalmadığı ümitvar zamanlardır.

Fotoğrafçı Arthur Dixon'un tespit ettiği postcard'taki gibi
Şehir'in inkişaf halindeki bu meydanında,
randevulaştığımız pastahânelere vardır.
Türk semtleri yerine Metaksas'ı tercih eder,
"Elate, pame na aisthanthoume ligo eleftheroi" diyerek
bir nebze rahat eğlenmek isteyen bizim kızlar.
Haftasonları pek bir kalabalık olur
İngilizce film oynatan sinemalar...

İlâkin son zamanlarda

amcaoğlumuz Cemal'in ilk defaya mahsus getirdiği Türk filmlerine gider olduk biz, üç kızkardeş. İstanbul'un tiyatro ve operetleri de, amcamız sayesinde ki tanınır olmuştur buralarda. Amcaoğlumuz bir de Türkçe matbaa ve gazete tesis edip, kültür hayatının inkişafına ber devam etmiştir unutulduğumuz şu adada.

Neşrettiği gazetenin ismi 'Bozkurt'tur.
'Bozkurt'u amcamız Sadi Bey bulmuştur.

(Amcamızın evine ziyaretimiz esnasında tanıştığımız
Nazım Ali İleri Beyefendi'nin,
'929'da yazıp üçüncü defa sahneleyeceği
Zehirli Çiçek operetinde,
ablam Semiha Huriyye pek heveslenmişti
ufak bir rolde şarkı söylemeye.
Mâmafi Mustafa Bey eniştemiz müsaade buyurmadılar
hatta seyirci olarak dahi gitmesine.
Yazık oldu, nice cilveyle eskiden
mutaassıp pederimizi dahi her arzusuna razı eden
Semiha Huriyye'ye.
Gerçi aynı fikirde değildir kendisi,
"Mustafa'yı yavaş yavaş alıştıtırırım da" demektedir,
"seneye çıkarım inşallah, sahneye.")

vi.

Yıl 1951, 23 Haziran, Cumartesi günü.

Suların yükselme zamanı...

Her sene tertiplenen deniz panayırını vesile edip

Okul olarak picnic'e gittik.

Maskelerle, renk renk şallarla,

perikızı kanatları ve denizkızı kuyruklarıyla dolu

çantalarımızı taşıdıksa da,

Rumların ekseriyette olduğu eğlencelere iştirak etmedik.

Herkes birbirini tanıdı tabiatıyla

kendi aramızda kılık değiştirdiğimiz için.

English School, Ecole Saint Joseph

ve American Academy for Girls'dan

birkaç Türk arkadaşımız da davetliyidiler bu pikniğe.

Mnemosyne Nehri'nin derinleştiği şehir dışında,

içinden berrak mı berrak ve şifalı

ayazma pınarı akan korulukta,

Atalasa çiftliği dolaylarında idi eğlence yerimiz.

Dans, çalgı, türkü yarışmalarının tertiplendiği güzergâh

'Eğlence' semti hakikaten ismi gibi.

Ziyaret etmedik fakat bizim eski çiftliği.

Kâmran [Aziz] (ortada),

arkasında (sol yanda) ablası Türkân [Aziz] var

Beyrut Amerikan Üniversitesi'nden chief matron çıkan.

Ayşe Mustafa ile Muazzez'in önündeyim ben de

Kır çiçekleri arasında yatar vaziyetteyim,

elimde ayazma suyuyla dolu bir sürahi olduğu halde.

(Bir vukuat meydana geldi lâkin picnic'e giderken:
Neyi protest ediyordu Rumlar, bilmem,
ellerinde Yunanistan bayrağı
ve büyük bir öfke ile bağııyorlardı.
Herhalde bu derece endişeye kapılmazdık,
şayet şehir meydanında görseydik nümayışlerini.
Neticede susturmak icap etti
bus'ta Türkçe marş çağıran çocukları.
Hele galeyana gelerek,
"Zito Mustafa Kemal Passa!" diye bağıran birkaçını.)

vii.

1952, Millet Bahçesi'ndeyiz (Public Gardens).
Üç kızkardeş burada toplanıp konuştuk
ablamız Lâmia Süreyya'nın,
evlendikten sonra muvakkat sayıldığı okulunda
Türkiye'li müfettiş bey ile münazaarasını...

Vâkıa geçen hafta cereyan etmiş
(Ekim ayının ilk pazartesi).
Ablam teneffüste öğle namazı kılıyor
tesadüfen Türkiye'den teftişe gelen
bir maarif müfettişi, "Bu ne!" diyor:
"Lâik bir Türk okulunda namaz kılınamaz."
Ablam namazı bitirene kadar cevap vermiyor,
bir sağı bir solu selamlayıp üfürüyor
ki üfürüğü müfettiş beyin yüzüne isabet ettikçe
büsbütün çileden çıkıyor adam.
Ablam nihayet seccadesini toplayıp diyor ki,
"Af edersiniz efendim, ben Müslüman'ım.
Derslerimi hakkıyla verdim,
hesap ve güzel yazı öğrettim.

Teneffüste ezan okununca odamda namaz kıldım,
bu Allah ile benim aramdadır.”

“Sizi rapor edeceğim” diyor müfettiş.
Ablam soruyor, “Müstemleke idaresine mi?”
“Türk makamlarına” diyor müfettiş,
“zira antlaşma yaptık İngiliz hükümeti ile
biz de hak sahibiyiz Kıbrıs Türk Maarif Dairesi’nde.”
“Buna pek memnun olduk” diyor ablam:
“Az mücadeleler etmemiştik
Türkiye müfredatı tatbik edilerek,
Ankara’dan ders kitaplarımız gelsin diye.
Lâkin İslâmiyet de Türk’lüğümüzün bir işaretidir...”

Müfettiş bu sefer diyor ki,
“Allah nazarında kabul değil sizin namazınız
zira dekolte ile secdeye varmaktasınız.
Başınıza ince bir tül örtmüşsünüz Hristiyanlar gibi
mâmafiğ göğsünüz, kollarınız açık.”
“Mâzur görünüz efendim idrak edemedim”
diyor şaşkınlıkla ablam:
“Benim hareketim İslâmiyet mevzuunda mı,
yoksa lâik tedrisat mevzuunda mı
teessür yaratmıştır zatı âlinizde?
Bir kusurum varsa af buyurmanızı istirham ederim.
Ben, hem Allah’a hem lâik Türk maarifine
canı gönülden sadık bir öğretmenim.”

Gözleri dolup sesi titriyor o esnada.
“Mübarek hanım sen de
niçin evine gitmedin şu namazını kılmak için”
demek üzereydim ki vazgeçtim...

Fakat ortanca ablam Semiha Huriyye hışım içinde:
"Ona kim olduğunu söylememişsin belli!
Beyefendi beyefendi, demeliydin,
müftü, hafız, ulemadır ecdâdım,
İslâmiyetin vecibelerini sizden mi öğreneceğim?
Ben üç ayrı alfabede okur yazarım,
dört tane lisan var anladığım.
Kraliçe Victoria Kız Mektebi'nden mezun bir şahısım,
lâikliğin kaidelerini sizden mi öğreneceğim?
Türkiye dedik, baş tacı ettik,
demek ki bir gün bu memleket size kalırsa
İngiliz'i, Rum'u mumla aratacaksınız şu cemaate.
Teessüf ederim, çektiğimiz zulümler üstüne
burada bir hak elde edip de
bunu bize karşı kullanmaya tenezzül etmenize.
Biz, beyefendi, öyle bir Müslümanız ki
çıplak gerdanla namaz kılarız.
Öyle lâik bir öğretmen hanımız ki
dersimiz bitince kendi odamıza çekilip
ister çıplanır, ister secdeye varırız.
Allah Allah suphân Allah,
hem elhamdü getirir hem piyano çalarız.
Kime ne bizim kendi vicdanımızdan,
şahsımızı alâkadâr eden tarzı hayatımızdan?"

Ablam ağladı, ağladı, ağladı:
"Ben hakkımda report yazdırmam" dedi:
"İstifa edeceğim".

viii.

Ortanca ablam Semiha Huriyye,
eniştemiz Mustafa Bey
ve oğulları Selim ile Kerim... Pek mutlu
bir hâtıralarıdır, 1956 Eylül'ünde,
iki yanında selviler dizili yolları
ışıltılı bir salyangoz izi gibi kıvrılıp giden
Yenişehir [Neapolis] semtinde.

Lâkin büyük ablam Lâmia Süreyya
öğretmenlikten ayrılalı, hep telâş halinde,
her işi büyötmekte.
Çeşitli kokulu bitkiler, pembe toprak güller
yetiştirmekle uğraşır bahçesinde.
Eniştemiz Mustafa Bey'in
tavşanları yer altından yeni delikler açıp
ta onun bahçesine geçmişler.

Ekili dikili ne var ise tarumar etmişler.
“Yok senin tavşanıdı, yok senin gülün”
bir çekişmedir gider aralarında.
Ne zaman üçümüz çıksak, bir elleşme...
Bense arabulucu aralarında.
İncir çekirdeğini doldurmayan
didişmeler aldı eski sohbetlerimizin yerini.

(Arar oldum, dersem yalan değil,
onların bekârlık günlerini.)

ix.

Ablam Lâmia Süreyya'nın eşi Mehmet Sadık Bey
aniden kalp krizi geçirip vefat etti.
Bu beklenmedik hadise,
üç sene evvel pederimizin vefatından dahi fazlaca sarstı bizi.
Ablamın iki gözü iki çeşme,
köy okullarında ağır işlerle uğraşarak
düşük yaptığı için kendi kendisini suçlamaktadır.

Validemiz ise, “Seni ikaz etmiştim” diye söyleniyor:
Hidayet Bey'le uzun zaman mektuplaştığı,
sonra da “Türkiye'nin ücrasında
bir paşaya zevce olamam” diyerek caydığı
ve yaşını almış bir dula vardığı için gene ablamı kınıyor.

x.

1950'lerin sonundayız... Ne eski

hanlar var,

ne de revaçta bir yer artık Arasta.

Gün be gün değişmekte Uzunyol bile,

Mona şirketinden tespit edilmiş şu

resimdeki gibi,

balkonlu binaların yerini apartmanlar

almakta...

Altılı üstlü mağazalar sıralanır içlerinde:

Gündüz Pond kremi, Gece Pond kremi,

Max Factor makyaj seti,

Koleston saç boyası, naylon çoraplar,

Mark's and Spencer's çamaşırı,

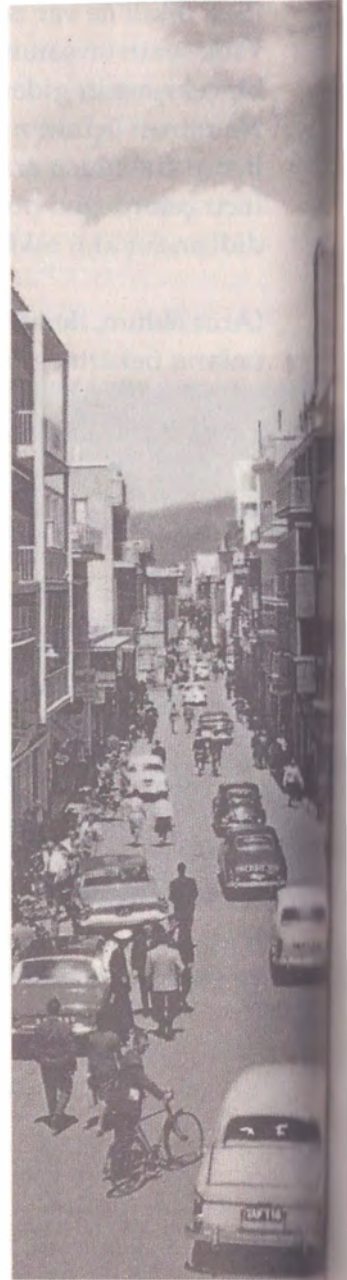
Batta potin, hazır kazmir etek,

ve model model güneş gözlüğü, şapka,

eldiven...

Birlikte alışverişe gittiğimiz geçen

cumartesi,

Pembe [Marmara] bir şiir yazdı:

Moda!

Naylon

Pazarlar naylon dolu

Ne ararsan hep naylon

Elbise, çanta, iskarpin

Adamın ayrıntı naylon

Bir muz aldım naylonmuş

Babamın parası naylon

Bana "naylon" dediler

Sevgilim de naylon olsa ne olur?

Ne düşündüğünü anlardım

Yavuz ama darılmaz

Kafası ve çenesi naylondur

Farkına varmadan

Farkına varmadan

Naylon şiir yazmışım

Moda!..

Fakat bizim sahaf Yavuz'u
şiire neden karıştırdı
o kâğıttan yapılmamış mıydı?

UZUN SÜRMÜŞ BİR GEZİ

i.

İkinci Cihan Harbi biter bitmez,
muhterem hocamız
Nejmi Sagıb Bodamyalızâde Beyefendi
Levant sahil şeridine bir vapur seyahati tertipleği.
Bermuda pantolonu ile görünmektedir kendisi.
Onun sol yanındaki ablam Lâmia Süreyya,
ben sağ başta durmaktayım,
ortadaki ablam Semiha Huriyye ile kol kolayım.
Levant medeniyetleri hakkında meeting yapılmakta
her akşam, kapalı güvertede...

Bense martılar gibi herkesten erken uyanarak sabahları
seyahat hikâyemi yazmaktayım defterime.
Shakespeare School ile diğer okullardan arkadaşlarla,
Hayfa, Beyrut, Trablus, Lazkiye,
yol alıyoruz limandan limana, gecelemeden hiçbir şehirde.
Yatağımız bir gemidir engin denizlerin içinde...

ii.

Sultan Abdülhamid Han'ın sarayındayız,
ismi Harbiye Denizcilik Okulu şimdi.
Bu bir kokteyl hâtırasıdır ve ben ortadayım.
Soldan ikinci sırada, sağ yanımda,
seyahat boyu ayrılmadığımız Pembe.
Diğer iki öğretmen hanım haricindekiler
ev sahipliği yapan Harbiyeliler...

12.8.1948 tarihindeki bu İstanbul seyahati,
Çankaya Köşk'ünde İsmet Paşa'ya [İnönü]
yaptığımız ziyareti müteakip gerçekleşmişti.

(Bir yıl sonra tekrar davet alarak
Ankara, Bursa, Yalova ve İstanbul'da,
İsmet Paşa'nın emirleri ile misafir edilecektik.)

iii.

Şimdi Uludağ'da, Bursa Dağcılık Kulübü'ndeyiz. Yıl: 1949.
Yaz mevsimi olduğu halde dokruklar karla kaplı.
Rumların Olympos dediği bizim Karlıdağ'da
öğrendiğim kadarı ile acemi çaylak kayak yapmama dahi
pek hayret ediyor Türkiye'li öğretmenler.
Tuhaf bir şekilde her şeyimize şaşıyorlar,
güzel Türkçe konuşmamıza, pek bir Rumca bilmeyişimize,
giyindiğimiz bluzlara (etiketini incelediler hatta)...
Hem gıpta hem şüphe ile baktılar
erkek meslektaşlarla kurduğumuz dostluğa,
hele samimi ve hürmetkâr sohbe müfettişlerimiz ile.
İstanbul'da alenen soran oldu,
acaba okulda İngilizler mi öğretmiştir bize diye
ailemizden gördüğümüz bu en tabîî adabı muaşeretini.
Bus giderken mevzu açılınca ortaya çıktı ki,
"Ne kadar Avrupaîsiniz!" diye iltifat edilirken
fena bir his geçmiş hepimize.
Onların suallerine hayret ederek pek incinmişiz bizler de.
Kendimizi tanıtamamış olmaklığımız
acı bir hakikattir anavatanımız Türkiye'ye.

Her halükârda pek neş'eli bir seyahatti.
Ben otuz iki dişini gösterip gülümseyen esmer
ve az ilerimde, en önde duruyor Pembe,
gülümsesin mi ağlasın mı, bilemeyerek...

iv.

Büyükdere Bentleri'ne de gittik
son İstanbul seyahatinde.

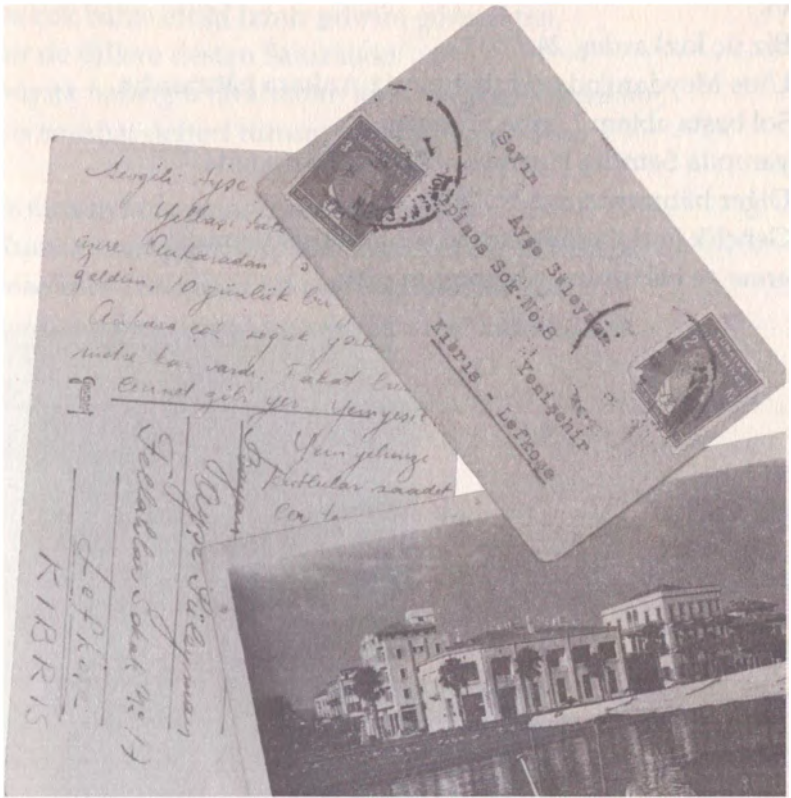
Bir tek Pembe Marmara ile ben
oturmuşuz öyle ayaklarımızı sarkıtıp
bentin üstüne. İstanbul, 5.8.49.

Bilahare, Türkiye hükümet mensupları eşliğinde,
İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi
ve Beyazıt Kütüphanesi'nde tetkiklerde bulunduk.
Heyetimize hediyeler takdim edilmiş,
ve Türk gazetelerinin ekserisi
haber ve mülâkatlarımızı neşretmiştir.

v.

29.12.1950 tarihinde, Orhan'ın gönderdiği
İskenderun hâtırası...

*Sevgili Ayşe,
Yılbaşı tatilini geçirmek üzere
İstanbul'dan Antakya'ya
oradan da İskenderun'a geldim.
10 günlük bir iznimiz vardır.
İstanbul çok soğuk, nem, poyraz, kar...
Fakat burası cennet gibi bir diyar.
Her taraf yemyeşil.
Öyle bir tabiat ki, bilhassa sen beğenirsin.
Buralara birlikte geleceğimiz zamanı
dört gözle beklemekteyim...
İngilizce'nden pek fazla istifade etmekteyim.
Bana sık sık mektup yaz.
Ben de Türkçe cevap vermeye devam edeceğim.
Yeni yılını kutlar,
saadetler temenni ederim.
Orhan*

[...]

ve yaz aylarında İskenderun'a yol alacağız.
Kıbrıs'ın on binlerce yıl evvel koptuğu koydan
Antakya'ya varacağız,
tanışmak üzere Orhan'ın ailesi ile...

(Pederim müsaade buyursun diye
ablalarım da iştirak edecek seyahatimize.)

vi.

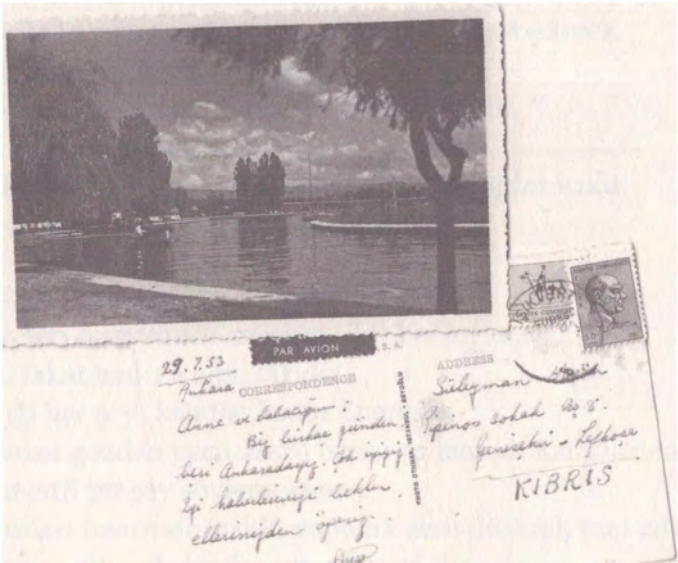
Biz üç kızkardeş, 24.7.'53'te,
Ulus Meydanı'nda çektiğimiz Ankara hâtırasıdır.
Sol başta ablam Lâmia Süreyya,
yanında Semiha Huriyye ablam ve ben sağda.
Diğer hâtıramızı ise 29.7.'53'te,
Gençlik Parkı'nda postcard şeklinde çektiğimiz
anne ve babamıza gönderelim diye...

İzmir'e de gittik aynı yaz tatilinde,
5 Ağustos Çarşamba günü, yine biz üç kızkardeş.
Bir gemiyle Sakız adasına da geçerek
oradaki akrabalarımızı ziyaret ettik ilk defa olarak.
O derece müteessir oldum ki
rahmetli pederimizin ticaret yaptığı

ve çok bahis ettiği İzmir şehrini görmekten,
bir de dillere destan Sakız'daki
büyük halaoğlu tarafından kuzinlerle görüşmekten,
bir seyahat defteri tuttum vardığımız günden.

(Kıbrıs'ta konuşmadığımız kadar çok
Rumca konuşmak icap etti Sakız'lı kuzinlerimizle.
Maalesef Türkçeleri çat pat, İngilizceleri yok,
bir parça İtalyanca öğrenmişler anne tarafından.)

vii.

18.4.54. *Beyrut'tan sevgilerimizle...*

Ablalarım Semiha Huriyye solda, Lâmia Süreyya sağda,
ortalarında oturmaktayım bense.

Beyrut öyle bir şehir ki, bitirilemez üç günlük gezme ile.
Gittiğimiz yerlerde İngiliz tourist'lerle karşılaştık,
lâkin Türk tourist'e rastlayamadık.

Otelin pastahânesindeki garson beyi de,
ancak Semiha Huriyye ablam Türkçe şarkı çağırınca
inandırabildik Türklüğümüze.

Akabinde bir hürmet bir itibar "Osmanlı hanımları"na,
"Bienvenue Ottoman dames... bienvenue!.."

Biz üç kızkardeş, iç geçirdik aynı anda:

Bizi Osmanlı nâmı ile çağırın kimse yoktu,
iki yıl evvel kaybettiğimiz rahmetli babamızdan maada.

KISA İZDİVAÇ

i.

Eniştemiz Mehmet Sadık Bey'in
ilk evliliğinden oğlu Özker [Yaşın],
İstanbul Vefa Lisesi'nin son sınıfına geçecekken
okuldan uzaklaşmaya mecbur kalmış meğer.
Başına gelenlerin sebebi her ne ise
Kıbrıs'a gönderilmesine karar kıldı ebeveynleri.
Analıği olan ablam Lâmia Süreyya
ile babasının yanında yaşamaktadır o vakitten beri.
Bir ayağı annesinin şehri İstanbul'dadır fakat.
Anne gibi bir şeydir insanın şehri.
Bahusus Özker'in çektiği anavatan hasreti,
bilmem ki İstanbul'dan mı gelir, annesinden mi?

En çok da çocukken hırpalanmış erkekler
kat'iyen büyümek istemezler,
gün gele karşılına bir anne çıkacağını ümit ederek.
Bir defasında Özker demişti ki,
"Anasız ev baykuşların tünediği harabe gibi
korkulu bir diyara çevirir insanın kalbini."
"Edebî bir esere giriş cümlesi mi bu?" dediğim vakit
nasıl da heyecanla parlamıştı gözleri.

Edebiyata pek meraklı bir gençtir Özker.
hikâyeleri hususunda müspet fikir bekleyen
hırslı, fakat temiz kalpli biridir.
Yazdığı her şeyi kendisi kadar önemser,
eserlerini gözden geçirmemi istese de tenkidi kabullenemez.
Ona menfi bir şey söylemektense
yazdıkları üzerinde tashih yaparak şerh düşmek icap eder.
O zaman, "Ben de böyle yazacaktım" der
ve beni gülümsetir, "Ben" diye söze başladığı her sefer.

Bir çeşit nefsi müdafaadır esasında "Ben" deyişleri.

Üzücü bir hal ilk günden hücumlara uğraması
edebiyata kaabiliyetli bir gencin.

Heyhat, Kıbrıs'ta vaziyet böyle gelmiş böyle gitmekte.

Burası asırlardan beri öyle bir diyardır ki,

iyi bir şey yapana mutlak surette kötü bir şey yapılır:

"Ya kıyas edilip kifayetsizliğimiz görünürse" diye korkulur...

Kıskançlık sebebiyle yapılan şikâyetler yüzünden

Halkın Sesi gazetesinde tefrikası durdurulan

Bütün Kapılar Kapandı [1955] isimli ilk romanını,

üstündeki emeğine hürmeten

"Ayşe ablama" ibaresi ile bana ithaf etmiştir

ki beni de kıskanıp sözedenler olmuştur bu sebepten.

Bu kitabı Ayşe ablama ithaf ediyorum.

ahlâkını bozduğunu iddia edecek kadar Edebi kültürleri! "Kan Kalesi", Yusuf ile Zehra "Hazreti Ömer Cengi" gibi kitapları okunması gitmiyen, Yirminci Asrın ikinci yarısında halkın ri'nin örümcekli karanlığı içerisinde yaşayan ve zavallı adamlar, gazetede tefrikasını ması için, aleyhinde tasavvur edilemeyecek kadar bir kampanya açtılar. İtirafı ne kadar hazine Taş Devri insanları emellerinde muvaffak oldu manım, gazetede tefrikası tamamlanmadan mecburiyetinde kaldı.

Şimdi eserin tamamını saygıdeğer okuyucuları narken, tefrikayı gazetede durdutmak için teşvii yapmış, mektuplar karalamış, gazete satışları çıkartmış ve ne hikmettir bilinmez tefrika henüz uyku uyuyamamış zavallılara inat müthiş bir kuyuyorum.

28 Haziran 1955—1956
ÖZKER YAŞIN

ii.

Hattızâtında, ilk şiir kitabı Ol Âlem'den [1952] başlar,
Özker'in eserlerini okuyup fikir beyan etmekliğim.
Beni de mes'ut eder bu, gönülden ve zevkle yaptığım için.
Birçok ilk şiirleri vardır ki,
ablam Lâmia Süreyya'nın evindeyken
veya ziyaretime geldiği köy öğretmen evinde
yaptığımız sohbetlerin ilhamıyla vücut bulmuştur.

Bahusus ilk kitabını, booklet ebatlarında
amcaoğlum Cemal, Bozkurt Yayını olaraktan
uygun şartlarda matbaasında çıkarsın diye,
aracı olmuşumdur kendisine.

Kimi vakitse, İngilizce'den tercüme yaparak
yeni şiirler, denizaşırı muharrirler tanıtmışımdır Özker'e.
Bilhassa okuldan iyice bildiğim
Shakespeare'in Kıbrıs ile de alâkalı eserlerini:
Venus and Adonis, Othello: The Moor of Venice
ve Marcant of Venice,
hatta Anthony and Cleopatra ve Macbeth...
Tragedya tarzı destanlara
yatkinlik göstermiştir üslubu zaman içerisinde.

"Osmanlı kalıntısı, Allah'lık, İngiliz muhiti" dediği
hocam Nejmi Sagıb Bodamyalızâde Bey'in,
ilk defaya mahsus şiirini yazdığı
Bayraktar efsanesini kendisine gösterdiğim vakit,
onun hakkındaki fikri sabit kalmış
velâkin şiirindeki Bayraktar fikrini ve malûmatı
kendince mütâlâa etmiştir.
Bu suretle ikinci booklet'i olarak çıkmıştır
Bayraktar Destanı, hemen ertesi sene [1953]
Bozkurt matbaasında.

Lefkoşada Bayrakdar Türbesinde

Bütün Kıbrıs Türklerine:

Bu cami bir Türk bayraktarının mekânıdır,
Bu güzel yerde yatan şehit Türk aslanıdır;
Türk bayrağını bu hırsarlara ilk diken O,
Bu bayrak için kanını buraya döken O:
Bu kokular, çiçekler, renkler ile süslenmiş
Toprak altında bitirmisin ne var gizlenmiş?
Bizim yaşamamız için can veren bahadır
Binlerce fâtih Türk Şehidi uyumaktadır.
Bu yerlerin her taşı bir kitabe olmuştur,
Her zerrrest şehit kanile yoğrulmuştur.
Şu yüksek hırsarlara, bu derin hendeğe bak,
Onları bu aslanlar geçebilirdi ancak!
Bilirmisin bu şehitler bizden ne bekliyor?
İştirmisin şu mezar bize ne söylüyor?
"Ey Türkler, bu güzel vatanı hor bakmayınız!
Bizi eller elinde mahrum bırakmayınız!
Kalk, çulış, uğraş, işle, kazan, yüksel, ve yaşa!
Her gün daha, her zaman daha yüksel, bakma yaşa!
Öğren, dinle, kazan, tenbel ve umutsuz olma,
Kardeşlerinle birleş, ayrı ve zayıf kalma;
Hak için dövüşen kâhlere korku giremez...
Hak için yanan ışıktı kimse söndüremez.
İşte: zulmetlere nur serpen ay, yıldızı gör.
Göğlerden gelen sesi dinle "ALLAHU EKBER!"

Nejmi Sagib BODAMIALIZADE,

Müslümanlar Vekili:

Shakespeare Mektebi Müdürü

(Her hakkı "Nejmi Sagib BODAMIALIZADE"ye
aittir.)

Bu sefer, kuzenimiz Cemal,
gazetesini verdiği Rum dağıtım şirketi vasıtasıyla
kitabın her yere dağıtılmasını temin etmiş,
bir de okuma günü tertiplemiştir yazlık sinemasında.

iii.

[...]

iv.

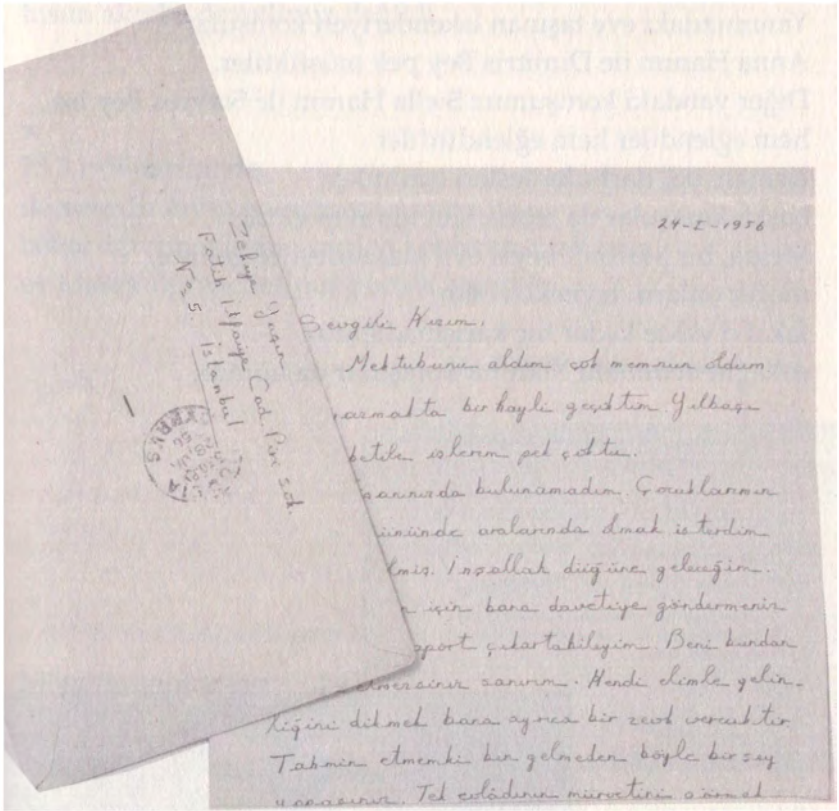
12.8.1956, pazar günü Özker'le evlendik.

Yıldızı yeni parlayan Venüs çekti düğün fotoğraflarımızı.

Kayınvalidem Zekiye Hanım'ın ihtimamla diktiği

gelinlik provasına gittiğimiz İstanbul'dan alındı yüzüklerimiz de.

[...]

Akşamleyin kendi evimizin bahçesinde

eş dost arasında bir evlilik partisi tertipledik.

Hacıbulgur kızkardeşlerin saz hey'eti bizi şenlendirdi.

Birkaç eski öğretmen arkadaşım,

çay partilerinde buluştuğumuz hanım arkadaşlar,

Özker'in edebiyat muhitinden az sayıda ahababı iştirak etti.
Eski kiracımız Lauren Hanım ile beyi Andrew
ta Girne'den otomobil sürdüler.

Gökmen Bey [Hikmet Afif Mapolar] bilhassa konuşkan,
Özker'in şiirlerine Bozkurt'un ilk sayfasında yer veren
amcaoğlumuz Cemal ile hanımı Emine bilhassa sessizdiler.
Yanımızdaki eve taşınan İskenderiyeli komşular
Anna Hanım ile Dimitris Bey pek müşfiktiler.

Diğer yandaki komşumuz Stella Hanım ile Stavros Bey ise
hem eğlendiler hem eğlendirdiler...

Keman, ud, darbuka sesleri işitildikçe
başka komşular da tebrik için uğrayıp gittiler.
Melda, bir Maronit beyle evli kızkardeşiyle gelince,
meğer onların teyzekızı olan
fakat o vakte kadar hiç karışmadığımız
sokağın ucundaki Maronit komşular da uğradı.

Sayın

Ayşe Süleyman ile Özker Yaşar

*12 Ağustos 1956 Pazar günü ö. s. saat 5-7 arası
yakışacak Etkelenme Ötkenlerine siz seçtiğiniz dostlarınızın
da iştirakini isteriz.*

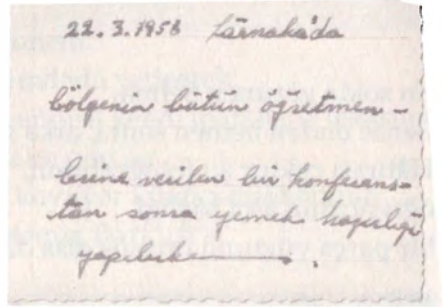
ADRES: Kırmışaklı Sokak No. 13
Yeniböyle - Lefkoşa

Halaoğlumuz maarif müfettişi Fikret ile hanımı Şaziye
bir lâhza da olsa teşrif ettiler,
o da bir buket çiçek getirmek içinmiş
Londra'daki oğlu Taner [Baybars] nâmına.
Akrabaların ekserisi geç saate kadar kalmak istemedi.
Zaten mecbur olduğumuz haricinde
hısım akraba davetlimiz değildi.

v.

23.3.1956 tarihinde,
iki senedir tayin edildiğim Larnaka'da,
bölge öğretmenlerine verilen konferansı takiben
ev idaresi öğrencilerimle yemek hazırlığı...

Mönüde şunlar var:

Başlangıç — Terbiyeli pirinç çorbası, humus, çakıstes.

Takiben — Fırın patates veya fırın makarnası (köy salatası ile).

Üstbastı — Şapkalı pasta.

Okul avlusunda krallara layık bir sofrâ!

Böyle yemek kokusu gelen yer,
insanın evidir olsa olsa.

Çocuklar kadar şen masaya oturdu
konferanstan asık suratla çıkan öğretmenler.

Fakat konferans ö.s. da sürecek
ve beş çayı için
herkese çeşit çeşit bisküvi ikram edilecek.

1— <i>Goribaldi bisküvi</i>	9— <i>Desenli bisküvi</i>
2— <i>Tuzlu bisküvi</i>	10— <i>Ekonomikal bisküvi</i>
3— <i>Tekerlek bisküvi</i>	11— <i>Cevizli bisküvi</i>
4— <i>Limonlu bisküvi</i>	
5— <i>Eaştır bisküvi</i>	
6— <i>Kremalı bisküvi</i>	
7— <i>Valântin bisküvi</i>	
8— <i>Maskeli bisküvi</i>	

En solda görünen Selma.
Bense ondan hemen sonra, arka sırada.
Hâtırası çoktur şu fotoğrafımın,
öğrencimin aşçı başlığı
bir parça yüzümü örtmüş olsa da...

vi.

Yine Larnaka'da öğretmen arkadaşlarla
çektirdiğimiz ebedi bir hâtıra. (Tarih: 5 Haziran 1956)
Ben sağdan üçüncü,
müzik öğretmeni Fikret Bey ile müdür Kudrettin Bey arasında.
Sıranın sonundaki Selma'yla yüzmeye gideriz ara sıra.

Lefkoşa'da kitapçı dükkânı açalı, Özker gelemiyor buraya.
Evi kitaptır ve ben de bunu bildiğimden,
kitapçı dükkânının peşinatını yatırıp yardım etmekteyim
taksitlere.
Bankadan aldığı borca mukabil kefil girdik, ipoteklendi evimiz.
Analığı Lâmia Süreyya ablam ile birlikte
evdeki masrafları da karşılıyoruz ki tutunabilsin işinde.

Hakkını nasıl ödeyeceğiz bilmem:
Gene amcaoglumuz Cemal imdada yetişerek,
kitap raflarını makul fiyata yaptırdı kendi marangoz ustasına.
Aksi halde ödemek zor olacaktı onu da.
Ayrıyeten parasız ilânlarını koyuyor kitapçı dükkânının
en çok okunan günlük gazetemiz Bozkurt'a.

~~20.10.1966~~
Haziran, Temmuz ayı için, kesilen :
Buzluk için kesilen : 25 - 110

31 Ağustos, 56 : 2.555
3 Ekim, 56 : 2.555
3 Kasım, 56 : 2.555
4 Ocak, 56 : 2.555
28. Ocak, 56 : 2.555
4. Şubat, 57 : 2.555
27 " 57 : 2.555
1 Nisan 57 : 2.555

Görmüyormuşuz içenisi aydınlat
Gur siyah sakallı adam ~~aydınlat~~ içinde " -5-
yatağından düşmüştü

Özker çalışma odasında Nâmık Kemal'e destan yazarken,
onun müsvedde kâğıtlarının arka yüzünde
ödenecek taksitleri hesaplamaktayım ben, yatak odasında.

(Zannederim, kuzenimiz Cemal pekâlâ tahmin etmiştir ki,
rahmetli Hasan dedemizden
biz üç kızkardeşe düşen miras mahdut olduğundan,
belimiz bükülebilir eve ve dükkâna yaptığım bu toplu
masraftan.

Vicdanlı ve ince düşünceli nadir bir şahıstır kendisi,
her cemaatten insanın hürmet ettiği...)

Bu fotoğrafta bir arada görünmektedir
Özker (sağda) ile onu her daim kollayan kuzenimiz Cemal
(solda).

vii.

Nâmık Kemal Kıbrıs'ta adlı eserini
geçtiğimiz hafta matbaaya teslim etti Özker.
Bitti, onunla birlikte çektiğimiz stress'ler.
Ben, Lâmia Süreyya ablam,
kapıyı çekinerek çalar olan Semiha Huriyye ablam
ve bahçedeki portakal, turunç, limon...

Yazdığı her bir şiir parçasını getirip gösterirken,
düşmanlarından alacağı intikamı
hayal edip rahatlamaktaydı kendisi ise.
Kitaba başladığı '53 senesinde başka bir insandı,
bitirdiği '57 senesinde bambaşka.
Nicedir saf bir heyecan ile okumuyor yazdıklarını bana.
Geçmiş dört yıldaki hayat tecrübesi,
herkese şüphe ile bakıp ve her an parlayıp,
muarızlarına gazetede cevaplar veren birisi yaptı Özker'i.
Bilmem ki buna tekâmül etmek mi demeli?..

Nâmık Kemal Destanı'nın başlangıcıdır
şu hâtıra fotoğrafları.

17.3.'53'te tarafımdan çekilmiş olup,
Kıbrıs'lı Türklerin adada diktirdiği ilk büstün
açılış merasimini tespit etmektedir:
Venedik Sarayı'ndan kalma yüksek kemerlerin önünde,
şövalyelerden beri meşhur bir gotik cami olan
Lala Mustafa Paşa'nın (Saint Nicholas Cathedral) yanında,
Nâmık Kemal'in Mağusa'daki evinin karşısında,
şiiirini okumaktadır Özker...

Henüz bir destan olarak düşünmemiş fakat
İstanbul'daki Varlık dergisinin orta sayfasında çıkmıştı
bu merasim vesilesiyle tek bir şiir olarak.
Lâkin Özker'e haset edenler
derginin orta sayfasını yırtarak satışa çıkardılar Kıbrıs'ta!

13-19 Ağustos '56 arasında,
Mağusa'nın Deve Limanı'ndaki otelde
balayına gittiğimiz vakittir ki,
uzun bir destan haline getirmeye başladı o kısa şiirini.
Ona hınç besleyenlere beslediği hınç arttıkça
artmıştır, geceler boyu çalıştığı saatler,
kitabı bir an evvel en güzel şekilde tamamlamak arzusuyla.

viii.

[....]

ix.

Özker’le tek celsede boşandık (Kasım 1957).
Hakim sebep sorunca
baktım mevzu uzayacak, “Yaş farkı” deyip
mes’uliyeti üstüme aldım.

[....]

Zaten kim anlayabilir ki neler vuku bulmuştur
iki insan arasında
kendileri dahi anlayamadıktan sonra.
Bilhassa aşk ve evlilik mevzuunda
anlaşılması zordur insan hisleri.

Mahkemeden eve dönünce
duvardaki evlilik fotoğrafımızı indirip,
Ayşe ninemin kaftan gelinliğiyle
1952’de çektirdiğim hâtırayı astım.
Daha uzunca müddet evde kalan Özker’le
boşanmamızdan bihaber ablalarım
bir mana veremediler astığım fotoğrafa.

x.

Bu nümayişte biz de vardık, üç kızkardeş.
(27 Ocak 1958) Bir yerinde olmalıyız
gazetede çıkan fotoğrafın.

“Taksim! Taksim!” diye bağıyor gençler
Atatürk portreleri ve Türk bayrakları sallıyorlar...
İstida yapmaktayız, “İngiltere elini çeksin,
Yunanistan el atmasın” diye.
Fakat aniden sirenler çalınıyor
gaz maskesi takıyor teşekküllü askerler,
meğer uçakları sis bombası atacak üstümüze.
Gözlerimizi açamıyor, öksürüyoruz,
bir de baktık dipçikle saldırmışlar önlerine gelene.
“Would you please clear the square,
we ought to fire!” dedi nazıkçe İngiliz kumandan.
Der demez kurşunlar yağdı
ve askeri bir jeep ezerek geçti Şerife [Mehmet] Hanım’ı.
Aynı esnada çamurlu hedeğe yuvarladılar
Türk Kız Lisesi’nden çıkarak nümayişe katılan kızları
ve canhıraş haykırışlar geldi topraktan.
Yazması kolay şimdi, fakat ben gördüm o anı.

Elimiz ayağımız zangır zangır titreyerek koşturduk
kalabalıkla beraber biz üç kızkardeş.
Velâkin 555 Tabacco Factory
ile Türk Erkek Lisesi’nin arasında
Neapolis yolunu kesmiş İngiliz’in askeri
identity card soruyorlar.
Bende var, ablam Lâmia Süreyya’da ise hem kimlik kartı var,
hem İngilizlerle eşit hakka sahip olduğu
görünsün diye sallayıp durduğu
ve “I will burn it!” diyerek bağırdığı
Britanya vatandaşlık sertifikası.

CYPRUS.

Nº 28112

Certificate of British Nationality

Granted under the Cyprus (Annexation) Orders in Council, 1914 to 1929.

I, Herbert Henniker-Heaton, Companion of the Most Distinguished Order of Saint Michael and Saint George, Acting Governor and Commander-in-Chief of the Colony of Cyprus, hereby certify that:

Lamia Sulaiman

of whom a description, photograph and specimen signature appear on this certificate, has become a British Subject under and by virtue of the Cyprus (Annexation) Orders in Council, 1914 to 1929.

DESCRIPTION.

Profession *School Teacher*
 Place and Date of Birth *Nicosia, Cyprus, 1910*
 Height: *5* feet *3* inches
 Forehead *Regular* Eyes *Brown*
 Nose *Small* Mouth *Medium*
 Chin *Regular* Colour of Hair *Fair*
 Complexion *Fair* Face *Oval*
 Any special peculiarities *Nil*

PHOTOGRAPH.

SIGNATURE.

Lamia Sulaiman

In witness whereof I have hereto subscribed my name this *7* day of *September* 1932

Semiha Huriyye ablamda ise ne kimlik var, ne sertifika.
“Sizi karargâha alacağım” diyor İngiliz askeri.
“Aman, ne yapsak? Lütfen müsaade...”
Derken Lâmia Süreyya ablamın gözü karardı
ve sesini yükseltti kaşlarını çata çata:
“Görmüyor musunuz kızkardeşim hamile!
And if you don’t let us go now
I promise you, I shall burn this certificate here, right away!”
“Bir dakika” dedi Semiha Huriyye ablam,
“identity card numarası ezberimdedir, yazın.”
Numarayı söyleyiverdi bir çırpıda.
Yol verilince epeyce bir koştuk, koştuk...

Sinirlerimiz bozulmuş bu vâkıadan,
İngiliz askerini taklitle “You are impressed,
aren’t you?” diyor Semiha Huriyye ablam.
Lâmia Süreyya ablam da diyor ki,
“Vallahi, bravo sana,
dünyada hatırlayamazdım ben kart numaramı.”
“Haklısın” diyor Semiha Huriyye ablam,
“ben de hiç hatırlamam,
bir numara uydurdum işte İngiliz’e.
Kendisiyle sabahlayacak değildim ya karargâhta.”

xi.

Bir yaşına bastı oğlum
ve artık aynı evde yaşayan
üç kişilik bir aile olduğumuz
ablam Lâmia Süreyya (sağda) ile birlikte
bu hâtırayı çekttirdik,
30.3.1959 tarihinde. (Foto Venüs.)

xii.

“İstiklâlimizi kazandık nihayet,
müstemleke çocuğu olmayacak evlâdım” derken,
Kostanza’ya ilk Osmanlı bayrağını diken
efsanevî Bayraktar’ın hâtırasına
inşa edilmiş en eski camimizi bombaladı Rumlar...
Meğer Türkler bombalayıp suçu Rumlara atmış.
Hakikati ifşa edince yakıldı Cumhuriyet
ve uykusunda kurşunlandı gazetenin sahibi
Ahmet Muzaffer ile Ayhan Hikmet.
Bizim Teşkilatçılar mes’ul tutuluyor bu cinayetten.
Kimse ağzını açamıyor fakat,
korkuyor münevverlerimiz aynı akıbetten.

Yakînen tanırdık rahmetli Ahmet Bey’in ailesini.
TMT gazetelerindeki iddianın aksine,
diğer aile fertleri gibi Osmanlı ecdâdımızla iftihar eden,
Atatürk İnkilâpları’na bağlı
ve kalbi Kıbrıs aşkıyla çarpan müstesna bir zattı.
Başsağlığına gidelim, dedik üç kızkardeş,
fakat laf getirilip götürülmesin
ve onların infazına da emir çıkmasın diye
eve kapanmış bütün aile, görüşmüyorlar kimseyle.

Ayhan’la babalarımız ise aynı semtten olup,
Haydar Paşa Camisi diye bilinen
Saint Catherine’e devam etmekteydiler.
Lusignan konağında oturan ipek işleriyle meşgul
Ermeni bir tüccarla aynı sokaktaydı evleri,
Kara Baba Türbesi’ne yakın bir yerdi zannedersem.
Kıbrıs Türk Edebiyatçılar Birliği’nin idare hey’etindeydi
Ahmet Muzaffer Bey ile birlikte...
Şiir ve hikâye kitapları yazan kardeşleri

Hizber Bey ile Feride Hanım gibi
kültür hayatına alâka göstermekteydi Ayhan da.
Bu nasıl bir tecelliyse,
Teselli isiminde bir booklet çıkarmıştı Hizber Bey
ağabeyisinin infazından az zaman evvel.

(En son Özker'le yeni evlendiğimizde
Ledra Palace Oteli'nin barında görmüştüm Ayhan'ı.
Yanımıza gelmek yerine yarım ağız selam vermişti uzaktan.
İngiliz bir piyanist caz şarkıcısı vardı o gece,
bizimle görünmek istemedi herhalde
havuz başındaki kalabalık içinde.
Özker'in samimi arkadaşı ve boşanma avukatıydı rahmetlik.
[....]
ve her şey onun bilgisi dahilindeymiş meğer.

Hoş hiç ısınamamıştı ya bana,
ailem, yaşım, mevkîm, artık sebebi her ne ise.
Lâkin öyle anlaşılmaktadır ki,
Özker'le evlenmiş olmamdı bu menfi hislerinin esas sebebi.
Cemaat kabul etmektedir maalesef
çocuk yaşta kızlarla evlenen yaşlı adamları.
Buna mukabil en açık fikirli münevverlerimiz dahi
kötü karşılamaktadır kendisinden genç adam almış bir kadını,
bahusus benim gibi 12 yaş küçüğünden çocuk yapanı.)

Acı Ölüm

AYHAN M. HIKMET

AHMET M. GÜRKAN

Türk cemaati içinde demokratik nizamın kurulması, söz ve vicdan hürriyetlerinin tahakkuku için yılmadan çalışan Kıbrıs Türk Halk Partisi Genel Sekreteri ve Cumhuriyet gazetesi sahibi Avukat Ayhan M. Hikmet ile aynı partinin kurucularından Cumhuriyet gazetesi Başyazarı Avukat Ahmet Muzaffer Gürkan 23 Nisan 1962 Pazartesi gecesi menfur bir cinayete kurban girmişlerdir. Ölümeleri Türk toplumu için acı bir kayıp olan bu iki kıymetli dâva adamının cenazeleri bu gün çarşamba öğle namazından sonra Selimiye Camii yerinden kaldırılarak ebedi istirahatgâhlarına tevdi olunacaktır.

Lefkoşa 25 Nisan 1962

Aileleri

Geceler var ki kâbuslarıma girmekte
Ahmet Bey'den ziyade Ayhan.
Bir insan, nasıl reva görebilir bir başka insana
böyle korkunç bir ölümü?
Karısıyla yattığı yatakta, bebeğiyle aynı odada
kurşunlanması, nasıl da feci...

O kadar bir karışmaya başladı ki ortalık,
anlayamıyoruz artık kimlerdir sokakta kavga eden?
Rumlar ile Türkler mi?
Aynı cemaatin komünist ve milliyetçileri mi?
Ablam Lâmia Süreyya ile birlikte
Semiha Huriyye'nin evine koşarız arka bahçeden
vukuat meydana gelen gecelerde.
Gündüzleri ise metanetle dolaşırız Yenişehir'de
ve bilhassa EOKA Kulübü önünden geçerken,
korktuğumuz anlaşılmazın,
bilâkis onlar bizden çekinsin diye.

iii
Ziyaretçi

26 Mayıs, Cumartesi, 12:36

Mnemosyne, dedim kendi kendime, gözkapaklarını kapat da gör bakalım bu sabah neleer neler olmuştu. Eşikte iki yol var. Yollardan uzun olanı açık, ötekisi daha yakın, fakat kapalı. Bir horoz ötüyor. O dakika, bizim çocuk, Beyrut uçağında hayal meyal göründü. Uçak havalanır havalanmaz turuncuuuu ışık huzmesi... Şafağın içinden geçmek hayırlara alâmet. Yanındaki koltuk boş, başını o yana yaslamış, ayaklarını uzatmış. Aynen benim şu an yaptığım gibi tavşanuykusuna dalmış. İnsanların uyur uyanık gördüğü rüya hafızada yer eder. Hayal ile hakikatin sınırlarını şekil şekil bulutlar bekler. Nereden çıktıysa karanlık bir duman sarmış etrafını. Gerisi buzz kütleli. Üstüne uçaktaki battaniyelerden birini örteydi bari. Yanında olsam entarimin bir ucuyla onu sarardım. Uyurken üşütmek fenadır. Uçakalanından eve dönmesi öğle saatlerini bulur diye tahmin ettiydim. Üç kızkardeşten kalan eve gider zannettiymdim. Geceleyin Rachel'in yaşgününde bulunacağından haberdardım. Partinin tertiplendiği bara oradan varmak daha kolay. O bar Pitagoras'ın Yeri, nasılsa yolu bilirim, dedim, ama yanlış yaptım. Akıl yürütmek çoğu

vakit insanı yanıltır. Rüyaları, hayalleri, işte onları okuyabilen yanılmaaaz. İstihareye yatanlar arasından bazen benim gibi aydın birileri çıkar. Bu bakımdan, profesörlerin, gazetecilerin, yazarların, sanatçıların neler yaptığını takip eder, aralarına karışırım. Fakat iskemlelerini birbirinin tersine koymuş bir kısım insan mı deseem, mahlukat mı, yolu kesmişler. Kahvelerde toplanıp, Kıbrıs problemine çözüm bulunup bulunamayacağını tartışan halk bana hürmet itibar eder. Arkamdan, deli meli diye konuştuklarına bakmayııın, için için hepsi de beni takdir eder. ‘Ya yanımdaki adam bir deliye hayranlık duyduğumdan ötürü beni kınarsa’ korkusuyla, arkamdan ileri geri laf etmeye mecbur kalırlar. Eh, n’apsın biçareler. Ben bakışlarından taa içeriye geçip kalplerini okurum. Onlar bilmez görünse de, bir aydın olduğumu kalpleri bilir. Rachel’in yaşgününe bizim çocukla birlikte gideriz düşüncesiyle, üç kızkardeşin evinin bahçesinde oturup uçakalanından gelmesini bekledim. Beklediiim, bekledim... Görünmedi. Esvapları deniz kenarındaki dairesindeydi galiba. Bunu tavşanuykumda hayalen söylüyorum. Fakat gözlerimi yumunca daha iyi görebildiğim de bir hakikattir. Beyrut’a giderken otomobilini uçakalanına park ettiydi. Otomobilin motoruna, egzozuna, alt kaportasına bakmak için oyalandığından şüphem yok. Bomba yerleştirilmediğinden, kabloların kesilmediğinden emin olunca otomobili çalıştırmıştır. İçinde bir sıkıntı var, eskideeen kalma, fakat tamamen çıkmayan bir sıkıntı. Kopkoyu telvesi dibe çökmüş. Senelerdir, gizli istihbaratçıların onu bir otomobil kazasında öldüreceğinden korkar. Ehh insan, korktuğunu başına getirirmiş. Deniz kenarındaki dairesine varınca kapıyı dikkatle açmıştır tahminimce. Alarm çalmaya başladı. Numara kısmına şifreyi girip alarmı susturdu. Eşikte durmuş bekliyor. Neyi bekliyor?.. Neden sonra kapıdan içeri adım attı. Odaları bireer birer kolağan etti. Bunlardan şüphem yok. Eve birisinin girdiğine dair görünür bir işaret yoktu zanne-

dersem. İstihbaratçıların otomobile de, eve de böcek yerleştirip gizli kamera kaydı yaptığını bilir, baaal gibi bilir. Böcek her seferinde kahve falında çıktığından ben de teferruatı ile bilirim. Bu, ani bir ölüm tehlikesi yaratmadığından o kadar umursamaz. Askerin düşkün olduğu seks videosu kayıtları onu özgürleştirmiştir kanaatimce. Bir köşeden yukarı doğru süzülen çıplak bir gövde var. Elinde bir yıldız tutar veya eli bir yıldıza doğru uzanmış. Dünya işleri böyledir, maksadın tamm tersi bir netice ortaya çıkabilir. Bakın, giyinip örtünecek zannederken gene çıırılçıplak soyunup dolaşmaya başlamış dairesinde. Kendi kendisine söylenir: “Adam sen de, nasılsa hayatımdaki herşey kaydedilmiş, ha bir eksik ha bir fazla.” Haksız mı? Değil, fakat haklı da değil. Dendiğine göre, istihbaratçıların montaj tekniği gelişkinmiş. İnsana, rol almadığı bir seks filminde kendisini bile zevkle seyrettirirler. E, haklarında her türlü film oynatılmış şahıslar, başlarına gelecek daha fazla kötülük kalmadığından haliyle özgürleşiyorlar. Çıplak olarak yükselirken elinin yıldıza değmesi veya tam yıldızı yakalamak üzere olmasının sebebi özgürleşmesi olabilir mi? Yoook, kanaatimce bunu bir özgürleşme arzusu diye tefsir etmek gerekir. Niçin derseniz, kamera kaydı yapılmadığında bile, sanki heeep onu izliyorlarmış gibi polis kontrolünü kendi içerisinde hissetmektedir de onun için. Kendisine bir bakan eden olmadığında da göz hapsindeymiş gibi davranmayı huy edindi. İstihbaratçıların gözdağı vermek maksadıyla kayıt mayıt yapmasına lüzum kalmamııııı. Bu çocuk, “Özgürleştim” diyerek esir etmiş kendi kendisini. Hani bir ara çıplak balkona çıktıydı ya, sırt üstü yere uzanıp, bel ağrılarına iyi gelen ve gergin kasları gevşetmeye yarayan ısınma hareketleri yaptı. Bunlardan şüphem yok. Üç kızkardeşten en büyüğünün 1930’larda mektuplaştığı Hidayet Paşa’nın, Yeni Usûl Atıklık ve Çeviklik Hareketleri kitabındaki pozisyonları takip ettiğine çoğu defa şahit olduydum. Neden sonra ban-

yo yaptı. Yemek yemedi. Zannedersem üst üste kahve içecek. Sigarasından da saracak gene. Birbirimizi tanırız. Fakat ben, onu daha fazla tanırım. Herkesin hayatında benim gibi bir ziyaretçi bulunur. Demek isterim ki, kendisine borçlu olduğunuzu farketmediğiniz birileri. Komşulardan bir abla, bir ilkokul öğretmeni, çocukken izlediğiniz bir tiyatro oyuncusu... Bu şahıs bir bahçıvan da olabilir, kahveci kadın da. Bana deli diye gülüp geçen nihiyesi var. Yüzüme bakar, fakat görmezler. Ben hepsini görürüm, heeep-si-ni. Tavuskuşu kısmettir. Birçok insan, kötülüğü görmemek için gözüne perde indirir, o zaman iyiliği de göremez. Eşikteki tavuskuşunu seçemez. Bakın bizim çocuk bile, ziyaretine geldiğimi nedeeen sonra Rachel'in yaşgününde farkedebildi. Lafıma kulak asacağına inansam, evde karnını doyurmasını hatırlatacaktım. Neyse ki çıkmadan bir salata yapıp yemiştir zannedersem. İttiği sigaralar kötü geldiğinden bir şeyler atıştırmak istemiştir. Buzdolabında pek bir yeşillik yok. Hayalen söylüyorum. Tuzlu ringa balığı çıkarmıştır. Portakal, beyaz sarmalahanası ve solmaya yüz tutmuş rokayla ringa salatası yapacak gibi mi oldu, ne? Hiç iyi fikir değil, yook, sakın ha! Miden daha da bozulacak, üstün başın balık kokacak. Domates, salatalık ve soğanı iri dilimler halinde, kereviz sapı ve tatlı biberi ise daha ince kesip, üzerine, sızma kara zeytinyağı, limon ve az deniz tuzundan müteşekkil bir sos ekleyip yapılan salataya zeytin de karıştırılabilir. Taze kolyandro doğrayanlar da var. Fakat kolyandronun tadı keskin, ölçüyü kaçırmamak gerekir. İçine marul, maydanoz, nane gibi şeylerin fazla fazla doğranması horiatiki salatanın tadını değiştireceğinden uygun değildir. Malzeme muhakkak taze olmalı. Yıkandıktan sonra iyice durulanıp doğranmalı. Nihayet çocuk domates söğüş salatasında karar kıldı. Evde bulabildikleriyle artık, iki domates, bir soğan, gabbar turşusu. Kanaatimce, haşlanmış salatalar daha makbuldür. Üzerinde hafiiifçe limon ve zeytinyağı gezdirilip

servis edilen yeşil bakla veya taze böğrölce salataları hem mi-
deyi yormaz, hem de doyurucu olur.

Taze Böğrölce

Ölçüsü : — 1 kabak

2 kadeh su

$\frac{1}{2}$ okka böğrölce

Biraz tuz, 1 ekşi

Yapılışı : — Tencereye su koyar iyice kaynatırız . Sonra az az
böğrölce ve kabağı koyarız . Kaynayınca tuz atar ve
pişmeğe bırakırız . İyice pişince süzgece çıkarıp üzerine
ekşi dökeriz . Sonra tabaklara koyarak zeytin yağı
dökeriz .

Tanrı biliyor ya, o gece bir şeyler olacağını sezinlediydim.
Daha istihareye yatmadan görünen şeyler vardı. 26 Mayıs
Cumartesi'ni 27 Mayıs Pazar gününe bağlayan gecenin bö-
lülük pörçük hayalleri, sanki de içinde hayaletlerin gezindi-
ği bir orman... Rachel, otomobil kazasının o gece değilse bir
başka gece, şu sebepten değilse bu sebepten, amma mut-la-ka
meydana geleceğini bir türlü anlayamadı gittiii. Halbuki bi-
zim çocuğun bütün ömrü bu kazaya hazırlık mahiyetindeydi.
Hem, Mnemosyne Nehri'ne uçup suya gömülmesi niçin bir
felaket sayılmalı? Suikastsa suikast, intiharsa intihar, kazaysa
kaza... Neticede çocukcağız, huzur dolu sınırsız bir zaman
içinde eve kapanıp tam arzuladığı şekilde kitaplarını yazma-
ya başlamış mı, başlamamış mı? Demek ki hayırlara vesile
olmuş otomobilin nehre uçması. Fakat işte, kitabını yazarken

Atlantis mevzusuna takılıp kaldı. Sorması gereken soruyu bulabilse cevabı kendiliğinden gelecek. Çoğu defa insanın sorusu yanlış olduğundan, cevabı doğru olamıyor. Oralarda izi sürülen neydi? Deniz altındaki petrol yatakları mı, kayıp ada Atlantis mi? Birisi Atlantis'in, ötekisi petrolün izini sürebilir, e'ee? Kanaatimce petrol de, Atlantis kadar hayal. İleri bir medeniyeti keşfetmek hırsıyla petrole sarılmakla, Atlantis'e sarılmak arasında, hangisinin daha hayalperestçe olduğunu düşünmek icap eder. Gelin görün ki, insan, derin düşüncelerden hoşlanan bir mahluk değil. Mümkün olduğunca rüya görsünler de bu zaaflarını birazcık olsun gidersinler diye dua eder dururum. Fakat daima horoz fincanda ötmez, ne de tavuskuşu eşiğe eşgerir. Eh, benim dualarım da, ancak ona açık olan ruhlara erişebilir. Ne kadar evirip çevirsem de telvenin karanlığına gömülmüş kalpler olduğu yerde dururlar. Hem petrolün hem Atlantis'in izini süren birileri vardysa, işte o zamaaan, o şahıs bakımından bu mesele içinden çıkılmaz bir hal almış olabilir. Gördüğünüz gibi bütüünün bunları düşünebilecek kadar akıllı biriyim. Benimkinden daha tuhaf huyları, daha acayip entarileri olan nice insan tanırım. Havadar nehir kenarında yaşayıp poşet ve gazete biriktirmemden onlara ne? Haa, on-la-ra ne! Asıl deli olan, tabut kadar apartman daireciğine kapanan, içini de cıncık boncukla doldurup nefes alacak yer bırakmayanlar. Hayal görebildiğim için varlığımdan rahatsız oluyorlar. Kanaatimce mesele budur. Fakat hakkımda hayal mahsulü hikâyeler anlatmalarına ne buyurulur? Güya ailem savaşta öldürülmüş, benim ırzıma geçilmiş, sınıfımdaki çocuklar kurşuna dizilmiş, daha neee hikâyeler! Hepsi yalan. Vallahiiii yalan. Şahsen askerlerle ilgili kötü bir hatıram yoktur. Bana iyi davranırlar. Barikatı bekleyen iki kesimdeki polis hürmet gösterir. "Ooo, buyur bir kahvemizi iç öteki tarafa geçmeden Mnemosyne" diyerek altıma hemmen iskemle çekerler. "Söyle bakalım, Kıbrıs meselesine çözüm

ümidi görüyor musun?" Hele içiverin şu kahveciklerinizi de fincanları okuyayım. Bakalım, herkesin falında kesişen işaretler çıkacak mı? Bu bir çözüme delalet edebilir. Türk askerinin "Anacığuum" diyerek etrafımda dört döndüğünü Rum polisi de bildiğinden, "İşgalci" dedikleri o ana kuzusu gençlere gıptayla bakıp iç geçirirler: "Keşke Tanrı bize de böyle evlatlar nasip etse." Beni rahatsız eden çocuklardır. "Deeli-iii, deeli-iiii" diye bağırır, ellerine kola kutusu mu geçer, taş mı, arkamdan fırlatırlar. Bak Mnemosyne, derim içimden, yarın bu çocuklar büyüyüp Kıbrıs problemine nasıl çözüm bulunabilir acaba diye düşünmeye başlayacak ya, o zamaaan saygıyla arkana takılacaklar. Fakat yetişkinlerin, illa kan ve gözyaşı dolu hikâyeler uydurup, akıllarınca delirmiş olma bir açıklama getirmesi icap ediyor. Katherina, geçen yıl portremi çizmek için beni atölyesine davet ettiydi. Bir hafta boyunca heer sabah poz verdim. Tam bir hafta güya bana baktı. Baktııı, baktıııı... Ne zor görüyormuş gözleri. Şükürler olsun ki ben gözlerimi kapattığım halde herşeyi görürüm. Samimiyet artınca, savaşta başına şu bu gelmiş diye konuyu açası oldu. Yalaan, dedim. Demek henüz inkâr evresindesin Mnemosyne, demesin mi? Psikolojik tedaviye açık olmak için gerçekte yüzleşmen şart. O olmuş bu olmuş, benim hayatımı kendisi yaşamışçasına anlatıyor. İnkârdan vazgeç Mnemosyne! Yalaaan, ki ne yalan! Ben askerlerden bir zarar görmedim. Vallahiii görmedim. Fakat savaş başlayınca, fırsat bu fırsat diyerek, akrabasını öldürüp mirasına el koyan, komşusunun ırzına geçen, gizli gizli husumet beslediği en yakın arkadaşını pusuya düşüren, sonra da bunları askerin üstüne yıkanlara şahit olmuş bir şahısım. İnsanın delireceği varsa, bunlar daha iyi sebep. Fakat Katherina'nın pek zeki olmadığını o gün anladığımdan bunları söylemedim. Çizdiği portremde eski bir Elen tanrıçası kılığındaydım. Fincanda bile bööyle acayip hayal çıkmaz. Telvele çıkan kadının parmakuçlarındaki kanat

ne manaya gelir, bilen var mı? Demek, benim gibi bir hafıza ve hatırlayış tanrıçasından bir şeycik anlamamış. Gökkubbe ile yerküre arasında, ayak ve el parmaklarım birer kanat surtinde, tutunmaya çalışıyorum, boşuna tabii. Peki, sanatçıdır, beni iri bir kuş olarak hayal edebilir, ya baktığı herr yerde Elen mitologyası görmesinde bir delilik hali yok mudur? Tövbe tövbeee... Asıl deli sensin Katherina, inkâr etme, demedim artık kadıncağıza. Rahmetli Üç Hoca Hanımlar'ın nasihati geldi aklıma: "Söz dediğin dokuz boğumdan süzülür de ağızdan öyle çıkar." Ben de gözlerimi kapatııp kendimle konuştum: Aldırmaaa Mnemosyne, Kıbrıs probleminin çözümüne kafa yor sen. Savaşta delirdiğimi zanneden şu insanların, güya başıma gelmişmiş gibi anlattığı olaylar vahşet, sapıklık dolu. Eh, onların hayalgücü de bu şekilde çalışıyormuş demek. Halbuki hayallerle ilişkili konular esasen benim işimdir. Ben, olmuş ve olacak olayların hayal edilmesiyle uğraşırım. Farzımuhal ilgi çekici bir şahısla karşılaştım, hafızasına gömdüğü hatırlayışlar su yüzüne çıksın da güzeeelce yazabilsin diyerek ona kol kanat gererim.

Sözüme bıraktığım yerden hayalen devam edecek olursam, çocuğun bindiği Beyrut uçağının Tuz Gölü'ne doğru, Hala Sultan Tekkesi'ne degeceeeek kadar alçaktan uçuşunu anlatmam gerekecek. Uçak kendi kendisine uçmuyor, iki tarafından dokuzar beyaz kuşun kanatları üstünde taşınıyor. Demek ki her bir yanında on sekizer kanat var. Sığ mı sığ bir denizin üzerinden geçiliyor. On sekiz beyaz kuşun toplu halde oracıkta konup eğleştiği bataklık bir yer. Bu durumda, kanatların toplam sayısı otuz iki oluyor. Bir ses, "Biz biz idik, otuz iki kız idik, ezildik büzüldük, bir duvara dizildik" diyerek bilmece soruyor ve cevabı bilemeyen kuşları dişlerinin arasına alıp çıtıır çıtıır yiyor. Koyu lacivert mi deseem, açık mavi, yoksa sedef mi, renkten renge bürünen denize yukarıdan ba-

kınca, kalemle çizilmiş kadar net bir bölümünün, açık denizden ziyade göle benzediği görülüyor. Coğrafya dersindeki gibi seçmeli şekilde soracak olursak: (a) Irmaklar epeyce alüvyonu denize taşıyıp bir kara parçası yaratmaya mı başlamış, (b) yoksa evvelce mevcut bir kara parçası yükselen denizin altında mı kalmıştır, acaba hangisi? (c) Hiçbirisi, denemez. Birden hatırladım. 5 sene önce diye miii yazıyordu raporda, 2002’de miii, neydi? Okuduydum ki, Profesör Hall, eski bir Rus araştırma gemisinin bulgularını tekraren analiz ediiip, bathimetrik bir harita çizmek maksadıyla oraların grafiğini çıkarmış, sonra da deniz altı topoğrafyasını hazırlamış ve ‘Deniz dibindeki oluşumlar açısından yerkürenin en fazla incelenmesi gereken yeridir’ diye görüş beyan etmiş. Nerden bilirim? Eh, kelimesi kelimesine Pan’ın proje dosyasından okuduydum da oradan bilirim. Herşeyi takip etmeye çalışan bir şahısım. Öğretmenliğe tayin edildiğim senelerden beri her gün Elence, Türkçe, İngilizce gazeteleri okurum. Öyledir, aydın olmak devamlı surette okumayı icap ettirir. Televizyonum ve bilgisayarım yok. Gazeteleri de bir gün gecikmeyle izlerim, uğradığım kahveciler atmadan evvel... Uçaktan görülen sığ denizle hemen hemen aynı yönde, Rachel’in tekrarlayıp durduğu Lübnan, İsrail, Kıbrıs arasındaki açık sulardaki Leviathan noktasında, iki petrol araştırma gemisi dolaşmaktaydı zannedersem. Gözlerimi kapatıp görmeye çalışıyorum. Sadece bugün olanı değil, 7-8 sene sonra olacakları da görmek maksadıyla gözlerimi sımmsıkı kapatıyorum. Denize devasa rampalar kurulmuş. Kalın kalaslardan platform inşa etmeye çalışan vinçlerden biri demirlemiş haldeki gemide, baaak, işte bak... Öteki geminin içi yukarıdan görülebilecek ölçüde büyüüük, hem de çok sayıda boruyla, kabloyla dolu. Doğalgaz için delme yapılıyor demek ki. Eee, fincana gerek kalmadan üçüncü gözüm hepsini görmektedir. Ne eksiiiik ne fazla. Daha uzakta donanmalar var. Hatta bir geminin üstünde he-

likopter pisti var. Bunu hayalen söylüyorum. Fakaaat şüphem de yok. Dilimin ucundaki soru ise başkadır: Bu petrol araştırmasını inanarak mı yapıyorlaaar, mahsustan mı? Muhtemeldir ki, Türkiye'nin, Kıbrıs açıklarına, ta Suriye'nin deniz sınırına dayanan işgaline gözdağı vermek maksadıyla uydurulmuştur. Bilirler ki Türkler kolayca galeyana gelir. Amerikalı ve İsraililer, bir petrol şirketini kullanarak, Türkleri savaşa mı kışkırtıyor acaba? Eh, Türkiye, ya bu petrol konusu nedeniyle Kıbrıs'ın güney sularına da gemi göndermeye kalkıp, dünya hukuku nezdinde, bir Avrupa ülkesindeki işgalci olduğunu teyit edececek veya sus pus olup sinecek de adadaki işgali manasızlaşacak. Pan, bu teoriye inanır. "Beklerim" der, "Türkiye gürültü patırtı koparsın ki Amerika ile İsrail askerlerinin müdahalesine zemin hazırlasın." Ahh akılsız kafa, ah! Fakat Pan, bu fikrinde maalesef yalnız değil. Sen nereden biliyorsun dersiniz, kendi kulaklarımla işittim, kennndiii.. Memleketi yöneten kocaa koca adamların, denize düşen yılanı sarılır kabilinden, deniz altında gömülü kalmış şeylere sarılışını görmek beni marazlandırdı. Bakın izahatta bulunayım: Amerikalı keşif ekibinin hazırlık toplantıları sürerken, hükümet yetkilileri, güvenlik önlemleri, diyerek bir komite kurdu. Pan da, Rachel'in yaşgününden birkaç gün evvel bu komitenin toplantısına katıldı. Neymiş, neee? Meğerse Atlantis aranıyormuş. Velew ki Atlantis yok, ehh olsun, gene de bu, turizme yeni bir gelir kapısı açılacakmış. Kitaplar yayımlanacak, belgeseller hazırlanacak, dünyanın dööört bir yanındaki televizyon haberlerinde Atlantis olarak Kıbrıs yer alacakmış. Kelimesi kelimesine böyle duydum vallahi. Tabii Rumca konuşmaları şimdi Türkçe olarak aktardığımdan bazı teferruatları atlamış olabilirim. Meğerse internet siteleri kurulmuşmuş bile. Keşif gezisinden tatminkâr netice elde edilmeden, Atlantis'e Yolculuk adıyla açık denize paket turları tertiplemek için çalışma başlatılmış. Duyun, vallaaahi duyun

da inanmayın. Fakat bunu hayalen söylemiyorum, ne de fincanda görürüm. Reklam şirketlerinin, Turizm Acentaları Cemiyeti'nin, Rachel ile Aris'in öğretmenlik ettiği üniversitelerin ve deniz altı arkeolojisi derneklerinin yer aldığı bazı ekipler meydana getirmiş bunlar. Epeyce bir isimler sayıp döktüler. Peki ya Atlantis gerçekten bulunursa? Haa ha haa. Şayet bulunursa, Amerikalıların desteğine sahip İsrail'e Atlantis'imizi kaptırmamak şart. Haa ha haaa ha ha. Gülmeyi bırakalım da, İsraillilerle işi götürürken el altından Lübnan ve Suriye'yle temasa geçelim, dediler. İsrail'i, o demek ki Amerika'yı oyuna mı getireceksiniz a akılsınız Kıbrıslılar? Kurduğunuz tuzağa bakın gene kendiniz düşeceksiniz. Rachel de der "Kötüdür bu Kıbrıslılar". Kanaatimce daha ziyade aptaldırlar. Mesnetsiz bir kibirden aptallaştılar. Ne vakit "Ben, ben ve gene ben" diyerek başkasına kötülük yapmaya kalksalar kendi başlarına kötülük getirmeleri aptallıklarının delilidir. Bizim çocuk da yaşgünü gecesinde trafiği anlatırken, "En bencil sürücüler buradan çıkar" diye laf eder. Eh, doğru, Kıbrıslıların bencilliği bu adadaki kötülüğün nedenidir, fakaaat aptallıklarının da bir sonucudur. İşte bu aptall Kıbrıs istihbaratçılarının da arasında bulunduğu aptall Turizm Bakanlığı'nın ekibi aleelacele Lübnan'la dostane temas maksadıyla geçtiğimiz perşembe günü gönderiliydi. Demek ki bizim çocuk Beyrut'tayken, onlar da oradaydı. Bu anlatıklarımın şüphem yok, hem de hiç. Fincan devirip fal bakmaya hacet yoksa da, ben tedbirimi alıp gene bir sade kahvecik içeceğim. Lübnanlılarla, Atlantis meselesi ne kadar net konuşulacak, buna Turizm Bakanlığı'ndaki toplantıda karar veremediydiler. Duruma göre davranıp güven artırıcı ilişkiler tesis edilmesi noktasında hemfikir olundu. Rusya Büyükelçisi onu dediydi bunu dediydi, fısıldaştılar. A yarım bir memleketçiğin yaribuçuk akıllı idarecileri, siz dünya âlemi idare edeceğinizi mi zannedersiniz? Üç vakte kadar bu mese-

leniz hallolduuu oldu, yok halledemezseniz, altı vakitten sonra başınıza yeni bir felaket gelecektir. Toplamı dokuz eder. Bakın her fincandan 9 rakamı çıkar. Yüksekçe bir kapı önüne dikilmiş bir ağacın üzerinden üçü soool taraftan, altısı sağ taraftan, toplam dokuz halat sarkıtılmıştır. Fakat anlamazlar ki, hem Suriye'ye istihbarat sızdırır bu Ruslar, hem de şimdi İsrail binbiiir çeşit numarası olan Rus göçmeniyle doludur. Esas konu petrol tabiiiii. Mesleyi el altından yürütelim deseniz de, Lübnan ve Suriye'nin istihbarat sahibi olmaması kabil değil. Zannedersem davudi bir sesle konuşan Dışişleri Bakanı müsteşarı Omiros Haralambides idi. Önemli olaaان, dedi, Amerikalılar ve İsraililerle ilişkiyi sürdürürken, Araplarla da teması sıkı tutmak. Pan'ı, o toplantı salonunun kapısında beklemekten sıkılacağımı zannediyordum. Gelişmeleri gazetelerden, kahve sohbetlerinden takip eden benim gibi birisi için orada duyduklarım yeni değil haliyle. Sağolsun, bana peeeek hürmet eden anarşist çocukların Ermu Sokağı'nda Internet Access kahvehanesi var. Fakat taaa Lefkoşa'nın bölündüğü o sınır yerine yürümek zoruma gider. Eh, n'apsın o çocuklar da, 44 senedir ööyle terkedilmiş dura dura içinde ağaçlar biten dükkânları mesken tuttular. Orada internet haberlerini bana bizzat izah ettiklerinden, kanaatimce hükümetten bile daha doğru malûmat sahibiyim. Atlantis toplantısını koridordan dinlerken, asıl içerideki sesleri tanıyıp kimin ne düşündüğünü öğrenmekten memnuniyet duydum. Toplantıda kiiimse söylemeye gerek duymadıydı, ancak konuşmaların seyri, hedef alınacak yegâne ülkenin Türkiye olduğu hususunda mutabakatla sürüyordu. Esasında ben çoğu günlerimi Mne-mosyne Nehri'ne inen ölücanlarla sulara dolaşarak geçiriyorum, hangi memleketteyim, unutuyorum. Ehh, işte, anlattığım toplantılara da Pan'ı beklediğimden kulak misafir olduydum. Haa niçin onu bekliyordun derseniz, elime geçen Atlantis proje dosyasının içinde şiirsel bir şeyler olması icap ederdi,

karıştırdım ettiim, yok, ruhsuz, hatırasız, çağrışımsız... kuu-
upkuru rapor cümleleri, haritalar, grafikler. Ona bunu söyle-
yeyim demiştim. Söylenmesi icap eden vaktinde söylenmeli-
dir. Biiirçok falda açıkça çıkan bir kısmetin tutmama sebebi
nedir, bilir misiniz? Doğru zamanın kaçırılmasıdır. Kısmet
kuşu uçtu mu uçaar da dönmez. Eh bilirim ki, Pan, anlaya-
cağı dilde konuşursam görüşlerimi dikkate alır. “Kanaatim-
ce” dedim ona, “Atlantis dosyanız pek güzeeel, hafızanın
gizli yaratıcılık kanallarını açabilir. Fakat bu proje dosyaları-
nız benim acayibime gideeer. Niçin dersen, içinde şiir olması
gerekir, fakat yok. Söyle bakalım, şiirsel bir hatırlayışla kale-
me alınmayan şey insana neyi, ne kadar öğretebilir?.. E hadi,
cevap ver?” Dut yemiş bülbül. Iıuh, karşısında dokuz takla
atsan da konuşaşı yok. Son birkaç gündür süren toplantılar-
da, Pan, gerekmedikçe konuşmadıydı zaten. Amaaan aldır-
maaa, deyip geçemiyorum işte. Maraz ediyorum, çünkü en
çetrefil işler içindeki şahıs kendisidir. Hem petrol ve doğalgaz
çalışması yapıldığını, hem de Atlantis’in arandığını bilir. Pet-
rolün gerçek olmayıp, dediğim gibi, Türkiye’yi kışkırtma tak-
tiğı mahiyetinde planlandığına inanıyor. Bir taktik olarak
kullanılan Atlantis’in ise gerçekten bulunabileceğine... “Su-
yun akışı o tarafa değildir, bu tarafa değil, su olduğı yerde-
dir” derim, anlamaz. Dibe oturan kuru telveyi kimsecikler
kımıldatamaz. O halde, Kıbrıs probleminin çözümüne ne gibi
faydası olacak bunların, söyleyiniz bakalım? Bunu da ben
anlamam. Parti gecesinde, Aris’in otomobili köprüden uçun-
ca, gene enn çok Pan tedirgin oldu. Farzımuhal olay intiharsa,
Aris ile çocuğun çevresindeki ilişkiler mercek altına alın-
cakmış. E bu da Türk askeri istihbaratını ‘Atlantis Deniz Altı
Arkeoloji Projesi’ne yönlendirecekmiış. Yok Rachel’in iddia
ettiğı gibi suikastsa, bunu kimler planlamış olabilirmiş ki?
Bir fikrim var mıdır diye bana da sordu. Bunlar önemli değı-
iiil, dedim, yanlış soru soruyorsun, yan-lış. Önemli olan Kıb-

rıs problemine çözüm bulunması. İki ihtimal var: Ya petrol ve Atlantis yüzünden daha çok savaşa tutuşacaklaaar veya bu zenginliği problemsiz kullanmak maksadıylaaa antlaşma imzalayacaklar. Korkarım ki dışarıdakiler antlaşma imzalarsa da, içeridekiler yine savaşa tutuşacak. Çünkü Kıbrıs problemi çözümlenirse hayatlarının anlamı kalmaaaz, konuşacak konu bulamazlar. Acaba bu işleri, 'Doğalgaz Problemi' ve 'Atlantis Problemi' şeklinde halka sunmak daha faydalı olmaz mıı? Bir düşün bakalım... Bizim çocuğun iddia ettiği şekilde, Kıbrıs probleminin, Levant Denizi'nin dibini UFO dalış pisti olarak kullanan uzaylılar tarafından yaratıldığı görüşüne iştirak ediyor musuuun, etmiyor mu? Ederim, dersen, o vakit Uzaylılararası Görüşmeler yapmak icap edecek, e peki bu nasıl olacak?.. Baktım ki Pan, trafik kazasını düşündüğünden söylediklerimi kavrayamıyor. Öyle donuuuk donuk gülümseyerek bana bakarken, atkuyruğu yaptığı saçlarıyla oynuyor. Zannedersen, trafik kazasının bir rüya olduğuna inanmak istiyor, gerçekte hiç yaşanmadığına...

Üç Hoca Hanımlar'ın en büyüğü Lâmia Süreyya Hoca Hanım'ın köyümüzde öğretmenlik ederken yaşadığı olaylardan bilirim kiii, yaşanmış bir şeyi, bazen onu yaşayan bile tam kavrayamaz. 1940'ların başında bir zamandı, Almanlarla savaş sürdüğünden landroverle köye gelip giden çoook İngiliz askeri var. Bunları hayalen söylemiyorum, kahve fincanından da görmüyorum, kendim şahit olduydum da anlatırım. Ehh, bu İngiliz askerleri akşam vakti öğretmen lojmanının önünde volta atıp dururlaaar. Yalnız yaşayan sarışınca bir kadın gördüydüler ya, giyinişi miyinişi Londralılara benzer. Köyün Rum kahvesinde oturup viski içerler geceleyin. Öğlenleri Türk kahvesindeki öğretmenlerle ahabpılık ederler. Lâmia Süreyya Hoca Hanım, bu İngiliz askerlerinden okul müdürüne şikâyetçi olur, adam kafa sallar. Diğerlerine de der ki:

“Kancık köpek kuyruk sallamazsa erkek köpek peşine düşmez.” Meğerse bu adamlar, İngiliz’iii, Rum’uuu, Türk’üüü, hep aynı şekilde konuşmuş birbiriyle büyük kızkardeş hakkında. Okul müdürü kalkar, bu meseleyi kullanıp aleyhine rapor yazar Kıbrıs Türk Maarif Dairesi’neee, ki bilinsin bu kadın öğretmene itimat olmaz. Biçare Hoca Hanım, kendisini rakip saydıklarının farkında değil, ona kötülük yapmak için fırsat kollayan adamdan iyilik bekler. Nitekim üç beş yıl içinde müfettişler dadanır billlhasa onun sınıfına. Seneleerce erkek meslektaşlarının, hem Lefkoşa’da hem de köylerde ileri gelen daha biiirçok adamların, kim bilir sadece Türklerin mi, kendi askerini masum göstermek isteyen İngiliz’in de, aleyhine yazdığı raporlar başına iş açar. Çok düşündüğüm bir konudur bu: Böyle bir kötülüğü niçinn yaptıydılar büyük Hoca Hanım’a? Emeklilik maaşından, tazminat hakkından onu mahrum etsinler diye istifa ettirmek maksadıyla mı üstüne giderlerdi? Fakat evlenen kadın kadro hakkını kaybediyor zaten, çalıştığı eski seneler siliniyor. E, muvakkaten yarı maaşa çalışan kadından ne isterler o halde? Yoksa kadındır diye mi hazmedemezlerdiii, nasıl olur da kendilerinden iyi öğretmenlik yapar, sırf onu etrafta görmemek için mi tuzak kurarlardı? Eh, kendisinden farklı olana her kötülüğü mubah görür insanlar. Ben de Mnemosyne’ysem bunu bilmem için fala, fincana hiç lüzum yok. Lâmia Süreyya Hoca Hanım, başına gelenlerin hakikatte bir kötülük olduğunu zamaaaan sonra anlıyды. Aris ile çocuk trafik kazasında ölüp ölüp dirildi de acaba anladılar mı başlarına gelen neydiii? Olaylar ayyynen benim elbiselerim gibi kat kattır, altlarından daima başka şey çıkar. Söylenmiş sözler, kendileri ötesindeki sözcükleri ima eder. Çünkü insan neyi, niçin söylediğini bazen kendisi de tam bilemez. Bir konuda konuştuğunu zannederken, içinde saklı kalmış başka bir şeyi ortaya serer. Çünkü hatıralar var. Herkes aynı olayı yaşasa da, onu kendisine göre hatırlar. Sor-

sanız, otomobil kazası hakkında heer biri farklı şeyler anlatacak: Aris, Rachel, Marios, Pan, Esra, Ayşenur, Eren, Derek, Filissa, Can, Katherina... Fakaaat çözümedikleri bir nokta var: Bizim çocuk, Atlantis'i biliyordu. Bu projeden çooook önce biliyordu. Bunu hisseden yegâne kişi Pan'dır. Barda dediği gibi saaadece İngilizceye çevrilen bir romanını okumadı. Fincanı okuyup tabağını bırakan bir falı tam okumuş sayılamaz ki. Horozun sesini duyup da gözünü açmayan uyanamaz. Pan için Türkçeden İngilizceye çevirdiği kitap bölümlerini Can pek anlayamadı, ama o anladı. Niçin derseniz, bir şeyi anlamak hissedebilmekle alakalıdır da onun için. Eh, öyleyse buradaki karışıklık nerede? Şurada: Çocuk, Atlantis'i bildiğini bilmiyor. Hani bazen olur ya, insan, bir şeyi bildiğini bilmeden bilir. Bilmek dediğin, akan su kadar değişken. Diyeceksiniz ki, su hatırlar. Fakat bir su kaynağı ayazma değilse, bildiği şeyleri birbirine karıştırarak hatırlar. İnsan, geriye dönüp baktığında bildiğini zannettiği bir şeyin esasında baaambaşka bir şey olduğunu görür. İşte emsal: Üç Hoca Hanımlar. Çocukluk ve gençlik senelerini öyle güleee oynaya geçirdiydiler de, o zaman zarfında sonlarını hazırlamak için örülen ağları farketmiş miydiler? Hayır. Babaları, "Hürmet ediniz dedenize" der, amma demez ki, kız torunlarını kollamaya, malı mülkü eşit bölüştürmeye istekli değildir o dede. Daha 1920, '21 senelerinde, bir eski asır adamının insafına kaldı mıydı üç küçük kızcık? Koskoca Süleyman İpçizâde Bey'in eli kolu bağlı ölüm döşeğindeki babasının önünde. Eski devirler yeni nesillere karşı hüküm sürer. Fakat kızların üçü de okur, taa 30'larını geçene kadar evlenmezler. Anneleri Hatice Hanım, erkenden kocaya varmaya mecbur kalsınlar diye üç kızkardeşle aile servetinden az bir pay verilmesine kızar. Nuh deer peygamber demez, kızlar en iyi okulları bitirip meslek sahibi olmadan evlenmelerine razı gelmez. Olaylar karşısında o kadaaar bir asabi olur ki annecikleri, adı huysuz kadına çıkar.

Ben de Mnemosyne'ysem telveye parmak basarım ki bu konu böyle seyrederek. Erkekler, kadınları delirtir, sonra da "Bu kadın delidir" der. Hayalen değiiil, hep-si-ni hayat tecrübesiyle bilirim. Komşu kadınlarda dedikodu çooook: Üç kızkardeşin namusuna güman olmaz, derler, şu yaşa kadar evlenmediler de gezerler orada burada. Ehh, haber salarlar büyük kızkardeşin İstanbul Kuleli Askeri Mektebi'ndeki sözlüsüne. Nitekim Lâmia Süreyya Hanım'ı terkeder Hidayet Paşa. Ama Hoca Hanım, ne annesine ne kızkardeşlerine olayın nasıl cereyan ettiğini bildirmez. "Sözü bozan benim, Hidayet yarın Anadolu taşrasına tayin edilecek, oralarda edemem" der. İçi ise kan ağlar. Kanaatimce kahve falı her zaman peek karışıktır gönül işlerinde. İç içe geçmiş bin biiir işaret, çöz bakalım çözebilirsen. Hele Üç Hoca Hanımlar'ın fincanı kaaarma karışık. Niçin dersiniz, sorular çoğaldığı içindir: Acaba nasıl olur da bu derece kötülük yapar, eski âdetlerden çok çekmiş kadınlar bir başka kadına gene örf âdet adınaaa? Kendi hayatındaki yoksunluklarla yüzleşmemek için midiiir? Yoksa mesele mahalleye kimin hükmedeceği midir? Aradan 10-15 sene geçer, bu sefer küçük kızkardeşin başına aynısı gelir. Kaderleri birbirine sirayet edeer. Zannedilir ki, okumuş kadın koca beğenmez de yalnız yaşar. Tek sebep bu mudur acabaaa? Kendimden bilirim ki, adamlar da okumuş görmüş kadından çekinirler. Antakyalı Orhan Bey'den bir mektup, "Sen, bizim ailemize göre fazlası ile modernsin Ayşe, fazlası ile açık hayata alışkınsın, fazlası ile" şu bu... ve "maalesef bunları kaldıramaz buradaki an'anelerimiz." Kütt, aşkın kalbi durur, iş orada biteer. En bayağı şahsi sebeplerle yapılan bir kötülük bile, kendisini, ahlakıdır, vatandır, yok bilmem an'anedir diyerek, cemaatin güya ulvi saydığı bir başka kötülüğün kılıfına sokup da ifade eder. Birisine denir ki, "Sen şu milli, manevi değerimizi çiğnediğin için sana şu cezayı verdik". Ama denmez ki, 'Seni kıskandık, meziyetlerini çekemedik, duyduğumuz

husumet ööyle bir kine döndü ki, sana fenalık yapmadan duramadık'. O bakımdan bir kahve falı, bir insan ağzından daha doğrusunu söyler. Ben de gerçekte neyin ne olduğunu aancak hissederek anlarım. Sezgiyle gelen çağrışımlar olmasaydı, insan kısmı, herrkesin hemfikir olduğu yalan yanlış şey neyse onun peşinden giderdi. Benim ilgilendiğim asıl mesele çağrışımlardır. Hayalle, rüyayla hafızanın bir yerinden sızarlar. Hatıraları onlar çoğaltır. Yazılan ne varsa oradan çıkar... Bakınız benim tamm dokuz kızım var. Hepsi şiir yazaaar, şarkı söyleer, masal anlatır, destan okuuur. O kaddar iyi bilirler ki bu işi, kendilerini yazardan saymazlar. Mnemosyne Nehri'nin başını tutan biziz. Ben ve dokuz kızım. Kendimiz hakkında daha fazlasını söylemem yakışık almayacak.

26 Mayıs, Cumartesi, 24:00 Suları

Rachel'in yaşgünü partisinde pek uzun oturmadım. Bana göre değildi, fazzla gürültülü. Tecrübelerime göre, insan, kalabalık ortamlardayken daha çok yalnızlaşır. Dışarıdaki hengâme arttıkça, içindeki sese kulak vermeye başlar. Kanaatimce çocuğa da öyle olduydu. Dudakları, buradaki ortamların başlıca konusu olan, toplumsal çatışmalarla, yeme içme muhabbetiyle, onun bunun dedikodusuyla ilgili şeyleri anlatadursuun, kalbi, benimle konuşmaya başladı. Ben öyle hissettiğime göre öyyledir. Açılmış fincanı kapatmak uğursuzluk getirir. Falda çıkan bir harfin, mutlaka başka bir köşecikte gizlenen devamı bulunur. Bakın, çocuk, Derek'le aya küstü birkaç çift laf ettiydi. E'ee, neler anlattı sana bakalım, diye soracak olduydum, "Sahi neydi anlattığı, unuttum" dedi. "Laf arasında Derek'in söylediği birkaç şey, bana, üç kızkardeşin Levant gezilerinden kalma fotoğraflarını anımsattı." Bir şeyi dinler veya anlatırken hatırladığınız başka şey, akılda olmayan baaambaşka bir hikâyeyi davet eder. Ben de şimdi burada, ne Aris'in, ne Rachel'in, ne de başkasının kaydetme-

diği şeyleri aktarıyorum. Eh, benim işim de bu: Unutulanı hatırlatmak. Hafızanın dehlizlerinde kaybolan şeyleri açığa çıkarmam konusunda, her biri başka güzel dokuz şiirperisi olan kızlarımın da bana destek olduğunu belirtmem gerekir. Hani ya Eren bizim çocuğa sorduıdu: İskenderiye gezinizi öyle bir anlatıyorsun ki niçin yazmıyorsun? “Anıların yazılabilir olduğuna inanmıyorum.” Hadi bakalım, ne demeye geliyor bu cevap? E, tabak yapıştı düşmez. Falda ne dilediyse tutacak vallahi. Fakat fincan açılmaz ki içini görelim. Ayyinen öyle olur bazen. Eren de bakıoor. Ben olayı anladım tabii. Zannederseniz siz de çocuğun niçin fotoğraf çekmediğini anladınız. Onun işi, öldüğü zannedilen şeylerin yaşamakta olduğunu yazmak. Rachel’in buna verdiği ad “Takıntı”, Aris’in verdiği ad “Realiteden kopuş”. Hatıralar takıntılıdır ve şimdi-ki-zamanın gerçekliğinden kopuşu gerektirir. Zamane insanları tarafından bunun ne diye kötü bir şey sayıldığı beni heep hayrete düşürmüştür doğrusu. Denecek kiii, bir engele takılmaksızın gününü gün etmek gerektiğı noktasında bütüüün dünya hemfikirr. Eh, olabilir. Ancak bu izahat yetersiz. Kanaatimce, insandaki unutma arzusunun daha derin bir kaynağı var. Esasında neyi unutmak istiyorlar? Niiçin hafızalarında-ki hatırlayışlardan kaçınmaya çalışıyorlar? Söyleyiniz bakalım? Yaşadıkları hayatın hakikatle bir olduğundan nassıl bu kadar emindir acaba insanlar? Sonra da, işte, kahve fallarına bakayım da hakikati açıklayayım diye yalvaaar yakar olurlar.

İşimi, 28 Mayıs, Pazartesi gecesine kadar bitirip buradan ayrılacağım. O zaman kızlarımla oturup bu konularda sohbet edeceğim. Rachel sözetmeyi unutmuş, yaşgünü partisinde bizim çocuğu, kadın şairlerle ilgili tez hazırlayan bir doktora öğrencisiyle tanıştırdıydı. Kadın şairlerin adları anılıır anılmaz, çocuğun hafızasında, üç kızkardeşin albüm sayfaları çevrilmeye başladı. Bakın bunu hayalen söylüyorum, fakatt

şüphem de yok. Arkası yazılı o kaddar fotoğraf geçti ki gözünün önünden...

*"...Bir tek Pembe Marmara ile ben
oturmuşuz ayaklarımızı sarkıtıp
bentin üstüne. İstanbul, 5.8.49."*

Eee, sonra ne oldu dersiniz? Doktora tezi hazırlayan öğren-

ciye, ne babasının Yusuf ne de kocasının Baker soyadlarını alan, ama şahsına mahsus Marmara diye bir yazarlık adı kullanan şaire Pembe Hanım hakkında bilgi mi verdi? Ne gezeer... İçinden geçen neymiş acaba, diyerek hemmen gözlerimi yumdum ve istihare haline geçip hayalimde onunla bir oldum. Oradan ora yolculukla ömür tüketen o şaire hanımla seneleer sonra annesinin göçmen düştüğü kampta buluşmasını hatırlamış meğerse. Kendi yaşlarındaki oğluyla oynuyorlar. Topun peşinde koşarken, annesi ile bu şaire hanımın hemen hemen aynı tarihte, aynı hastalıktan ölüp yan yana gömüldüğünü hatırlayıncaaa, o ikisinin mezarı gözü-

nün önüne geliyor. Mezarlığa giderken topu elinde sık sık tutuyor. Bu top da neyin nesiymiş? O noktada görüşüm bozuldu. Çünkü birdenbire Spinoza diye birini düşünmeye başladıydı çocuk. İnsanın, kendi özüne uygun bir hayat yaşayıp mutlu olabilmesi, ona üçüncü hayata erişebilmenin zahmetini hatırlatıyor. Adamın bir filozof olduğunu haliyle anlayacak kadar okumuş etmiş bir şahısım. Platon'un kitaplarını bilirim, fakat bu filozofu bilmediğimden, çocuğun düşüncesine maalesef nüfuz edemedim. Unutmamak için kuşağıma bir Spinoza düğümü attım ki enn kısa zamanda Rachel'den onun kitabını da isteyeyim. Anladığım kadarıyla, şaire hanımın oğlu Türkçede Spinoza kitabı bastırmak gibi zahmetli bir işe girişmiş. Annelerinin yan yana yattığı mezarlıkta yürüdüklerini hayal etti. Top da hâlâ elinde... Derken öteki çocuk topa vurunca, top, boş bir mezarın içine sıcıryoor. Oradan sekerek bir kuş gibi havalanıyor. Amann Allaaah! Tersten açılan peygamber falı mı buu? Açıl, açıl da görelim içini, diye fincanı sallarken, tak, düşüp kırıldı. Ama bunlar uykumun içinde olduydu. Şaire hanımın oğlu, bizim çocuğun hayalinde görünen olaydan iki hafta ya geçip ya geçmeden ölecek ve aynı mezarlığa gömülecek. Olacakları hissedince, *olamaaz* diyerek bir titreme tutmaz mı beni! Nedir, bu çocuk Ölüm Meleği'nin hizmetinde midiiir? Ölecek olanlar ona önceden görünür de toplayıp toplayıp yazdığı kitabın içine mi koyar? Ööyle bir sarsıldım ki, bak Mnemosyneee, diye kendi kendime iç geçirdim, sen de Mnemosyne isen, şu çocuğa bir iki gececiğini ayırırsın. Başında dur da ona nefesini üfür, üfüüüür de neyse yazacağı yazsın, yazsınn da görelim bakalım. Çünkü yazmayı becerip beceremeyeceği meçhul. Şaire hanımın oğlu üç hafta sonra ölünce, bakalım ne yapacak diye düşünmediydim bile. Cenaze törenine gitmeyecek, hiii şüphem yok. Hayalen söylediğim halde hakikati söylemekteyim. Çünkü ölülerin kımıldayamayacak şekilde gömüldüğünü

görürse, kendisinin kımıldaması da zorlaşabilir. Kafasının içi, kaç zamandır budanmadan bırakılmış bir bahçedeki değişik ağaçların birbirine geçmiş dalları gibi kaaarmakarışık olmalıydı ki, yaşıgünü gecesinde öyle daldaan dala atlayarak konuşmalar yapıyordu. Eh, hatıralar çorap söküşü gibidir, ip- liğin bir ucundan tutmayagör, hepsi bireeer birer sökün eder. Bizim çocukcağız, Ayşenur, Eren ve Esra'ya İskenderiye'yi anlatırken, bakın gördünüz mü, hayalinden bambaşka şeyler geçiyor. Şaşırdığım esas nokta şudur ki, o gece anlattığı mezarlık hikâyelerini ne Aris kaydetmiş, ne Rachel. Annesinin ölümünü kek tarifi olarak aktarırken bir söz söyledi: "An- nemin mezartaşına erginlik çağında çekilmiş bir fotoğrafını koydular." Rachel bunu, "20'lerine girmeden çekilmiş bir fo- toğrafi" diye yazmış. Neydi çocuğun anlattığını? Hissedeme- miş, hem de hiç. Annesinin, çocukluktan çıkışla beraber ölü sayıldığını, demek ki 40 senesini, sanki yaşamamış muamele- si gördüğünü anlatıyordu. Eh, yalan mı? Kendi halindeki üç kızkardeş, sanki de hiç hayatta olmamışçasına unutulmadılar mı? Fakat Rachel, "20'lerine girmeden çekilmiş bir fotoğrafı" demekle, genç ve güzel hali görünsün diye öyle bir fotoğraf konmuş gibi bir anlam çıkıyor. Çocuğu ölümcül bir kazaya sürükleyen konuyu anlayamamış maalesef. O halde otomo- bilin nehre yuvarlanmasındaki sırrı çö-ze-mezz.

Rachel o gece işitmemiş miydi? Mezarlıkların, aynen bir mesire alanı gibi gezinti yeri olabildiği ölçüde ziyarete değ- diğini söyledi çocuk. Nediiir, mezarlık bekçisi midir bu? Tabağı üstüne örtülen fincandaki telvenin dibinde istihareye çekildim. Kanaatimce trafik kazasına hazırlık yapıyor bu ço- cuk, otomobil nehre uçtuktan sonra gidebileceği yerleri hayal ediyor. Fakat tavşanuykusu tekinsizdir. Been bile yaptığım tefsirden emin olamam. "İstanbul'un mezarlık manzaralı evlerinde kim oturmak istemez ki?" derr demez partideki-

ler dönüp bakmış ve yeterince dinleyici topladığını görünce anlatmaya başlamıştı: “Hoş, mezarlıklardan başka yeşil alan kalmadı ya İstanbul’da. Mezartaşlarına meyve yüklü hurma ağaçları, otlanan atlar nakşedilmiş. Birer hayalet gibi ortalıkta salınan insan boyu mezarlar, geceleyin martılarla benzeşen fosforlu bir ışık saçarlar. Böylesi bir beyazlığa, Kahire’nin yoksul mahallesi Ölüler Kenti’nde rastlanmaz. Onlar, fırın şeklindeki evler gibi kırmızıya, sarıya boyanmıştır. Beyazlar sa kir pas içinde. Ölüler Kenti’nde yaşayan yoksullara hayalet muamelesi yapanlar, bir anlamda toplukatliam teşebbüsünde bulunuyor. Bu mahallenin, ölülerle bir arada hayatını sürdürmesi, bana, haftasonlarındaki aile ziyafetlerini hatırlatıyor. Çoğunlukla düz bir masa biçiminde olduğundan, çoluk çocuk tüm aile mezartaşı üzerinde yemek yiyebilir. Ancak içki içmezler. Londra’da Highgate Mezarlığı’nda, özellikle Karl Marks’ın mezarında içki içilir. Ağlayan İyilik Meleği elleriyle yüzünü örterken, Ölüm Meleği keskin bir hareketle çelenk uzatıp, gerçekte kötü niyetli olmadığını bildirmeye çalışır. Bu melek heykelleri, İstanbul mezarlıklarının tersine, hayaletlerin görünür olmasını engelliyor. Highgate’in sık sarmaşıkları, ölüleri birer bebek gibi sarıp sarmalamış, diyeceğim, ancak, kral mezarını andıran ayrı odalarda istirahat edenlerin durumu farklı. Onlar kont soyundan geldiği için, vampire dönüşerek dünyaya dönme hazırlığını gözden ırak sürdürüyorlar. Antakya’da yakın zamana ait mezarlıklar, irili ufaklı konaklar biçiminde kayalara oyulmuş antik kral mezarları kadar göze batmaz. ‘Asri Mezarlık’ dedikleri, modern bir apartmana benziyor. Antakyalı Müslümanlar, Hristiyanlar, Museviler aynı mezarlıkta, ama duvarla çevrili ayrı dairelere gömülmüş. Bir de görünmez duvarlar var ki, Müslüman mezarlığı içinde Sunni ve Alevilere, Hristiyan mezarlığı içinde Ortodoks ve Katoliklere, Musevi mezarlığı içinde Sefarad ve Arap Yahudilerine ayrı ayrı odalar tahsis edildiği anlamı-

na geliyor bu. Antakya'daki Ermeni mahallesinin, bir labirent misali yine kendine kapanan daracık sokaklarında, şık giysiler içindeki gölgeler akşamüzeri gezintiye çıkar. İzmir'deyse, Rum mezarlarının denizin dibinde bulunduğunu herkes bildiği halde, onlar, hayalet olarak görünmekten kaçınıyorlar. Bunun illa ki dramatik bir nedeni olmayabilir. Belki Ege Denizi'ndeki turistik faaliyetlerden hazetmedikleri için görünmüyorlar. Buna karşılık, Saraybosna'da hayaletler görünsün diye belediyenin harcadığı planlı çabayı belirtmeliyim. Oradaki mezarlıklar bir duvarla yoldan ayrılmaz. Ölüm ile hayatın ayrı şeyler olduğu yolundaki modern yanılsamanın kırıldığı tek Avrupa şehri Saraybosna'dır. Mezarlar, cadde ortasındaki üçgenlerin, kaldırım boyu uzayan parkların içindedir. İş çıkışında bir banka oturup sandviç atıştıranlar coca-colalarını mezartaşının üstüne koyar. Silindir biçimli mezartaşları biraz fallık haliyle. Kudüs'teki belediyenin başlıca işi ise, kentin kendisi sayılan mezarlıkların ıslahı. 5000 yıllık Yahudi mezarlarını yeniden kurarken, 5 aylık Filistin mezarlarını yıkmak gibi Azrail'in bile kafasını karıştıran bir faaliyet. Nazi işgalinde Selanikli Yahudilere, ailelerinin mezartaşını kendi elleriyle söktürüp, Selanik Üniversitesi'ni o taşlarla inşa ettirdiler. Yunan hükümeti, Selanik'i, Elen olmayan ölümler istila etmesin diye mezarları mermer fabrikasına göndermeye ve Yunanlı çocukları da, mezartaşından okullarda eğitmeye devam etti. Atina'da, Akropolis'in eteğindeki Osmanlı Mevlevi mezarlarının uçurulması, şüphesiz Yunan hükümetini aşan bir Avrupa projesiydi. Avrupalılığın sembolü sayılan bir tapınaktaki Müslüman mezarları okul çocuklarının kafasını karıştırabilir. İstanbul'daki eski Ermeni, Yahudi, Rum mezartaşlarının Merkez Komutanlığı'nın dış duvarında kullanılmasında belediyenin bir rol oynadığını sanmıyorum. Kışla duvarının, savaş kurbanlarının anısına dikilmiş bir anıta dönüşmesi, hayret ki, onları kurban edenlerde bir rahatsızlık yaratmamış. Yoksa gelip geçene, 'Ayağınızı denk almazsanız sizi

de imha edip mezar taşınızdan kışla yaparız' diye bir mesaj iletmeyi mi amaçlıyorlar? Ne var ki, İskenderiye'de bir ulusal kahramanlık destanı kabilinden tahrip edilen Avrupa kökenli halka ait mezartaşları bu derece işlevsel kullanılmadı. Kanal civarında, Jackson Köprüsü'ne yakın bir yerde, evet, harap durumda, yine de hoş bir yürüyüş yolu. Korku filmlerinde gösterilen ucubik mekânlardan hayaletlerin hoşlandığını sanmıyorum. Onlar da şefkatli bir ortama ihtiyaç duyar. Evlenemeden ölen gençkızlara özgü duvak biçimi Osmanlı mezartaşları var örneğin. Hele kırık gül goncası veya taçyaprakları bir likör kadehini andıran laleler. Üstüne sülüs ve talik tarzı hatla işlenmiş şiirler uçacakmışçasına hafifletici bir duygu veriyor ve hayaletimsi mezartaşları, yeni doğmuş bir bebeğin çekiciliğiyle yarışırcasına, gelip geçeni yanlarına çağırıyor. Arkadaşlarla randevulaştığımız Londra'nın Stoke Newington Mezarlığı böyle değil. Melek heykelleri yüksek kaidelerden aşağıya baktığı için kendinizi yere yapışmış bir böcek gibi hissedersiniz. Yoksulların ufacak tefecik mezartaşları ise dip dibe sıralanır. Aristokratların sarayında el pençe divan hizaya dizilmiş hizmetkârlar gibi öte âlemde de sınıfsal hiyerarşiyi bozmayacaklarına dair söz vermeye devam ederler. Beyrut ise, inşaat halindeki bir yeraltı mezarlığı olduğundan ölümler, diriler, öldürülecek olanlar, hayaletler, gölgeler, melekler, ölü yıkayıcılar, mezar kazıcılar, hepsi birbirine karışmış vaziyettedir. Bana en uygun gelen durum bu. Ne var ki, ertesi gün tabutlar yerinde mi kalır, buldozerlere mi takılır, bilinmez. İyisi mi, suya gömülmek. Levant'taki hiçbir kara parçası ölümler için güvenli değil. Beyrut'taki karmaşa, ölümler diyarında da süren hiyerarşiyi algılamakta zorluk yaratıyor. Oysa İstanbul'da, mezartaşının başındaki sarıkların, feslerin şekli şemali, ölünün statüsüne ilişkin ipucu verir. Bazı mezarların başında feslerinin üzeri çiçekli bordürler, bazılarında dilimlenmiş kavuna benzeyen kavuklar var, bazılarınınnsa kafası uçurulmuş. Ölümler de öldürülme tehlikesi içindedir. Le-

vant mezarlıklarında ot mot içilmez. Sadece sevişilir. Bir mezarın üstünde sevişeceğim derken, çatlamış mezar mermeri, çürümüş tabut kalası çöker, hooop, mezarın içine. Orada kırmızı gözlü bir tavşan mı bulursunuz, kupa kraliçesi mi, artık bahtınıza. Bilemiyorum, Haliç'e bakan Cellat Mezarlığı'nda gezintiye çıktığı devirde Pierre Loti'nin de böyle deneyimleri olmuş muydu? Lefkoşa mezarlıkları kayda değmez. Şehrin Türk kesimi açık bırakılmış bir toplukatliam çukurudur. Köpeklerin bile midesini bulandıran bir leş. Oradaki ölüler evlerinde oturur. Hayattakiler de aile cesetlerini ev içinde muhafaza etmeyi tercih eder. Çünkü ölünüzü evden çıkardığınız an, ya şehit muamelesi görüyor ya da savaş ganimeti."

Rachel'in yaşgünü gecesindeee, karşısında oturduğumu ondaan başkasının göremediği bir sırada, bana istihzayla gülümserken ötekilere şöyle şeyler dedi: "Yazarlar, işlerine geldiği gibi anı seçimi yapar, dahası uydururlar. 'Anı' diyerek roman yazmaktansa, 'roman' adıyla anı yazmak daha samimi bir yaklaşım." Bütün bu hikâyeleri neden anlatıyorum, anladınız zannedersem. Hepsi de hafıza defterime kayıtlı, gene de kelimesiii kelimesine aktarmam zor. Orası doğru ki, hatıra kitapları birer mezartaşı yazıttır. Fakat mezardaki bedenin sahibi için yazılmazlar. Çünkü ölülerin çoğu mezarlarında bulunmuyor. Meğer ki Lethe Nehri'nin suyundan içmesi engellenmiş bir ölücan olsun. Kanaatimce, çocuğun hissettiğinde hakikat payı var. Hani dediği ya, "Mezartaşı yazıtı olarak anı kitabı, hayatta kalanın tuttuğu yası tamamlayıp artık yastan çıkması için yazılır" diye. Ehh, insanların çoğu, Bahçıvan Bey'in parmak hesabıyla dediği gibi *deli* veya *hayalet* olmak istemez, yooook katiyen istemez, *gölgeler* arasına karışanlar daha fazladır. O gece çocuğun dediğini hafızama kaydettiymdim ki yazası olursa, kendi sözlerini gene kendisine hatırlatayım: "Yas tutmayı sürdüren kişi, bu dünyada iş tutamaz, ne de di-

kiş tutturabilir. Yası tutulan illaki bir insan değil, bir kedi, bir ağaç, ev, şehir veya bir halk da olabilir. Kaybedilenin ardından ömür boyu siyahlar giyecek kimse kalmadı. Yasın uzatılması bile yadırganıyor, marazi bir şey sayılıyor. Anı kitapları da, sırf yasa son verip, büyük alışveriş merkezlerinde her cumartesi yeni yeni giysiler satın alınmasını teşvik maksadıyla yapılmış bir zamane icadıdır.” Eh, yalan mı? Kitap okuyan herr aydın gibi benim de bildiğim bir noktadır bu: Hakikaten de anı cinsi kitaplar, kaybolanı aramaktan vazgeçişin, onu gömüldüğü yerde bırakıp dünyaya ayak uyduruşun tasdiklenmesi değil de nedir? Çocuğun dediği doğru ki, “Öldüğü söylenen şeylerin gerçekten ölü olduğunu, bir iki ahh vahn çekerek kabullenince dünya işlerine dönmek kolaylaşır. İnsan, yazdığı mezartaşı yazıtıyla, bir diğer adıyla anı kitabıyla, görevini hakkıyla yerine getirdiğine inanıp rahatlayınca, düzene ayak uydurmasının ne bir engeli kalıyor ne sakıncası.” Kaza gecesi, o bööyle bööyle konuşurken anladıydım ki, tuttuğu yas bitmesin isterdi. Anlatabiliyor muyum? Yalnızca yas tutanlar hatırlamayı sürdürür. Hatırlamak o kadaaar kuvvetlidir ki ölüyü diriltir. Kayba karışanı ortaya çıkarır. Mnemosyne Nehri’nin gücü buradan kaynaklanır. Ölüyü diriltmek, katiline verilebilecek idam cezasından daha etkilidir. Kaybolan şeyi bulmak da, hırsız, hırsızlık yapamamış hale getirir. Bunlar anlaşılamayacak kadar zor değil. Fakat anlamamanın vereceği ağır yükten kaçınmak için anlamamayı tercih eden biiirçok insan var ki onları da anlamak gerekir.

27 Mayıs, Pazar, 1:40

Aris ile çocuk Atalasa’ya vardığında nehirdeydim. Otomobili koruluğa giden koşu yollarının girişine park edip indileer. Yürüyüş yapmadılar. Anladım ki yoldayken açılan bir konuya kendilerini hararetle kaptırmışlar, konuşmaları öyle el kol hareketleriyle sürer. Bulundukları yere yakın bir

okaliptüs ağacının altına oturdum. Aris, Atlantis'in bir önemi varsa, değişik devrilerde toplumsal projelere esin vermesidir, diye bir şeyler söyledi: "Aslına bakarsan, Atlantis olumsuz bir ütopya." Eh, gerçi sezgilerime güveniriim, gözlerimi kapatıır kapatmaz hayalen gerçeği görürüm, ammaaa bir aydın olarak yapmam gerekenleri ihmal etmek de olmaz, değil mi? Aris'in bu lafını işitince ütopyalar hakkında kitap okumaya karar verdim. Okumak gibisi yoktur. Kitap okumak ile fincanı okumak birbirisine kuvvet katarak zihin açıklığı verir. "Hayret" diyor Aris, "insanoğlu zamanla nasıl da bir yeryüzü cennetine dönüştürmüş Atlantis cehennemini. Platon, Atlantis diyarında bereket, bolluk, ileri uygarlık vardı diye yazmış ya, herkes işin o kısmını hatırlamak istemiş." Orası doğru ki insan hafızası, problemli şekilde depo ediyor hatıraları. Bunu benden daha iyi bilen mi var? Fakat neyse, ses etmeyeyim şimdi bakalım. Aris, lafı nereye getirecekse, bir dinleyeyim. "Aynı metinde yer alan kötü yönetimi, savaşları, zulmü silmişler akıllarından" diyor: "Benim asıl değinmek istediğim dönem, Amerika'nın, kayıp kıta Atlantis'le özdeşleştirilip sömürgeciliğe ilahi haklılık kazandırılmasıyla başlayan yakınçağ. Bak, keşfedilen yeni dünyanın Atlantis olduğundan kuşku belirten Montaigne'den başkası yok. O da, Kutsal Kitap'taki tufan ile Atlantis'in kayba karışması arasında bağlantı kuruyor. Kıbrıs'ın, Suriye'den koparak kısmen denize battığını yazıyor. Sadece İspanyol Krallığı mı, İsveç de Atlantis'e dayandırıyor yayılmacılığını. Olaus Rudbeck gibi bilim dünyasında saygı görenler dahil buna. İnanamadın değil mi? Kayıp Atlantis uygarlığının devamı olmak iddiasına dayalı milliyetçilikler akıl dondurucu..." Aris, haklı çıkartıyor beni işteee, insanoğlu akıldışı bir mahluk, bir de deli diye damga vururlar akıllı olana. Daha biiir sürü şey sıraladıydı orada Aris: "Tarih, coğrafya diye yayınlanıyor bütün o Atlantis kitapları. Hiç değilse Fabre d'Olivet, bilimkurguya dönüştürmüş işi. Aslında tam da öyle

denemez, herkes gerçekmiş gibi okumak istiyor ya yazılanları. Francis Bacon değil, asıl William Blake Atlantis efsanesine bağlıyor Britanyalıları. İş hayal kurmak olunca şiir daha inandırıcı. Ardıl Atlantis depremlerine benzetiyorum bunları. Jules Verne geç kalmıştı, onu tamamen bilimkurgu olarak okumaya başladı insanlar. Kuşkusuz, içten içe itiraf etmedikleri bir Atlantis inancıyla. 2000'li yılların başında Kıbrıslılara bulaşan Atlantis sendromu trajikomik, çok da tehlikeli. Atlantislileri, üstün Aryan ırkına bağlayan Naziler, o ütöpik diyarı su yüzüne çıkarmak adına her vahşeti yapalı Atlantis'i bulmak için suya dalan boğulur..." Derken, bizim çocuk sesini yükseltip, *"Aris,-nedir-bütün-bunlar"* diye makineli tüfek gibi patladı. Ben bile okalüptüs ağacının altında oturduğum yerden sıçrayıverdim. Vallahi içkinin etkisiyle miydi neydi artık, fazlasıyla asabi konuşuyor: *"Niçin-işi-başka-yere-çekip-duruyorsun?-Sana,-partide,-'tutucuküçük-ülke-yurtseverliği-yapıyorsun'-dedim-diye-mi-anlatıyorsun-bunları?-Basit-bir-soru-sorduk-söyle:-Pan'ın-projesi-neyin-nesi-haa?-Anlattıkların-kel-alaka,-ne-Levant-Denizi'ndeki-petrolle,-ne-batık-kentle-ilişkisi-var.-Oydu,-buydu..."* Neyse, bir nefes alıp verdi, fakat durulmamış hâlâ: *"-Bu-adamlar-petrol-arıyor,-anladım.-Bunu-perdelemek-için-bu-kadar-pahalı-bir-Atlantis-projesine-yatırım-yaptılar,-öyle-mi?-Deniz-altında-teşekküllü-araştırmalar,-medyaya-yansıtılan-haberler.-Bunu,-anlamadım.-Anlatacaksan-anlat.-Bu-keşif-gezisini-finance-eden-ne-İspanyol-Krallığı,-ne-İsveç-Akademisi,-ne-SS-subayları.-Aslı-astarı-ne-bu-işin?"* Durup bir nefes daha aldı. Kendi konuşmasından yorulduğu için daha sakın bir sesle devam etti: *"Sanki Atlantis projesini inanarak yapıyorlarmış gibi geliyor bana. Akılları 'Atlantis yok' derken, kalpleri 'Atlantis var' diyor. Tıpkı cennete duyulan inanç gibi, Kayıp Ülke etrafında kolektif bir bilinçaltı hissediliyor..."* Aris de tuhaflaştı vallahi, başıyla onu onaylarkeeen, kaşlarını onaylamazcasına kaldırıp, ellerini iki yana açtı. Sesi de genizden çıkmaya başladı: *"Yani öyle mi hissediyorsun sen de? Halkın, Atlantis'in*

varlığına inanması anlamlı doğrusu.” İnaniyorlar sahiden, değil mi? En azından inanmak istiyorlar. Bu konuda bir yazı yazmayı düşünüyorum. Önce, Simera için bir röportaj dizisi hazırlamak yararlı olacak. Bir arkeoloğun görüşlerinden çok, sokaktaki insanın düşüncesini kayda geçirmek istiyorum. Mesela bir köy kahvesinde oturanların, yaşlısıyla genciyle, Atlantis’e inanç göstermesi sosyal bir fenomen... Aris’in sözünü kesip, şuraya baksana, dedi çocuk, proje dosyasında, ‘Kıbrıs’ta Atlantis İzleri’ni madde madde sıralamışlar. Jules Verne hazırlamadı ya onu! Kim yazdı, sen mi? Daha neler, dedi Aris elini savurarak: Kendisi gibi uçuk kaçık yüksek-lisans öğrencilerine, medyadan hevesli gençlere hazırlatmış-tır Pan. “Şu ‘Mitoloji ve Gelenekler’ altbaşlığında yazılanlara baksana” diye mırıldandı çocuk: “Gerçek verilermişçesine, grafiklerin, haritaların arasına kaydedilmiş. Neler yok ki, me-sela Afrodit ile Kataklysmos Festivali için yazdıkları...”

Dalgalardan doğan Afrodit, Kypris [Kıbrıslı] lâkabıyla bilinir. Ayak bastığı yerde doğa canlanıp benzersiz bitkiler yeşerir, ki bu topraklar bereketli Atlantis’in, aşk tanrıçası Afrodit ise, çoğalma tutkusuyla karaya ayak basabilmiş Atlantislilerin metaforudur. Platon’un ayrıntılı mimari özellikleriyle betimlediği Atlantis kentinin Akropolis Tepesi’ndeki altın tapınakta, Afrodit benzeri bir tanrıça oturur. Afrodit’in adlarından biri Altın Saçlı Tanrıça’dır. Kıbrıs’ta ona adanmış tapınaklar deniz kıyılarında olup, karaya ayak basan denizcilere aşk sunmakla görevli Afrodit rahibelerinin barınağıdır. Afrodit’in bir diğer adı da Kytheralı’dır. Küçük Kythera adası, Atlantis uygarlığından kaldığına inanılan ‘Anthikythera’ adlı bilgisayarın bulunduğu yerdir. Öte yandan Kıbrıs’ın gizli defineleri, batık altın hazineleriyle ilgili pek çok söylence vardır. Adada, binlerce yıldan beri, suların yükselişini canlandıran Kataklysmos festivali düzenlenir. Karnaval havasında geçen bu kutsal deniz panayırı boyunca,

denize atlayan insanlar, su altında kaybolduktan sonra tekrar karaya ayak basışı kutlar. Denizde yitenler içinse dalgalara çelenkler fırlatılır. Kelime kökeninde 'felaket' bulunan ve Latinceye geçmiş etimolojik anlamıyla 'ani sel baskınıyla suya gömülmeyi' ifade eden bu kapsamda bir karnaval, Elen mitolojisinde aşk tanrıçası Afrodite'ye yüklenen vasıfları aşkındır. Paskalya yortusundan 50 gün sonrasına rastlayan panayırda Kutsal Ruh'un yansıması sayılan azizlerin belirtisi ortaya çıkar ve halkın dilekler tuttuğu hayaletler görünürlük kazanır. Levant Denizi'nin kutsanmış suyuna dalanların ruhu arındıkça, ölenler ile yaşayanlar birleşmeye başlar. Hayaletlerle kurulan bağlantı sonucu, kimi ölümler bu-dünyaya dönerken kimi canlılar da öte-dünyaya geçer. Bir çeşit trans halini yansıtan Kataklysmos festivali, gerçekte, Atlantis'in sulara gömülüğü nedeniyle binlerce yıldan bu yana ada halkının, âdeta esrikçe kendinden geçerek tuttuğu yasın ifadesidir.

Çocuk bir an dosyadan başını kaldırıp, okuduklarını, Aris, kendisiyle benzer bir duyguyla mı dinleer, yoksa akli başka tarafta mı diye ona baktıydı. İşittin mi, "Binlerce yıldan bu yana tutulan yas", diye yazmışlar... Anladım kiii Aris, konu kapansın ister, çünkü önemsemez bir ifadeyle, yarım ağız cevapladıydı: Fazlasıyla hayalgücüne dayalı bağlantılar kurulmuş. Yine de, dil ve edebiyat konusunda yazdıkları dikkat çekici. "Doğru, benim de dikkatimi çekmişti" dedi çocuk, "şu Atlantis dilini diyorsun değil mi?"

Kıbrıs, dünyanın en eski dil ve alfabesine sahip yerlerden biridir. Çince ve Sankristçe ile boy ölçüşecek eskilik ve büyüklükte bir dilin Kıbrıs gibi küçük bir adadan çıkması düşündürücüdür. Bu dilin izlerine, Atlantis Krallığı'nın hakimiyetinde olması veya sonraki bin yıllarda Atlantis etkisini sürdürmesi muhtemel eski Minos-Miken adalarında da rastlanır. MÖ 15. yüzyılda Mikenlerin bölgeyi istilasıyla Atlantis dili, onların dili içinde silinmiştir. Kimi dilbilimciler, halen çözülemeyen bazı tabletlerdeki eski Kıbrıslı yazısının, ölü bir Akdeniz dil grubuna ait olduğunu varsayar. Bu dile 'Eski Kıbrıs-

Levant Dil Ailesi' adı da verilir. Atlantis incelemeleri uzmanı Ignatius Donelley, söz konusu kayıp dilin, gerçekte Atlantis dili olduğu kanısındadır. Tıpkı Minoslular ve Mikenliler gibi, Atlantis uygarlığının kalıntısı sayılan Fenikelilerin uyarladığı ve bugün dünyanın büyük çoğunluğu tarafından kullanılan alfabeleri doğuran da, Kıbrıs merkezli Atlantis dilidir. Öte yandan, Kıbrıslılar, denizden gelen felaketle, suya gömülüp boğulmakla, batmakla, dalgalara kapılmakla ve su baskısıyla ilgili birçok deyiş ve atasözü kullanmakta, bu konuda zengin bir edebiyata sahip bulunmaktadır. Atlantis referansları, ilkçağ, ortaçağ, yakınçağ ve günümüzün Kıbrıs kökenli şair ve yazarlarının kitaplarında süregelir. Bunlar Fenikece, Elence, İbranice, Arapça, Fransızca, İtalyanca, Ermenice, Türkçe, İngilizce gibi dillerde ve farklı zamanlarda yazılmış olmakla birlikte, ortak bir bilinçaltını yansıtır...

Baktım, bizim çocuğun, onay bekleyen bireer soru gibi, proje dosyasından okuduklarını dinleyen Aris, "Senin kitaplarınla ilgili Pan'ın yazdığını da okumuşsundur" dedi. İnanmıyorum! Bana verdiği dosyada böyle bir şey yoktu. Seni tedirgin etmemek için çıkarmış demek ki, iyi yapmış. İyi mi yapmış? Benden yazı istiyor, proje dosyası veriyor, ama kitaplarım hakkında yazdıklarını da gizleyecek kadar ikiyüzlü. Hiçbir katkım olamaz bu şaibeli projeye, bürosuna da uğramayacağım. Kim bilir daha neler çıkardı bana verdiği dosyadan. Zaten petrol meselesini örtbas etmek için konuyu bilimkurgu gibi bir yere çekiyorlar. Birçok şey okudun ya dosyadan, dedi Aris, sözlü araştırma yapmayı tasarladığım insanlar o bilgilere *sahip* değil. Fakat bizim çocuk, gene kızgının bir tonla cevap verdi: "Ne olmuş, bundan bize ne yani!" Bizesi şu, dedi Aris, sokaktaki adam, hiçbir dayanağı olmaksızın Atlantis'in cazibesine kapılıyorsa, bu ortak bir toplumsal ruh halinin ifadesi. Belki bir ülke arıyorlar, başka bir tarih, ne bileyim, şu dondurulmuş ateşkes halinden, Levant Denizi'nin durulmayan kanlı gelgitlerinden *boğulmuş* gibi hissediyorlar... Çocuk,

“Yazık ki ben, o kadar ince bir anlayış gösteremiyorum” dedi. İstersen, onlarla yapacağın röportaja katkıda bulunabilirim. Şu dosyanın arkasına, anket tarzı birkaç soru önerisi karalayayım, sonra gözetarsın:

Niçin Kıbrıs'ın, Atlantis'ten arda kalmış ada olduğu kanı-sındasınız?

a) Çünkü, biz büyük bir ülke olduğumuz halde toprağımızın bu kadar küçük olmasında bir gariplik var;

b) Çünkü, bizim Yunanistan ile Türkiye'den çok daha önemli bir ülke olup, onların tarihini belirleme gücüne sahip olduğumuz aşikârdır;

c) Çünkü, Atlantis'in ekvatorun kuzeyindeki merkezi bir yerde bulunduğu söyleniyor, biz de dünyanın merkezindeyiz;

d) Çünkü, bizim dünya tarafından tazminatı ödenmemiş birçok kaybımız var ve nakit paranın yerini tutmasa da Atlantis kaybettiğimizi bir nebzecek tazmin edebilir...

“Dosyayı dikkatle okumamışsın” dedi Aris. Orijinal Mısır metinlerinde Atlantis'in adının ‘Keftiu’ olduğu yazıyor. Bu sözcüğü, Kıbrıs'ın adı olarak da kullanıyormuş eski Mısırlılar. Anlamı da ne, biliyor musun?.. Şimdi dosyayı karıştırıp bulmamı mı bekliyorsun yani? Elencedeki ‘kefalaio’, Batı dillerine geçen ‘capital’ sözcüğünün kökeni... Nasıl kaçmış gözümden, 11500 yıldır halkın tahayyülünde yaşıyormuş demek kaybettiği Merkez! Sahi, kaybolmuş gibi yaşıyor ya buradaki insanlar, Atlantis bir bulunsa, kendileri de bulunur diye mi umuyorlar acaba? Olabilir, diye cevapladı Aris: Sen de mi kayıpta olduğunu hissediyorsun?

İkisi böyle Atalasa'da konuşadursuun, birden, çocuğun, kendi ailesiyle alakalı bir yerde kayıp olduğunu farkedip, ah ki ne ah, işe baaak Mnemosyne, dedim. İnsanoğlunun hafıza boşluklarıyla atbaşı giden, kendi mevcudiyeti hakkındaki

hissi ve fikri boşluğa gülümsedim. Belli ki, horozun ötme saati daha gelmedi. Bir çıkış yolu var mıı, yok mu, karanlıkta görünmüyor. Oturduğum okalıptüsün önü, Aris ile çocuğun otomobili park ettiği nokta, Üç Hoca Hanımlar'ın albümündeki bir fotoğrafta görülen Atalasa ahırlarının bulunduğu yerdeyiz. Fakat ahırların izi bile kalmamış. Şimdi hem bisiklet yolu var burada, hem yürüyüş ve koşu yolları. Benim kaldığım Eski Taş Köprü'den nehrin karşı tarafına baktığımda

görünen yer de tammı tamına orası... Gene nasıl olduysaaa, sanki fincanın içine kapatılmışım da telve üstüme akıyormuş gibi hissettim. Rachel de bunun telve olduğunu anlamaz, çamura battığımı zanneder ki bunu bakışlarından sezinlerim. 65 yıl kadar evvel çekilen bir fotoğrafta İpçizâdelerin, Ayşe ismindeki en küçüğü ilkokul, Lâmia Süreyya ve Semiha Huriyye isimlerindeki diğer ikisi ise ortaokul sıralarındaki üç kızı tekraaar göründü. Benim pek kıymetli Üç Hoca Hanımlar'ımın en küçüğü katırın arkasına biniliydi. E tabiiiii, eskiden Atalasa Çiftliği diye bilinen bu koruluğun bir kısmını o vakitler çocuğun büyükbabası işletirdi. Bunları hayalen söylediğim zannedilmesin, yooook değil, katiyen değil. Mnemosyne'nin ışığa bakan iki gözü deee, karanlığa bakan üçüncü gözü deee, gördüğü şeyden emindir. Niçin derseniz, birkaç ay önce, fotoğraflarını bana gösteren de, üç kızkardeşin Atalasa hikâyelerini anlatan da bizzat çocuğun kendisiydi de onun için. Zamanında bizim köyde öğretmenlik ederken Üç Hoca Hanımlar'dan bu konuyu laf arasında işitmişliğim vardı. Fakat kendileri hakkında pek konuşmazlardı. Ehh, ben de kendimle ilgili mevzu açmamayı onlardan öğrendim. Gene söylemem gerekir ki, ilkokul öğrenciliğimden beridir Üç Hoca Hanımlar'la ilgili herrr şeyi şahsen merakla takip ettiğimden, evlatlarından da kesin şekilde olayları birbirine bağlayabiliyorum. Yorgun gecelerde, üç kızkardeşin babasına barınak olan eski Ayios Yorgos Kilisesi'nin yıkıntısı karşıda, koruluğun taa içinde yüksekçe duvarlarla çevrilen askeri kışlada kaldı maaaaalesef. Gündüz vakti bile otomobilin durduğu yerden görünmesine imkân yok. Aris'in, 'Atlantis Deniz Altı Arkeoloji Projesi Dosyası'nda uzuuuun uzun anlatılan Atalasa'yla ilgili bilgileri çocuğa hatırlatmamasının nedeni neydi acaba? Olsa olsa, diyorum, Atlantis'e, sosyal inceleme maksatlı yaklaşması olabilir. Hakikaten öyle midiiir? Yooook, gene yanlış yapma Mnemosyneee! Hâlâ fincanın içindeyim,

falda görünenlerin bir parçasıyım. Hadi diyelim Aris'in hayatında, koşuya gelmek dışında Atalasa kayda değer bir yer tutmaz, e'ee peki, ya çocuuk? Dosyadaki Atalasa bölümünü nasıl hatırlamaz? Unutmuş mu, atlamış mı, unutmak için mi atlamış... İşte o noktada duruma temelli şekilde müdahale etmeye karar verdim. Çocuğun içten içe arzu ettiği nihai akıbetini yakınlaştırmak için ona yardım etmeliydim. Anladım ki, hafızasındaki boşlukları ara sıra görünüp hatırlatmalar yaparak dolduramayacaktım. Mnemosyne Nehri'nin suyundan bolca içmesini sağlamalıydim. Böyle dedim, çünkü çocuk, ne şu adanın Atlantis'in kalıntısı olduğunu ispata çalışan maddeleri okurken, ne de sohbetleri esnasında Atalasa'yla alakalı hiç-bir-şey söylemediydi, hiç. E, bu çok tuhaf. Hadi bakalım, dedim, siyah bir kedi kılığına gireyim de keskin gözlerimle herşeyin içini dışına getireyim. Ne bu çiftlik atalarım aitti, ne anneler üç kızkardeş buralarda fotoğraf çektiydi de şöyle hatıralar yaşıydılaaaar, ne buradan gelen mahsul-ler için evimizin bahçesindeki kiler odası çocukluğumuzda Rachel'le oyun yerimizdi... Hiç, vallahi hiç! Deriiin bir nefes alıp, bak Mnemosyne diye iç geçirdim, bazı şeyleri hatırlarken öbürlerini bu derece unutan birisi, neyi neee kadar yazabilir? Hatıraları arasından birbirine bir geçit, baaari darracık bir keçiyolcuğu açabileydi. Yazık ki bir ümit göremiyorum.

Halbuki okuduğu proje dosyasına iri koyu harflerle kaydetmişler: "Kıbrıs'ın 11500 yıl önce Atlantis olduğunun kanıtlarından biri Atalasa'dır." Doğru telâffuzu Elencedeki gibi Atalassa. E herkes kendi dilince söylesin diyeceksiniiz, fakatt bu önemlidir. Neden dersiniz, Elence anlamı "*deniz* (thalassa) *dışında* (a takısı)" demektir. Yaaani o da demek oluyor ki bu kelime, tartışmaya mahal vermeyecek kadar bariz şekilde, denizin üzerinden çekilmiş olduğu bir 'Deniz Diyarı' anlamına gelir. Bu yerin altı hââlâ deniz, Lefkoşa şehri tuzlu su

üstünde kurulu. Bakın, Atlas, Atlantis, Atalasa kelimelerinin üçü de aynı kökten türemiş. Kanaatimce Aphrodite'nin adı da Atlantide'den gelmektedir. Rachel olsun, Aris olsun, hepsi "Atlantisliler" diyor, değiiiil, onların adı Atlantlar, Atlant-laaar. Nasıl anlamaz bu çocuk ki Atlas'ın krallığında-ken, hem denize batan eski kara, hem de karada kalan eski deniz tam buracığdır. Pan'ın proje dosyasında bunlar tekeer teker izah edilmiş. Atalasa'da, ancak Atlas Okyanusu'nun altına dalmakla bulunabilecek birçok deniz fosili, soyu binleerce sene evvel tükenmiş denizkabukları var ki, öğretmenlik günlerimde sınıfça çoook tetkik gezileri tertiplemiştik buraya. Aris ile çocuğın, iki adım atası olsa da şöyle potinlerinin ucuyla toprağı eşeleseler bir kalıntı çıkacak karşlarına. Proje dosyasında yazmışlar, "Burası deniz altına dalası gelmeyen deniz altı arkeologlarının inceleme alanıdır" Çocuk, deniz altında olduğunu farketmez, ehh, ne bulduydunuz tekneyle açılıp daldığınızda, diye Aris'e sorar. Saptanan noktaya gelince daldılar, der Aris de: Batık kente ulaşmak için yapılan bir dalış değildi tabii bu, 1000-1500 metre aralığında muhtelif derinliklere sarkıtılacak kameralı elektronik cihazların metal sarkacını doğru biçimde ayarlamaya çalışıyorlardı. Bu cins keşif araştırmalarında kullanılan otonom ve otomatik işlemliler, yeni bilgisayar teknolojsiyle artık daha kesin sonuçlar veriyor. Deniz altındaki görüntüyü kaydeden video ve tarayıcı sonarlar aynı sistemde bulunuyor. Tekne dedin ya sen, o teçhizatlı koca bir gemi. Orta büyüklükte bir deniz dibi araştırma gemisinde olması beklenen her donanım vardı içinde. Gemi altına sinyal gönderen uydu bağlantılı radar sisteminin açısını, belirlenen yere yönlendirmek gerekiyordu. Yoksa kameralı sarkaç görevini etkin biçimde yapamaz, dediler. İşin ehli birkaç dalgıç düzenledi hepsini. Can yelekleri üstlerindeydi hep, öyle omuz ve göğüs kısmı şişmiş turuncu fosforlu tulumlarıyla birkaç görevli duruyordu güvertede. Hangisi,

hangi iş için görevlendirilmiş, Pan, elindeki listeden, kontrol edip söylüyor. Bu bilginin bir önemi yok diye kulak vermemişim. Keşke herşeyi daha bir dikkatle dinleseydim. Bu noktada eksiğim oldu, kabul ediyorum. Eskiden Amerikan ordu-sunda denizcilik yapan bir uzman vardı başlarında mesela. Onu tam olarak hatırlıyorum. Pan'a, bu adam nereden biliyor deniz altı arkeolojisini, diye sormuştum. O var ya o, dedi, 1200'lü yıllarda batan bir Lusignan gemisini Lübnan-Kıbrıs arasındaki sulardan çıkardı. Meğer adam, Akdeniz'deki batık korsan gemilerinin peşindeymiş. İşi bu, anlıyor musun? Define avcılığı için ayrılmış Amerikan ordusundan. Öteki bir tanesi, Kaliforniya'daki bir üniversitede hoca, dediler. Tüysüz bir oğlan, evet, ders veriyormuş üniversitede. Deniz altı görüntülerinin bilgisayar taramasını yapıyor. Bulanık görüntüyü, anında grafik ve geometrik tasarıma dönüştürüp anlaşılır olmasını sağlıyor. Değişik yazılımlara bağlı bilgisayarları, sismik cihazları, kameralı robot dalgıçları, uydu bağlantısıyla suyun yüzlerce metre altında çalışan radar sistemlerini, anlayacağın *hepsini* hallediyor bu tüysüz. Gideceğimiz yön belliydi zaten. Sabahın erken saatlerinde Levant Denizi yatağının güneydoğu noktasına doğru rota kırıldı. Deniz altı jeologları tarafından bilgisayar tasarımı yapılan bir harita üzerinden iz sürüldüğü için, hedefin yeri az çok belirlenmiş olarak Limasol'dan yola çıkılmıştı zaten. Pan'a, o jeologlar kimmiş, güvenilir bilimadamları mı, diye sordum tabii. 1987 ve 1990 yıllarında Sovyet akademisyeni Andrey Knipper'in izini sürüyoruz, dedi, endişelenme sen. Bathimetrik ışın patlamaları izlenerek çizilmiş bir deniz altı yol planı var elimizde. John Hall adlı bir profesör, o verileri ele alıp Levant Denizi'nin ayrıntılı bir topoğrafyasını çıkarmış. Haritada görünen yükseltiler, aranan batık kent hakkında ipucu veriyor. Dediğim gibi, önçalışmalarının güvenilirliğini gözden geçirmiştım. Yine de yeterince denetim yapamadığımı kabul ediyorum.

Anlayacağın, o eski Sovyet araştırma gemisinin bulgularını esas almış ekip. Bununla beraber, deniz dibinin izometrik ölçekli haritasını bilgisayar ekranına yansıtıp, kendi verileriyle de kıyasladılar. Bu işlemler yapılırken yanlarındaydım. Ortılığı boş bırakmayalım diye konuşmuştuk Pan'la. Dalgaların kabardığı akşamüstü saatlerinde oldukça büyük beş altı projektör yakıldı denize. Bu projektörlerin keskin ışığında suya dağılan partiküller, değişik çökeltieler daha net görünebiliyordu. Yoğun bir çökelti olduğundan, otomatik dalgıçtaki kameranin kayıtları, ekrana, sisli bir görüntüyle yansiyordu. Bu iş benim uzmanlık alanım değil, dedim, ancak deniz suyundan daha yoğun olan böyle bir çökeltideki kimyasal bileşimlerin analiz edilmesi gerekmez miydi?.. Tüysüz, sözümü bitirmemi beklemeden "Edilecek edilecek" dedi. Terbiyesiz adam, başını bilgisayardan kaldırıp bana bakmadan konuşuyor. Karşısındakinin *kim* olduğunu sanıyor budala? Ben hiç bir şeyden anlamıyormuşum gibi, "Yeni geliştirilmiş bir analiz programı üstünde çalışıyorum şu anda" diye mırıldandı. İyi, dedim ben de sert bir sesle, çalışınız bakalım, ben zaten öyle meraktan sormuştum. Deniz altından aldıkları akustik sinyalleri bilgisayar ekranına renkli şekillerle yansıtan bir ses sistemi kullanıyorlardı. Bathimetrik grafikler ve deniz haritası, sonar sisteminden art arda ışın patlamalarıyla yansıyan mozaik biçimli renkleriyle, hem bilgisayar ekranında kayda geçiriliyor, hem de bir yazıcıdan çıkışı alınıyordu. Neyse işte, sabahleyin de çalışmaları sürdü. Çökeltiyi dağıtan bir pervaneyi dibe indirdiler. Ebatça küçük, ancak üstüne optik büyütücü takıldığından geceyi gündüze çeviren bir projektör pervanelerle birlikte sarkıttılar. Bu dediğim ertesi akşam oldu. Tüysüz Kaliforniyalı yorulduğundan uyumaya gitmişti. Bilgisayarın başında asistanı oturuyor. Ondan daha genç, ama onun kadar tüysüz değil. Bakalım ne çıkacak altından, dedi. Denizin dibinde düz bir taş yapılanma varmış. Çökelti

dağıldı ya, geometrik şekillerdeki taş yapılanma ortaya çıktı. Asistan, bunların içinden alınan maddeler bize oluşumları hakkında bilgi verecek, dedi. Kaliforniyalı hoca uyuduğundan, o sırada taşlardaki elementlerin analizi konusunda adım atılamıyor. Ne tür kimyasallar var şu taş yapılanmada? Cevap için herkes adamı bekliyor. Sabah olacak da uyanacak, *tüysüz*. Burada bekleyelim bakalım, dedim Pan'a. Meraktan çok, dalgalar gemiyi salladığı için, bir de jeneratörlerin gürültüsü yüzünden uyku tutmuyor zaten. Keşke katılmasaydım, serseme döndüm. Nemden, tuzlu sudan yapış yapış oldu üstüm başım. Duş yapmak, giysi değiştirmek ne mümkün. Aralarına katılmam hatalı bir karardı. Kıcımlı ilaştirecek temiz bir yer bile yok, anla durumu. Üç gün boyunca ütüsüz gömlek, pantolonun içinde, balmumuna banmış bir mumya sargısıyla sarılıymışım gibi bunaldım. Ağzımı açıp bir şey de söylemiyorum oradakilere ütülü temiz giysi konusunda. Ertesi gün, elimizde bir sürü veri toplandı, bunlar yeterlidir filan dedi Amerikalılar. Geri döndük. Bulguların analizinden pek bir şey çıkmadı açıkçası. Söylenebilecek net sonuç yok demek istiyorum. Olsaydı, hükümet el atardı..."

Vallahiii tuhafıma gitti Aris'in bu son dedikleri. Çocuk da, konunun bu şekilde kapanmasına hiiiç ikna olmıydı zannedersem: "Bırak şimdi ütülü gömleği mömleği Aris, kafamı ütüleme!" diyerek kükreyiverdi oturduğu yerde: "Teyzelerini hatırlatıyorsun bana, büyük teyzemi hele. Belleğimde kalan son görüntüsü ütü tahtasının başında, sınavdaymışçasına. Ama bilimsel ve titiz ütü hastalığında teyzelerimden betersin sen. Araba sürerken bile ütüsü bozulmasın diye pantolonunu dizine doğru çektiirdiğini farketmedim sanma. Kaza da yapacaksın günün birinde gömlek pantolon ütüm bozulmasın, bilmem ne derken..." Birden sustu. Aris'in bu laflara bozulduğunu düşündüydü kanaatimce. "Solon'un mezarı konusun-

**Muhtelif çamaşırların ütülenme
ve katlanma tarzı**

**Ütü yaparken dikkat edilmesi lâzım
gelen esaslar**

a — Daima temiz, kayıcı ve kâfi derecede sıcak ütülenmelidir.

b — Çamaşır nemli olmalıdır.

c — Ütülenecek çamaşır masa üstüne münasip bir şekilde yayılmalıdır.

d — Çamaşırın aslı şeklini bozmamak için kat'iyen gelişigüzel istikametlerde çekiştirmemelidir.

Düz çamaşırların ütülenme tarzı —
Umumiyetle mutfak bezleri, masa çamaşırları ve mendiller yüzü masa üstüne ve dikişler yanlara gelmek üzere yayılarak ütülür. Büyüklüklerine göre yukardan aşağı evvelâ bire veya ikiye, müteakiben soldan sağa olmak üzere tekrar bir veya ikiye katlanır.

daki iddialar dikkate alınsaydı bari” dedi daha yumuşak bir sesle. Haklısın, ama peşine düşen olmadı, diye cevapladı Aris. Sen önerseydin. Soli’de ortak bir arkeolojik kazı için, UNOPS devreye sokulamaz mıydı yani? Baksana, proje dosyasındaki en ilginç noktalardan biri Solon ve Soli hakkında olanı: “Soli antik kentindeki mozaik figürler, gerçekte Roma döneminden önce yapılıp, o zaman restore edilirken bazı şekiller silinmiş veya değişmiştir. Bununla beraber, aslına uygun mozaikler incelendiğinde, Atlantis şehrinin planı, Platon’un tarifine uygun düşen sur ve kanallar görünebilir. Mozaiklerden bazıısı, dört bir yandan gelen tsunami dalgalarıyla, Atlantis şehrinin bir hortumun içinde döne döne batışını resmeder. Diğer mozaikler ise, bu kayıp ülkenin inanç dünyasına ait

figürleri, hayvanları ve bitki örtüsünü yansıtır. Mozaikleri yapan ustaların, Eski Mısır'ın Saias kenti rahiplerinden Atlantis'i öğrenen Solon'un direktifiyle hareket ettiğine inanılmaktadır. Bilindiği gibi Kral Filokyprou, Soli kentini doğrudan doğruya Solon'un planına göre inşa ettirmiş, onun önerdiği kat kat yükselen coğrafi konum-

lamayı ve dairesel kent mimarisini uygulamıştır. Bunu 'Atlantis' aşkı nedeniyle yaptığı dedikodularını örtbas etmek için de, 'Kıbrıs-dostu/Kıbrissever' (Filokyprou) biçimindeki lâkabını gerçek ismi olarak ilan etmiştir. Solon, bakır, demir ve altın madenlerinin yakınında bulunan bu antik kentin yüksekçe bir tepeliğe inşa edilip denizden uzaklaştırılmasını Atlantis felaketinin tekrara karşı bir önlem olarak önermişti. Kıbrıs'ın, kayıp Atlantis'ten kalmış tek işa-

ret olduğu bilgisinin verdiği heyecanla ölünceye kadar adada yaşayıp araştırmalar yapan Solon'un mezarı ve kayıp ülke hakkındaki el yazması, Soli antik kentinde, Atlantis mozaiklerinin bulunduğu büyük tapınak yolundadır. Bu konu, Diogenos Leartius'un da arasında bulunduğu birçok aştırmacı tarafından değişik dönemlerde dile getirilmiş ve Solon'un mezarının Soli kentindeki mozaikler dolayımında aranması gerektiği üzerine ortak bir kanı oluşmuştur. "Ama" dedi Aris, "dört başlı orak biçiminde karayı biçen dalgaların Atlantis surlarını düğümleyip yutuşunu anlatan mozaik, Nazi'lerin gamalı haçına esin vermişti." Olsun, dedi çocuk, biz

onu, bedenleri denize gömülürken, çırpına çırpına göğe yükselen ruhlara ait kanatlar olarak hayal edebiliriz. Kime ne sa-kıncası var ki hayal kurmamızın? Zaten Atlantis diye bir yer de yok. Ama sanki bir vakitler böyle bir cennet varmış da onu kaybetmişiz gibi hayal edebiliyoruz ya... Aris gülümseyerek, "Kendimizden başka kimseye zararı olmaz tabii" diye mırıldandı, "o kadar hayalperestlik, bizi, hayatın gerçeklerinden koparma tehlikesi yaratır." Rachel'in gene haklı çıkmasından nefret ediyorum, dedi çocuk: Bu yalnızca pis bir petrol işi.

Böyle konuşıaaa konuşa otomobile bindileeer. Eh, hadi, ben de gideyim artık, derken, bir de bakarım ki otomobili çalıştırmadan içerisinde bir elleşmeye tutuşmamışlar mı? Bizim çocuğun elinde Aris'in çantasından çıkardığı proje dosyasını farkettim. Pan, kendi kitapları hakkında raporunda ne yazmış diye meraktan alıp okumak istediymiş zannedersem. Fakat dosyada başka şeyler gördüğü belli. Anlatmıyorsun doğruyu, diye bağıyor, bunlar da ne, haa? Başını araba koltuğuna yaslayan Aris kapışmaktan pes etmiş, öyle kımıltısız halde, "Atlantis" dedi: "Atlantis olduğu düşünülen yer..." Hiiiiii, dedim, kıyamett kopacak! Çocuk da, dalga mı geçiyorsun diye yüzüne bakıyor. Deniz altında, Platon'un anlatisını çağrıştıran bir yerler bulunduğu iddia edilebilir, aslında sur duvarı kalıntısına benzeyen bir şeyler görünmüştü, dedi Aris, "Atlantis olduğu varsayılan oldukça büyük bir batık kent..." Eee, afallamış ya bizim çocuk, öööyle bakıyor hâlâ. Aris, bu kadar meraklısın madem şu sayfaya bak, dedi: Bunlar deniz radarıyla alınan batık kent görüntüleri, ileri bir bilgisayar yazılım programıyla yüksek çözünürlükte alındı fotoğraflar. Şuradaki, 2,7 km uzunluğundaki kanal duvarları. Köşeleri ne kadar belirgin görebiliyor musun? Şunlar şehri çevreleyen kanallarmış. Platon'un dediği gibi iç içe, fakat yuvarlak değil, köşeli. Eşit aralıklı, insan elinden çıkması çok olası yani. Surlar üç ayrı su

kanalı ile bölünmüş. Şurada görülen yükseltinin Akropolis Tepesi olduğu düşünülüyor. Geometrik bir biçimde yine, bak, işte, dikdörtgen kum tepenin üzeri düz görünüyor. Platon'un anlattığı kent mimarisiyle örtüşüyor az çok. Bir ucu uydu sisteme, diğeri bilgisayarın grafik programına bağlı radar taramasından çıkan renklerdeki farklılıkları da izleyebiliyor musun? Yeşil renk eskiden deniz seviyesinden yüksek ovalar, güya kanallar arasındaki batık kent o bölgedeymiş. Şu sarı ve yukarı doğru turuncuya dönüşen yükselti de, muhtemelen altın tapınağın bulunduğu tepe... Ehh, neye varacak Aris ile çocuğun bu konuşması diyerek, orada, okalıptüs ağacının altında oturduğum köşecikte ses etmeden bakıyorum ben de. Çocuğun yüzündeki, 'asıl masal bunca saattir bana anlattıklarınmış' ifadesini yakalayan Aris, sanki de bazı şeyleri gizleyen kendisi değilmiş gibi aaynı kendinden emin sesiyle devam etti: "Daha önce söylediklerim açısından *hiçbirşey* değişmiyor ki. Halkın Atlantis inancı sosyal bir fenomen, orada gerçekten Atlantis olduğunu bilmiyorlar bir defa. Araştırma yapanlar da bilmiyordu. Kimisi, Rachel gibi, batık kent fantezisinin petrol arama işine cila olduğunu düşünüyordu. Yalan söylemiş değilim size, petrol ve doğalgaz meselesinde neler dönüyor bilmiyorum. Ben elimde somut bir veri olmadan konuşmam. Aynı şey Atlantis için de geçerli. Bilimsel açıdan bakarsak, kanıtları kuvvetlendirilmiş bir *varsayım* olmaya devam ediyor, hepsi bu. Kaldı ki tehlikeli bir konu, ulu orta konuşmak doğru değil. Sana da, bunu başka yerde açmamanı öneririm. Hiç bilmemen senin için daha güvenliydi. Bu tehlikeli bilgilerden seni korumaya çalıştım, ama inat ettin. İyisi mi sen yine bilmemiş ol. Keşke ben de katılmasaydım keşif gezisine, Pan'a uydum işte. İlginç yazı malzemesi çıkabilecek bir iş, dedim, hem Simera'da hem üniversitede kullanabilirim, hadi Pan'la gideyim. Orada gerçekten bir batık kent kalıntısı olsa da, aslında nedir ne değil, onu da bilen yok ya. Kaldı ki, petrol ve doğalgaz yatağının ni-

telik ve kapasitesi de varsayımdan ibaret. Daha fazlasını öne sürmek spekülasyon olur, değil mi? Ben, kendini varsayımlara kaptıracak bir adam değilim. İnsan temkinli olmalı..." Çocuk, Aris'in dediklerine kulak vermiyordu zannedersem. "Petrolü kamufle etmek için kullandıkları Atlantis karışlarına çıktı!" diye bağırdı, "ama bu işin..." Neyi, nereden başlayıp soracağını mı kestiremiyordu, hakikaten heyecanlandı mıydı, neydi, tam anlayamadım oturduğum yerden. Baktım Aris, elini kaldırmış, "Duuur, dur" diyor: "Kesin yargılarla konuşma, bu konuyu izlemek gerekir." İşin üstünü örtme artık, örtmee, diyor çocuk da, sen mutlaka daha fazlasını biliyorsun, zaten bunca zamandır bize... Bu sefer Aris sesini yükseltti: "Yok neden daha önce söylemedin, yok benim dosyamda şu sismik fotoğraflar, radar taramaları niçin yoktu, Atlantis'i başka kimler biliyor, çöktelti analizlerini inceledin mi, bilmem ne, sorma. Bilmediğim şeyleri bana sorma. Ortaya çıkan sonuç, Atlantis değil aslında, uluslararası enerji krizi. Atlantis'le aynı bölgedeki deniz altını delmeleri gerek doğalgaz için. Bu durumda Atlantis olduğu varsayılan batık kentin kalıntısı yokolacak, anlıyor musun durumu? Petrol ve doğalgaz çıkarmaktan vazgeçemezler. Avrupa'nın ihtiyacını yüzyıllarca karşılayacak büyüklükte bir rezervmiş, öyle deniyor. Konu sadece ekonomik de değil, bu doğalgaz yatakları sayesinde Ortadoğu sorununun seyri değişecek. Avrupa'nın Rusya'yla zor ilişkileri siyasi bir değişim içine girecek. Amerikalıların ve İsraillilerin desteğini alan uluslararası şirketlerin petrol ve doğalgaz çıkarmak için orada Atlantis olduğunu gizlemesi gerek, yoksa delme çalışması dünyayı ayağa kaldırır. Konu bu. Aris, sözlerinin etkisini görmek için susup bizim çocuğu süzdü. Sonra, "Bir de şu var" dedi: "Atlantis, petrol şirketleri tarafından tahrip edilemeyecekse, burun kıvırdığın Pan'ın büyük payı olacak bunda. Bilgin olsun da karşılaştığın her insan hakkında, daha onları tanımadan yargılayıcı davranmaktan belki vazgeçersin. Niçin Pan, Rachel'in

partisine gelen birçok kişiye proje dosyası dağıtıyordu sandın? Bu konu yaygınlaşsın, kamuoyu oluşsun diye. Bak, bunca zamandır, petrol meselesini örtbas etmek için gazetelere Atlantis projesinin haberlerini sanki gizliymiş gibi sızdırıyorlardı, deniz altı arkeologlarının el attığı gizemli bir batık kent masalı. Şimdi iş tersine dönecek, göreceksin, Atlantis'i örtbas etmek için gazetelere doğalgaz haberlerini sızdırmaya başlayacaklar. Söyleyeyim de durumu *anla* iyice: Teknede, uyduya bağlı deniz altı radarları, sonuncu günde artık net görüntüler gönderip de, sonar sistemi mi, sismik ve akustik cihazlar mı, bilgisayar ekranındaki renkli geometrik şekilleri oluşturan artık hangisiyse, bunların hepsi batık kent görüntüsünü doğrulayınca Amerikalı ekip panikledi. En başta tüysüz Kaliforniyalı. Daha ilk andan bilgisayar ekranında batık kentin surları görünmeye başlamıştı. O kadar düzgün geometrik biçim ve renklerdeydi ki, uzman olmayan biri bile orada bir şeyler bulunduğunu tahmin edebilir. İlla Atlantis olmasa da, belli işte, insan yapısı *bir şey* var denizin dibinde, eğer uzaylılar yapmamışsa. Amerikalılar gayet rahat bilgisayarların başında oturuyor, ayaklarını masaya uzatmışlar, yan gözle ekrana bakarak... Açıkçası beklemiyorlardı böyle bir sonucu. Hele ekibin teknik sorumlusu olan o adam, tüysüz değil, öteki, asıl sorumlu, Steve mi, neydi adı. O ana kadar, ekibi doğru dürüst kontrol etmemişti herifçi-oğlu. Kaliforniyalı, bilgisayarları çalışır vaziyette bırakıp uykuya gitmiş, *anla* yani. Ötekiler dalgıç ve kamera sarkıtmışlar, dipteki çökeltiyi temizlemiş pervane, özel bir projektör de var ya orada, artık daha net görünüyor. Pan ve ben de ayaktayız, sabahın erken saatleri. Batık kentin işaretleri bilgisayar ekranına yansır yansımaz Amerikalılar hemen hareketlendi. Şaşkınlıklarını bastırarak derecede endişeli bir hareketlenme. Bizi odadan çıkarmak istediler. Evet, öyle. Burayı boşaltalım beyleeer, bağırıma başladı biri. Oysa görmüş bulunuyorduk herşeyi. Pan anında bilgisayar çıkışını kaptı. Anladı o adamlara

güvenilemeyeceğini. Sonra, yok, dedi Amerikalı teknik ekibin başındaki adam, Steve miydi ne, bulgularımızı Amerika'da analize göndereceğiz, topoğrafyanın oluşumuyla, içerdği kimyasal ve biyolojik maddelerle ilgili çözümlemeler gerekir. Olaydan iki hafta geçmeden rapor yazdılar, neymiş efendim, 'Çıplak gözle bize batık kent surları gibi görünen yükseltiler, deniz altı akıntılarının oluşturduğu çamur halindeki kum tepeleri'ymiş. Bırak Atlantis'i, orada batık bir kent kalıntısı veya insan yapısı herhangi bir şey bulunabileceği ihtimalini bile kabul etmediler. Pan inanmadı onlara. Kıpırmızı bir suratla bana dedi ki: İnandırıcı görünmek için teknik terimlerle dolu bir rapor yazmışlar, ama inanmıyorum pezevenklere! İlk kez duydum Pan'ın küfrettiğini. N'aptı sonra biliyor musun? Hükümet yetkililerini uyarmaya gitti. Ancak uyardığı bürokratlar da Pan'a inanmadı. Başı belaya girecekti az kalsın. Bu gece amerikanbarda içini açtı biraz. Aynı soruyu tekrarlayıp duruyordu: Petrol mü daha önemli, Atlantis mi?..” Aris uzun konuşmaktan ziyade anlattıklarının ağırlığı yüzünden yorulup sustu. Ben de bu anlattıklarını kelimesiiii kelimesine hafıza defterime kaydettim. Bir gece kadar uzayan birkaç dakikalık sessizlikten sonra, “Söylesene” diye sordu Aris, “sence hangisi daha önemli, petrol mü, Atlantis mi?” İkisi de değil, dedi çocuk, en önemlisi 11500 yıldır tutulabilmiş bir yas.

27 Mayıs, Pazar, 3:24

Nihayet yola koyuldulaaar. Ben de köprünün öte yanına geçtim. Keskin farları, güçlü motoru ve ağır gövdesiyle köprüyü şöyle bir sarsacak büyük araç görünsün diyerek dilek tuttum. Üç dakika ya geçtiiii ya geçmediydi, Üç Hoca Hanımlar yeşil ışıklar içerisinde gökyüzünden süzülüverdi. Tamm karşı yönden kapalı bir yük kamyonu geldiği sırada Aris ile çocuğun bindiği otomobilin üstüne nefesimi üfledim, üflediiim, üflediiiiiim: *Hatırla ve yaz, tuttuğun yas bitmesin, yazdığın*

kitap bitmesin, hep aynı yas içinde aynı şeyi yaz, diye çocuğun hafızasına fısıltılar gönderdim. Sağ taraftaki sürücü koltuğunda oturan Aris, aşırı bir süratle karşı yönden gelen kamyon, onun arabasına sürtünecek de yaralanacak zannetti. Direksiyonu köprüye doğru kırarsa, sol taraftaki direklere çarpıp duracağını, o sebeple kendisinin deiiii çocuğun zarar göreceğini hesapladı. 'Bu kamyon sağ taraftan arabaya yüklenip beni öldürecek, en iyisi sola doğru büküp direğe çapayım da ölecekse yan koltukta oturduğu için arkadaşım ölsün' diye şimşeeek hızıyla bir düşünce geçtiydi kafasından. Bunları, pek bilincine varmadan içinden geçirir geçirmez direksiyonu kırverdi. Ehh, evdeki hesap çarşıya uymadı. Otomobil köprünün en uygun yerinden dooğruca Mnemosyne Nehri'nin kollarına uçtu. Çocuk nehrin suyundan yeterince içemedi, Aris, azz kalsın onu kıyıya çıkaracaktı. Baktım, duyduğu suçluluk duygusuyla mıydı artık neydi, onu kurtarsın diye pek hırslanıyordu. Çünkü başkası bilmesede, kendisi biliyor ki arkadaşının ölümüne sebep oldu. 'Nasıl katil olabilirim ben, içimdeki şeytanın öfkelerine, gizli hasetlerine, kırgınlıklarına mı yenildim?' diye kendi kendisine ağır ithamlara başladı madem ki, daha da hırslanacak diye düşündüm. Vallahi tam o an dibe daldı Aris. Ne yapıp edecek, nehre akan mübarek ayazma suyundan çocukcağız gerekli miktarda içmeden illa onu boğulmaktan kurtaracak. Amann aman, neyse ki zamanında o meseleyi hallettim de bol bol su yuttu. Aris, yardım çağırmak için yola tırmanır tırmanmaz da, çocuğu uyandırdığım gibi hayalet evine gönderdim. Kestirme yolu bulsun, Lefkoşa'nın ortasındaki barikatları iki taraftan tutan askeri polislere görünmesin diye, onu, Ledra Palace Oteli'nin arkasındaki gizli bir geçide yönlendirip, göz kulak oldum. Sonunda sağ salim vasil oldu. Evin içindeki kendi varlığı, evin dışından gelen varlığını bekliyordu. Kendisine kapıyı açan gene kendisiydi. Kapıyı-çalan-o ile Kapıyı-açan-o, aynı rüya

yatağında bir oldu. Kapının açılışı esnasında bir anlık boca-
lama yaşanmadı değil tabii. Eşikteki, kaybettiği bir şeyi ona
geri vermek istiyor, içerideki ise bir şey kaybettiğini hatırla-
mıyordu. Yatak çarşafına sarınmış, ziyaretine gelen sanki bir
yabancıymışçasına çıplaklığını kendi kendisinden gizlemeye
çabalıyordu. Halbuki giyinikken bir şeycik yazılamayacağını
bilmesi icap ederdi. E neyse, baktım ki bu karışıklığın aka-
binde çocuk uyuduuuu, uyandı, uyur uyanık dolandı. Onu
bıraktığımda yazmaya başladıydı. Ehh, nehirdeki kızlarımın
yanına döneyim artık, dedim. Benim de kendi ailem var neti-
cede, değil mi? Sonra uğrar bakarım gene eve. Nasılsa çocuk
dünyaya tekrar gelmiş kadar zinde.

27 Mayıs, Pazar, 8:40

Hayalet evini ziyaret edip etrafa baktım. Çocuk, üst kat-
taki yatakodasında yazıyordu. Zannedersem üçüncü hayata
geçebilmek ümidiyle kendisini yazının manyetik çekimi-
ne bıraktıydı. Kuvvetli bir ışık salan manyetik enerjinin,
UFO'lar tarafından uzayın derinliklerinden getirildiğine
inanmasını mesele haline getirmemeliyim. Herkesin bir ta-
kıntısı var. Neyse gene, dedim, kendi haline bırakayım da
yazsın. Anladınız zannedersem, hayalet evi deyişim lafın ge-
lişi. Burası üç kızkardeşten en küçüğüne ait. Büyük kızkardeş
de dul kalınca, ikisinin birlikte yaşadığı ve ortanca kızkardeş
için de heeep bir oda bulundurdukları iki katlı, beş odalı ev.
Epey zaman var Bahçivan Bey bakar. Ev, sarı buri taşından
yapılmış, yükseeek tavanlı, zemini dersenez kısmen ahşap,
kısmen desenli kare marmaragi. Kapısı, panjurları yıpranma-
ya yüz tutmuş koyu yeşil renkli. Ön kısmı geniış, oval veran-
dalı. Buraya çıkan basmaklar yer yer kırılmış. Fakatt veranda
çatısını sağlı, sollu tutan sütunlar sapasağlam. Bunlar sarı
taştan iki dor sütunu. '63'teki ilk savaşı yakılan, ama göç-
menlikleri bitince büyük kızkardeşin tek başına dönüp tamir

ettiği yer burası. Göçmenevleri İlkokulu'nun garajında depoladıkları bütüünün o kırık dökük eşyalarını düzelterip, sanki hasar görmeden hep yerli yerinde durmuşlarcasına tekrar tertipleliydi. '74'teki son savaşta aynı semtten göçmen düşen Rachel'in eviyle bahçeleri bitişik, fakat mahallenin eski sakinleri gidince Bahçıvan Bey'e çepeçevre yükselen çitler, sarmaşıklar diktirdi. "Hayalet evi" de Rachel'in lafı. Eee n'apsın o da, kendi eski evine hayalet diyesi gelmediğinden, çocuğun evine böyle der. Kendi meczupluğunu da benim üstüme yükler ya. Halbuki biiirçok konuda ondan çok daha bilgiliyim. Fakat insanoğlu böyledir, şayet kendisi şaşıysa, ya bir kör bulur ya da şehla olana, sen körsün, der.

27 Mayıs, Pazar, 10:17

Aris'i hastanede ziyarete gittim. Kötü durumdaydı ve arkadaşı için çok endişeli. Ona bir görüneyim de herşeyin yolunda olduğunu aktarayım, dediydim. Olmadı, benim gibi birisiyle görüşmeye alışık değil maalesef. Baston yutmuş mübarek adam, her lafımın dikine gitti, bedeni gibi ruhu da kasskatı. Vallahiiii maraz ettim haline. Acaba tekrar uğrasam varlığıma alışmış olur muuu? Bilemedim. Aris gibi insanlara göre rüyalar gerçekliğin bir parçası sayılmaz. O nedenledir ki, gerçekdışı gibi görünen varlıklarla rüyalarında yüzleşmeyi daha kolay sindirebilirler. Eh, neticede, onun da hatırlayışlara, ilhamlara ihtiyacı var. O işlerin tanrıçası da benim, ister inanılır ister inanmaz, kendi bileceği iş. Sözlü bir sosyal tarih araştırması yapıp, halkın Atlantis inancını yazacakmıuş, yazsın bakalım. Eee, Mnemosyne'nin yardımı olmazsa, nasıl olacak bu iş? Doğrusu tuhafıma gitti, Levantiya'daki insanlar o kadar çok hayalkırıklığına uğramış ki, hayal kurmaya bile korkarlar. Aris işin bu yanını hiiiç ele almaz. Kanaatimce, hayallerini bu derece içine gömmüş bir halkı hâlâ hayalperest olarak

nitelemekle, kendi hayal kurma korkusunu dışavuruyor. Aklıma, çocuğun, parti gecesinde söylediği bir söz takıldı, Lübnan'ın, Mısır'ın gizli bir yeraltı enerjisi olduğunu, lâkin bunu kavrayabilmenin zorluğunu anlatıyordu. Kanaatimce o, bir hayal deposudur. Ehh, ateşli silah deposu gibi bir şeydir haliyle. Seneleerence bastırılmış hayaller, Levant Denizi'nin çevresindeki şehirleri deniz altı kablolarıyla birbirine bağlayan patlayıcılarla dolu. Demek kiii ufacak bir kıvılcımla deniz ateş alabilir. O sarsıntıdan Atlantis su yüzüne çıkar mı, yoksa çıkamaz mı?.. Falda bir şüphe görünür. Birden fazla yol çıktı. Bu yollar, sanki de ibiği uzamışmış gibi horozun başı üstünden çıkar. Fakat bu kadar gösterişli bir horozun ötüp ötemeyeceği şüpheli. Aris'in, hastanedeki hemşireden şüphelenmesinde gerçek payı var. Polis, çekik mavi gözlü tombul hemşire aracılığıyla istihbarat toplamaya çalışıyor. Vallahi hiiiç gerek yok ikinci defa fincana bakayım. Hemşireyi bir gördüm, vaziyeti hissettim. Ben böyle hissettiğime göre hakikat budur. Buradaki insanların çoğu gizli servislere hizmet etmeyi o kaddar olağanlaştırdı ki, polislik yaptıklarını farketmeden bu işi sürdürürler. İstihbaratçılarla işbirliğinin kötü bir şey olduğunu akıllarına dahi getirmezler. Nitekim, yaşıgünü partisinin düzenlendiği bar da o gece çalışan barmen, kamera kayıtlarını polise teslim etti. Nereden biliyorsun dersiniz, olayların bu kısmı rüyama girdiğinden ötürü bilirim. Hatta barın tuvaletindeki kamera kaydını da, polis sormadığı halde teslim ettiydi. Bundan şüphem yok. Bar sahibinin ise haberi yok. Bunların olacağı daha olmadan belliydi. Fincanı doğru okuyan, olacakları daha olmadan söyler. Şu anda istihbarat şubesinde, Aris ile çocuğun bar tuvaletinde ilişkiye girdiğini kanıtlayacak bir porno film hazırlanıyor. Yapılan hazırlığı gözümle gördüğümü söyleyemem. Fakat bu, varlığını bilmek için görülmesi gerekmeyen bir gerçek olduğuna göre, hiçbiiir şüphem

yok. Aris'in, Girne Limanı'ndaki istihbarat subayı ile çekilen gizli kamera kayıtlarını, çocuğun deniz kenarındaki daire-sinde çıplak dolaşırken çekilen videolarını, her ikisinin daha başka ilişkilerinden çekilmiş filmleri... heppsinden montaj-lanan bir porno bu. Hayal ile gerçek karışmış tabii, nitekim ben de bu gerçeği hayalen söylüyorum. Gerek petrol ve do-ğalgaz, gerekse Atlantis meselesindeki işler, Aris, çocuk ve Rachel nedeniyle sarpa sararsa porno filmleri devreye soku-lacak. Aris'in düşündüğü gene yanlış çıktı. Gizli polis, üçlü seks senaryosu için Esra'yı değil, Rachel'i seçti. Niçin? Ehh, bunu cevaplamak o kadar kolay ki, olayları benim gibi iyi görebilen aydın birisi olmaya lüzum yoktur. Rachel, hem herrşeye burnunu soktuğundan daha tehlikeli, hem de sun-duğu uygunsuz kayıt malzemesi daha fazla. Rachel'in yata-kodası ve banyosundaki gizli kamera kayıtları, çocukla pla-ja gittiklerinde aynı soyunma odasında mayo giymeleri, ar-kadaş evlerinde sere serpe oturuşları, olur olmaz yerde Marios'la sevişmesi... Kanaatimce bu meseleden een büyük zararı görecektir şahıs Aris'tir. Hem maraz eder hem de kızarı-mı vallahi bu Aris'e. Girne Limanı'nda peşine düşüp, gizli kamera kaydı için seks teklif eden istihbarat subayı konusu-nu yanlış bilir. Bir defa o subay Türkiyeli değildi. Ya neydi? Ankara'da Özel Harp Dairesi'nin, 'Hadi, şehit çocuğu-sun madem sana burs verdik' diyerek, gencecik yaşta alıp yetiştirdiği Lefkoşalı birisiydi. Eee oraların suyunu içince aksanı değişmiş, vücut dili dahi değişmiiş. Maksudı da neydi? Arkadaşı olması sebebiyle Aris'i kullanarak çocuğu tuzağa düşürmek. Kanaatimce, Rachel'i suçladığı gibi Aris'in kendisi de bencilce davranmasa, o gece yaşadığı olayı baaambaşka açılardan da düşünürdü, amma yooook. Aris, istihbarat subayına denizde yüzmeyi teklif edince iş bozul-duydu. E niçin? Çünkü o subay, deniz kenarında apartman dairesi olan arkadaşının evine götürsün kendisini diye bek-

lerdi. Bilirdi kiii, çocuk Londra'da olduğu vakit elinde anah-tar tutan Aris gibi birkaç arkadaşı, zaman zaman o dairede kalırlar. Çocuğun yerine ulaşip gizli kamera kaydı yapacak. Hem de kimdi bu istihbarat subayı, kiiim? Bizim çocuğun yeğenlerinden biri. Hısım akraba olduklarını, çocukluk günlerinde birlikte oynadıklarını biliyor tabii. Dosyasını in-celeyip hakkında her malumatı öğrenmiş. Fakat 10 yaşların-dan sonra görüşmediydiler ya, bizim çocuk unuttu, ne tanı-ıır ne eder. Büyük kızkardeşin eski sözlüsü Hidayet Paşa'nın torunu muydu, yoksa çarpışmalarda şehit düşmüş bir yüz-başı mı, mücahit komutanı mı ne, öyle bir yeğenciklerinin oğlu muydu? Bakınn, şimdi benim de aklım karıştı, TMT'nin desteklediği milli bir edebiyat dergisi çıkaran hısımlarından birinin oğlu da olabilir ya da gazetecilik yapan bir akrabala-rının torunu, yalan söylemiş olmayayım, neyse işte, yakınla-rından birisi. Burada öyyle bir tertip düzen kurulmuş ki, birbirlerini tuzağa düşürme işini gene enn yakınlarına yap-tırırlar. Amann bu savaşlardan canımızı kurtaralım, diyerek dünyanın dört bir tarafına hallaaaç pamuğu gibi dağılmış-lar, kardeş kardeşi tanıyamazz, bilemezz olmuş. Ayyını memlekette kalanlar arasında bile birbirini hatırlayan eden yok. Bizim çocuk ve Rachel gibi Aris de bu halleri hem gö-rür hem göremez, benim üçüncü gözümle gördüklerimi kendisine göstermeme ise müsaade etmez. Bu şartlar altında ona ne şekilde yardım edebileceğime karar veremiyorum. Burnundan kıl aldırıyor ki. Yanına yaklaşmak ne müm-kün. Hastanede yattığı odanın bitişiğindeki bir Türk hasta taburcu olacağı için, annesi diğer hastalara, koridorda bek-lediğimden ötürü bana da, üzüm posasından bademle ya-pılmış sucuk, köfter ve paluze muhallebisi ikram ettiydi. Aris'in yattığı odaya girip ona da verdi. Kendisi yapmış. Üzümün şirasını taaaze taze çıkarmııı, içine buğday ununu katmııı. Ehh, fakat bu malzemeyi içinde köpürtüp tortula-

rını alacağı o kıymetli beyaz toprağı nereden bulmuş, onu anlatıyordu: Baf'tan '74 göçmeniyiz, kaçarken pek az şey al-
dık. Birkaç esvap, mücevher, fotoğraflar, yolda aç kalma-
yalım diye peksimet meksimet. Çünkü yükümüz ağır, be-
yaz paluze toprağını torbalara doldurup sırtladık, nere-
gideceksek paluzesiz kalmayalım. Aris'in o an düşündü-
ğüyse bambaşka: Bu hemşire Rum istihbaratına çalışırken,
şu yaşlı kadın da Türk istihbaratına mı bilgi taşıyor acaba?
Paluzeye dokunmayınca böyle düşündüğünü hemmen anla-
dım. Sıcak paluze evladım, diye ısrar eder yaşlı kadın da,
soğuk paluzeye benzemez tadı... Rachel, nasıl olsa ben dün-
yanın her yerinde yaşarım düşüncesiyle kafasına eestdiği
gibi davranmakta bir sakınca görmüyor. Kız şımarık. İyi
kalpli, orası tamaaam, aklı ile ruhu arasında temas var. Gene
de, etrafındakilerin ona tam manasıyla güvenemeyişinin
nedeni, zannedersem bu huyudur. Keyfim ister yaparım,
der, gerisi tufan, öyle mi? Rachel, ne vakit 'Üçüncü hayata
erişeyim de ruhum yücelsin' diye dilek tutup fincan devir-
se, bakarım telvesi olduğu gibi dökülür, bommboş çıkar fal.
Eh zaten üçüncü hayatın yolunu gösterecek bir kılavuz yok-
tur, herkes kendisi bulacak nere gideceğini. Üçüncü hayatın
sırrını biri çözecek deee önümüze buyur edecek diye bekle-
yen daha çoook bekler. Aris'e göre, şımarık şahıslar sorum-
suzdur, *ben ben ben*, kırıp dökerler ortalığı. Onun bu adadan
başka yere gitme imkânı yok ya, istese de şımarıklık yap-
maz. Fakat bu, bencillik de yapmadığı manasına mı gelir?
Yoook, Aris'in hesaplı davranması icap eder demektir.
N'apsınn, susmaya veya alçak sesle konuşmaya mecbur.
Rachel gibi üst sınıftan gelenlerin, şıp, diye doğrucu Davut
kesilmesi daha kolay. Dürüstlük adına ahlaaak da ahlak.
Yok o prensip yok bu. Vicdandan sözettiklerini duyan var
mıdır? Yoktur. Rachel, tutucu olduğunun farkında değil ta-
bii. Hayatta tutunabilmek için Aris'in yaptığı şekilde tem-

kinli davranması gerekmediydi ya hiç. Aris her gün muhakkak ütülü pantolon gömlek giymeye ihtimam gösterirken, Rachel en pahalı elbiseleri sırtına gelişigüzel geçirivermiş-çesine dolanabilir orada burada, n'olacak. Aris, "Kanıtları kuvvetlendirilmiş birer varsayım" dediği petrol ve batık kent meselesinin, onu bir hortum gibi dibe çekeceğini sezdiğinden gözden ırak bir hayalet gibi yaşama eğilimi giiit gide derinleşiyor. Demek isterim ki, arkadaşına hayalet bakıcısı olmak vesile. Bu hususta gene kahve içip fal devirmek gerekmez. Zannedersem hayaletler arasına karışması en iyi çözümdür. Telvenin içinden zuhur edecek sayılar değişebilir, amma velâkin nihai kaderi değişmez, de-ği-şe-meeez. Rachel ve Aris de, Bahçıvan Bey'in çekip çevirdiği evde çocukla birlikte yaşayıp gitsinleer. Burası üçünün de gönlünce yazmasına uygun bir yer. Gerçi aralarında arkadaşlıktan öte bir yakınlaşma hiç olmadıydı, fakat şu saatten sonra aynı evde ne isterlerse yapsınlar.

27 Mayıs, Pazar, 13:08

Hayalet evini tekrar ziyaret ettim, çocuk hâlâ yazıyor.

27 Mayıs, Pazar, 15:43

Eve bu ziyaretimde Bahçıvan Bey'le karşılaştım. İçeri girip çocuğa bakmama gerek kalmadaaan, Bahçıvan Bey beni görüp, başıyla üst katı işaret etti: "İçeride, bir şeyler yazar." Bahçede ayaküstü sohbet ettik. Meğerse Bahçıvan Bey de, kaç vakittir kendisine görünmedim diye meraktaymış. Anladım ki trafik kazasından haberi yok, eh ben de gelir gelmez açmayayım, değil mi? Üç kızkardeşin sevdiği katmeri lale, nergis ve sümbül soğanlarından ekliydim, tomurcuklandılar, hıı, dedi. Misçiçekleri de güzel açmış, neden ön tarafa ekmedin onlarını, diye sordum. Yatakodaları bura

bakar, kokusu yukarı çıksın diye o yana ektydim, dedi. Ön tarafa karanfil, arpaççeği, zambak, menekşe, gül ekerim. Üst kata çıktığında gördüydün, haa? En küçük kızkardeşin, rahmetli Ayşe neneseinin gelinliğiyle çiçeklerin arasında çektiirdiği bir foturafı var. Sene 1952 miydi neydi. O zaman bu zamandır ben de aynı çiçekleri aynı yerde türetirim... Benimle

konusurken, bir yandan da kuruyan gülleri bahçemakasıyla ayıklıyordu. Bizim çocuk Londra'da bulunduğu zamanlarda da bu evi sık sık ziyaret ederim, arkadaki bahçivanodasında kaldığım daaahi oldu. Bahçivan iyi kalpli, kafa dengi bir beydir. Onunla sohbet hoşuma gider. Sohbet dediğim de, ööyle dakikalarca konuşmadan bahçede karşılıklı oturup, arada birkaç laf etmemizden ibaret. Bizim hasbihalimiz gönüldeeen gönle sessiiiz sedasız geçer. Taze gül yapraklarına yapışan zararlı böceklerle bakarak, "Gördün Mne-

mosyne, hıuu” dedi, “biti, uyuzu, paraziti, beyaz sineği, olan biten haşarat güllere musallat. İlaçlamak lazım, ccaa ccaa, önce enginarlar kesilsin, ilacın etkisi bir hafta sürer. Eskiden uğurböcekleri varken bahçeyi ilaçlamaya lüzum kalmazdı, yaa, onnar yer bitirirdi cümle haşaratı.” Yine başıyla işaret ederek, istersen ön bahçeden yasemin toplayasın topla, dedi. Bu sözünün, gül veya başka çiçek kesme, anlamına geldiğini belirtmem gerek yok. Seni ziyarete geldiydim bir, dedim, çiçekleri de görüp kokladım, bu kadarı bana yeter. Bahçıvan Bey Atlantis’in adını duymamıştı. Bunu bildiğimden sordum. Fakat, Kıbrıs için “Batık memleket” diye konuşuyordu. Bu lafı sosyal eleştiri kabilinden mi tekrarlıyordu, yoksa bir kısmının deniz altına gömüldüğünü mü anlatmak istiyordu, çıkaramadım. Bahçıvan Bey, yağmuru, seli takiben, değişik şekillere bürünmüş su birikintilerinden çıkan perilere, cinlere inanıyordu. Allah’ın meleklerinin vücudundan her daim su damlacıkları akıyormuş, çünkü gökyüzünden deniz altına düşen cennette dolanıyorlarmış. Denizde yaşayan superilerine, deniz kızlarına, batık altın saraylara inancı tamdı. Onları, sanki de etraftaki köyleri anlatıyormuş gibi bir anııp geçti. Arap diyarlarında petrol kuyusu bulunduğundan da haberdardı. Eh, hiç değilse bu konuda bir çift laf edebilirdik. Fakat farkettim ki, Arap memleketleri ile Ortadoğu’nun aynı yer olduğu kafasına yatmamış. Zannedersen hiç gazete okumaz bu Bahçıvan Bey. Anlamadım vallahi, televizyon da mı izlemeee? Ortadoğu denen bölgeyi Kıbrıs’a uzak zanneder. İki oğlunun ve torunlarının yaşadığı Londra, ona göre adaya daha yakın. Beyrut hakkında epeyce bilgisi vardı. Fakat onun da Ortadoğu’da bulunduğunu bilmez. Dayanamadım, Beyrut ne tarafa düşeeer, diye sordum. Levantiya’dadır, dedi. 1930’larda, büyük savaştan önce Beyrut’taki halasını ziyarete gitmiş. İkinci defa da savaş bitince, balayı için gitmişler. Karısının birkaç sene evvel öldüğünü tekrar söyledi. O da n’apsın?

Karısının nasıl öldüğünü defaa’atle anlattıydı. Kıbrıs’ın iki tarafını ayıran barikatlardan geçişin yasak olduğu dönemde öldü de öteki taraftaki hısım akrabasını göremedi diye maraz ederdi. Gene anlatmaya başladı. Dertleşmek ister madem, şuracığa ilişeyim bari. Bahçe sandalyesine oturdum. “Maria’m kendisini Hristiyan olarak defnetmemi vasiyet ettiydi” dedi. Kavga dövüş askerden dokuz saatlığına izin aldık da öteki tarafa geçtik Ledra Palace’dan, hıı, kilisede ayin yaptırdım. Mezarlıktan ikimizin şahsına yer ayırtacam, yok, vermezler. Uuu gâvole, neçin? Karın olur, sen olmaz. Eee, Müslüman’ım da karımın yanına defnedilemem? Yaa, madem öyle onu geri götüreceğim, ccaa ccaa. Hadi, oradan da askeri izin alacan, aldık, Maria’yla beraber bu tarafa döndük. Lefkoşa’daki Türk mezarlığına sormadıydım bile, bilirim ki karım Rum’dur diye onnar hiç gömdürtmez. Bizim köy Lefkoşa’ya yakın, evimizin bahçesi de geniş, telle çevirdim bir tarafını, karımı oracığa gömdüm, istavrozunu da diktim. Ben de ora gömüleceyim. Kendime mezartaşı yaptırdım, adımlı yazdırdım ki karımın yanında olduğum bilinsin. Dinince dinlensin Maria’m, elli bir sene yedi ay geçindiydik, yaaa, beraber büyüdük, el’an beraberik. Muhtar der ev içinde mezarlık olmaz, uuu, her yer mezarlık, senin dediğin nedir, haa? Tarla süreller ölü çıkar, yol inşaatı gene ölü, kör kuyuyu açallar ölü. Eee, o kadar insan kaybolduysa savaşlarda, nere gittiler acaba, hıı? Maria eve döneceğidi zaten. Ölüler mes’ut iselerdi döneller. Aldım boyayı, telle çevirdiğim yere ‘Hususi Aile Kabristanı’ yazdım. İzin başvurusu istersiniz haa, alın, imza ettik. Uuu, bir de bakarım memure der, “Ne kabristanıdır, sorusuna ‘aile’ yazaman” Ya ne? “Müslüman, Hristiyan, Musevi, onu yazacan.” Hıı, nedir dediğin, derim, ailemde herkes hangi dini tutar ben imtihan mı ederim, beş vakit namazında mıdır, her pazar kilise kapısında mıdır, ccaaa ccaa. Ne isten benden, angonilerim Londura’dan İngiliz gelin getirirse, Armenisi,

Yafudisi var, kabristanımdan atayım? Kaç zaman geçti cevap yok. Dayasınнар şıroyu yıksınнар, ccaa ccaa, denize döksün-
ner Maria ile benim na'aşımızı da. Denizin altı da mezarlık-
tır, değil?.. Merdivene çıkıp, sarmaşıkgülleri ayıklama işine
gömüldü. "Bu ada denize esir" diye mırıldandığını işittim,
"sel, tufan, dalgalar, kaçacak yer yok, bizi de, toprağımızı da
bitirdiler". Atlantis'ten mi sözediyoor diye kulak kabarttım,
yok, kendiii kendisine söyleniyor: "Memlekette herkesler de-
lirdi, akli başında kalana deli demelerinden belli." Haklısın,
dedim, vallahiii hak-lı-sın. Parmak hesabına başladı. Küçük-
parmağını katladı: Bilin ya, bu memlekette üç cins insan var
Mnemosyne: En fenası *gölge* gibi yaşayannar, pöö, onnardan
epeyce var. Bir kısmı da *hayalet* gibi yaşar. Bunu söylerken
yüzükparmağını katladı: Ehh, lâkin onnarın da kimsesine
faydası yoktur, hıııı, kendilerine dahi. Ardından ortaparma-
ğını katlayıııp yüzüme baktı. Üçüncü kısmı Mnemosyne sana
bana benzer, e bilin, bizi de *deli* sayallar.

Birden aklıma, kaza haberiyle deliye dönen Esra'nın yarın
sabah mersin fidanı getireceği geldi. Dün gece geç vakit
Atalasa'ya uğrayıp bir mersin fidanına toprak aktardığını
görmüştüm. Bahçıvan Bey'e, zannedersen yarın sabahın er-
ken saatlerinde güzelce bir kız uğrayacak, dedim. Merdiven
başında, bahçemakası elinde duraladı. Uğrasın dedi, başıy-
la üst katı göstererek, lazım, lazım, bu oğlan yalnızdır, hı-
ıı. Bahçede çoluk çocuk koştursun, eve lazımdır... Kız daha
genç, hayalet gibi yaşamak zoruna gidebilir. Bunu Bahçıvan
Bey'e söylemedim tabiiii. Esra, kazayı evine giden polislerden
öğrendi. O sırada pek panikleyen Pan'ın yanındaydım. Sarsıl-
mış olmalı kızcağız, diye düşündüydüm. Pan'dan apar topar
ayrıldığı gibi uçtuuum gittim, Esra'ya bütün gün güzeeelce
rüyalar gönderdim. Bu kolay iş, üfürüyorsun, oluyor. Yara-
ları, ağrı ve sızıları iyileştirmek daha zahmetlidir. Ellerinle

dokunaaa dokuna eppeyce bir enerji aktarmak icap ediyor. Halsiz düşüyorsun, saatlerce elden ayaktan kesiliyorsun. Dün, Esra, rüyadayken *Atalasa'nın koruluklarına açılısun*, diyerek nefesimi üfürdüydim, o kadar. Neyse zaten, Pan da birkaç saat içinde Can'la buluşacaktı. Can, Türkçeden çeviri işlerine, oradaaan buradaaan ele geçmiş nadir kaynakların okunmasına yardım edecekmiş güya gene. Ee Pan'ın kendisi söyledi. Peeek keyifsizdi, pek. Yoksa benimle daha uzun sohbet ederdi. Varlığıma kıymet verir, fakat konuşası yoktu. Buluşsunlaaar buluşsunlar, iyi olacak, diye düşündüm, Can'la birlikteyken bir parçacık içi açılır. Parti gecesinde Ayşenur o ikisinin muhabbetine takıldıydı. Ne olmuş yani? Ne olmuş? Yaşadığı yer nasılsa, Can da öyle, birinci ile ikinci hayatlar arasında dolanır. E'ee, dolanmayıp da n'apacaktı? Herr yanı mayındır. O da hayatını idame ettirme çabasında, değil mi? Öyledir. Bakın, ne tavuskuşu gezinir, ne horoz öter fincanında. Annesinin pişirdiği kahve acı gelir. O kadaaar masraf edip İstanbul'a yolladılar da doktor çıkamadı diye babası bin bir laf sokuşturur evde. Eh, Can'ın halini anlamak bu derece zor muduuur? Fakat bir insanı anlarsan, onu bağışlaman kolaylaşır ya, kanaatimce o sebepten anlamak istemezler. Geçenlerde Can'la ilgili tuttuğum dosyanın epeyce kabardığını farkettim. Hakkında o kadar çok gazete haberi, el ilanı, toplantı listesi, çeviri faaliyeti kaydetmek durumunda kaldım ki, Kıbrıs problemine çözüm için çalışan diğer sanatçılarınkinden çok daha kalın oldu dosyası. İkinci bir dosya açtım. Can hayaletler arasına karışırsa, şu yazarlar birliğinin yönetim kurulu üyesi, bu iki toplumlu sanatçılar derneğinin genel sekreteri, Leviathan şiir dergisi editörü, Günaydın Yavru Kıbrıs gazetesi kültür-sanat eki yayın kurulu üyesi, AB Kültür Dairesi Fonları toplum danışmanı, 21 Mart Dünya Şiir Günü Uluslararası Tertip Komitesi başkanı, Ledra Palace Oteli'ndeki Toplumlararası Çatışma

Çözümü için BM Çeviri Faaliyetleri Organizatörü, muhtelif edebiyat ödülllerinin seçici kurul üyesi veya Pan'ın el attığı haaangi proje varsa onun bir işlerinden sorumlu olamayacak. Rachel'in anlayamadığı husus şu kiii, Can, bizim çocuk gibi tekinsiz hayaletlerden pek bir iş çıkaramaz. Güman olmaz bir hayalete. Dünyevi işler bakımından kiiimseye faydası dokunamaz. Pan'la tamam, Can'ın işi olur. Rachel'in kendisiyle de bir şeyler olur. Filissa'nın kocası Derek'i kurcalasın, bir alışverişçikleri olur. Fakatt bizim çocukla, bırak işi mişi, ahbaplık dikişi dahi tutamaz, tu-ta-maz, sökölüüür. İlaveten, kendi varlığıyla, ötekilerin hayatını yok sayar ya her hayalet. Ehh, bu da tepki çeker. Yalan mı? Bu bakımdan, Bahçıvan Bey'in *Deliler* ile *Hayaletleri* bu derece ayrı ele alması isabetli olmayabilir. Kanaatimce bu konuda, istihareye yatıp göreceğim rüya ile uykudan kalkıp gözlerimi açınca göreceğim gerçek birdir. Leviathan şairlerinin üçüncü hayatlarını yaşamasını beklemek, hayatta kalmasınlar demekle aynı şey. Rachel de vallahi taaam öyle biridir, yani başkasına, kendi inandığı dürüstlük kurallarına göre yaşamadığı takdirde ölmesini önerebilir. Toprağa bağlı insanlar, deniz derya üstünde yürüyemez, havanın boşluğunda hiç. Adalardan çok şair, yazar çıkmıştır çıkmasına da, toprağından değil, denizinden çıkmıştır. Rachel de diyor ki, hafızama kaydettiydim dediğini, eee, şöyle bir cümleydi: "Leviathan şairleri anne-babalarının himayesinde anarko, karılarının himayesinde erotik" Fakat burada, hısım akraba himayesi olmadan ayakta durabilen mi var? Hani, nerede? Halkı da zaten, ya yakınlarının hafiyesi veya yabancıları haline getirmek suretiyle imha etmemişler miydi? Hem şu Rachel, o kadar konu komşu olmuş, hikâyelerini dinlemiş de hiç mi anlayamamış Üç Hoca Hanımlar'ın başına neler geldi? Bahçıvan Bey ise, aklımdan geçenlerden habersiz, Esra hakkında daha fazla şeyler söylememi bekleyerek merdivenin

üstünden bana bakmaya devam ediyor. “Eee bakalım, kismet” dedim ben de, “kız şimdilik yalnızca bir mersin fidanı getirmeye gelecek” Uuu, ne oldu, diye sordu, birisi öldüydü? Bir süre ikimiz de sessiz kaldık. Bahçıvan Bey, bu evden bir ölü içinse, o mersini mezarlığa dikmem, bilesin, dedi. Bahçenin arkasında bir yerciğimiz var, ora ekerim. Daha fazla konuşası gelmediğini anlamadımsa anlayım diye sarmaşığın kuru güllerini ayıklamaya döndü. Ses etmeden çıkmak üzereydim ki, “Maria, menekşeyi severdi” dedi, “mezarına ektilim, yasemin de diktim tel hizasına, hıı, geceleyin yatağımız gibi tüter.” Bahçeyi yoldan ayıran duvara sarılmış yasemini işaret ederek, “Aynı yaseminden ekiydim Maria’ya” dedi, “istersen toplayasın, çıkarken topla”

Tamm bahçe kapısını kapatırken, Bahçıvan Bey, benimle konuşmamak konusunda fikir değiştirmiş olmalı ki arkamdan geldi. “N’oldu Mnemosyne” diye sordu: “Hıı, lazımdır karanlıkta kalsın artık, çıkamaz bu oğlan gündüzleyin evden?” Yoo’ok, dedim, içeride üç kızkardeşin hikâyesini yazıyor. Kesin bir ifadeyle, yazamaz, dedi. Neden? Maniası var. Nedir? Cevap yok. Ben de sorumu tekrarlamak yerine içeri geçip ön bahçedeki tahta banka oturayım bakalım dedim. Ne anlatacaksa anlatsın diye bekledim. Acaba bir erkek, ne kadar uğraşırsa uğraşsın kadınlar hakkında kitap yazması mümkün değildir mi demek istediyyiii? Fakat bunu sormadan beklemeye devam ettim. Arkaya geçip bahçe süzgeciyle döndü. Ön verandadaki saksı çiçeklerini suladı. Gitti, süzgeci tekrar su doldurdu, diğer saksıları suladı. Beklediğimi farketmemiş gibi davranıyordu. Eh işte, öyledir Bahçıvan Bey, epeyce zamandır bilirim kendisini. Sabreeet Mnemosyne, dedim kendi kendime, sabret bakalım. O arada Kıbrıs problemi etrafındaki son gelişmeleri kafamda yeniden toparlayarak zamanımı değerlendirmeye çalıştım. Sonra bak-

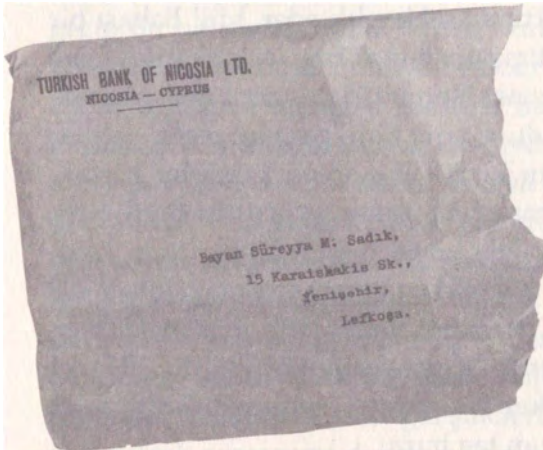
tım, Bahçıvan Bey eliyle parmak hesabı yapaaar. Dokuz adam var, dedi. Üç kızkardeş, pek güzel, oturaklı, haa, herkesin gözü onnarda. Okumuşlar da, yannarına girdiğimde gençkızdılar daha, ilk ikisi 20'lerinin sonundaydı, küçüğü 20'sine gireceğidi, yaa, gezip görmüştüler de. Kalpleri temiz, eee, kötülük bilmeyen insan beklemez de kötülüğü, değil? Geçmiş zaman, bilin, İngiliz devri...

1) Adamlardan birincisi babalarıdır, beni yannarına koyan da o'ydu. Rahmetli Ahmet Hulûsi Hacıbulgur Bey tavsiye etti adımı. Daha yeni bitirdiydim orta mektebi. Bir yeğen-çiğim vardı onnara çalışan Birlik Matbaası'nda. Kızların üçü de güzel, hııı, açılıp saçılmasınнар ister babaları. Sebep, cemaat muhitinden çıkmasınнар. Eee, cemaatlerinden kaç adam vardı onların dengi, haa? Bu üç kızkardeşe koca beğendirmek kolaydır? Yok, beğenmezler. Lâkin zannetmeye-sin o şu sadece onlarını bu vaziyette, çooook Lefkoşalı Türk kızı vardı ki cemaatte dengini bulamaz da evlenmez. Babaları da o derece korkar Hıristiyan kocaya varacaklar diye, uuu gâvole derim, bu ihtiyarın atası Hıristiyan'dır da çekinir? Frenklerden kalma çiftlik tutar, bir de iplikçilik işi, hııı? Eski mahallelerinde vardı Armeni bir foturafçı, eee, gider ortanca kız foturaf çektersin, ahabplık eder, hııı! Babası bir ay yasaklasın evden çıkmasını buna? Eee, üç kızkardeş gene kimseyi beğenmez. Kısmet İstanbul'dan, İzmir'den çıkacak, yoksa Beyrut'tan, Londura'dan? Ehh, zaman geçer, geliller babalarına deller, senin küçük kız, e'eee, gördüler Metak-sas Meydanı'nda bir pastacıda, uuuu, otururdu İngiliz bir öğretmen adamınan, böyle böyle mesele. İhtiyardan tısss, eski devir değişti, hııı, küçük kızı eve kapatamaz, küser. Üç kızkardeş babalarının çıkardığı manialarla mücadele eder, ccaa ccaa. Büyük kızlar '20'li senelerin, küçüğü de '30'ların ortasından itibaren çeker bu eziyeti. Onun için kaçtıldılar Sarayönü'ndeki konaktan taa bura.

2) Bunnarın akrabası bir hanımla evli sarfoş bir enişte var. 1940'lara geldik, eee, içer içer gelir kapıya dayanır. Üç kızkardeş kapı pencere arkasına eşya yığar, bağırır, çığlık atar. Pööö, sarfoş azdı, kırar mutfak camını girer. Allah rahmet eylesin, komşuları muhtar hanım vardı Hacıbulgurlardan, hıı, kızların imdadını duyar, kaptığı gibi avtüfengini muhtar hanım koşar kurtarır onnarı. Yaaa, lâkin bu sarfoş enişte hiç peşlerini bırakmadı ama ha. Fenalık yapan ikinci adam da odur.

3), 4), 5) Eee, kızların üçü de öğretmen çıkar, işe gireller, lâkin ellerinden tutan yok, eden yok. 30'larını geçtiler de bekârdıllar ya, ccaa ccaa, itimat etmez evli olmayan kadına kimsesi. Öyledir, değil? Diyeceksin hısım akraba çok, mevki sahibi şu bu yakınnarı var, hııı, birbirini yer hepsi. Önden güler, arkadan kuyu kazar. Kızların haberi yok, bir mal mülk meselesidir gider. Yaaa, hep bu üç kızcağızın ensesine vurup lokmayı alıllar ağızlarından. Bakma dirayetli durduklarına. Yüzükler düşer parmaklar kalır deller. Lâkin en fenası, kızlar mevki sahibi olmasın diye Maarif Dairesi'ndeki müfettişler de birlik olur. Büyük kızkardeşi öğretmenlikten istifa ettiriller, hııı, hiç sigortası, emekliliği yok. Eee,

evlendiydin ya, sıfırlandı işlediğin eski seneler, hem de kendin istifa ettin İngiliz zamanı, hıııı. Ortanca kızkardeş öğretmenliğe tayin edilirken den işini istemez olur, o kadar bir ki kızcağızı taciz edeller. Bir dedikodu, o şu mektepteki bir öğretmen sıkış-

tırmaya kalkmış kendisini sınıfta yalnız kıstırıp. Tüüüh suratına, evli barklı koca öğretmen adam, tüüh! Hürmet görür kimsesi inanmaz o şu ki sataştıydı kıza da herkes ortanca kızkardeşi suçlar. Küçük kızkardeş, en sebatlıları, dişini sıkar çalışır. Eee, haçana bir dayanacan, içine at, at, at. Ne istidalar yaptıydı bilen yok, yaaa. Bu üç kızkardeşi tanımayan da yok lâkin, hııı, 'Hoca Hanımlar' diye herkes peşlerinde. Nere gitseler seven sayan selama kalkar, o'oo'oh. Lâkin kati surette iş güç mevzuunda hayır ettirmezler. Kocası olan, nüfuzlu erkek arkası olan kim ise odur terfi alan, artış da. Savaş başlar, bir de maaşını yarıya kessinner, erkeğe tam maaş, uuu? Nasıl iş bu, küçük kızkardeş aile geçindirmez? Tısssss. Bir de tayin edeller o köyden bu köye, pöööh. Sürünün kızlar cehennemde. Annan Mnemosyne, üçüncü adam tek şahıs değildir, hısım akraba erkekleridir, ccaaa ccaa, bilmem artık adları nedir. Dördüncüsü o müfettişlerdir Maarif Dairesi'nde ki fenalık ettiydi üç kızkardeşe. Beşincisi dersin maaşlarını, emekliliklerini, sigortalarını yiyen dairelerin başındaki müdürler, memurlardır her kim iseydiler. Yalnız yaşayan kadınıdılar diyeydi hep o ettikleri, caaa ccaa. O şu erkeklerden daha okumuş görmüşüdü bu üç kızkardeş, ee, istemez diler kendilerini. Fakat kadınnar da Mnemosyne, hııı, çanak tutardı o fenalık eden erkeklere. Sen de bilin bunu ki söylediydin bana. O şu kendileri beceremediler de üç kızkardeş becerdi, haa, görsünner cezalarını o halde. Lâkin sana deyim Mnemosyne, bu fena hal devam ettiydi, püüü, da küçük kızkardeş ölüm döşeğinde istidalar ederdi ki kendisi ölünce emeklilik maaşından mı olur, ikramiyesinden mi, oğluynan ablasına bir şeycikler kalabilsin. Heer şeyleri yanmış yıkılmış zaten savaştta. Yaa, arka arkaya mektup, istida pööh, kime ne! Uuuu, bir de dedikodu, cabası. Naklettiğim bu meseleler devam eder '30'ların sonundan tut, '40'lar, '50'ler, '60'lar...

iririz. Hiç üzülme! dedi. Ben'de
hurur içinde Lefkeye döndüm.
Asadan bir ay geçti. Daireden aldığım
7 bir habere ~~benim~~ ^{bu} konu ikinci defa
meclise konmuş, her neyse
1960
Eylülünde itibaren yalnız muvarraf
kadroya alınmaklığım kabul edilmiş,
fakat geçmiş senelerin İngiliz
hükümetini ilgilendirdiği için
reddedilmişti. (Bu duruma göre 22
senelik hizmetin olduğu halde
8 senelik ağıretine olarak tanınıyor.)
N. n. ~~Faizden Hakekati~~ ^{bu} ~~halde~~ ^{durumuna}

6) Soğra fenalığı dokunan altıncı adam, komşuları Stavros, haa, o n'aptıydı diyecen. '63'te Rum-Türk çarpışması çıktığı ilk günden evlerini yağmaladı da yaktıydı, yaaa. Stavros'un karısı Stella çıkmazıdı üç kızkardeşin evinden, hep 'mana mou, ağipi mou'. Soğra kalk sen bir ol kocannan da evlerini yağmalayıp ateşe ver, hıuu? Öbür yandaki İskenderiyeli komşular geldiydi söndürsün. Yoksa teknil kül olacığıdı, çalınacığıdı ne var ne yok, hıuu. Bu Stavros dediğim Eokacının biri, ccaaa ccaa yollattıydı Rum askerini kapılarına, etmedik zulüm bırakmadı. Üç kızkardeşin ikisini dipçikle döve döve kamyonu koyup götürdüler. Uuu gâvolem, nere? Cikko Manastırı'na kapattıydılar kendilerini. Büyük kızkardeşi evin içinde kıstırıp perişan ettiydi Eokacılar, darp ettiler dipçikleriyle, ahh çekecek derman bırakmadıydılar Mnemosyne, kan içinde kaldıydı. Ah'ha o vaziyette kadın esirlerin kamyonuna götürdüydüler ki ibret olsun diğer Türk esirlere. Hem de başka kime? Pencereden kafasını uza-

dul bir ailemle birlikte yaşıyor ve ailenin bütün sorumluluklarını omuzlarında taşıyor. Bir sandıklık olarak Bayların

Bugün benim durumunda kulunarı
arkadaşların bazıları basâğıretine
olmuşlar, herhalde ~~de~~ gelecekle de
daha garantilidir. ^{iyi} ~~başlamış~~ ^{yaşamış} ~~ben~~ ^{yaşamış}
~~Style~~ ^{Style} ~~kesi~~ ^{kesi} ~~sıra~~ ^{sıra} ~~olduğum gibi~~ ^{olduğum gibi} ~~maasların~~ ^{maasların}
da ~~kesileceği~~ ^{kesileceği} ~~benim için çok büyük~~ ^{benim için çok büyük}
~~sansızlık~~ ^{sansızlık} ~~u almıştır.~~ ^{u almıştır.} ~~Bari emelli~~ ^{Bari emelli}
lundan sonra (durumuma daha iyi
bi. sekil karandirabilirseniz emekliye

tarak ‘Nedir be bu ettiğiniz’ diye bağırmaya cesaret eden bir iki Rum komşuya. Milli Muhafız kumandanı mikrofonun bağırdı da der: “Bu asi Türkleri götüreceyik, amma velâkin bizim vatanhaini Rumlardan yüz bulur da isyan eder bunnar, o sebepten Türklere arka çıkan Rum’u da götüreceyik.” Tutallar atallar cipin içine İskenderiyeli komşuları Dimitris’i. Hıı, nedir be bu ettiğiniz? Lâkin hadise gününde, mahalledeki Ermenilere, Maronitlere, İtalyanlara “Korkmayınız da yoktur sizinle meselemiz” dediydiler, ccaa ccaa. İngilizlere dahi “Size dokunmayacakık ‘sir, you are OK’”, yaaa, öyle, ‘OK, OK’. Ortanca kızkardeşi dersin, tuttu Milli Muhafızlar saçlarından, haaa, yolun içinde, aha o yandaki Pippinos Sokağı’nın ortasında, iki evladının, hem de kocasının gözü önünde döve tekmeleme sürüklediler. Küçük kızkardeş, tesadüf o saat ders verir mektepte, hıı, kurtuldu. Lâkin 4-5 yaşındaki oğulcuğunu da götürdüler savaş esiri. Bu hadiseleri duyarım, eyvaa’ah neye varacak sonu, hıı, ne

haber çıkar ne bir şeycik, e'eee, dedim alimallah gideceyim başvurayım çocukcağızın babasına. Derim kendisine, aman efendim, böyle böyle mesele, Semiha Huriyye Hanım kayıp, hııı, Birleşmiş Milletler bulamadı. Analığınız Lâmia Süreyya Hanım'ın yeri belli, velâkin hali perişan. Oğulunuz da esir düştü. Cikko Manastırı'ndaki kadın esirlerle tutallar. Annattım annattım, tıkı tıkı tak tıkı tak tak tak daktilosunda İngiliz'in gazetesine yazdığı yazıdan başını kaldırıp bakar ki, hıııı, ne göreyim gözlerinde? Sevinmiş bu hale. Annayasın Mnemosyne ne derece kuvvetliydi içindeki fena his ki okurum bakışından o şu der: 'Ohh gebertsinner de kurtulayım veletten, zaten istemezidim doğmasını, anasının kabahatı.' Amann amannn, çocuğu öldürülse, bir de acındıracak kendini bu adam, "Gâvurlar oğulcuğuma kıydı ahh vahh" destan yazıp bundan fayda çıkaracak.

7) Üç kızkardeşe fenalık edenlerden yedincisi kimdir? Haaa, kim? Bu defa Türk kumandan. Ortanca kızkardeş Rum'un esir kampından çıkamaz. Ne oldu bu kızcağıza? Hııı, bilen yok. Büyük kızkardeş ile küçüğü, gece vakıtları gider, kendisini siperde bulan Kıbrıs Türk'üne yardım etsinner. Yok yemek pişirecekler, yok mücahit pantolonu dikecekler, gönüllü, hııı. Odur budur, ilkyardımda sisterlik edecekler vurulannara. Hele küçük kızkardeş, pü'üü, kızılhaç sertifikası varıdı İngiliz zamanından, ey'ya, topladıydı talebelerini ki ilkyardım öğretsin. Yeraltına sığınak kazdıkları ağaçlık bir tepe varıdı mektebe yakın, oracığa götürürdü talebeleri o şu bir cav cuv olurkenden saklanabilsin çocuklar. Eee, yaşları ilerlemiş kızkardeşlerin, bu dediğim '64-'67 seneleri, lâkin endamları yerinde, hmmm, güzellik insanın içindedir, değil? Hade bakalım, musallat olsun bunnara Türkiye'den gizli yolla gönderilen sancaktar mıdır, ne iseydi artık o subay. Kızkardeşler yüz vermeyince de erzaklarını kestirir, uuuu, nedir bu? Anavatan'dan geldik sizi kurtarmaya, eee, itaat

edeceksiniz bize. Yok yahu! Ben Türk kumandanıyım hem de firavun, keyfim ne isterse onu yaparım. Haaa, o vakit Kızılay'ın dağıttığı iaşelerle geçinir herkes, varıdı istihkak karneleri, bunnara yok, iptal ettiriller. Hade bakalım aç kal-sınнар, eee, n'apacaklar? Öğretmen maaşı yetmez, zaten çar-şıda mal ne gezer, hııı, yannarında çocuk var. Eee, çocuğu uyuttuktan kellim, oturullar lamba ışığında sabahlara ka-dar tığ işi, nakış işlerler, örgü örerler, hııı, gideller, o vakit Birleşmiş Milletler'in orada çalışan çoook adamı var, götü-rüller onnara. Yaaa, o şu para yerine yiyecekla değış tokuş etsinner. Bu defa bir dedikodu, ne eder bu kadınнар haaa ecnebilerinan? Püü'üh, başlarına her geleni anlatacak olsam Mnemosyne üç gün üç gece isterik. Lâkin el üstünde tutu-lullar bir taraftan da. Herkesten hürmet itibar, pööö, kim olsa gelir kızkardeşlere danışır her hususta. Eeee öyledir, yüzükler düşer parmaklar kalır demişler. Çok sürmez, kü-çük kızkardeş fena hastalığa tutulur, hııı, kimse yok yardım elini uzatacak. 'İmdaaat! İmdaaat!' duyacak yoktur ki bağır-

sınnar. Azrail kapıyı çaldığında dahi, yaaa, ses çıkaramadıydılar. Dışarı ameliyata gidebilseydi kızcağız yaşayacak ccaa ccaa. Kısıtırıldılar kadın kısmı işte, kuşatma altında...

KARNE № 005776

SEFERİ İSTİHKAK KARNESİ

AİLE REİSİNİN ADI/SOYADI		Aygün İpsir	
DAİMİ AÇIK ADRESİ		Y. Şehin 15	
AİLE REİSİNİN KİMLİK KARTI NO.		635777	
KANUNEN BAKMAKLA YÜKÜMLÜ OLDUĞU FERTİLERİN SAYISI : 2	FERTİLERİN ADI SOYADI	Mehmet	Yasin
		Süreyya	4

Her gün kişi başına dağıtılacak erzâkın cins ve miktarları aşağıya çıkarılmıştır.

	Dörtlem		Dörtlem
a. Un	90	m. Tuz	9
b. Çay	1/3	n. Bulda	35
c. Toz Şeker	5	o. Sabun	1/2
d. Zeytin	12		
e. Hellen	12		
f. Mercimek	10		
g. Pirinç	35		
h. Fasulye	35		
i. Nohut	35		
j. Makarna	35		
k. Nebati Yağ	15		
l. Salça	2		

8) Tekrar cav cuv faslı, son savaştan soğra büyük kızkardeş, eski evlerine geri döner. Bir tek o büyük kızdır ki dönebildiydi sağ salim bura, haa. Yaşını başını almış fakat kadın, eee, nere başvuracak, evler yanık yıkık, hııı. Yanında kızkardeşlerinden kalan üç oğlancık. Diğer ortanca kızkardeşinden kalan iki sabi babaları Mustafa Bey'inan beraber, lâkin göz kulak olur onnara da. Fenalık yapannarın sekizincisi, güya Kıbrıslı Türkler namına kurulan bu idarenin başındakilerdir. Kuzeyde bağımsız idareyimişler, hıhhh! Kukla tiyatrosu oynallar. Haaa, bunnarın yargıçlarını hırsızlıktan, bakannarını savaş suçundan kırmızı bülteninan arallar. Nedir bu maskaralık? Dünya güler be halinize. Ciğeri beş para etmez ganimetçiler, ccaa caaa, el ayak öpesünner diye yarış edeller. Palazlandılar Rum'un malını çala çırpı hııı, Türkiye'nin mafiyasıyla yata kalka. Ne bir eyilik kalmış kalplerinde, ne ahlak vicdan. O vakıtları ki bittiydi bu cemaat: Sene 1974. Eh hade can çektiydi diyelim 3-5 senecik daha, lâkin 1980'lere erişemedi Kıbrıslı Türkler, bittiydiler. Soğrakiler başka bir kalabalıktır ki hiiç alakası yoktur biziminan, püüüh. Türkiye, bizim halk için bir devlet kuracak değilidi ya bu adada, kendi devleti için bir halk kurdu. E'ee, nere kayboldu bizim insannarımız? Bir gecede dalgalar yükseldi de silip süpürüldüler mi yer üstünden, hııı? Gölge oldu pek çoğusu. Kimisi de hayalet veyahut deli. Üç kızkardeşin yanan evlerini düzeltmez bunnarın idaresi, tazminat da ödemezler, uuu. Git otur deller aha bu Rum evinde. Yok, oturmam, der büyük kızkardeş, hırsızlık mal veririrsiniz bana, teessüf ederim, kendime yakıştırmam. Benim de içimden geçer, ne malum o şu Rum ev sahiplerinin savaş esnasında ırzına geçilmediği de, ufffff, öyle delik deşik bahçeye gömülmedikleri, hııı? Ben böyle bir bahçede işlemem, lâkin ses de etmem ki daha fena bir söz işitmeyelim. Lâmia Süreyya Hanım da dinler kendisine attıkları nutku da der "Beyefendi ben göçmen olduydum 11 sene evvelisi, bilirim evini

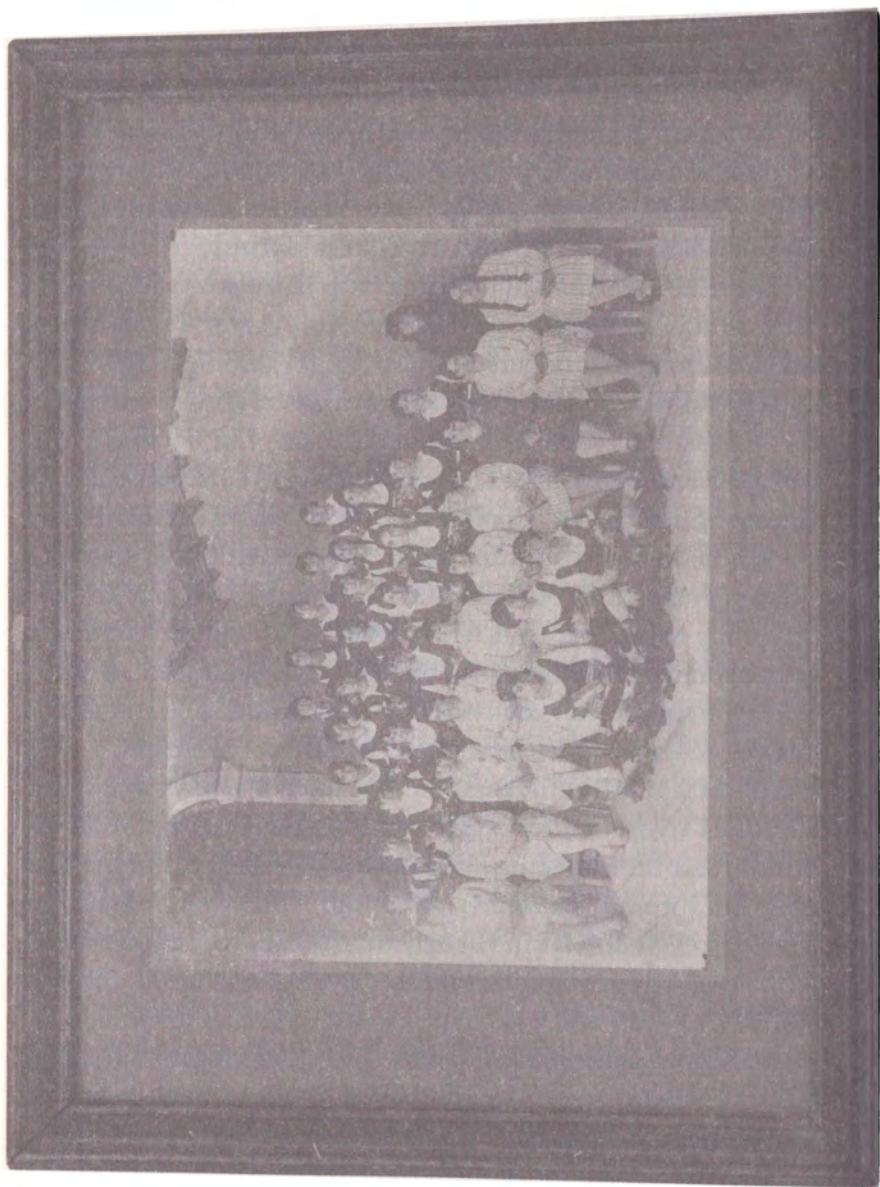
kaybedesin ne fenadır, başka bir insandan zor ile alınmış eve oturtamazsınız beni, çok günahtır.” Ehh, madem bu kadar vicdanlısın gâvura karşı, yoktur senin gibilere devletimizde yer, kal oracıkta sokakta, ccaa ccaa, taa ki hizaya gelesin! Eyi mi? Ne yapacak haaa bu kadın çocuklarının? Gerçi ortanca kızkardeşin evlatları serpildi, hem onnarın babaları var kendilerine bakar. Lâkin küçük kızkardeşin oğlu orta mektepte. Londura’da babasının yanından geldi, istemez geri gitsin. E, kime başvursun kadın? Mecburen oğlancığı Londura’da yatılı mektebe gönderdiydi. Annesi de rahmetlik öyle vasiyet ettiydi. Güya babası da Londura’dadır diyerek, hıhh! Ortanca kızkardeşin evi dersen, o vakıt tam harabe, yaaa, işte. Büyük kızkardeş yok pahasına satar kendi evceğizini, neçin, hıı, maksat küçük kızkardeşin bu evi olsun düzeltilsin. Göçmenlikten evvel orada geçinirlerdi. Annadın şimdi, haa? Yüzükler düşer parmaklar kalır deller. Gururlarından, ne hale düştüklerini en yakınlarına dahi belli etmezler. Lâkin kızkardeşler o haldeyken, kapıdan dışarı çıktılar mıydı giyim kuşam yerinde, pööö, gören de zanneder o şu Londura’da kraliçenin sarayına misafirliğe gidecekler.

9) Bahçıvan Bey verandaya bıraktığı süzgeci alıp tekraraar su doldurdu. Kaşları da çatılı. Oturduğum yerden kalkmadım. Verandadaki sulama işi bitmiş olmalıydı ki, bahçe kapısının yanındaki saksıları sulamaya gitti. Arkası bana dönük. Üç kızkardeşe kötülük yapanların sekizini saydın, dedim, dokuz dediydiiin. E onu söylemeyeceksin de fincandan mı görmem icap edeceeeek? Süzgeçteki su bitince doğrulup, en büyük fenalığı eden dokuzuncusudur, dedi, halen de devam eder fenaliğe. Başıyla evin üst katını işaret etti: Dokuzuncu adamın anlatılmasına müsaade yok yukarıdakinden. Hıhh! Yazacakmış üç kızkardeşi, ne şeytan oğlu şeytandır ooo... Der demez gitti, kuruyup düşmüş yaprakları tırmıkla bir kenara yığmaya başladı. Aradan bir çeyrek kadar zaman geçtiği halde hâlâ

bahçeden gitmediğimi görünce, “Demek zanneden ki o derece fenası masallarda var” dedi. Bu oğlan da sokağa çıkıp masal, mani öğrense, bir dua, ilahi okumayı bilse, eh, bir tamam şeytanı şeytan, melaikeyi melaike diye yazardı. Bu halde ne eyiye ‘eyidir’ demesini biliir, ne de kötüye ‘kötüdür’, ccaaa, ccaa. Bu yeni nesilin kafası karışıktır, yok eyi olanda da kötülük varıdı yok kötü olanda da eyilik varıdı. Pöööh, daha neler deller, yok kötülük eden şunun bunun için kötülük ettiydi, uuu gâvolem, nedir be ama sizin dediğiniz? Ararsınız kulp bulasınız da günahsız çıkarasınız şeytanı, haa? Yahu bu dokuzuncu adam Şeytan, ne alakası olacağıdı eyiliğinan me-yiliğinan da dersiniz yok şunun bunun için fena biri olduydu, u! Neçin de başına bin bir çeşit bela gelen birçok insan onun kadar fena biri olmadı da bir tek o oldu, hııı, söyleyin baka-yım, neçin?.. Bahçıvan Bey, öyle öfkelenmişti ki bana da çıkıştı: “Nedir o şu yüzüme bakan Mnemosyne, hııı? Düşünün ki, ‘pü’üüh saydığın çeşit fenalıklar her gün herkeslerin başına gelir, haa, onu düşünün? Acaba öyle midir, hııı? Evet, dersen, o zaman da sana derim ki, bazı insan var o şu alışır karşılaştığı fenalıklara da artık ne görüür ne hisseder kötü şeyi. Normaldir, eee olur böyle fenalık insannar arasında, der. Onnarın bazısı ‘Bana bir kötülük edene ben bin ederim’ der. Haa hırpaladıydın beni de sendeledim? Ehh şimdi misliyle hırpalayım seni de düştüğün yerden bir daha kalkamayasın, haaa, öyle der. Amma bazısı da var ki o şu hiiiç alışamaz kötülüğe, ‘Olamaz böyle şey’ der, ‘insannardan gelen kötülüğü göreceğime yer yarılrsa da içine girsem’ der de telef olup gider. Annadın Mnemosyne, hııı?.. Bahçıvan Bey’i yatıştırmak için başımı sallamakla yetindim. Bilirim ki huyudur, bir şey sormazsaaam konuşur, yok soru soracak olursaaam susuverir. “Haklısın” dedim, “kötülüğe nasıl karşılık verdiğin, sana yapılan kötülükten daha mühimdir.” Kayda değer bir şey söylemediğimi belli eden bir omuz silkişiyile arkasını dönüp işine de-

vam etti. Ses çıkarmadan otuuuur Mnemosyne, hele işi bitsin bakalım ne diyecek Bahçıvan Bey, dedim kendi kendime. Hakikatte Üç Hoca Hanımlar'a, 1920'li senelerden '60'lara, kötülük edenlerle ilgili hikâyeleri işitmişliğim vardı. Bahçıvan Bey bilmez, nuuur içinde yatsın bana üç alfabede okuryazarlık öğreten Lâmia Süreyya Hoca Hanım köyümüzde öğretmenken kendisiyle peeeek yakındım, pek. Yaşım diğer öğrencilerden büyükçeydi. Ailemi, geç de olsa beni okula göndersinler diye evimize gide gele ikna ettiydi. Birbirlerine kötülük etme yarışına tutuşan küçük çocuklar durumumla eğlenip beni üzmesin diyerek, okul çıkışlarında bana hususiii ders verirdi. O sayede hızla ilerleyip kendi yaşımdakileri bile geçtydim. Başkalarının beni üzmesine izin vermemem gerektiğini de ilk defa ondan öğrendim. O vakte kadar zannederdim ki herr kötülüğe müstahakım. Bana, "Senin kadar akıllı, güzel, iyi bir kız görmedim ben Mnemosyne" dedi. Kalbim mutlu bir heyecanla ööyle bir çarptı ki yüzüm al al oldu. Lâmia Süreyya Hoca Hanım, "Sende her meziyet var" diyerek yanağını okşadı, "kudretlisin de, bir tanrıça gibisin." O dakika onu anne bildim, köye ziyarete gelen iki kızkardeşini ise teyzeleirim. Başka yerlere tayin edildikten sonra dahi yaz tatillerinde gelip giderlerdi. Ehh, seneler geçti, herşeyler değişti, fakatt onlar hatırimi sormayı ihmal etmediler. Yılbaşı oldu mu tebrik kartı yollarlardı. Ben de başıma ne zaman fena bir haller gelse Üç Hoca Hanımlar'ı hayal edeer, hemmen iyileşirim. Fakat merak ettiğim husus, nasıl oldu da kimsenin beni üzmemesi gerektiğini bana öğreten Hoca Hanımlar'ım, herkesin kendilerini üzmesine razı geldiii? Bu konuyu Bahçıvan Bey'e açmaktan çekindim. Yook, açamaaam! Üç kızkardeş etrafında o kadar kötü olaylara şahit olmuş ki, onları eskiden tanıdığımı öğrenirse, neydi münasebetiniz, oydu buydu diyerek benden de kötülük bekler. Hazır şimdi bu eve serbestçe girer çıkarım, kendisiyle hasbihal ederim, değil mi ya? Doğ-

rusu Bahçıvan Bey'den Üç Hoca Hanımlar'ı dinlemek, haklarında daha fazla şey öğrenmek pek hoşuma gider. Lâmia Süreyya Hoca Hanım'dan gene hususi ders almak için lojmanında bulunduğum bir esnadaaa başlarından geçmiş hikâyelerden birine kulak misafiri olduydum. Ortanca kızkardeşi Semiha Huriyye haftasonunda yanında kalmaya gelmişti. Gördüğüm enn şık kadındır kendisi. Saçlarını luleee lule kestane rengi saç maşalarıyla kulaklarının arkasına tutturmuş, dudaklarına koyu kırmızı ruj sürmüştü. Meme hizasının altına kadar açık v-yaka siyah bluzuyla tezat teşkil eden beyaaaz incilerden iki sıra halinde bir gerdanlık, gene iri inci küpeler takıyordu. Ben Hoca Hanım'ın verdiği ödevleri mutfak masasında yaparken, onlar da, Semiha Huriyye'nin, önünde yeni bir istikbal açılacak ümidiyle tanışmaya gittiği amcaları Sadi Bey'in İstanbullu tiyatro sanatkârı bir misafiri hakkında konuşuyorlardı. Adam onu süzmüüüş süzmüş, "Türkçeyi aksanlı konuşuyorsun" demiş. Siz diye değil, sen diye hitap etmiş. Efendim, ne diye Alman savaşında Kızılhaç'a katılmışmıuş, Hristiyanlarla birlikte niye Saint John of Jerusalem adına kurulan cemiyete üye olmuşmuuuş, ip imalathanesine gelen ecnebi tüccarların karşısına pantolonla, eski Frenk çiftliğine dizlikle giden büyükbabası Hasan Efendi hakkında rivayet edildiği gibi Semiha Huriyye Hanım da iki dini birden mi tutarmıuş... Ortanca kızkardeş, dilini bir tutmuş iki tutmuş, pattlamış sonunda: "Biz Osmanlı'yız ve İslam'ız beyefendi, lâkin Hristiyanlarla bir arada yaşamaktayız. Merak buyurmayınız doğruyu yanlıştan ayırt edecek durumdayız." Osmanlı yok, demiş adam: Türk'sünüz veya hiçbirsey. Zannedersen Semiha Huriyye'yi umduğundan farklı bulunca ondan hazetmediydi. Başka niyeti varsaydı da artık kim bilir. Eh, cahilliği de hesaba katmak lazım, buranın kadını okumuş, komşu memleketlerden âlâ yetişmiş, bilmezlerdi. Acaba derim adam, aşağılık hissi mi duyduydu Semiha Hu-

riyye Hanım'ın karşısında ki onu aşağılayıp rahatlamak istedi? Artık kiim bilir... İşte Üç Hoca Hanımlar'ımdan iki büyüğü, İstanbul'dan gelen bu sanatkâr hakkında konuşurken, Lâmia Süreyya Hoca Hanım'ın duvarda asıllı Kraliçe Victoria Kız Mektebi fotoğrafına bakarım ben de. Beyazlar giyinmiş halde önde oturan öğretmenlerin hemen arkasındaki sırada, sol baştan ikincisi benim Hoca Hanım'ım. Eee, tabii o vakitler 13-14 yaşında, sene 1923-'24. Bu çerçeveli fotoğrafın önüne bir vesikalık ilıştırılmış, zannederim mektepten yeni mezun olduğu zaman çekirilmiş. Nasıl olduysaa, elim keendiliğinden oraya gitti, aldım cebime koydum fotoğrafını. Hâlâ daha saklarım çantamda. Bu kadar göçmenlik yaşadım, o fotoğrafı hiiiç kaybetmedim, hep yanımdadır. O akşam Lâmia Süreyya Hoca Hanım'ın ortanca kızkardeşine söylediği sözü unutmam: "Kabahat o adamla seni karşılaştıranda. Bize yabancı-lardan kötülük beklememizi öğretiler, halbuki en fazla kötülüğü en yakınlarımızdan gördük." Sonradan bu cümleyi çok düşündüm. Ortanca kızkardeşine nasıl da güzel söylemiş benim Hoca Hanım'ım ki, kendi yakınları, Semiha Huriyye aşağılansın da işe yaramadığı hissiyle burnu sürtsün diye oraya davet ettiydi onu. Niçin derseniz, kendisine güveni kalmayan insan hiçbir hususta cesaret gösteremez, hakkını hukukunu arayamaz da onun için. E yalan mı? Orası hakikat ki, bir insana, yakınlarının yaptığı kötülük, kötülüklerin en kırıcsıdır, değil midiiir? Ortanca kızkardeş, "Bana kötülük yapıldığında bunu farkedebilsem yapana gösteririm gününü, ama çoğu defa kötülüğü farkedemiyorum ki"

diye cevap veriydi. Kanaatimce üç kızkardeşin kusuru buradadır: Kötülüğü zamanında farketmediler. Farkettikleri halde ise, 'eh istemeden yapılmıştır herhalde, küçücük bir kötü şey işte' deyip geçiştirdiler. Yoook yok, kötülüğü cevapsız bırakmaları kadınlıkları sebebiyle. Pek çoğu erkek olan o kötü insanlarla teması sürdürmelerinin nedeni, kanaatimce kadın başına kalmaktan çekinmeleridir. Ben de Mne-mosyne'ysem, bu konuyu bilir de söylerim. Kadın olmasaydılar bakalım, kim bu derece kötülük yapabilecekti onlara? Fakat şimdi asıl merak ettiğim husus başkadır, Bahçıvan Bey'in dokuzuncu adam dediği her kim iseydi, neydi üç kızkardeşle alıp veremediğiii?.. Bu husustaki mühim noktaları fincandan gördüyüm evvelce. Aydın bir şahıs olarak kurduğum bazı bağlantılar, yaptığım bazı tefsirler var. Bununla beraber, Bahçıvan Bey'in bildiklerini duymak isterim: Niçin seneleerce devam ettiydi kötülüğe bu dokuzuncu adam? Acaba bilir miydi ki büyük bir kötülüktür yaptıkları? Anlamak istediğim esas husus ise baambaşka: Homosapien bakımından kötülük nedir, iyilik ne? Acaba, derim, nasıl ki domuz cinsi çirkeften çıkarsa yaşayamaz, insan cinsi de kötülüğe bulaşmadığı takdirde hayatını idame ettiremez mi? E'ee, o halde ne diye bir taraftan da şikâyet ederler yok o kötüydü, yok buuu? İnsandaki kötülüğü ıslah maksadıyla, belki de reenkarnasyon metotlarını değiştirmek icap edecek. Ben çok okudum, bir o kadar da yaşadım, fakat vallahi-iî hâââlâ çözemem nereden, nasıl çıkar bu kötülük işi. Pek kötüymüş gibi görünmeyen ufacık tefecik bazı can sıkıcı, kalp kırıcı, dışlayıcı şeyler birikiiiir birikir de nihayetinde mi kötülük oluuur? Semiha Huriyye Hoca Hanım'ın dediği gibi, iş işten geçince mi idrak edilir küçük haksızlıkların büyük bir kötülük doğurduğu? Yoksa, bu trafik kazasının bana verdiği telaş ve yorgunluk sebebiyle yanlış sorular mı sormaktayım?.. Oturduğum yerde baktım kiii elbiselerimden

damlayan sular çevremde bir su birikintisi meydana getirmiş. Herhalde su bahçeye iyi gelir düşüncesiyle Bahçıvan Bey ses çıkarmıyordu. Üstümden ayazma suyu damladığını anlayıp eve şifa verdiğimi hissetmiş olabilir. Gittiiii geldiiii, kenara yığıldığı kuru yaprakları kürekle bahçe poşetlerine doldurup doldurup ağızlarını bağladı. Eee, kötülüğün cinsiyeti de vardır kanaatimce: Erkektir. Fakat bazı kadınlar da, maalesef, biiirçok erkekten daha erkektir. O yüzdendir ki kötülük dışarıdan bakana kolaaay kolay görünemez. O sırada evin içinden çalan telefonun sesi işitildi. Nassıl da ısrarla çalıyor, fakat çocuk aşağıya inip açmıyooor. Neden sonra işinden başını kaldırıp, “Bak, görün Mnemosyne” dedi Bahçıvan Bey, “telefonları açmaya korkar”. Bahçe poşetlerini sırtlayıp, kapı önünde belediye çöpçülerinin erişebileceği bir yere yığmaya başladı. İş bitince arkadaki bahçıvanevine geçti. Elinde iki fincan kahveyle döndü. Teşekkür ettim. Geçmiş hatırlamak iyidir, dedim, hele çocukluktan kalan hatırlayışlarla yazmak huzur verir. Ben konuşurken, Bahçıvan Bey, iyice çatılan kaşlarının altından dehşetengiz bir bakış fırlattı. Yok, dedi, o huzur bulamaz, içinde şeytan var. Hııı, neçin bu eve kapanır hayalet gibi zanneden, haa? Hiç-biiirşeycik kayıpta değil, fenalık yapan dokuzuncu adam da bellidir. *Her-şey* Allah’ın defterine bir bir kaydedilmiştir. Yanıma yaklaşp sesini alçalttı, başıyla evi işaret ederken, bakışlarıyla da, çocuk görünürde mi diye pencereleri kontrol etti: Pööö, bunun başına çok belalar geldi. Eee? Hiçbirşey olmadı. Dokuz canını kedi hep dört ayak üstüne düşer, hııı, bilin ya, kedi şeytanın suretidir. Hayaletleri gören eden kedilerdir, insannar değil. Ccaa ccaa, bunun annesi olan küçük kız da, hep iyi konuşur, üç kızkardeşe her çeşit fenalığı dokunan dokuzuncu adam hakkında: Öyle iyiydi, böyle iyi. Uuuu, nedir derim bu kızın anlattığı yalan dolan, ccaa ccaa. İsterdi acaba oğlan kendisi görsün içindeki şeytanı da, anne

bana fena gösterirdin onu demesin, haa? Bu ne şeytan oğlu şeytancıktır, yaaa! Küçük kızkardeş o sebepten iyi konuşturdu herhalde şeytan hakkında derim, hııı? Ana kalbi, evladı şeytan olsa da evlattır, değil? Bahçıvan Bey'e, kahven bittiyse devir de falına bakayım, dedim. Merak etme fala bakınca anlarız bu işlerin aslını. Ben annayacağımı annadım, pü'üüh, hem de çoktan. Bu dokuzuncusunun ettikleri, 1950, '60 seneleri, neler neler ccaa ccaa. Üç kızkardeş öldükten soğra da, hııı, 1970'ler, '80'ler, hatta '90'lar arkalarından fenaliğe devam etti. Sussss, bu iş şeytanınan alakalı. Başka bir şeycik diyemem sana Mnemosyne, annan? Al, al da gör bizim bu oğlancığın aslını, ne zaman vakıt buldu da mangal yaktı bahçede, hııı? Kömürü tutuştursun diye bu kartonu yelpaze yapmış, üstüne de bunnarı yazmış... Al da bak, kendi gözlerinne okuyasın da göresin şeytannığını. Bahçıvan Bey, birkaç kat ettiği bir kartonu cebinden çıkarıp açtı ve sonra bana uzattı:

[illegible]

alacele ellerimi silip ahizeyi aldım.

olarak hatırlanmayı arzulayan genç bir ses. Ah Can bey!

nasıl da çıkıvermiş aklımdan! Yazık,

karım

ben onu oğlum sanırken babam gibi karşıma çıkacak.
'Hot doğu da Pan'in barbeküsünde pişmiş, aman iyi pişsin
ve Can'im danacak
telefonuyla birlikte tam şu an kesilsin!
Böylece yemeğe davet etmedim, ne de içki sonrası
kahveye... Ateş sönmeden
mangala kuru zeytin ve defne dalcığı atmalıyım. 'Bu gece
meyil alacaksın' dedim Can'a: Şairâneliğin
hüzünlü güz yaprakları henüz tomurcuklanan dalda.
Kırılmayacağını bilsem, 'Lütfen' diye yazacaktım
'Lütfen şairliğini hatırlatma bana.
Yeter de artar sülalemdaki şair yazarlar,
hemencecik incinir çıkırıldım bencil kalpleri ahhh, çekilmezdir
hepsi de. Büyümeyen çocuk misali
sorumсуz, talepkâr, hırçın, fevri, kıskanç, kötücül, kaprisli...
Başkasının hayatı onların oyuncacı sanki
keyiflerince kırıp dökcekleri.
Hep şikâyetçidirler, hep kederli, hep ihanete uğramış
ve meğher hayat tek onlara haksızlık yapmış.
Hassasiyetleri işkencecinin askısı,
hele insanı boğan o göz yaşları, nasıl da maraziiiiiiiiiiiiiiiiii,
böylece örtmeye çalışırlar estirdikleri terörü,
herkesi eze eze kurdukları otoriteyi... Engellemesem
kendimi, yazacaktım. Ama yazmadım,
ne o ne ertesi gecelerde.
Eti, kuşbaşı kesip şişe geçirdim
ara ara gevrek kuyruk yağından parçalar koyarak.
Asma yaprakları üzüm sirkesinde
biraz daha dursun, dedim. Ve domates rendeledim
kıymaya. Kokuyu aldı bahçenin müdârimleri,
köpek gidip gelen kara kediyi gözetliyor
bense çörek parçacıklarını uçuran güvercinleri.

Konuşmaları duyuluyor uzaktan
komşuların. Allah'ım, ne çok sıkıcı insan var dünyada!
Hele o edebiyat dergisi aboneleri... Hoşşşşşşşşşşş kim okur
şairliğe hevesli birinden başka bir şairi.
Dolma sarmayı olsun bilseler bari,
kendi et ve yapraklarını şarapta, sütte biraz dinlendirmeyi.
Benim hayatım mesela, turşuluk biber gibi
kapanmakla geçti kişnişli sirkeye
kavanozda. Adım şaire çıkmasın diye o kadar direndim ki,
herhalde yoktur okuyanın da.
Ama kasaplarım var: Av-eti satanı, pastırma, sucuk satanı,
envai çeşit kırmızı et satanı.
Herrrrrrrrrrrrr cumartesi gecesı keştiğı kadınların cesedini
el çabukluğuyıla kebablık ete çevirip
pazar sabahına yetiştiren babamın kasaphanesi ayrı tabii.
Ondan veresiye aldığım kanlı etleri görenler de
aşçıbaşı sanıyor beni."

28 Mayıs, Pazartesi, 5:12

Kötü bir rüya Rachel'in uykusunu böldü. Onunla aynı anda ben de irkilerek uyandım. Böyle karabasanı ben göndermeeem, şeytan işi. Artak Nazaryan'ın galerisinde izlediği bir fotoğraf sergisinden etkilendiymiş zannedersem. Tehcir edilen Ermeniler teek sıra halinde çölün içinde yürüyorlardı. Rachel uykuya dalacak gibi olduğunda ben de uykuya daldım. İkimiz de aynı siyah-beyaz rüyaya düştük. Yangın vardı. Üç kızkardeşin evi ateşe verilmiş, fakat yanan Rachel'lerin evindeki eşyalar. Yooook eşyalar değil, çocukluk fotoğrafları, eşyaların fotoğrafı. Ateş siyah-beyaz. Silahlı adamlar annesini banyoya kilitlemiş, kapının altından kan sızıyor. Orada yara bere içinde yatan büyük kızkardeşin gövdesi, kanın koridora yayılmasını engelliyor. Nasıl olmuşsa evden

dışarı adım attığımızda denize ayak bastık. Kamyonların içi üst üste aalt alta insanlarla dolu. Ortanca kızkardeş elinde yeniyl hindisiyle kamyonun önüne oturmuş. Gittikleri yer Mağusa limanı mıı, Larnaka mıı, tereddüt ediyorum. E'e, kamyondan gemiye nasıl geçtik? Pencerenin arkasından bize bakan bir yüz var, başımızı çevirdiğimizde perdeyi çeker. Bütüünün teferruatıyla gördüğümüz bir sokak manzarasındayız. Rachel bunu başka rüyalarında da görmüş olduğunu rüyasının içinde hatırlıyor. O kısmını ben hatırlamadım. Böyle bir yer gerçekte yok diyor kendi kendisineee, fakat işte görüyor. Rachel gördüğü için ben de görüyorum. Yahudi mültecileri taşıyan bir gemiye doğru koşuyoruz, herr adımda havada uçarcasına koşuyoruz. Derken, Alman uçakları gemiyi bombalamaya başladıı, deniz ceset doldu. Ne yana gidelim, bilemez haldeyken, bir anda bombalanan yerdeki cesetlerin üzerine beton döküp limanı genişlettiler. Yerimde kıvranıyorum. İzmir'i Hayfa ile mi, Larnaka ile mi karıştırmıştık acaba? Yok yok, anladım, Rachel karıştırdığı için ben de karıştırdım. Küçük sandallarla kaçmaya çalışan Rumların fotoğraflarını görüyoruz. Bunların birer fotoğraftan ibaret olduğunun bilincindeydik. Fakat uçuyor olmamız dışında rüyadaki heerşey gerçek gibi. Yalnızca ağaçların evin içinde olmasında bir tuhafılık var, bunu da rüyamızda düşünüyoruz. Bir de Kordon Boyu'ndaki yangın, amaaan nasıl da yüksek. Güneşten bir parça yeryüzüne düşmüş. O halde bu Selanik tarafındadır zannedersem. Siyah-beyaz bir yangın. Bir de tavuskuşu. Rachel, rüyasında, Lefkoşa dışındaki bir şehrin rüyasını görmekte olduğunu kendi kendisine telkin ediyor. Tavuskuşu gittiğimiz yere gider. Yağmalanan dükkânlar esasında İstanbul'daydı. Bombalanan yer de Beyrut. Bunlardan şüphem yok, Rachel'e de söylüyorum ki korkmasın. Fakat o, heepsini Kataklysmos festivalinde Varoşa'da oluyormuş gibi göreceğim diye inat ediyor. Ara-

mızda nerede bulunduğumuz konusunda bir tartışma çıktı. Ona yaptığım izahatı dinleyecek yerde, benim varlığıma itiraz edip rüyasından çıkmamı istiyor. Kaçırmaya çalıştığımız siyah-beyaz karabasan tekrar geldi. Elinde bir tabak yemekle onların evine doğru koşan arkadaşını görüyoruz birden. Nereden çıktı? İskenderiye’de ne işi var? Bahçelerimizi ayıran telden bu tarafı İskenderiye miydi yani, diye düşünüyor Rachel. Ben de öyle düşünüyorum. Tabii rüyamda. Arkadaşı beş yaşında mı, yedisine yeni mi basmış, öyle bir şey. Rachel’se bugünkü haliyle. Bir kutunun içinde civciv besliyoruz. Denizin üzerinden ellerindeki mutfak eşyalarıyla, içi yemek dolu tencerelerle, oval servis tabaklarıyla tek sıra halinde yürüyen insanlar bize doğru yaklaşıyorlar. Civcivlerin kutusunu kucağımıza alıyoruz. Rachel’in annesi benim de annemmiş. Bunlar büyüyünce horoz olacak diyor. Gördünüz müüü, paskalyacılar sizi kandırdı. Babanızın verdiği paskalya yumurtaları yetmedi miydi de gidip bunları aldınız? Rachel’in ince ökçeli ayakkabıları ıslanmış. Benim ayağım da aynı ayakkabıdan var ve ıslanmış. İkimiz de Esra’nın pembe kristal ayakkabılarını giymek istiyoruz, fakat bunu içimizden düşünüyoruz. Neredeyiz diye etrafa bakındığımızda, basbayağı su üstünde ayakta durduğumuzu farkediyoruz ve o an bir hortum bizi dibe çekiyor. Anneeee diye bağırduğымda büyük kızkardeş yeşil bir ışık huzmesi içinde göklerden inerek beni sarıp sarmalıyor. Tek sıra halinde çeşit çeşit yemek taşıyarak yürüyen insanların değişik yönlerden geldiğini kuşbakışı olarak görebiliyoruz. Levantiya’nın farklı sahil şehirlerinden teek sıra halinde gelen insanların hepsi aaynı hortuma kapılıp denizin dibine iniyorlar. Dalgaların yarıldığı o noktadan Atlantis’e varılıyor. Denizin dibindeki altın kubbeli saray Ledra Palace Oteli’nin bir eşi. Tahtında da Jules Verne oturuyor. Ona yaklaşıcağız derken karşımızda Rachel’in babasını bulduk.

Meğer ölmemiş. O benim de babam ya, ikimiz de babamız ölmediiii diye seviniyoruz. Beni evde unuttunuz diye sitem ediyor. İskenderiye'deki evde miii? Lefkoşa'nın Türk tarafında yerleşimcilere kalan evde miii? Hangi evde? Babamıza sarılıyor. Rüyamızın içinde eeepeyce ağlamışız. Babamızın yaşadığı yer suların ortasındaki bir kulübe. A'aa, benim Mnemosyne Nehri kıyısındaki evim bu! Petrol çok ağır bir sıvı, neyse bari kan değilmiş. Nehir kirlenmiş. İnşallah denize akmadan önü kesilir diyoruz. Televizyonda gösterilen kimyasal atıklara batmış kuşların temizlenmesine benzer biçimde tavuskuşuna yapışan petrolü siliyoruz. Cıvcıvleri babamızın kucağında bırakmışız, ohh çok şükür, onlara bir şey olmadı. Cıvciv renkli plastik bulaşık eldivenleri giyiyoruz. Bunlar küçük kızkardeşin eldivenleri.

28, Mayıs, Pazartesi, 9:00 Suları

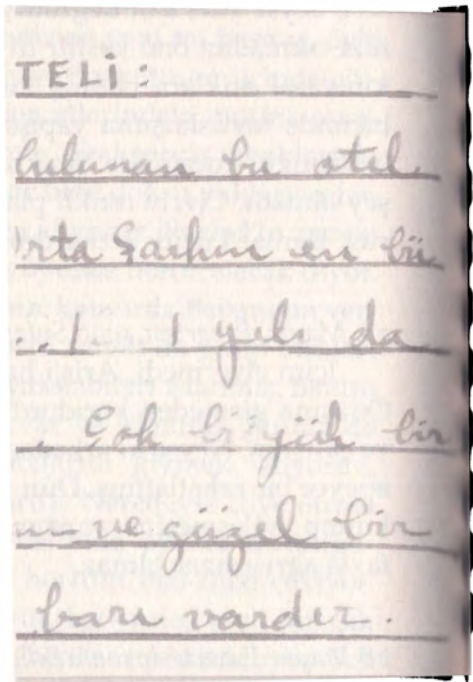
İçim elvermedi, Aris'i hastanede tekrar ziyarete gittim. Odasına girmeden koridorda oturup durumunu öğrenmeye çalıştım. Neyse ki arkadaşının hayatta olduğu haberi onu epeyce bir rahatlatmış. Dün yanındayken, yara beresine dokunup iyileşmesine yardım ettiydim. Kanaatimce bugün fazla ağrısı sızısı olmaz.

28 Mayıs, Pazartesi, 10:00 Suları

Son üç günüm yoğun geçti. Bu akşama kadar takip etmem gereken daha birkaç önemli iş var. Geceyarısına kalmadan Mnemosyne Nehri'nde beni bekleyen kızlarımın yanına döneceğim. Eee, benim de dinlenmeye ihtiyacım var, değil mi yaa? Bizim çocukla flörtleşmeleri uzadıkça karşılıklı iğnelemelerle süren bir aşk oyununa döndüğünden, hem kendi canını hem karşısındakinin canını yaktığını düşünüp hayıflanana Esra, trafik kazasının atlatıldığını öğrenince biraz sakinledi. Sabah kalkınca, eski sahafların

tezgâhlarına bakmak için Akropolis mahallesinden geçerken, Esra'nın dairesini şööyle bir kolaçan ettydim. Uyanmış, fakat yataktan kalkmamıştı. Bir duş alsın, güzeeel güzel kahvaltıcığını etsin kendine gelir. Ayşenur ile Eren, daha kazadan haberdar olmadıydılar. Ledra Palace barikatına yakın Holiday Inn Otel'i'nde kaldıklarından, sabah erkenden elle-
rindeki turistik broşürler ve haritalarla Lefkoşa'nın Türk kesimini gezmeye geçtileeer. Eren, BM karargâhı olarak kullanılan Ledra Palace Otel'i'ni görünce şaşakaldı: Denizden çıkarılmış parlak sarı taşlarla yapılan katedral ile saray arası yeni usül bir tapınağa benzemesine mi acaba? Yoksa, taa 1963'ten kalma kurşun delikleri hâlâ duvarlarında durur diye mi? Bu hususu tam çözemedim. Otelin balkonlarına ayaklarını dikmiş vaziyette mayolarıyla güneşlenen Birleşmiş Milletler askerlerine şaşırmış da olabilir. Ehh, her neyse, bu konu için de istihareye çekilemem artık. Hem zannedersenem

bilmezlerdi ki Ledra Palace, zamanın Levant'ındaki en lüks oteldi. Yaşgünü partisinde konuşulan, petrol, doğalgaz, hele Atlantis etrafındaki konular da hafızalarında pek iz bırakmamış, hayret ettim doğrusu. Yani demek istediğim, ben arkalarından giderken Eren ile Ayşenur'un bunlardan konuştuğunu duymadım. Levant etrafında sarf edilen sözler de baaambaşka

açılardan akıllarında kalmış: Birlikte geziye çıkmak, kültürel değişimler seminerindeki muhtemel sorulara hazırlanmak... Haa bir de şeyi konuştuydular, Kıbrıs gibi bir ada parçası AB'ye alınıp, Lefkoşa sanki de kuzeybatı Avrupa'da başşehirmiş gibi vur patlasın çal oynasın partiler düzenlenirken, Avrupalıların Türklere yaptığı ayrımcılığı. Vallahi neyse ki, şimdi

gezindikleri Türk kesiminin hiiiç imrenilecek bir halde olmadığını anladılar da, 'burası İzmir'den canlıymış' diye cansıkıcı hisler duymazlar. Maalesef onları kısa süre izleyebildim. Çünkü bugünkü programım gereği Can'ın yanına gidecektim. Ayşenur ile Eren'i Büyük Han civarlarında bırakıp, Lokmacı Barikatı'ndan Elefteria'ya, eski ismiyle Metaksas Meydanı'na, oradan da Başpiskopos Makarios Caddesi'ne

doğruldum. Can'ın birkaç saat içinde, Pan tarafından dün gece tanıştırıldığı Derek Steward'la yemeğe çıkacağını biliyordum. Yaşgünü partisinde birbirlerinin telefonunu alıp randevu ayarladıklarını işittiydim. E, bu buluşmanın ikisi için de hayırlara vesile olmasını temenni ederim. Karısı Filissa'yla aralarına soğukluk gireli, Derek, farklı bir muhit yaratmaya çalışıyor kendisine. Ehhh o da haklı, değil mi ya? Rachel'in bazen Filiz diye çağırıldığı Filissa hakkında biiirçok laf işittiydim, doğru yanlış, bilemem. Fakat hiiiç itibar etmem duyduklarıma, bu adada dedikodu çooook. Onun içindir ki hep derim, fincan daha doğru söyler diye. Ayşenur ile Eren'i, Türk kesimindeki çarşıda bırakmamın bir sebebi de dedikoduyla vakit kaybetmek istemeyişimdi. O civarda, beni Kıbrıs probleminin çözümü hakkında konuşmaya tutacak peeeek çok dükkân sahibi bulunuyor. Sonra kahvehanesi var, büfesi müfesi var. Gerçi, bir çözüm bulunup bulunamayacağı, her gün sıkılmadan defa'atle konuştuğum bir konu, fakat şimdi fazlaca vaktim yok. Doğrusunu söylemek icap ederse daha birçok konuda konuşma yapabilirim. Bununla beraber, insanlar, en fazla Kıbrıs problemindeki yeni gelişmeleri aktarmam nedeniyle bana itibar gösterirler. Maalesef diğer konulardaki bilgilerimden mahrum kalıyorlar. Farzımuhal Rachel, kaza meselesini benimle konuşmak tenezzülünde bulunaydı, ona boş yere Pan'dan, Can'dan mandan şüphelenmesin diyecektim. İçimde bir his var ki bana 'Susss Mnemosyne' der, "anlatma kendisine her sırrı" Zannedersen, otomobil kazasını olduğu gibi anlatsam da inanmayacak. Allah bilir, suikastı planlayanlar işi örtbas etmek için bu deliyi kullanıyorlar, diye mi düşünür, ne eder?.. A Rachel Hanım, bana bakınız a Rachel Hanım, ben Melek'im, haberiniz var mıdır, büyük kızkardeşin manevi kızı benim. Arkadaşınız olan o çocuk şeytanın oğludur. Git Bahçıvan Bey'le konuş sen de sırlarını öğren. Üç Hoca Hanımlar'ım rahmete kavuştuktan sonra daaahi, onla-

ra yapılan kötülükler sürsün diye küçük kızkardeşten doğurtuldu. Dünyanın gördüğü en büyük kötülüklerin yaratıcısı Atlantların reenkarnasyonundan başka bir şey değildir sizin hayalet arkadaşınız. Biliyor muydun bunları a çokbilmiş Rachel Hanıım? Yoksa Atlantis'i, bu derece deriİN şekilde nereden hissedecekti? O Şeytan'a mukabil benim esas ismimin Melek olduğunu öğren de soonra bilgiçlik taslamaya kalk senn. Arkadaşınız evvela kendii kendisinden kurtulmalıdır ki üç kızkardeşin iyiliğiyle bir olabilsin, göklerden inen yeşiiil ışık hüzmeleri içinde Mnemosyne Nehri'nin sularından tek-raren doğabilsin. E, beeelki ancak o vakit yazması gereken kitabı yazabilir. Şükürler olsun ki, Rachel'in, Üç Hoca Hanımlar'ı ne derece yakından tanıdığım hususunda bir fikri yoktur. Birkaç defa, "Eski komşuların..." diyerek konuyu açası olduydum, fakat benimle üç kızkardeş arasında bir alaka kıramadığından, baktımm söylediklerim bir kulağından giriip öbüründen çıkıyor. Eh, ben de sustum. İsabet oldu da sustuydum vallahi. Kanaatimce Üç Hoca Hanımlar'ın bu dünyadan ayrılmasında karanlıkta kalmış bir yan var. Acaba Bahçıvan Bey, "Onların hikâyesini yazmak mümkün değil" derken bunu mu kastettiydii? Çünkü her kompozisyonda olduğu gibi, bu hikâyenin de, giriş ve gelişme bölümlerini takiben sonuç bölümü ile bitmesi icap eder. Hani, nerede sonuç? Nere kayboldu bu üç kızkardeş? Ben bile farketmeden reenkarnasyona mı uğradılar nehirde? Sarmaşıkgülüne, turunc ağacına, enginara dönüştüler de Bahçıvan Bey o yüzden mi gece gündüz bahçeyle meşgul? Yoksa savaş sırasında bu adadaki her insanın bedeni Atlantlar tarafından ele geçirildi de tek ben mi kaldım geriye? Onların akıbetini tesbit için daha kaaaç fincan kahve içip devirmem lazım? Madem ki Aris ile Rachel heer şeyi bilirler ve ikisi de maaşallah birbirisinden akıllı, cevap versinler bakalım: Nasıl olur da üç kızkardeşin evindeki düzen, onlar hâââlâ hayattaymış gibi sürer? Bunları düşün

düşüne yürürken, Başpiskopos Makarios Caddesi'ne varışım öğle saatlerini bulduydum. Lokanta önündeki kaldırım bankında oturduğumu görünce Can yanıma gelip, kumanda düğmesine basılan televizyon gibi açıldı, kapanmaz. Yaşgününde karşılaştığı kim varrsa çekiştirir, Rachel, Katherina, Esra, Ayşenur, Filissa. Keyfini kaçıran sadece kadınlar mıydı, diye soracaktım, aldırmaaa Mnemosyne, dedim kendi kendime. Hiç konuyu açmadığına göre kazadan mazadan haberi yoktur. Fakat duymuş olması icap eder, demek ki önemsemez. Yoksa benim bilmediğimi mi zannederdi? Baktım, yaşgünün de giydiği kısa pantolonu değiştirmiş, o gece Derek'in giydiğine benzer lacivert keten pantolon ve beyaz tişört giymiş. Saçlarını da bağladığından, kulağındaki altın halka küpeler gözüme battı. Can, kendisini beklemek için orada oturduğumu anlamadı. Rachel'in üniversitesine uğrayıp kütüphaneden kitap isteyeceğimi düşündü zannedersem. Yaşgünü partisinde Rachel'in soğuk tavrından çok kırgındı. Geçen sene, içkili miçkili gecenin birinde sevişmelerinden beri, Can'a ters davranıyormuş Rachel. Vallahiii bunu bilmiyordum, hakikaten şaşırıp kaldım. Rachel'e yalnızca kırgın değil, öfkeliydi, hem de nasııl. "Kızım, beni yatağa götüren sen değil miydin? Fakat Lefkoşa'nın kendinden menkul aristokrat takımı böyle davranır Mnemosyne, bilirsin. Adamı geceleyin kadife bir kanepenin üstünde sikici olarak kullanarak siker, sabah olunca da belediye çöpçüsüymüş gibi kirlilerini eline tutuşturup kapı dışarı ederler. Karpaz'ın bir balıkçı köyünden gelmiş benim gibi saf bir genç şair şu vampirler için taze kandan başka şey değil. Denizin iyotu, yakamozuyla dolu organik kan. Panda ibnenin teki, Rachel orospusundan farksız. Levantiya'yı, Atlantis'miş, doğalgaz yatağıymış, hepsi masal. Aştan ve şirden daha önemli ne olabilir? Söyle bana Mnemosyne, ben bir aşk adamı değil miyim, söyle? Çok kırdılar kalbimi, çok. Beni kandırdı hepsi de. Seks dükkânında satılan plastik penis

gibi kullandı o Rachel kocakarısı. Okuyorsun işte yazdığım şiirleri, sen de biliyorsun, söyle Mnemosyne. Benim gibi doğayla tek vücut olmuş, içi dışı aynı bir aşk insanının umurunda sanki onların dünyası. Düzen müzen, hepsini düzerim ben. O Rachel hele... Ne yani, bana bilmediğim şairlerin kitaplarını verdi, bir iki yabancı yazarla tanıştırdı, üç beş de hediye aldı diye hakimiyet mi kuracak üstümde kocamış orospu? Ne sanıyor kendini, şair olan ben değilim de kendisi mi? İhanete gelemem Mnemosyne, kimseyi de takmam. Doğal bir insanım, istediğim gibi takılırım, senin gibiyim bak, ona buna aldırdığım yok. Gerçi sen de, Kıbrıs sorununa çözüm de çözüm, başka şey konuşmaz oldun. Tamam yani, iki-toplumlu projelere katılıyorum ben de, maksat barış olsun. Bu benim işim, hayatımı kazanmak için böyle şiir projelerinde yer almak mesleğim açısından şart. Fakat senin görüştüğün çirkefe batmış o takım var ya, kafayı tastamam siyasetle bozmuşlar. Denize baktıkları zaman petrol, Atlantis, donanma tatbikatı, ceseet görüyorlar. Midemi bulandırıyor hepsi. Yoz yaratıklar! Esra doğuştan öyle, çıtı pıtı bir kızcık. Aris bunların arasında öyle olmuş, yok mu ya boy ölçüşecek o sapıklarla. Rachel ile Pan en berbatları. O ikisi adamın sikini emerken, ruhundaki yaratıcı enerjiyi yutup kendilerine geçirmeye çalışıyor. Bunların arkadaşı olan çocuk dersin beş beter, hayalet herif. Geçen akşam partide bana ne dese beğenirsin: 'Bana, her geçen gün biraz daha çok babamı hatırlatıyorsun Can!' Anladım tabii ne demek istediğini. Sen de Mnemosyne fazla ümit besliyorsun onun yazacağı kitaptan. Görmüyor musun, durmadan ailesini anlatıyor egoist herif. Maksat lafı kendisine getirebilmek. Bu adada kimseye değer vermediği belli. Konuşurken, seninle mi, bir hayalle mi konuşuyor, orası belli değil. Burnu beş karış havada, hep hava bunların işi, hava..." Zannedersen Rachel ile bizim çocuk, Can'ın kendileri hakkındaki düşüncesini az çok hissediyorlar. Fakat biçare Pan, Can'ın içinden geçen bu fena

duygulardan herhalde habersizdir. Kiiiiim bilir, belki de farkındadır. Demek isterim ki, Can'ı kaybetmemek için, kendisi hakkında ne düşündüğünü bilmezlikten gelmeyi tercih ediyor olabilir. Neyse, şimdilik bunu açmayayım da Pan'a... Dün Can'la buluşmasının ardından kendisini daha iyi hissetti ve zihin açıklığıyla düşünmeye başladı: Otomobil kazası nelere yol açacak, Aris'i takibe alan istihbaratçılar yüzünden işler büsbütün karışacak mı acaba... Bunları sakın kafayla düşünüp atacağı adımı planlamak için evine çekildi. Pan'ın dünkü tek görüşmesi Katherina'nın mitolojik desen çizimi hakkındaki sorularını cevaplamak içindi, onu da cep telefonundan yaptı.

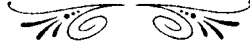
28 Mayıs, Pazartesi, 21:47

Mnemosyne Nehri'ne dönmeden bir defa daha eve gözettim. Çocuk, alt kattaki sofada uyuyor, Aris ise üst kattaki yatakodalarından birinde. Salonun mutfğa bakan kısmındaki satir ayaklı yuvarlak ceviz masanın başına oturan Rachel bir şeyler yazıyor, Allah bilir, ne? Herşeyin sükûnete gömüldüğünü görüp ayrılacağım sırada, Rachel kalkıp üst kata çıktı. Çocuğun yatakodasındaki dikiş-nakış masasının çekmecelerini açıp içlerinden çıkardığı eskiii püskü elbise patronlarını, mumlu kâğıtlara çizilip kesilmiş etek, ceket veyahut da yastık dikimi maksatlı çeşiiit çeşit parçaları yere yaydı. Kol, göğüs, bel, omuz... Zamanın kadın, moda ve dikiş dergilerini, Türkçe, İngilizce, Elence, İtalyanca kataloglardaki elbise modeli çizimlerini çıkarıııı çıkarıp ortalığa saçtı. Şu kız bunları ne edecek derken, aşağıya inip çantasından küçük bir fotoğraf makinesi aldı ve ev içindeki her bir şeyin fotoğrafını çekmeye koyuldu. İlk flaş patlaar patlamaz hissettim ki, Rachel, hayatlet evinde henüz misafir gibi davranıyor. Bu eski eşyaların gündelik kullanımlarına yabancılaşmış. Halbuki hem bizim çocuğun hem de Bahçıvan Bey'in nazarında antika değil hiçbirisi. Öldüğü zannedilen biiirçok şeyin, hayattakilerin içinde

yaşamakta olduğunu nasıl bilmez de bu eşyaları hatıralarda kalmış eski şeyler zannederdi Rachel, anlayamadım. Kendine göre bir belge, ispat mı topluyordu öyle tık tık tak tık fotoğraf çekerek? Yooook yok, zannedersem yan bahçedeki eski evini unutabilmek için, bu komşu evinde süren hayatı da hafızasından silmek istiyor. Kanaatimce haklıyım, zaten ikide kaldığım durumlarda hepp haklı çıkarım. Fotoğraflar illa da hatırlamak adına çekilmez ki. Bazen, Rachel'in yaptığı gibi, unutulmuş sayılarak, eski şeyler koleksiyonuna terkedilmek maksadıyla çekilirler. Fakat Herşeyin bir ruhu var ve hayaletleri ciddiye almamak çok tehlikelidir. Flaş patlamalarıyla uyandırılabilirler. Ehh, Rachel'in en azından bunu bilmesi icap ederdi. Hayaletler bir defa ortaya çıkmayagörsün, onları geri gönderebilmek çok zor. Aksine, onlar Rachel'i kendileriyle birlikte götürebilirler. Yapabileceği een iyi şey, odalardan birinde, diğer ikisi gibi uykuya çekilmek. Hiç değilse, herşey rüyaaa olarak görünmüş olur. Çocuk ile Aris'in uykusunu derinleştirirken, Rachel'e de uyku göndermek faydalı olacak

diye düşündüm. Oradan ayrılmadan ışıklı nefesimi üfür-
düm. Deriiin derin üfürdüüüüm... Bu üç arkadaşın akıbeti üç
kızkardeşe benzemesi ve birbirlerinden ebediyete kadar
ayrılmasınlaaar, diyerek dua ettim.

III

Üç Kızkardeşten Birini Esir Kampı'nda Tuttular, İkisini Göçmen Kampı'na Yolladılar

(1963-1967)

YILBAŞI YEMEĞİ

i.

Hiçbir şey olmamış gibi okuldayım yine her sabah,
Göçmenevleri'nin derme çatma sınıfını dolduran çocuklarla...
Elim yazmaya varmaz, fakat artık yok çalışma çabalaya
kurduğumuz ev.

Kuzenimiz Servet Bey ve nicesi vuruldu,
başka memleketlere kaçtı kurtulabilen hısım akrabasının çoğu.
Askeri kontrolden geçip gelen mektuplar
İngiltere, Avustralya, Kanada pulları ile dolu.

Lâmia Süreyya ablamın ağzını bıçak açmaz
esir düştüğü Kykkos Manastırı'nda ne eziyet gördü, konuşmaz.
Şükürler olsun ki getirmişler onu da sonunda,
oğlumun da olduğu kadın ve çocuk esirlerin yanına.
Günlerce içim yandı, baskın sırasında okulda bulunduğum
ve onlarla birlikte esir alınmadığım için.

Tek başıma kurtulmak oldu benim de esaretim.

Esir alınlı beri haber yok fakat ablam Semiha Huriyye'den.
Mustafa Bey eniştem ile çocukları perişan,
kayıp fotoğrafı ellerinde şehir meydanında dolaşırlar.
Bir ucu sipere dönmüş nâmı değer Victoria Caddesi'nde,
her bir odasında bir başka göçmen ailenin barındığı
eski bir Ermeni evine sığındılar.
Kim bilir nereye sığındı oradan kaçan Ermeniler de.

İki taraf da propagandasını yapar Rum ve Türk radyolarında.
Hakikati öğrenmek için kulağımız İngilizce havadislerde,
BBC World, Radio Beirut, her biri başka söyler.
Asıl sebep petrol, deniyor, resmi açıklamalar yalan!
Demek Levant Denizi'nde hâlâ korsanlık etmekte hayalet gemiler
ve biz oltaya takılan küçük bir balık,
yılbaşı yemeği için bir başlangıç...

ii.
Semiha Huriyye ablamın ailesi ile esir alındığı
25 Aralık günü (1963),
Mustafa bey eniştemiz ile mutfaktaymış ikisi.

Bir ocakta iç pilavlar, dolmalar
pişer,

diğerinde ekmek kadayıfları, baklavalara, börekler.
Yılbaşı hindisi kızarmış da beklemekteymiş ılık fırında.
O kadar bir kendilerini kaptırmışlar ki yemek pişirme faslına,
mutfakları da bahçenin arkasında,

pek ehemmiyet vermemişler yoldan geçen askeri araçların,
oradan oraya koşuşturan mahalle sakinlerinin gürültü
patırtısına.

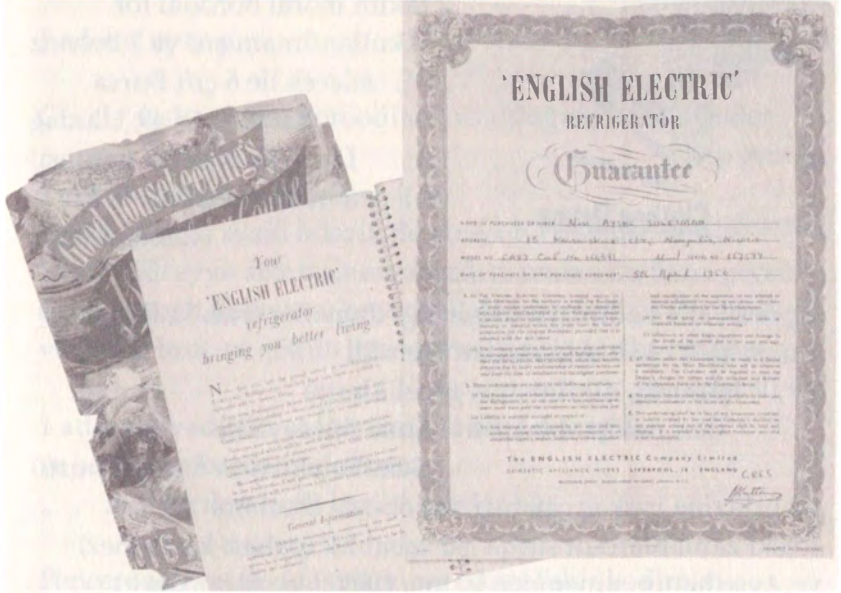
Bir de bakmışlar, elinde av tüfeği,
içeri dalmış karşı komşuları Papaz Antonis'in oğlu,
"Bu ne hal!" diye Petros'a hiddetlenmiş Semiha Huriyye ablam:
"Bir yerini yaralayacaksın o tüfekte,
hemen bırak elinden, seni annene söylemeden!"
Derken başka silahlı adamlar da girmiş eve,
odadan çıkardıkları Selim ile Kerim sürüklenirken
o yana koşacak olmuş eniştemiz,
fakat anında göğsüne dayanmış silahlar.

Bu hal karşısında kendisini kaybetmiş Semiha Huriyye ablam
ve salçalı eliyle bir Osmanlı tokadı aşk etmiş Petros'a.
İki küçük oğlu, erkek esirler kamyonuna bindirilirken
eniştemizi de itip kakmaya başlamışlar.
Semiha Huriyye ablam, elinde bıçak olduğu halde,
"Biz gitmiyoruz evimizden siz gidin!" diye bir iki bağırarak
bakmış ki bütün aile efradı götürülüyor,
yüklenmiş fırındaki hindiye, patatesi, dolmayı, baklava tepsisini...
Milli Muhafız askerleri ise
kahkaha atmakta: "Nereye Hanumisa bu yemeklerle?"

"Yılbaşı yemeğimizi bırakacak değilim ya size" demiş ablam.
Çapulcular hindiye çekiştirir, ablam da çeker,
bir budu onların elinde, bir budu ablamın.
Dolma tenceresini kafasına geçirmiş onunla elleşen muhafızın.
Bunun üstüne Semiha Huriyye ablamı
asfalt yola yatırıp dövmeye başlamışlar tekmeleyerek.

iii.

Birleşmiş Milletler'in Ledra Palace ofisine istida yaptım.
Yoktur çünkü oğlumu, ablalarımı, beni koruyacak bir millet:
Yunanistan, İngiltere, Kıbrıs
ve itimadımızı boşa çıkaran Türkiye hükümeti dahil,
şikâyetçiyim hepsinden: Zarar ziyanımızı kim tazmin edecek?

[....]

ve buradan da yatak odamdaki kayıplara geçerek:

Pencere içindeki tül, menekşe, sümbülteber vs. çiçeği saymazsak,
6 çift bürümcük çarşaf

„ güğül çarşaf

4 tane işli keten çarşaf (1 çift nakışlı, tenteli yastık yüzü ile)

2 top arşınlı tezgâh dokuması
idare-bezi
ve 5-6 arşın keten, boblin ve
pazen ve arşınlı fanilâ
3 yadigâr yemeni (seccadelik,
ninemden) ve kasnak işi
bohçalar (kullanılmamış)
2 takım morlu bordolu tor
(kullanılmamıştı) ve 1 bornoz
silecek ile 6 çift Bursa
havlusu (1949, Uludağ
Dağcılık Kulübü hatırası)
ve 1 pembe tül cibinlik
(üstü nakışlı)

Üç nesil aile kadınlarının işlediği danteller (yarı kullanılmış)
6 tane ipek oyali eski zaman mendili
2 işlenmiş, dikilmemiş geceliklerim
(her nakışı ablalarım Lâmia Süreyya ile
Semiha Huriyye'nin göz nuru)
ve 1 düzine ipek iç çamaşırı, 1 robe de chambre
1 eski zamanlardan sırma işli sabahlık (pahası kesilemez)
ve Ayşe hanım ninemden kalma (1850'ler) eşi benzeri
bulunmaz gelinlik
(kadifesi altın sırmalı, iç eteği tenteli)
1 astragan yünlü elbise, 1 İskoç yün bluz ile pliseli eteği
2 tane işleme jorjet başörtüsü (Beyrut işi).

Ve pencere pervazına konan serçe, ötleğen vs. ötücü
kuşu saymazsak,
1 ipek battaniye, büyüklü küçüklü 3 yün battaniye
4 tane yemeni yorgan (yenile kaplanmıştı)

topak-yastıkcık (örümcek örneği örtüleri ile,

validemin hâtırası)

1 çift fantezi ince uzun ökçeli kırmızı potin (az kullanılmış)

ilâveten gece elbiselerim, esanslar, Pond gündüz

yüz kremi, eşarplar,

Max Factor makyaj seti, iki takım kullanılmamış korse,

noelde Mark's and Spencer's'den alınmış kadınlara

mahsus vs. eşya

1 adet el aynası

Geceleyin kaçarken komodinde unuttuğum mücevherler

hep gitmiş:

1 çift altın burma bilezik

1 adet gümüş süslü bilezik ile iğnesi (O'dan bir hediye)

Lâmia Süreyya ablama annemizden, ondan da bana geçen

pek kıymetli kalın inci gerdanlık ile küpeleri

ve çeşitli broş ve göğüs iğnelerim (fildişi, Afrika magnet

taşıyla işli vs.)

1 adet ata yadigârı akik yüzük, 2 altın nazarlık

ve sarı kehribardan takılarım.

ince inciler dizili İngiliz gerdanlığı.

Pencereden yatak odasına girip çıkan Tekir kedimizi

saymamak olmaz,

ve 2 tane orta büyüklükte bayrak (biri Kıbrıs, öbürü Türk)

14 hazır gömlek (pamuklu, yün, saten, ipek, keten)

4 arşın kazmir (pantolonluk, bej, çocuğun büyüyeceği

zaman için)

6-7 tane çocuğa ait armalı mendilcikler,

babasının yeni yolladığı raket ve çok sayıda oyuncak

(yarı kullanılmış)

çocuğa ait panda-ayıcık (eski, fakat en kıymetlisiydi)

Ve dededen kalma elyazması Eski Türkçe kitaplar
(pahası kesilemez)
1 adet Kitabı Mukaddes ile Dünya Atlası (The Times)
çeşitli kitaplar (Türkçe, İngilizce) ve çocuk masalları
1 top yazı kâğıdı
„ „ zarf
1 adet Parker dolmakalem (Shakeaspeare School’da ilk
öğretmenlik hâtırası,
hocam Nejmi Sagıp Bodamyalızâde beyin hediyesi)
ayrıyeten kalemler, küçük kartvizit zarflarım
1 abajur.

Kolej tahsilinde yaptığım duvardaki ilkbahar manzarasını
saymazsak,
1 duvar-saati (eski zamanlardan)
3 tane renkli ipeklerle işlediğim saçaklı tül perde
(Kraliçe Victoria Kız Mektebi’nde talebeyken
işlediğim ilk çeyiz işim)
ve ilâveten 5 tımar düz perde
1 büyük Türk kilimi, 2 küçük halı
1 tam takım Lefkara örtüleri
iğne işi (benim, ablalarımın ve kalfa ablamın
el emeğiyle)
1 adet Apollon (mermer heykel, Sakız adasından, 1953)
1 adet Levant’ın Hükümdarları (porselen biblo, Hasan
dedemizden yadigâr,
Sultan Abdulmecid, Kraliçe Victoria, Üçüncü Napoleon
bir arada)
lambasuyu sobası
1 adet sedef işleme kutu (içindeki senetler, banka defteri,
sertifikalar,
özel mektuplarım, fotoğraflar vs. evrak ile)

1 takım saplı palto fırçası ile potin keratası
2 fotoğraf makinesi (kullanılmamış,
Semiha Huriyye ablamın oğullarına alınıp
verilememiş yılbaşı hediyesi)
ve daha açamadığımız diğer yılbaşı hediyeleri
sayamadan karıncaları, pervaneleri vs. kanatlı
böceklerimizi...

Yatak odasının gördüğü sair hasara gelince:
(Önce yatak odası ateşe verildi) yerdeki tahta döşemelerden,
tavandaki kristal avizeye kadar her şey yanmış
sezlongun ayakları kırılmış, kısmen yanmış
ganimet olarak götürülemeyen kumaşlar, giysiler vs.
eşyalar yanmış
ceviz yatağım ile dolap büyük ölçüde yanmış
ve dolabın iç aynaları kırılmış, asılı fotoğrafların camları,
çerçeveleri kırılmış
çocuğun fotoğrafı yanmadığı için parçalanmış...

[...]
tam üç notebook doldurdum ve tuttuğum bu listeyi
İngilizceye çevirip Türkçe kopyasını muhafaza etmek suretiyle
Birleşmiş Milletler'in ofisine teslim ettim.
"Her şeyiniz mi yok olmuş?" diye sorulunca, "Siz söyleyiniz" dedim.
Evimizdeki yangını söndürdüler diye Eokacıların darp ettiği
İskenderiyeli komşumuz Anna Hanım ile Dimitris Bey'e
ve arta kalmış eşyalarımızı toplamak için
kiraladığımız kamyonu eşlik eden BM askerlerinize müteşekkirim,
fakat yok ki yanık dökük kırıntıları koyacak bir evim...
Hayatımız yağmalanmaya devam ediyor hâlâ
yığılı durduğu Göçmenevleri İlkokulu bahçesindeki bir garajda.

KIBRIS

İsim

İsmail Süleyman

Yıl

1963 - 1964

Konu

Eşya kayıp ve hasar defteri

10 - 20 Ocak, 1964 tarihinde tesbit edilen

Zarar Tiran Listesi

	<u>L</u>	<u>Mtlr</u>
6 çift kürüncük çarşaf	30	—
6 " Güveril çarşaf	30	—
4 tane keten işlenmiş çarşaf	16	—
6 çift yastık yığını dantelli ve işlenmiş	3	—
2 top asanlı dokuma idare bez.	10	—
5-6 arsan keten ve loblini.	1	500
Asanlı fanila	—	500
2 yemeni ve karek içi lohea (kullanılmamış)	—	—
1 " succadelik (kullanılmamış)	—	500
2 çift takım tor (kullanılmamış)	10	—
1 Baroz (")	5	—
6 çift havlu (kullanılmamış)	6	—
1 perde tül cilalıklı (işlenmiş)	10	—
10 tül perde	10	—
5 tuncu perde	20	—
2 düpe yerecek peşkini ve örtüsü (dokuma lif)	—	—
Danteller (kullanılmamış)	3	—
3-4 tane (kullanılmamış) esaplar.	1	—
2 " ipik oyali eski zaman yemeniliği	5	—
6 " " " mendil	1	500
12 " keten v.s. mendil.	1	—
2 " işlenmiş, didelorenis, gecelik	4	—
	<u>175</u>	—

	KY.	175	—
4 tane hayır gecelik :	8	—	
1 düzine iç çamaşırı :	5	—	
1 Rohdosambur	5	—	
1 eski zaman serma istemeli' şahıslık (pahacı kesilmey)	10	—	
1 astraga yünlu elbise	5	—	
1 yün bluz	3	—	
1 plise etek	4	500	
2 tane içine forjet başörtüsü	2	—	
1 ipik hataniye	2	500	
2 yün " (Biri büyük, biri küçük)	7	—	
4 tane yemeni yorgan (kaplanmış)	20	—	
6 " yastık (örtülüyle)	6	—	
1 takım saten gecelik	5	—	
2 çift fantazi ökçe'li papuç (giyilmemiş)	4	—	
1 altın kolye	30	—	
1 pümpür sendi süslenmiş kolye	20	—	
ve iğneleri			
Çeşitli göğüs iğneleri :	1	500	
2 tane altın nazarlık :	2	—	
1 zipli çanta (içinde senetler ve şahsi mektup ve fotoğraflar)	1	500	
6 tane Çanak fanilesi	—	900	
6 " " klotu (kullanılmaması)	—	750	
	9248	650	

	268	
	~~348~~	650
4 tane hazır gömlek (keten, yünlî ve ipekli)	9	—
4 arşın kazma (pantalonluk)	3	—
6-8 " çeşitli bolluklar (gömleklî)	1	—
3-4 tane çocuğa ait mendil	—	210
3-4 çift " " çorap	—	600
1 çocuk Bornozu (kullanılmamış)	1	500
2 tane orta büyüklükte bayrak	3	—
Çocuğa ait çeşitli oyuncaklar (kullanılmamış)	10	—
2 kazma kısa palto (çocuk için)	4	—
1 top yazı kâğıdı	—	250
1 " zarf	—	150
1 duvar saati	18	—
1 Singer dikiş makinesi	50	—
1 büyük kilim	5	—
2 küçük halı	10	—
1 düzine kapot bezi çarşaf (yeni kullanılmamış)	7	—
1 takım keten üzerine isteme çay takımı	5	—
1 " sefkanâ ortulu	5	—
1 " iğne isi "	2	—
3 tane tül üzerine renkli ipeklerle el istemesi perde yapılabilir.	6	—

~~408~~ 350

iv.

Sarı, turuncu, mor, glkurusu, renkten renge bürünüyordu
eher üstündeki gkkkubbe gurup vaktinde.

1964 yılı Kasım'ında bir cumartesi günü, ğretmen arkadaşlar ile
sivil savunma seminerine katıldığımız Saray Otel'de,
bu akşam manzarasını seyrettik en üst kattaki terastan.

Kurşunlarla delik deşik Saray Otel'in tepesinde
nöbet bekleyen ocuk yzly mücahitler,
ve Ermu Sokağı'ndan barikatla ikiye bölünmüş eherimiz:
Kalbinde sarı tatan bir papatya taşıyan Lefkoşa,
sen evladına iyilik diye kötülük eden ebeveynler gibisin.

Gurup renklerine bakarken hislerim dondu, ta kestim.
Sanki deniz dibindeki bir kehribarın içindeyim.

“Sonu kayıp bir hikâye olmak mıydı
Semiha Huriyye ablamın kaderi?
Ben ve Lâmia Süreyya ablam ise,
kendi hikyemizmi gibi mi yaayacağız
bize ait olmayan bir hayatı?..”

Fakat kayboldu ufukta pembe bulutlar cevaplamadan beni.

Kederle gülümsedim elimde kalan u son kartpostala,
Takis Georghiou tarafından çekilip bastırılmış:
Cumhuriyetin  resmi lisanından
Rumca ve İngilizce malûmat var kartın arkasında,
Türkçe yok fakat. Unutulmu
eherin öteki sahipleri, Ermeniler, Latinler, Maronitler de.

Demek artık "Merhaba" demeyeceğiz, "gia sou, hello, parev, salve, bonjour" demeyeceğiz, Lefkoşa'da evimize doğru yürüdüğümüz yolda, bir daha asla! Anladım ki bitmiştir Lefkoşa, nasıl bitmişse sırası ile: Selânik, İzmir, Antakya, Hayfa ve İskenderiye... (Melda'nın eniştesiyle akraba olan Maronit komşuların evi, Yenişehir ile Köşklüçüftlik'i ayıran Türk ve Rum mevzileri arasında kalınca, Milli Muhafızlar el koyarak karargâh yapmışlar. Lübnan'a göç etmeyi düşünmekteymiş şimdi bütün aile, fakat korkuyorlarmış beri yandan, ya çatışma sırası yakında Beyrut'a gelirse diye...)

v.

1949'da öğretmen kafilesıyla yaptığım ziyarette
görüşmemizin üstünden 15 yıl geçtiği halde,
İsmet [İnönü] Paşa bizi hatırlamışlar...
Kıbrıs hadiseleri sebebiyledir herhalde,
beni ve ailemi davet etmişler
Ankara'da şahsen tertiplelediği bayram tebriğine.
Nasıl gidebilirim ki şu halimle?
Fakat Ankara'da bulunan akrabamız Şaziye var,
ona devrettim bizi temsil vazifesini.
Sağ tarafta İsmet Paşa ile eşinin bulunduğu
bu hâtıra fotoğrafında,
sol başta görünen ilk hanımdır kendisi.

21.8.1964

Sevgili Şaziye,

Davete iştirak edeceğine memnun oldum.

*Rica ederim, şahsen içinde bulunduğumuz ahvali
kat'i surette İsmet Paşa'ya hissettirme...*

Derin hürmetlerimi arz et kendilerine.

Seni gönülden seven,

Ayşe

vi.

Her gün bir başka tuhaf haber duyuyoruz:
Kuzin teyzemizin büyük oğluyla evli Maria hanım
Türk tarafında kalabilsin diye din değiştirip Meral olmuş.
Hayret ki bu vaziyette dahi dedikodu eder akrabalar,
“Panaiya’sı hâlâ yatağının başucunda” diyerek.
Nedense din değiştirmek şartı koşulmadı
şehit düşen ortanca oğlunun İngiliz karısı Ruth Hanım’a.
Fakat küçük oğlu Tim bir günde Timur oldu
dedesi tarafından alelacele sünnet ettirilerek...

“Hayatını idame ettirebilsin diye din değiştirmiş
pek çok şahıs var” derdi rahmetli Safiya ninemiz.
Rivayet ederdi ki, ecel vakti gelince
çocukluğuna dönermiş insan.
Annesi ile babasının hayali canlanırmış gözünde
ve unuttuğu dilini hatırlar, dua edermiş eski dinine göre.

Bilmem ki böyle mi yapacak,
Yenişehir'in ana caddesi üzerinde oturan
ve Maronit bir beyle evli olan Melda'nın kızkardeşi de.
Çünkü Hıristiyanlığa geçmiş mecburen.
Sadece kızı Filiz/Filissa Müslüman diye kayıt edilebilmiş sicile.
Oğlanları buluşturalım, demiştim Melda'ya,
bir nebze telâfi edilsin geçirdikleri travma.
Pek yakın arkadaştı çünkü
bizim çocuk ile onların İbrahim/Avraam.
"Kızkardeşimin oğlu Türk tarafına geçemez" dedi
"artık Hıristiyan cemaatine aittir kendisi."
İbrahim'liği kayıttan sildirip, Avraam diye çağırırmaktaymışlar.
Filiz'le buluşturacak bir vesile yaratsak bari, dedim,
kopmasa çocuklar büsbütün: İleride
birbirlerini hatırlayamazlarsa, unuturlar kendi kendilerini de.

Komşumuz Anna Hanım ile Dimitris Bey'e
BM vasıtasıyla bir mektup ve fotoğraf yolladım,
"Rachel, Yahudi sayılmaktadır herhalde,
bizim çocukla buluşmasına müsaade çıkaralım" diye yazdım.
Mâmafih, ne onlar gelebildi ne biz gidebildik.
Şimdiden sonra herkes iki cemaatten birine kayıt olup,
Türk veya Rum diye görünecekmiş.

İlkokul müdürümüz ise tebligat yolladı:
"Sınıfınızda ağzından Rumca söz çıkan çocuğu rapor ediniz,
Teşkilat ailelerine para cezası kesecektir."
Ya Türkçe bilmeyen köylerden göçmen düşmüş
onca perişan insanın hali ne olacaktır?

Ablam Lâmia Süreyya'nın eskiden öğretmenlik yaptığı
Dillirga köyündeki katliamdan kaçanlar
gidecek yerleri yok diye bizim göçmen evine sığındılar.

Akla hayale sığmaz bu köylülerin gördüğü zulüm
ki hadiseleri yarı Rumca yarı Türkçe naklettiler
arada Latince beddualar, İngilizce küfürler ederek.
Milli Muhafızlar'ın tecavüz ettiği ablamın öğrencisi Melek
doğurduğu bebeği Mnemosyne Nehri'nde boğmuş,
sonra kendisi de atılmış sulara...
Onu denize kadar sürüklemiş olmalı ki nehir
cesedi dahi bulunamamış hâlâ.

Bense, bütün bu olup bitenleri silip aklımdan,
Ali Baba'nın Çiftliği'ni söyletiyorum çocuklara.
Pek narin nakışlar ve leziz pastalar öğretiyorum.
Kelebek kanatlı ve mavi boncuklu jüpon elbiselerle
müsamereler sahneliyorum okulda.

29 Ekim 1965'te fotoğrafçı Yavuz Bey'in çektiği
bu bayram hâtırasında
önde yürüyen benim, öğrencilerimin yanında.
Öğretmen arkadaşlarımdan Pembe hemen arkamda,
daha geride görünense Menekşe.

vii.

İşgününün bittiği saatlerde şiddetleniyor çarpışmalar.
Tepelerden silah sesleri işitiliyor
ve biz beş çayı tertipliyoruz o esnada
moralleri yükseltmek için beylere, hanımlara...

Tuhaf, fakat pek neş'eli oluyoruz,
makinelî tüfek sesleri duyulsa, havan topu atılsa da
bulunduğumuz salonun etrafına.
Şu fotoğrafta mesela, gülümsüyorum

Soli köyünden göçmen iki öğretmen arkadaşımın,
Pembe ile Menekşe'nin arasında...
Lâtime olsun diye bana da Eflâtun adını taktılar.
Fakat fotoğrafta menekşe giyen benim,
pembe giyen Menekşe,
ve eflâtun bir bluzu var Pembe'nin de.

viii.

*Dear Father, you ask in your letter
Why for so long I have written no word.
To you I shall not confess any more than I can afford.
I am not insensetive to what you write:
A friend was murdered, a friend's house was burnt.
These I understand, I know
And I said I can feel your grief.
Several time everyday I pause while I walking
and talk to them loudly.**

Biz İpçizâde kızkardeşlerle de konuştu,
British Council'in Londra merkezinde vazife alan
kuzenimiz Taner'in [Baybars] babası Fikret'e
ve onun da hadiselerde kayı olan
akrabalarımıza dağıttığı şiir şeklindeki şu mektubu...

Sevgili Babacığım, mektubunda soruyorsun
niye bunca zamandır tek satır yazmıyorum diye.
Sana benim için mümkün olandan fazlasını itiraf edemem.
Yazdıklarına duyarsızım sanma:
Bir dostumuz öldürüldü, bir yakınımızın evi yakıldı.
Anlıyorum bunları, biliyorum
ve dediğim gibi paylaşıyorum acınızı.
Her gün yolda yürürken birkaç kez durup durup
yüksek sesle onlarla konuşuyorum.

Taner Baybars, 'Letter to Homeland',
Çeviren: Mehmet Yaşın

(Lâkin göçmen kampındayız şimdi, perişan haldeyiz.
O derece fena hissediyorum ki,
evimiz nasıl yandıysa, öyle yakasım geliyor
bundan bahis eden gazetelerin, booklet'lerin
ve mektupların bile hepsini.)

Cyprus Mail gazetesinde çıkan yazıya da
gazete editorial'ındaki İngiliz ve Ermeni ahbabları vasıtasıyla
Taner vesile olmuş babasının ifadesine göre:
Adadaki Türk cemaati belkemiğini doğrultamasın diye,
bilhassa seçilip yağmalanmış ve yakılmış
Yenişehir'deki gazete sahibi, yazar, öğretmen, müfettiş,
kitapçı, mebus, hafız, hâkim, avukat,
velhâsılı Osmanlı ulemâsının evlâdı olan
münevver Türk ailelerinin evleri.
Milli Muhafız ve Eoka çapulcuları tarafından katledilmiştir
veya kaybolmuştur birçoğumuzun fertleri.
Kemal Deniz, Derviş Esendağ beyler, Destine Hanım'lar,
Bahçeli ailesi, Hacıbulgur kızkardeşler
[...]
ve saldırıda en fazla şiddete maruz kalan
Yenişehir'liler arasında sayılmıştır Cyprus Mail'de,
"İpçizâdelerin üç kızkardeş" denerek bizim isimlerimiz de.

ix.

Çocuğun nafakasını göndermez oldu babası,
[...]

ve bunun üzerine, yazıhanenin kâtibesi olan
kızkardeşi Samiye Hanım'ın,
vicdana gelsin de nafaka davasına hacet kalmadan
mesele hallolsun diyerek,
çocuğun kompozisyon defterini ona verdiğini söylemektedir

avukatımız Fadıl [Korkut] Bey.

Fakat şimdi epey bir nüfuz sahibi olmaklığından,
münasebetleri bozulmasın diyerek
ona verilmiş olmalıdır bunlar.

Çünkü çocuğun defteri yanında mektubu da copy edip,
tehdit maksadıyla postaladığı
[...]

Bu olaylardan habersiz Bahçıvan Bey'imiz, bizden habersiz,
"Üzerinde emeğim var" diyerek ziyaretine gitmiş:
"Yıllarca yaşadığınız Yenişehir'deki ev yakıldı" demiş.
Bir bir nakletmiş, 17 yaşından beri onu himaye ile

ÖZKER YAŞIN BOOKSHOP

4, 1. Hanı - Nicosia
Tel: 73151

Bankers :-
Turkish Bank of Nicosia Ltd.

Nicosia
Cyprus

iş güç sahibi eden cümle İpçizâdelerin,
kitapçı dükkânına yatan drahoma paramı bırakmış babamızın,
hısım akrabalarının gösterdiği imtiyazdan faydalandığı
annemizin,

ilk yazılarını yazdığı gazetenin sahibi olup
ona her daim arka çıkan amcaoğlumuz Cemal'in,
yemeğini pişirip çamaşırını yıkayan analığı Lâmia Süreyya'nın,
çok çilesini çekmiş Semiha Huriyye'nin
ve nihayet oğlunun annesi olarak benim başımıza gelenleri...

“Siz ki İngiltere’de nüfuzlu bir bey oldunuz” demiş,
“hazır şimdi Londra’dan gazetecilik vazifesi ile Kıbrıs’a
gelmişsiniz,
hiç değilse öğrensek Semiha Huriyye Hanım’ın akıbetini.”

Cevaben ne dese beğenilir:

[...]

Bütün bu söylediklerini Bahçıvan Bey bize bildirmiştir
zannıyla,
nafaka hususunda yazdığı mektupta (16.12.1965)
bizzat itiraf etti hakkımızda sarf ettiği kelimeleri.
Vereceğim cevabı da önceden cevaplamayı ihmal etmedi fakat:
“İyilikleriniz mi? Beni esaret altında tutmak için
siz üç kızkardeşin sinsice tertiplemediği birer komplo idi.”

Yıllar evvel karşılaştığım
şiiir kadar billûr bir kalp taşıyan o genç adam bir hayal miydi?
İnanasım gelmez hâlâ, bunları nasıl yazabildi?
Nefretle köpüren en ağır küfürlerle
bize yapacağı kötülükleri sayarken zevkten coşmuş gibiydi.
Artık büyük bir kuvvet sahibi olmaklığıyla övünüp,
“Medet umma” diye yazmış, “hâkimlerden, maarif
müfettişlerinden
ve mebusmuş, gazeteciymiş, hatta en yakınının olan
[...]

Alay etmiş bir de, “Samimi arkadaşın Ayşe Mustafa ile kocası
gelip şahadet verselerdi ya mahkemede.”

Kısa ve sert bir mektup bıraktım Bahçıvan Bey'e:
"Siz ne hakla biz üç kızkardeşin hususi meselelerini açarsınız
artık tanıdık olmayan bir adama?
Demek bunca zamandır hiçbir şey anlamamışsınız bizden.
Sizi kat'iyetle men ederim
ben ve kızkardeşlerim hakkında olur olmaz hikâyeler
nakletmekten."

x.

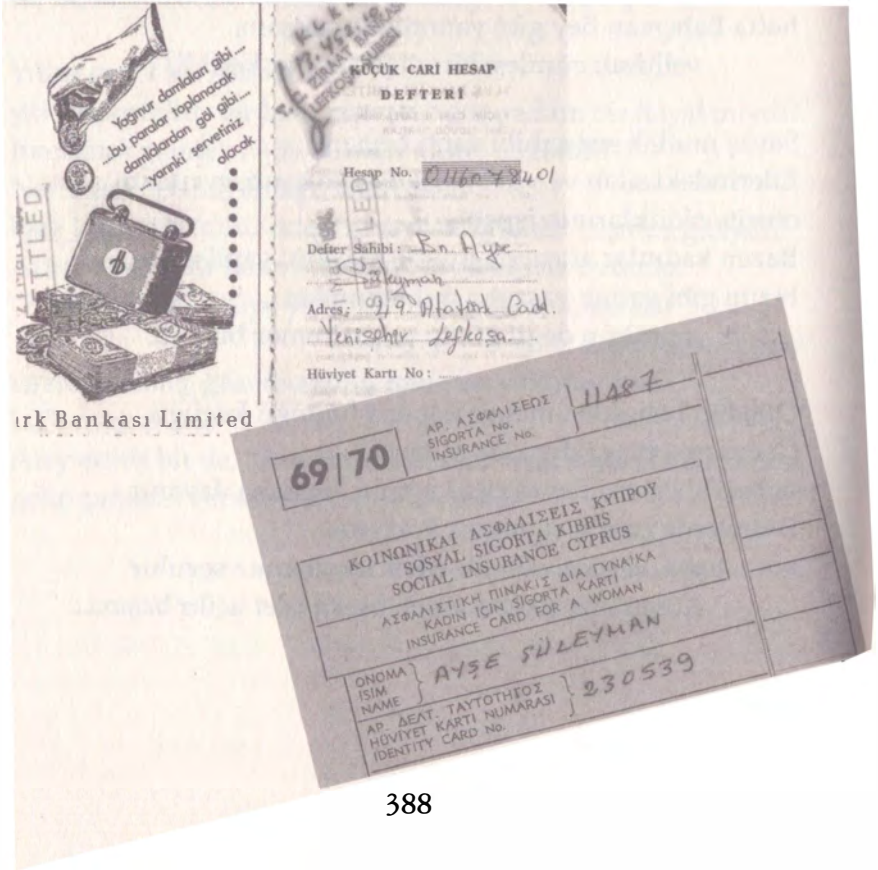
Çarpışmalar başlayalı pek değişti etrafımızdaki erkekler.
Çocuk denecek yaşta öğrencimiz olanı,
süklüm püklüm dolananı veya kapımıza gelip akıl danışanı,
kuzenlerimiz içinde en muhlis sayılanı,
hatta Bahçıvan Bey gibi yanımızda çalışanı,
velhâsılı cümlesi birer hükümdar kesildi.

Savaş mutlak söz sahibi yaptı hepsini.
Ellerindeki silah ve vücutlarındaki kurşun sıyrıkları
otorite olduklarının ispatı!
Bazen kadınlar arasında gülme mevzuu yapılsa da
bizim gibi yalnız yaşayan dul hanımlar,
mümkün değil gülüp geçiştiremez bu hali.

Dilediği bahçeden meyve koparır büyüğü küçüğü.
Geceyarısı mevziden dönen birisi,
nöbeti kocasına devrettiği kadının kapısına dayanır.
Dairelerde işimiz yapılmaz kolayına,
koca, baba, kardeş, olmadı erkek akrabamız sorulur.
Komutana şikâyet etsen başka işler açılır başına...

Bir cins evcil hayvanmış gibi muamele edilmektedir kadına veya yarı insan: Maaşımızdan %50 kesiliyor erkek meslektaşlara kıyasen. Sebep? Kadın aile reisi olamaz! Halbuki bu savaş şartlarında, sadece bizim gibi kadınlardan müteşekkil ailelerde değil, hepsinde aile reisliğini hanımlar yürütmektedir.

“Yağmur damlaları gibi bu paralar toplanacak damlalardan göl gibi yarınki servetiniz olacak” denerek, âdeta bir emrivakiyle para yatırmaya davet ediliyoruz her ay güya tasarrufumuz için, Kıbrıs Türk Bankası’na. Kadınların aleyhine işlemekte Cumhuriyet’in Sosyal Sigortası da. Bu veçhile itimadım kalmamıştır hiçbir tarafa.

Bahçıvan Bey de kadınların ezildiği bu vaziyeti göre göre, aile reisimiz kendisiymiş gibi bir haller geldi üstüne. Sesi bile daha kuvvetli çıkıyor ve el kol sallayarak konuşuyor hiç münasip olmayan hareketlerle. Korkarım ki muhtaç düşelim istiyor kendi himayesine. Türk ve Rum çatışması deniyor bu hadiselerle, kadın ve erkek çatışması da sürüyor fakat burada.

NEHRE YUVARLANAN OTOMOBİL

i.

Kendinden emin ve süratle giderken
birdenbire nehre yuvarlanan bir otomobil misali ömrüm,
şoförü ben olsam kazadan imtina edebilirdim.
Heyhat, bana rağmen cereyan etmektedir hadiseler.
Ay geçmez ki kötü bir havadis gelmesin:
Halaoglumuz Nevzat Bey'in
tek oğlu Gültekin'in [Şht. Yzb. Şengör] uçağı düşmüş.
Bir hafta içinde çököverdi,
bir vakitler dünyalar güzeli bir sahne sanatkârı olan
annesi Münevver Hanım.
16 Temmuz 1966'da, tek anne ve babasını mı,
hanımı Şenay ile üç küçük oğlunu da arkada bıraktı.
1964'te Cengiz Topel ile birlikte
imdadımıza koşan pilotlar arasındaydı Gültekin.
Kuzenimiz (ablam Lâmia Süreyya'nın eski sözlüsü)
Hidayet Paşa'nın teşviki ile
Hava Harp Okulu'na gönderilmişti.
Evlerinde okutulan mevlitte dua ederken içim sızladı:
Keşke bilseydik, nereye gider
şu âlemdeki hayattan ayrılan canlar.
Evlerine geri döner mi hakikaten ölümsüz ise ruhlar?

Baba ile oğlu birarada gösteren
14 Eylül 1948 tarihli eski fotoğrafı ben çekmiştim.
Okulların yeni açıldığı bir zamandaydı,
Han'da bus'a binmeye giderken evlerinden geçmiştim.
Birkaç yıl önce Venüs'te çekildi son hâtırası ise
annesi, babası ve kızkardeşi ile...

ii.

Güzel şeyler daha da güzel görünüyor
içinde bulunduğumuz şartlarda.

Yakın isminde bir edebiyat dergisi gönderilmiş okula.

Feci haberlerle dolu gazeteler arasında

gözüme ilişti ilk üç sayısı öğretmen odasında.

Büyük teyzemizin (Safiya ninemizin kızkardeşinin)
torunu çıkarmış meğer,

pek sevdiğim kuzenimiz Erdoğan [Saraçoğlu].

Ne de güzel hikâyeler, şiirler yazmış,

milli ve beşeri hislerin kaynaştığı...

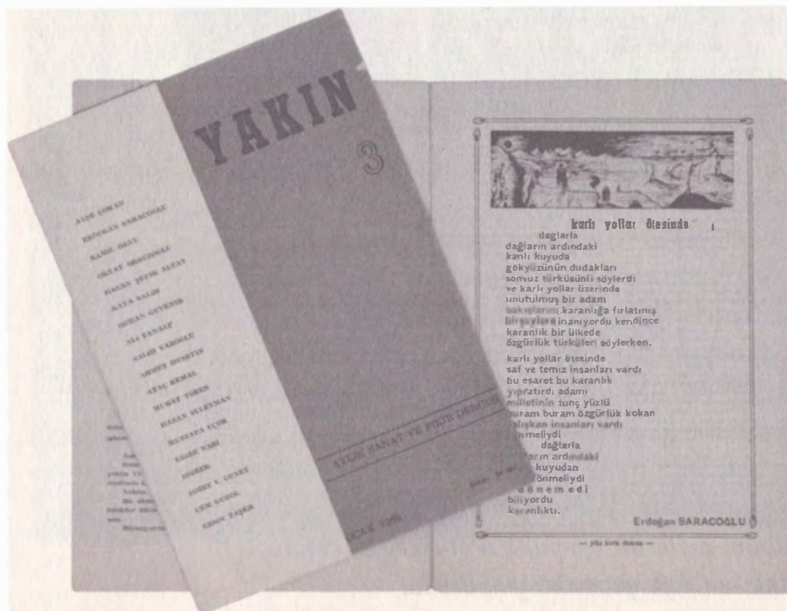
Hatta edebiyat tahlili yapan bir makalesi var.

Gerçi Erdoğan 20'sine gelmiştir,

fakat onu 5-6 yaşlarındaki haliyle hatırlamaktayım ben,
annesi, babası ve kızkardeşi Zühre ile...

Postaladığım tebrik kartında ona dedim ki:

"Zaman geçtikçe daha iyi anlıyor ki insan,
kitapların yerini tutamaz hiçbir şey.

Başkadır insana romanların verdiği huzur ve heyecan.
Acaba bir gün bizim hikâyemize *yakın*
bir kitap yazan çıkacak mı dersin,
edebiyata meraklı yakınlarımız arasından?"

iii.

Bir ur büyüyor sol göğsümün altında.
Kötü hastalıktan şüphelenen Dr. Saffet Bey
beni ameliyata alacakmış hemen.
Aniden yuvarlanan otomobilden sağ çıksa da
kırılıp dökülüyor, için için hayattan kopuyor insan.
Fakat bu, başıma gelmiş kaçınıcı kazadır
ve ben, ölümü ne vakitten beridir büyütmekteyim
bir ur misali içimde?.. Bugün 2.5.1967, günlerden Salı:
Albüm-defterim, 30 yıllık dert ortağım benim,
sana son defa yazmaktayım belki...

1387 Hicri
MUHARREM
22

1388 Rumi
NİSAN
19

Yıl 1967, Ay 5, Gün 122, Kasım 176

MAYIS

2

4 56	Güneş	9 51
12 11	Öğle	5 06
16 02	İkindi	8 58
19 06	Akşam	12 00
20 50	Yatsı	1 44
3 04	İmsak	7 59

S A L I

(Birinci Türk Neşriyat Kongresi: 1939)

Bilgi ışığından başkalarını da aydınlatırsanız, bilginin önemi artar. Cehalet içinde tek başına bilgi sahibi olmanın değeri yoktur. — Naci Kasım

Saatli Maarif Takvimi

iv.

[...]

v.

[...]

O arada çarşıftaki kan yayıldıkça yayılırken,
“Aman keklik” diyormuşum, “aman kınalı keklik” Ama
kime ne?..

[...]

üstelik bunu önceden açıkladığım halde olayı çözemiyor
ve en çok buna şaşıyorum ben.

vi.

Sadi amcamızın torunu Sadi ile Şengül Hanım
çarpışmalardan çok evvel evlenmiştiler.

Bir ümit vardı o vakitler,

İngilizlerin gidişiyle yeni bir hayat başlayacak diye...

Endişeler olsa dahi

neşe doluydu mübarekiler, düğünler.

Zehra halamızın torunu Zehra da dünya evine girdi

geçtiğimiz Pazar.

Fakat kendi düğününe katılamadı damat,
çarpışma hattında mücahitlik yaptığından.

Gelinlerin tek başına durduğu

güveyisiz evlilik töreni tertip etmek âdet oldu Kıbrıs'ta.

Artık yadırgamıyor da kimse... Pastişlerini yiyor,

limonatalarını içiyorlar

ve shake oynayarak kadın kadına dansediyorlar.

Bir nebze olsun dertlerimi unuttum orada.

(Son defa görüşmekteyim herhalde bütün bu akraba ve

ahbablarla,

diye geçirdim içimden...) Gözlerim doldu

halamız gibi dünya güzeli Zehra'nın düğününde.

vii.

Beyaz, uzun geceliğimi giymek için gelinliğimi
çıkarayım derken

bir kefenlik çıkıyor altından.

Kâbuslar görmekteyim ne vakit uyuyacak gibi olsam...

Ben değilmişim, Lâmia Süreyya ablammış yatakta hasta yatan
ve ablam yerine rahmetlik annemizmiş
yanımdaki koltukta oturan.

“Dayanamadım başınıza gelen onca hadiseye” diyormuş,
“öldüm işte kahrımdan”.

Bu minval üzere gene ablamı suçlarken

bir taraftan da saçlarını okşamaktaymış şefkatle:

“Ah lepiska lûleli kızım,
seni bu adamlara hizmetkâr olasin diye mi büyüttüydüm?
Düğün dernekle giydiğin gelinlik meğer kefenlikmiş, bilemedim.
Ölü aldığın kocaya baktın,
babasına da, oğluna da baktın,
yetmemiş olmalı ki çilen şimdi torununa bakmaktasın.
Ev senin evindi, eşya senin çeyizin,
bahçedeki ağaçlar, güller,
yadigâr mücevherle, dantel ve ipekle dolu sandık senin.
Her şeyin sahibi kendileriymiş gibi
evine kurularak yiyip içmeyi bildi onlar.
Üstünden, bulaşıklarını temizlettiler sana...”

O sırada annemizi seyretmekteymiş mutlak bir alâkasızlıkla
Semiha Huriyye ablam,

sallanan sandalyede sallana sallana. (Ben yokum ortada
sanki hiç olmamışçasına dünyada.

Fakat gölgeler ile sesler birbirine karışırken

kendimi görüp iştirmektedirim başka kadın suretlerinde.)

Perdelerle ayrılan bir odaymış güya bu rüyamın geçtiği yer,
çadır gibi, fakat daha ziyade bir harabe...

“Ah lepiska lûleli kızım,
sen o adamların hepsinden daha okumuşsun.
Gittiğin mekteplerin kapısından dahi geçmemiş onlar,
ne de senin bildiğin lisanları bilirler.
Kendi elciğinle yerleştirmiştin duvardaki gömme kitaplığı.
Onca okudun yazdın da
Muharrir mi oldun kızım, gazete sahibesi, kitapçı mı yoksa?
O köyden bu köye muallimelik ettin de
müdüre mi, maarif müfettişi mi, ne oldun peki, söyle?
Mâteessüf beslediğin erkekler oldu
hakikatte senin olduğun ve dahi olacağın şeylerin hepsini.
Sen haksız hukuksuz kovulduğunla kaldın kadın başına.
Şimdi evsiz, eşyasız, işsiz, beş kuruşsuz
ve işte, hiç kimsesiz
iaşeye muhtaç hallere düştün bir göçmen çadırında.
Kapıyı vurup gitti adam zannettiğin o adamlar
hakaretler savura savura sana.
Bak, tek laf çıkıyor mu ağzından? Senin sesini bile çalmışlar.”

Aniden annemizin sözünü keserek ayağa fırlıyor
Semiha Huriyye ablam
ve aynı anda, küüütt, diye gökten düşüyorum ben
kahve fincanlarıyla dolu cam büfenin üstüne
kucağımda oğlum olduğu halde.
(Meğer üzerimizdeki mavilikler denizmiş, gökyüzü yerine
ve ıpıslağız o yüzden de.)
Sallanan sandalye sallanmaya devam ederken
Semiha Huriyye ablamın hayali siliniyor sisler içerisinde:
“İçimizdeki şeytan kim, biliyorum ben...”

viii.

Yatakta uyur uyanık dönüyorum.

Yine kâbus dolu bir rüyada,

ben öldükten sonraki zamanlarda gezinmekteyim:

Yıl 2007 imiş. $2+0+0+7=9$ diye toplama yaparak fal bakıyor geniş kalçalı meczup bir kadın.

Kat kat açılan pelerinleri savrulurken saçından su damlıyor.

Onun gittiği taraftaymış unutulmuş hâtıralarım... Tuhaf:

Rüya gördüğümün farkındayım, gerçek zannediyorum fakat, ki rüyamı gerçek zannettiğimin de farkındayım.

İçinde benimle alâkalı bir şey bulunan beyaz bir otomobil köprüden yuvarlanıyor.

“Bu trafik kazası nasıl meydana geldi acaba?”

diye sorgu soruyor insanlar.

“Suikasttan şüphelenmemin sebebi şu” diyor biri,

diğeri “İntihar olduğu hususunda benim delillerim de bu”,

bir diğeri “Kazaya yol açan kamyon sır,

kâinattaki hayat hakkında bildiklerimizi aşar” diyor.

“Kaza bir tesadüf” diyeni de var,

“Şoför cinayet işlemiştir” diye iddia edeni de.

Kazanın neticeleri sebebinden önemli,

fakat rüyamda elleşen insanlara bunu izah edemiyorum ki.

Mnemosyne Nehri’nden öteye geçince

üçüncü bir hayata geçiliyor

Kopan film gibi rüyamın içinde kararır meydana geldi

Uyanacak gibi oldum

fakat bu rüya bitmesin diye beni usulca yatağa itiyor

fala bakan aynı meczup kadın.

Hakikaten uyumam lâzım.

Yarın sabah 9’da ameliyatım var.

Cuma

SUBAT 11 FEVRIER Vendredi

Kahramanmaraş'ın kurtuluşu - 22 Safer Av 2

6 Kasım Pazar Sabah her
zamanki gibi öksürük
sıktı beni. Banyodan
sonra kendimi çok yor-
gun hissettim.
Ö.S. Muazzez hanım
geldi. Çok memnun oldum.

Cumartesi

SUBAT 12 FEVRIER Samedi

7 Kasım Pazartesi 23 Safer Av 2
Filim çekilişime gideceğim
filimde gördüğüm göre
sağ tarafında mikrop
yapılmasını varedi.
Gece ve sabah yine o
boğucu öksürük çıktı.
Epiyce öksürüğüm biraz
belgemi çıktı. Yorgundum.

Pazartesi

SUBAT 13 FEVRIER Dimanche

Kahramanmaraş'ın kurtuluşu - 24 Safer Av 2

8 Kasım Salı: Gün güzel geç-
ti. Ö.S. bizimkileri
geliyor. Hava biraz oldurmuş
daha erken gittiler ama
ben de yagınır yediler.

Pazartesi

SUBAT 14 FEVRIER Lundi

Rumi Subat - 25 Safer Av 2

9 Kasım Çarşamba: 17. din
hanım geldi. Beni içiçe
muayyene etti. Daha başka
haplar verdi ve damar iğnesi
yaptılar. İstahem hiç yok.
Hapları da içince kustum
Gece hiçbir şey yemedim.

ix.

Yine biz üç kızkardeş, hep bir arada

çektirdiğimiz ebedi bir hâtıra:

1967 yılı Kasım ayında,

halen yaşadığımız Göçmenevleri mahallesindeyiz.

Ben (en sağda), Lâmia Süreyya ablam (ortada)

ve Semiha Huriyye ablamın hayali

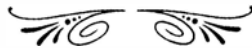
duruyor sol yanımızda.

Biz birbirimizi görmekteyiz başkası göremese de

ve oturmaya devam etmekteyiz evimizde.

Her ayın 26'ısını 27'sine

ve 27'sini de 28'ine bağlayan
o en karanlık gecelerde,
sarı bir kehribar içini açar, açar,
açar, bir kelebek misali üç günlüğüne:
Yaradılışın sihriyle iç içe geçebilsin diye ölen ile doğan,
aynen bir roman gibi biterken başlayan...

Sarı Kehribar'ın Sonu

Bu roman, İpçizâde kızkardeşlerin yazara bıraktığı kişisel defter, günlük, mektup, fotoğraf, kartpostal, dikiş-nakış, yemek tarifleri, çeşitli konulardaki notdefterleri ve dosyalarından esinle, ama tümüyle kurmaca olaylar, hayali yer ve karakterler etrafında yazıldı. Her romanda olduğu gibi burada yazılanlar da uydurmadır. Gerçeğe benzeyen isim ve fotoğraflar, anlatılan hikâyeleri ve karakterleri inandırıcı kılmak için kullanılmış olup, hiçbir gerçek şahsı ya da durumu yansıtmama amacı güdülmemiştir.

Bu açıklamaya rağmen, ancak yazarın samimiyetine ve yazılanın sahiçiliğine inandığı takdirde bir romanı sevebilen okurlar için yine de söylenebilecek bir şey yok...

Üç Kızkardeşin Sonu

Kanlı Noel'de (25.12.1963) kaybolan ortanca kızkardeş Semiha Huriyye İpçizâde'den o gün bugündür haber alınamadı. EOKA tarafından, savaş esiri olarak götürüldüğü Kykkos (Cikko) Manastırı'ndan diğer kadın ve çocuk esirlerle birlikte 28 Şubat 1964'te salıverildiği iddiasını tekrarlayan Rum tarafına karşılık, Türk tarafı da, TMT'ye, Ledra Palace barikatında teslim edilmiş esirler arasında bulunmadığını söylemektedir. Akıbeti, Birleşmiş Milletler Kayıplar Komitesi tarafından halen araştırılıyor.

Hayatının son yıllarında çeşitli sağlık sorunlarıyla karşılaşan küçük kızkardeş Ayşe İpçizâde'ye, geç kalınarak meme kanseri teşhisi kondu. UNIFICYP'in (BM Kıbrıs Barış Gücü) desteğiyle kurulan Kızılay Prefabrik Hastanesi'nde, 3 Mayıs 1967'te ameliyat edildi, ancak kemoterapi göremedi. Yaşadıkları göçmen enklavında yapılan yetersiz tıbbi müdahaleden iki buçuk yıl sonra hastalığı nüksetti ve 26 Mayıs 1970'de öldü.

Kızkardeşlerinin çocuklarını yetiştiren büyük kızkardeş Lâmia Süreyya İpçizâde, bu kuzenleri, 1974 savaşının ardından

Londra'ya göç edince, yaşamını tek başına sürdürdü. Kimsesiz yoksullara bağlanan sosyal yardım maaşıyla geçinmeye çalışırken, üç kez hırsızlık olayıyla karşılaştı. Bu olaylardan birinde kendi yatakodasında darp edildi ve kalça kemiği kırıldı. Kıbrıs'ın kuzeyindeki ani ve şiddetli çöküntünün yarattığı yeni şartlara ayak uydurmayarak kapısını dış dünyaya kapattı. Bilinmeyen bir nedenle geçirdiği iç kanama sonucu 73 yaşında öldü. Na'aşı, 29 Eylül 1983'te, Neapolis'teki (Yenişehir) evinde, ölümünden üç gün sonra bahçıvanları tarafından bulundu.

Petrol ve Doğalgazın Sonu

Kıbrıs ve İsrail hükümetleri antlaşma imzalayarak, Amerika-İsrail ortaklığındaki United Leviathan Oil & Gas Ltd.'e, deniz altında petrol ve doğalgazı arama ve çıkarma izni verdi. Şirket gemileri sondaj için denize açılınca, Türkiye protestoda bulundu ve donanmasını hareketlendirdi.

Kıbrıs hükümeti olarak davranan Kıbrıslı Rum yönetimi, petrol ve doğalgaz yataklarının adanın bütününe ait olduğunu, dolayısıyla Kıbrıslı Türklerle paylaşılacağını açıklayıp yatıştırma politikası izledi. Ancak Türkiye, gözdağı amacıyla Kıbrıs karasularına eski ve donanımsız da olsa bir petrol araştırma gemisi gönderdi. Yabancı doğalgaz ve petrol

şirketlerinden bir ortak arayışına girdiyse de sonuç alamadı. TC hükümeti, adanın kuzeyi ile güneyinin birbirinden tamamen ayrı iki egemen devlet olduğu yönündeki siyasi tezi devam ederken, Rum kesimine ait sulara Türk tarafının da eşit hakkı bulunduğu yönünde yeni bir siyasi tez geliştirdi. Buna ek olarak, Kıbrıs'ın kuzey sularını oldukça daraltan bir antlaşmayı kendine bağlı bir yerel yönetim sayılan KKTC'yle imzaladı.

Konuyu BM ve AB'ye götüren Kıbrıs (Rum) Cumhuriyeti, egemenlik haklarını çiğneyip savaş tehdidi yaptığı gerekçesiyle Türkiye aleyhinde şikâyetle bulundu. Adanın kuzey sularını Türkiye'nin çıkarlarına göre sınırlayan antlaşmayı ve Türk gemilerinin Kıbrıs'ın münhasır ekonomik bölgesine sevk edişini uluslararası hukuka aykırı bulan BM, ABD ve AB, Türkiye'yi uyardı. İsrail ise, petrol ve doğalgaz yataklarının güvenliğini sağlamak için Kıbrıs'a askeri güvence verdi.

Adanın güneyindeki münhasır ekonomik bölgede, 12'inci parsel olarak bilinen Leviathan'ın 103 km karelik alanında yapılan ilk sondaj çalışması olumlu sonuçlar verdi. Yüksek kalitede 7 milyar ayak küplük doğalgaz saptandı. Çalışmalar, çıkarılacak petrol ve doğalgazın Avrupa'ya sevkiyatı için altyapı oluşturma aşamasına geldi.

Atlantis'in Sonu

Atlantis Deniz Altı Arkeoloji Projesi'nin yaptığı ilk keşif sonucunda ortaya çıkan bulguların ABD'deki analizlerinden gelen olumsuz raporu benimsemeyen Profesör Pan Kyriakos'un yönetimindeki proje ekibi, kendi görüşlerini Kayıp Adamız Atlantis-Kıbrıs'ın Keşfi adlı bir kitapta topladı. Kıbrıs'ın, Atlantis'ten arda kaldığına ve kayıp ülkenin Levant Denizi'nin oldukça geniş bir kısmını kapsayan güneydoğu sularında bulunduğu dair önemli veriler içeren çok sayıda belgesel internete yüklendi. İngilizce olarak, kitapla aynı başlığı taşıyan (Discovery of Our Lost Island Atlantis-Cyprus) internet sitesi, ada halkı arasında tıklanma rekoru kırdı. Atlantis projesininin resmi sponsorlarını kaybeden proje ekibi, ikinci bir deniz altı arkeoloji keşfine çıkmak üzere, şu sıralarda halktan bağış topluyor. Petrol ve doğalgaz için sürekli bir delme çalışması

başlamadan önce, Kıbrıs'ın söz konusu güneydoğu karasularında Atlantis'in varlığını tartışmasız bir biçimde kanıtlayabilmek amacıyla zamanla yarışıyorlar.

Aris, Rachel ve Mnemosyne'nin Sonu

Kayıtlara, 'Alkollü araç kullanırken direksiyon kontrolünü kaybetmekten dolayı meydana gelen bir trafik kazası' şeklinde geçen Mnemosyne Nehri olayından sonra, okuduğunuz bu kitabın ilk bölümünü anlatan Aris ile ikinci bölümünü anlatan Rachel'in, girdikleri 'hayalet evi'nden çıktığını gören olmadı.

O arada Rachel, üniversitede düzenlediği konferansta sunulan konuşmaları, Görünmez Ülke: Levant'ta Kültürel Dönüşümler (1897-1967) adını verdiği İngilizce bir kitapta topladı. Aynı kitabın

Elence, Fransızca ve İtalyanca basımları da yine onun sunuş yazısıyla art arda yayımlandı. Aris, yaptığı röportajlara dayalı

Halk Arasında Atlantis İnancı adlı, 168 sayfalık kitabını

Simera Yayınları arasında çıkardı. Kitap, adanın Rum kesiminde satışa sunuldu.

Sarı Kehribar'ın üçüncü bölümünde sözü devralan Mnemosyne'ye gelince: Her ne kadar bir kitap yazmadıysa da, gönderdiği esinlerle başkalarının yazmasını sağladı.

Sarı Kehribar, Kıbrıslı bir ailenin arşivindeki fotoğraflarla dile gelen, çokkültürlü, çokdilli, çokzamanlı, çokmekânlı sinematografik bir roman. Mehmet Yaşın, polisiye romanlara özgü bir girişten sonra okurunu tarihin ve kültürün kollarına bırakıyor; gerçekte kurmaca arasındaki serbest bölgede dolaştırıyor. Okur, fotoğraflı bir dil cümbüşü ile kişiler, olaylar ve zamanlar arasında geçişler yapıyor. Bir anlamda geçmiş zaman peşinde koşarken dilin gayya kuyusunda buluyor kendini.

Sarı Kehribar bellekle ve belgelerle kurulmuş çoksesli, çok şey söyleyen bir müze-roman.

Olaylar aynen benim elbiselerim gibi kat kattır, altlarından daima başka şey çıkar. Söylenmiş sözler, kendileri ötesindeki sözcükleri ima eder. Çünkü insan neyi, niçin söylediğini bazen kendisi de tam bilemez. Bir konuda konuştuğunu zannederken, içinde saklı kalmış başka bir şeyi ortaya serer. Çünkü hatıralar var. Herkes aynı olayı yaşasa da, onu kendisine göre hatırlar. Sorsanız, otomobil kazası hakkında heer biri farklı şeyler anlatacak: Aris, Rachel, Marios, Pan, Esra, Ayşenur, Eren, Derek, Filissa, Can, Katherina... Fakaaat çözemedikleri bir nokta var: Bizim çocuk, Atlantis'i biliyordu.

ISBN 978-975-08-2942-0

28 TL

9 789750 829420